

Pécsi Tudományegyetem
Állam- és Jogtudományi Kar
Doktori Iskola

Kokoly Zsolt

**A joghatóság megállapításának kritériumai
az uniós médiaszabályozásban**

Doktori értekezés

Témavezető:

Dr. Szalayné Dr. Sándor Erzsébet

habilitált egyetemi docens

Pécs

2014

TARTALOMJEGYZÉK

1. Bevezetés	6
1.1 A témaválasztás indoklása.....	6
1.2. A kutatásban alkalmazott módszerek	9
1.3. Az értekezés felépítése	10
1.4. Az értekezés célja és hipotézisei	12
2. Az EUMSZ letelepedés szabadságára vonatkozó rendelkezéseinek hatása az audiovizuális médiaszolgáltatások szabad áramlására.....	13
2.1. A társaságok letelepedésére irányadó közösségi jogi szabályok és a tagállamok nemzetközi magánjogának ütközése	16
2.2. Az elsődleges letelepedés értelmezése az Európai Bíróság joggyakorlatában	21
2.2.1. A Daily Mail-ügy.....	21
2.2.2. Az Überseering-ügy.....	25
2.2.3. A Cartesio-ügy.....	29
2.2.4. A főtanácsnoki indítványban javasolt megoldás	31
2.2.5. Az Európai Bíróság ítélete.....	32
2.3. A jogi személyek honosságára irányadó román nemzetközi magánjogi rendelkezések az uniós jog tükrében	36
3. A joghatósággal rendelkező tagállam azonosítására irányadó kritériumok az Európai Unió „médiairányelvében”	41
3.1. A joghatóság megállapításának kritériumai a 89/552/EGK irányelvben	43
3.1.1. A 89/552/EGK irányelv joghatóság megállapítására vonatkozó rendelkezése az Európai Bizottság álláspontjának tükrében	46
3.1.2. A Bizottság álláspontjának értékelése	56
3.1.3. Az Európa Tanács Határokon Átlépő Televíziózásról Szóló Európai Egyezmény joghatóságra vonatkozó rendelkezései	59

3.2. Az Európai Bíróság ítélkezési gyakorlatának hatása a joghatósági kritériumok pontosítására.....	62
3.2.1. A Bizottság kontra Egyesült Királyság (C-222/94) ügy.....	62
3.2.1.1 <i>A vitatott tagállami rendelkezések.....</i>	63
3.2.1.2 <i>A Bizottság és az Egyesült Királyság álláspontja</i>	65
3.2.1.3 <i>A vitatott jogi kérdések a főtanácsnoki indítvány tükrében.....</i>	69
3.2.1.4 <i>Az Európai Bíróság ítélete. Összefoglaló. Értékelés.....</i>	76
3.2.2. A Paul Denuit (C-14/96) ügy.....	79
3.2.2.1 <i>A belgiumi bírói hatóságok előtti alapeljárás.....</i>	79
3.2.2.2 <i>Az előzetes döntéshozatali eljárás során előterjesztett kérdések</i>	82
3.2.2.3 <i>A vitatott jogi kérdések a főtanácsnoki indítvány tükrében.....</i>	83
3.2.2.4 <i>A Bíróság ítélete. Összefoglaló. Értékelés.....</i>	86
3.2.3. A VT4 (C-56/96) ügy	90
3.2.3.1 <i>A belgiumi bírói hatóságok előtti alapeljárás és az előzetes döntéshozatali eljárás során előterjesztett kérdések.....</i>	91
3.2.3.2 <i>A vitatott jogi kérdések a főtanácsnoki indítvány tükrében.....</i>	95
3.2.3.3 <i>A Bíróság ítéletének értékelése.....</i>	100
3.2.4 A műsorszolgáltatók feletti joghatóság megállapítására irányadó kritériumok a televíziós irányelv felülvizsgálati folyamatában: a Bizottság irányelv-javaslatától a Tanács által elfogadott közös álláspontig	104
3.2.4.1 <i>A joghatóság megállapítására irányadó kritériumok a Bizottság irányelv-javaslatában.....</i>	106
3.2.4.2 <i>A joghatóság megállapítására irányadó kritériumok az Európai Parlament módosító javaslatait követően</i>	109
3.2.4.3 <i>A joghatóság megállapítására irányadó kritériumok a Bizottság módosított irányelv-javaslatában.....</i>	111
3.2.4.4 <i>A joghatóság megállapítására irányadó kritériumok a Tanács által elfogadott közös álláspont szövegében.....</i>	115
3.3. A televíziós műsorszolgáltatók feletti joghatóság megállapításának kritériumai a 97/36/EK irányelv hatályba lépése után	116
3.3.1. A központi ügyvezetés helye és a műsorrenddel kapcsolatos szerkesztői döntések.....	120
3.3.2. A televíziós műsorszolgáltató tevékenység folytatásában szerepet játszó munkaerő jelentős része.....	127

3.4. A joghatóság megállapítására irányadó kritériumok a televíziós irányelv második felülvizsgálati folyamatában: a nyilvános konzultációs szakasztól az AVMSZ irányelv elfogadásáig.....	135
3.4.1. A joghatóság megállapítására irányadó kritériumok a nyilvános konzultációk szakaszában (2003 – 2005)	135
3.4.1.1. A 2003-as nyilvános konzultáció szakasza.....	135
<i>A televíziós műsorszolgáltatók feletti joghatóság megállapítására irányadó kritériumok az Európai Bizottságnak küldött írásos észrevételek tükrében.....</i>	<i>136</i>
<i>Összefoglaló</i>	<i>142</i>
3.4.1.2. A 2005-ös nyilvános konzultáció szakasza.....	144
<i>A „tizenegyek” által megfogalmazott álláspont a televíziós irányelv joghatósági rendelkezéseinek felülvizsgálatáról.....</i>	<i>145</i>
<i>Az Európai Bizottság vitadokumentuma.....</i>	<i>146</i>
<i>A joghatóság megállapítására irányadó kritériumok az Európai Bizottságnak küldött hozzászólások tükrében.....</i>	<i>149</i>
<i>A tagállamok hozzászólásai</i>	<i>150</i>
<i>A médiaszolgáltatók hozzászólásai</i>	<i>152</i>
<i>A szakmai szervezetek hozzászólásai.....</i>	<i>157</i>
<i>Összefoglaló</i>	<i>161</i>
3.4.2. A joghatóság megállapítására irányadó kritériumok a Bizottság irányelvjavaslatától az audiovizuális médiaszolgáltatásokról szóló irányelv elfogadásáig	165
3.4.2.1. A joghatóság megállapítására irányadó kritériumok a Bizottság irányelv-javaslatában.....	165
3.4.2.2. A joghatóság megállapítására irányadó kritériumok a Tanács által elfogadott közös álláspont szövegében.....	168
3.4.2.3. A joghatóság megállapítására irányadó kritériumok az Európai Parlament első olvasatbeli jogalkotási állásfoglalásában.....	172
3.4.2.4. A joghatóság megállapítására irányadó kritériumok az Európai Bizottság módosított irányelv-javaslatától az audiovizuális médiaszolgáltatásokról szóló irányelv elfogadásáig.....	176
<i>A Bizottság módosított irányelv-javaslat.....</i>	<i>176</i>
<i>A Tanács közös álláspontja és az Európai Parlament második olvasatbeli jogalkotási állásfoglalása.....</i>	<i>177</i>
<i>Összefoglaló</i>	<i>179</i>
3.4.3. A joghatóság megállapításának kritériumai az audiovizuális médiaszolgáltatásokról szóló irányelvben	180

4. A származási ország elvének korlátozhatósága	188
4.1. A televíziós műsorszolgáltatások korlátozhatósága	189
4.1.1. Az AVMSz irányelv 3. cikk (2) bekezdése	189
4.1.2. A „jogmegkerülési” eljárás	196
Összegzés	201
Melléklet: A joghatóság megállapítására vonatkozó kritériumok fejlődése a Bizottság 1986-os irányelv javaslatától a 97/36/EK irányelvig	212
Irodalomjegyzék	225
Szakkönyvek, monográfiák	225
Tanulmányok	228
Felhasznált jogesetek jegyzéke	233
Egyéb dokumentumok	234

1. BEVEZETÉS

1.1 A témaválasztás indoklása

Az Európai Unió fő médiaszabályozási eszközének, az audiovizuális médiaszolgáltatási irányelvnek központi elemét a médiaszolgáltatók feletti joghatóság megállapítására vonatkozó előírások képezik, hiszen a határokon átnyúló műsorszolgáltatások és más tartalomszolgáltatások egyik legfontosabb szabályozási kérdése annak tisztázása, hogy a tartalomra mely ország rendelkezései irányadóak. Az Európai Unió az audiovizuális médiaszolgáltatásokra vonatkozóan a „származási ország elve” alapján határozza meg az alkalmazandó jogot.

A származási ország elve alapján a műsorszolgáltatásra annak az államnak a joga irányadó, amelyben a médiaszolgáltató központi ügyvezetésének, a műsorrenddel kapcsolatos szerkesztői döntések meghozatalának, illetve a szolgáltatásnyújtásban közreműködő jelentős munkaerő működésének helye alapján ténylegesen tevékenykedik, illetve amelynek műszaki kapacitását felhasználja. Amennyiben az irányelvben meghatározott szempontok alapján nem dönthető el, hogy melyik tagállamnak van joghatósága, akkor a joghatóságot a Római Szerződésnek a letelepedés szabadságára vonatkozó rendelkezései alapján kell meghatározni.

A joghatósággal rendelkező tagállam köteles biztosítani, hogy a joghatósága alá tartozó médiaszolgáltatók által közvetített összes műsor megfeleljen az adott tagállamban az audiovizuális médiaszolgáltatásokra vonatkozó előírásoknak. Ez egyúttal arra is garancia, hogy az irányelvben meghatározott minimumkövetelményeket az Európai Unió minden műsorszolgáltatása teljesíti.

A fogadó államokra a származási ország elve azt a kötelezettséget rója, hogy biztosítsa a más tagállamokból származó audiovizuális médiaszolgáltatások vételének szabadságát, és ne korlátozza a területén azok továbbközvetítését olyan okoknál fogva, amelyek az említett irányelv által összehangolt területekre tartoznak. A származási ország elvének lényege a műsorszolgáltatás kétszeres ellenőrzésének tilalma, ami egyúttal a műsorszolgáltatások szabad áramlásának legfőbb garanciája.

Az audiovizuális médiaszolgáltatások szabad áramlásával kapcsolatos egyik legfontosabb kérdés, hogy az egyes tagállamok milyen esetekben és korlátok között érvényesíthetik saját médiapolitikai elképzeléseiket.

A származási ország elve csak az irányelvekben meghatározott esetekben korlátozható. A televíziós irányelv, illetve az audiovizuális médiaszolgáltatásokról szóló irányelv a gyermekek és a közrend védelmére vonatkozó előírásokat nyilvánvalóan és súlyosan megsértő műsorszolgáltatások esetében a televíziós műsorszolgáltatás szabad áramlásának ideiglenes felfüggesztését teszi lehetővé, amennyiben a jogsértésre az azt megelőző 12 hónapon belül már legalább két alkalommal sor került, és a Bizottság bevonásával az érintett tagállamok között zajló konzultáció nem vezetett eredményre.

Továbbá, a tagállamok szabályozási mozgásterét jelentősen szélesíti az irányelvnek az a rendelkezése, amely szerint a tagállamoknak jogukban áll előírni, hogy a joghatóságuk alá tartozó médiaszolgáltatók az irányelv által összehangolt területeken részletesebb vagy szigorúbb szabályoknak feleljenek meg, feltéve hogy e szabályok összhangban állnak az uniós joggal.

Az audiovizuális médiaszolgáltatásokról szóló irányelv egyik kétségtelenül legfontosabb újítása, hogy szabályozza az ún. „jogmegkerülési eljárást”. Az új szabályozás lényegében lehetővé teszi a műsorszolgáltatások szabad áramlásának további korlátozását megfelelő konzultációs eljárás közbeiktatásával, abban az esetben, ha a tagállam élt a részletesebb vagy szigorúbb szabályok elfogadásának lehetőségével, és megállapítja, hogy egy másik tagállam joghatósága alá tartozó műsorszolgáltató valamely televíziós műsorszolgáltatását teljes egészében vagy legnagyobb részben az ő területére irányítja.

A származási ország elvével kapcsolatos jogi problémákra nagy hatással van a médiaszolgáltatási irányelv hatályának kiterjesztése a „lineáris” médiaszolgáltatások mellett a „nem lineáris” vagy lekérhető médiaszolgáltatásokra is.

A kutatásnak célját képezi a 2007-ben hatályba lépett audiovizuális médiaszolgáltatási irányelv joghatósági kérdésekre vonatkozó módosításai, bővítései révén felmerülő aktuális jogi problémák elemzése is.

Kutatásaim kiindulópontját a társaságok letelepedési jogának gyakorlásával kapcsolatos európai ítélkezési gyakorlat képezte. Az elsődleges letelepedési jog, az eredeti jogi személyiség megőrzésével történő székhelyáthelyezés lehetősége, az

Európai Unió gazdasági jogának aktuális és hosszú idő igen vitatott és komplex kérdéskörét képezi. Míg a másodlagos letelepedési jog gyakorlása tisztázottnak számít, az elsődleges letelepedési jog gyakorlása továbbra is számos vitára ad okot. Az uniós elsődleges jog nem nyújt egyértelmű választ, de az Európai Bíróságnak több ügy kapcsán nyílt lehetősége elemezni a határon átnyúló székhelyáthelyezés problematikáját. Ezen kérdéskörrel kapcsolatos kutatásaim során azt is elemeztem, hogy az Európai Bíróság vonatkozó ítélkezési gyakorlata (Daily Mail-ügy, Centros-ügy, Überseering-ügy, stb.) milyen hatást gyakorol egy viszonylag újonnan csatlakozott tagállam, Románia nemzetközi- és társasági jogára. A nemzetközi székhelyáthelyezésre vonatkozó jogforrások, az ítélkezési gyakorlat, valamint a szakirodalom elemzése során alkalmam nyílt olyan fogalmak és kérdések részletező vizsgálatára is, mint a központi ügyvezetés helye és ennek határon túli áthelyezése esetén felmerülő jogi problémák.

Az európai médiaszabályozással és az audiovizuális médiaszolgáltatók feletti joghatóság kérdéskörével egyetemi oktatói tevékenységem kapcsán volt alkalmam először foglalkozni. A joghatósággal rendelkező tagállam és a médiaszolgáltatók letelepedési helyének megállapítási kritériumait elemző európai joggyakorlat és a társaságok elsődleges letelepedési szabadságának gyakorlására vonatkozó ítélkezési gyakorlat közötti összefüggések, hasonlóságok szembeűnőek voltak. Ez jelentette a kiindulópontot a további vizsgálódásaim számára – felhasználva az általánosabb kérdésnek számító, társaságok elsődleges letelepedési joga gyakorlására vonatkozó elemzés során felhasznált tapasztalatokat –, a specifikusabb jogi kérdésnek számító, a médiaszolgáltató társaságok letelepedési helyének megállapítására irányadó szabályozásra, joggyakorlatra való fókuszálást.

A társaságok elsődleges letelepedési joga gyakorlásának lehetősége nincsen szabályozva, az Európai Unió Működéséről szóló Szerződés nem nyújt kielégítő választ a felmerülő kérdésekre. Ezen jogi hiátust pótolják némileg az Európai Bíróság ítélkezési gyakorlata által nyújtott megoldások. A médiaszolgáltatók tekintetében a kezdetektől, a 89/552/EK irányelv hatályba lépésétől, a származási ország elve alapszabálynak számít. Ennek ellenére, az Európai Bizottság határozott és következetes állásfoglalása mellett is, hosszú és rögös – az Európai Bíróság ítélkezési gyakorlatán keresztül kirajzolódó út – vezetett annak elfogadására, hogy a műsorszolgáltatók feletti joghatósággal rendelkező tagállam meghatározására irányadó fő kritérium a letelepedés helye.

1.2. A kutatásban alkalmazott módszerek

Az értekezés elsősorban az uniós jogi dokumentumokra támaszkodik (irányelvek, szabályozások, ajánlások, tervezetek, illetve a különböző nyilvános konzultációk és jelentések anyaga), arra törekedve, hogy az elsődleges és másodlagos jogalkotás szintjén mutathassa be a szolgáltatásnyújtás szabadsága – konkrétan az audiovizuális médiaszolgáltatók fölötti joghatóság – terén eddig megvalósult, továbbá folyamatban levő kezdeményezéseket.

Kiemelt figyelmet szenteltem az Európai Bíróság vonatkozó esetjogának, a főtanácsnoki indítványokban megfogalmazott argumentációnak.

Tekintve, hogy a téma bizonyos vonatkozásai révén (az elsődleges letelepedés kérdése) számottevő külföldi – elsősorban angol nyelvű – szakirodalommal rendelkezik, igyekeztem a dolgozatba beemelni a kérdéskörben megjelent alapvető munkákat. Az angol, kisebb mértékben német nyelvű szakirodalom mellett elsősorban a már komoly eredményeket felmutatni képes magyar szakértők munkáira építettem, illetve feltérképeztem a román nyelvű szakmunkákat is (itt jegyezném meg, hogy Romániában ez a szakterület rendkívül kevésbé kutatott és kevés forrás áll az érdeklődők rendelkezésére).

A monografikus, illetve interpretatív igényvel született munkák mellett fontos szerepet szántam a jogalkotási folyamat során született számos munkadokumentum feltárására és bemutatására, illetve elemzésére is.

Az értekezés összeállítása során mind hagyományos kutatási módszereket, mind a komparatív elemzés módszereit használtam (ennek egy példája a mellékletben található, a joghatóság kritériumainak történeti fejlődését bemutató táblázat).

A részleges kutatási eredmények szakmai fórumokon (konferenciák, kerekasztal tanácskozások) kerültek bemutatásra, annak érdekében, hogy a téma más kutatóival megvitathatóak és interdiszciplináris kontextusban is értelmezhetőek legyenek.

1.3. Az értekezés felépítése

Az értekezés a tanulmányozásra választott témát három nagy részben tárgyalja, ezeket bevezető, illetve összegzés foglalja keretbe.

A bevezető részben sor kerül a választott kérdéskör kontextusba helyezésére és pontos behatárolására, érintve a vizsgálatba bevont területeket, illetve a kutatómunkában felhasznált módszereket. Itt kerül sor a tematikára vonatkozó hipotézisek megfogalmazására és rögzítésére is, hiszen a dolgozat ezeknek a vizsgálata mentén halad.

Ebben a részben történik a letelepedési szabadság, illetve az Európai Unió médiaszabályozási eszközének, az audiovizuális médiaszolgáltatási irányelvnek a bemutatására, történeti fejlődésének ismertetése is.

Az értekezés első pillérében tárgyaltam az elsődleges letelepedés kérdéskörét és az Európai Bíróság releváns joggyakorlatának vizsgálata révén igyekeztem az ebből kikristályosodó értelmezési tendenciákat feltérképezni, bemutatni és értelmezni (a Daily Mail, az Überseering és a Cartesio-ügyeket vizsgáltam, különös tekintettel a főtanácsnoki indítványban javasolt megoldás és az Európai Bíróság ítélete közötti kapcsolatra).

Ennek a résznek a keretein belül történik meg a romániai jogszabályi háttér vizsgálata is, felvázolva, hogy az új, 2011-ben hatályba lépett román Polgári Törvénykönyvnek a jogi személyek honosságára vonatkozó rendelkezései összhangban állnak-e az Európai Unió Bírósága nemzetközi székhelyáthelyezésre vonatkozó ítéleteiben megfogalmazott elvekkel.

A dolgozat második részében az audiovizuális médiaszolgáltatók fölötti joghatóság kérdését, az Európai Unió „médiairányelvében” rögzített szabályozás kereteit vizsgálja, történeti kontextusba helyezve azt az evolúciós folyamatot, amelyben a joghatóság megállapításának kritériumai a 89/552/EGK irányelvben, illetve a 97/36/EK irányelvben kifejezésre kerülnek, hogy ezt követően a nyilvános konzultációs szakasztól az Audiovizuális Műsorszolgáltatókról szóló Irányelv (AVMSZ) irányelv elfogadásáig elnyerjék végleges, aktuális formájukat.

Az előző részben tárgyalt esetjogi fejezethez hasonlóan itt is mélységeiben kerül bemutatásra a jogalkotási és jogszabályozási folyamatra hatást gyakorló Európai Bírósági joggyakorlat, konkrétan a Bizottság kontra Egyesült Királyság (C-222/94), a Paul Denuit (C-14/96) és a VT4 (C-56/96) ügyeket vettem górcső alá.

A második rész utolsó fejezetében a joghatóság megállapítására nézve irányadó kritériumokat vizsgáltam, kezdve a Bizottság irányelv-javaslatától az audiovizuális médiaszolgáltatásokról szóló irányelv elfogadásáig. Kiemelt figyelmet szenteltem, aktuális vonatkozásainak köszönhetően is, az audiovizuális médiaszolgáltatásokról szóló irányelv azon kritériumainak, melyek a joghatóság megállapítására nézve determinánsnak tekinthetők.

A harmadik tartalmi egység a jogmegkerülés problémáját járja körül, ugyanis – noha a dolgozat elsődleges célja az audiovizuális médiaszolgáltatók feletti joghatósággal rendelkező tagállam azonosítására irányadó kritériumok fejlődésének vizsgálata, de tekintettel arra, hogy a témakör igen fontos részét képezi a származási ország elve alóli kivételek problematikája – ezek áttekintésére is szükségeszerű kitérni.

Figyelemre méltó, hogy az audiovizuális médiaszolgáltatásokról szóló irányelv épp a származási ország korlátozhatóságával kapcsolatban vezetett be jelentős módosításokat: egyrészt bevezette a más tagállamból származó lekérhető audiovizuális médiaszolgáltatások korlátozhatóságára irányadó rendelkezéseket, másrészt pedig beiktatta az úgynevezett jogmegkerülési eljárást.

Ebben a fejezetben tárgyaltam a joghatóság megállapítási kritériumainak a hatályos román jog szerinti szabályozását.

A televíziós műsorszolgáltatók korlátozhatósága kapcsán egyrészt az AVMSZ irányelv 3. cikkének 2. bekezdését értelmeztem, másrészt pedig a „jogmegkerülési” eljárást mutattam be, kitérve mind a kérdés elméleti vetületeire, mind a gyakorlati aspektusokra a joggyakorlat bemutatása révén.

Az összegzés a bevezetőben rögzített hipotézisekre is reflektál, összefoglalja az értekezés főbb megállapításait és felvázolja a témakörben folytatott kutatás további lehetséges irányait.

1.4. Az értekezés célja és hipotézisei

Az audiovizuális médiaszolgáltatásokról szóló irányelv központi elemét – „lelkét” – a származási ország elve képezi, de az irányelv eredeti változatának hiányosságai miatt számos vitás kérdés merült a joghatósági szabályok alkalmazásával kapcsolatosan, sőt, magának az elvnek a megkérdőjelezésére is több ízben sor került. Nemcsak a jogi doktrínában fogalmazódtak meg kritikák az irányelv joghatósági rendelkezéseinek „szükszavúságával” szemben, hanem az Európai Bíróságnak is több igen jelentős ügyben kellett elemeznie ezen kérdéseket. A joghatósággal rendelkező tagállam azonosítására irányadó rendelkezések azonban kétségtelenül hosszú és látványos fejlődésen mentek keresztül a 89/552/EK irányelvbe foglalt rendelkezéseitől az audiovizuális médiaszolgáltatásokról szóló irányelv 2. cikkének komplex szabályrendszeréig.

Az Európai Bíróság vonatkozó ítélkezési gyakorlatának (melynek a televíziós műsorszolgáltatók letelepedési kritériumok kialakításában igen nagy jelentőséget tulajdonítanak) és az irányelv két ízben történt felülvizsgálatának köszönhetően a származási ország elve és a letelepedés helye, mint a joghatósággal rendelkező tagállam azonosítására irányadó fő kritérium megkérdőjelezhetetlenné vált.

A kutatás fő célja a joghatóság megállapítására irányadó kritériumok fejlődésének áttekintése és elemzése a 89/552/EGK irányelv hatályba lépésétől az audiovizuális médiaszolgáltatásokról szóló irányelv hatályos rendelkezéseibe foglaltakig. Az elemzett dokumentumokból kitűnik, hogy a joghatósági szabályok alakulása nem tekinthető feltétlenül lineárisnak és a fejlődés korántsem zökkenőmentes. Figyelemre méltó például, hogy a származási ország elvének fő „védelmezőjének” számító Európai Bizottság, a joghatóság megállapítására vonatkozóan nem feltétlenül szándékozott a televíziós műsorszolgáltatói tevékenység sajátosságait figyelembe vevő kritériumokat belefoglalni az irányelv szövegébe – hosszú ideig elegendőnek találta a Factortame ítéletben megfogalmazott általános letelepedési kritériumokat.

2. AZ EUMSZ LETELEPEDÉS SZABADSÁGÁRA VONATKOZÓ RENDELKEZÉSEINEK HATÁSA AZ AUDIOVIZUÁLIS MÉDIASZOLGÁLTATÁSOK SZABAD ÁRAMLÁSÁRA

Az audiovizuális médiaszolgáltatásokról szóló irányelv 2. cikkének 5. bekezdése értelmében, amennyiben a 2. cikk (3) és (4) bekezdéseibe foglalt kritériumok alapján nem lehet megállapítani, hogy hol található a médiaszolgáltató társaság letelepedési helye és ennek következtében nem dönthető el, hogy melyik tagállamnak van joghatósága, az illetékes tagállam az, amelyben a médiaszolgáltató az Európai Unió Működési Szabályzata 49-55. cikkeinek értelmében letelepedett. Az irányelv rendelkezései értelmében tehát, amennyiben a specifikus kritériumrendszer alkalmazása nem vezet eredményre, az elsődleges uniós jog letelepedés szabadságára vonatkozó szabályai irányadóak.

Tekintettel a kérdéskör komplexitására és terjedelmi kereteire, jelen fejezetben nem kívánom a teljesség igényével tárgyalni a Szerződéseknek a társaságok letelepedési szabadságára irányadó szabályait, valamint az Európai Bíróság kapcsolódó ítélkezési gyakorlatát. Az alábbiakban a társaságok letelepedési szabadságának gyakorlásával kapcsolatos egyik legvitatottabb kérdéseként számon tartott, a nemzetközi székhelyáthelyezés problematikája elmozdítását tűztem ki célul.

A fejezet kapcsán joggal tehető fel a kérdés, hogy kellően indokolt-e a két kérdés – egyrészt a joghatóság, másrészt az alkalmazandó jog kérdése: mennyiben és miért tárgyalhatóak-e együttesen? A társaságok letelepedésére vonatkozó kérdés olyan nemzetközi magánjogi problematikát vet fel, melynek központi eleme a társaságokra vonatkozó magánjog – a médiaszolgáltatók feletti joghatóság pedig főként közjogi, közigazgatási kérdésekre vonatkozik. Továbbá, azt sem lehet figyelmen kívül hagyni, hogy a joghatóság kérdésének megválaszolása nem feltétlenül jelenti egyben az alkalmazandó jog kérdés megoldását is. Az irányelv joghatósági szabályai azonban, mintegy végső megoldásként, összekötik a két problémát: amennyiben nem bizonyulnak hatékonyak a kritériumok, az EUMSZ rendelkezései lesznek alkalmazandóak és nem hagyható figyelmen kívül a Bíróság vonatkozó ítélkezési gyakorlata sem.

Véleményem szerint, a nemzetközi székhelyáthelyés kérdése aktuálisnak számít az audiovizuális médiaszektorban, hiszen a médiaszolgáltató társaságok gyakran „váltak” országot a számukra megfelelő jogi, gazdasági környezet megtalálása végett. Természetesen számos esetben megfelelőnek és elegendőnek találják a másodlagos letelepedés által biztosított lehetőségeket, de a nemzeti jog megőrzése melletti székhelyáthelyezés is igen kecsegtető lehet az ilyen profilú társaságok számára.

Az irányelvnek az EUMSZ rendelkezéseire történő visszautalásán túl, a két témának a dolgozatban történő „összefonásában” személyes okok is vezéltek: az elsődleges letelepedési jog társaságok általi gyakorlásának lehetőségével kapcsolatos jogi problémák elemzése képezte ugyanis kutatásaim kiindulópontját – ezért is tartottam indokoltnak eredményeimnek a dolgozatba való beépítését és hasznosítását. A fejezetben főként az Európai Bíróság legfontosabb vonatkozó ítéleteire – Daily Mail – Überseering – Cartesio – fókuszálok, valamint ezeknek a hatályos román jogra kifejtett hatását tárgyalom. A jövőbeni kutatások során természetesen szükségessé válik a VALE (C-378/10) ügyben született ítélet és ennek a román jogra gyakorolt hatásának elemzése is.

Az uniós jog, a gazdasági alapszabadságok egyikeként, biztosítja a természetes és jogi személyek számára a letelepedési szabadságot, függetlenül attól, hogy az Európai Unió melyik államában kívánnak ezzel élni. A jogi személyek esetében a letelepedési szabadságnak két lehetséges megnyilvánulási formája különböztethető meg: a másodlagos, valamint az elsődleges letelepedés. A másodlagos letelepedésen egy jogi személy azon lehetőségét értjük, hogy másodlagos székhelyeket (leányvállalatokat, fióktelepeket, ügynökségeket stb.) létesíthet az Unió bármelyik tagállamában. A másodlagos letelepedés kérdésköre viszonylag tisztázottnak tekinthető, ezzel szemben lényegesen bizonytalanabb az úgynevezett elsődleges letelepedés megvalósíthatósága. Az elsődleges letelepedés jelentené azt, hogy egy eredeti társaság jogi személyiségének megtartása mellett tudja áthelyezni székhelyét egy másik tagállamba. Másképpen fogalmazva, lehetséges-e a székhelyáthelyezés anélkül, hogy a társaságnak meg kellene szünnie az alapító tagállamban és újra kellene alakulnia abban az államban, ahova székhelyét át kívánja helyezni.

Míg a másodlagos letelepedésről megállapítható, hogy az uniós jog kifejezetten biztosítja, az elsődleges letelepedés kérdése az európai társasági jog gyakorlati és

elméleti szempontból is egyik legproblematisabb és legtöbbet vitatott témája. A Cartesio-ügyben¹ született ítéletig több mint három évtizeden keresztül heves vita tárgyát képezte a nemzetközi magánjogi és európai gazdasági jogi szakirodalomban az, hogy a kereskedelmi társaságok milyen feltételek között gyakorolhatják a Szerződésben biztosított elsődleges letelepedési szabadságot. Ezekre a kérdésekre a Szerződésből nem szűrhető le teljesen egyértelmű válasz, az Európai Bíróságnak azonban lehetősége volt több ügy kapcsán is értelmezni a társaságok letelepedési szabadságát. Így annak ellenére, hogy az Alapító Szerződésekből továbbra sem szűrhető le egyértelmű válasz – a Bíróságnak sikerült néhány igen fontos kérdésben állást foglalnia.

Az elsődleges letelepedés lehetősége, mint a jogi személyek által igénybe vehető uniós alapszabadság és a tagállamok nemzetközi magánjoga közötti jelentős jogi feszültséget okozó találkozási pontot éppen a jogi személyek honosságát megállapítandó tagállami (nemzetközi magánjogi) normák képezik. A honosság megállapítására vonatkozó szabályok tagállamonként olyannyira különbözőek lehetnek, hogy míg egyes jogrendszerek lehetővé teszik, másokban kizárttá válik az elsődleges letelepedéssel való élés lehetősége.

Jelen részben sor kerül annak elemzésére, hogy az új román Polgári Törvénykönyv a jogi személyek honosságára vonatkozó rendelkezései összhangban állnak-e az Európai Unió Bírósága nemzetközi székhelyáthelyezésre vonatkozó ítéleteiben megfogalmazott elvekkel. Az új román Polgári Törvénykönyv nagy hatást gyakorol a nemzetközi magánjogra is, hiszen beemelte a törzsébe a nemzetközi magánjogi jogviszonyokat szabályozó 1992. évi 105. számú törvény rendelkezéseit.

¹ C-210/06. sz. ügy, Cartesio Oktató és Szolgáltató Bt., ECR (2008) I-9641.

2.1. A társaságok letelepedésére irányadó közösségi jogi szabályok és a tagállamok nemzetközi magánjogának ütközése

A jogi személyek, beléértve a társaságok letelepedésére vonatkozó, legfontosabb irányadó rendelkezéseket az EUMSZ 49. és 54. cikkei (volt Eksz. 43 és 48. cikkei) jelentik. A 49. cikk értelmében tilos minden olyan intézkedés, amely valamely tagállam állampolgárainak egy másik tagállam területén történő szabad letelepedését korlátozná. A korlátozás tilalma az olyan eljárásokra is kiterjed, melyek egy adott tagállam azon állampolgárait gátolják meg képviseltek, fióktelepek, vagy leányvállalatok alapításában, akik egy másik tagállamban telepedtek le. A 49. cikk előírja továbbá, hogy a letelepedés szabadsága magában foglalja a gazdasági tevékenység önálló vállalkozóként történő megkezdésére és folytatására vonatkozó jogot, valamint vállalkozások, társaságok alapításához és ezek irányításához való jogot is. A letelepedés szabadsága a tagállamok állampolgárait illeti meg, az alapszabadságnak pedig a letelepedés országának joga által a saját állampolgáira előírt feltételek szerint kell megvalósulnia.

A jogi személyek letelepedési szabadságával kapcsolatosan az EUMSZ 54. cikke a következőképpen rendelkezik:

Valamely tagállam jogszabályai alapján létrehozott olyan társaság, amelynek létesítő okirat szerinti székhelye, központi ügyvezetése vagy üzleti tevékenységének fő helye a Közösség területén van, e fejezet alkalmazása szempontjából ugyanolyan elbánásban részesül, mint azok a természetes személyek, akik a tagállamok állampolgárai.

„Társaság” a polgári vagy kereskedelmi jog alapján létrejött társaság, beleértve a szövetkezeteket és a közjog vagy a magánjog hatálya alá tartozó más jogi személyeket, kivéve a nonprofit szervezeteket.

Az 54. cikk visszautal a 49. cikk előírásaira és kiterjeszti a természetes személyek számára biztosított letelepedési szabadságot a második bekezdésben meghatározott társaságok számára is.

Az 54. cikk jelentősége az, hogy meghatározza a társaság fogalmát – közösségi jogi értelemben társaságnak minősülnek a polgári vagy kereskedelmi jog

alapján létrejött társaságok, beleértve a szövetkezeteket és a közjog vagy a magánjog hatálya alá tartozó más jogi személyeket, kivéve a nonprofit szervezeteket. Megfigyelhető, hogy a fenti meghatározás igen tág, tekintve, hogy a Szerződés megfogalmazóinak az volt a célja, hogy minél több jogi személy tudjon élni a letelepedés szabadságának lehetőségével.²

A Szerződés 54. cikke értelmében a természetes személyek letelepedési szabadságára vonatkozó normákat kell alkalmazni a társaságok tekintetében is. A 49. cikk tartalmát a társaságokra alkalmazva egyértelműen kiderül, hogy a társaságokat is megilleti az a jog, hogy társaságot, fióktelepet, vagy ügynökséget létesítsenek a közösség bármely tagállamában. Ez az úgynevezett másodlagos letelepedési jog, amikor az anyatársaság székhelye, központi igazgatása változatlan marad, tevékenységét azonban újabb gazdasági egységek alapításával egészíti ki. Míg a másodlagos letelepedés kérdésköre viszonylag tisztázottnak tekinthető, lényegesen bizonytalanabb az úgynevezett elsődleges letelepedés megvalósíthatósága.³

Az elsődleges letelepedés jelentené azt, hogy egy eredeti társaság jogi személyiségének megtartása mellett tudja áthelyezni székhelyét egy másik tagállamba. A jogi személyiség megtartása melletti székhelyáthelyezés feltételezné a társaságok európai közösségeken belüli korlátozásmentes mozgását, azonban a Szerződés nem biztosítja ezt kifejezett rendelkezésben. Ez főként azzal magyarázható, hogy az EUMSZ 54. cikke utaló szabályként csak annyit ír elő, hogy a letelepedési szabadság tekintetében a társaságok a természetes személyekkel azonos elbánásban részesülnek. A 49. cikkben, mivel az kifejezetten csak természetes személyekre vonatkozik, nem található utalás a székhelyáthelyezésre, a társaságok elsődleges letelepedési szabadságára. A Szerződés megalkotóinak ezen takarékos megoldása több évtizedes jogvitákra adott okot – így vált a társaságok jogi személyiség melletti székhelyáthelyezésének kérdésköre az európai társasági jog és a nemzetközi magánjog egyik legvitatottabb kérdésévé.⁴

² Osztovits András: *Az Európai Unió alapító szerződéseinek magyarázata 1-2*. Osiris, Budapest, 2008. 246.

³ Király Miklós: *A Daily Mailtől az Inspire Artig – az Európai Bíróság ítéleteinek hatása a társasági jog értékválasztásaira*. In: Magyar jog 2004. évi 11. szám 680.

⁴ Osztovits András: *i.m.* 250–251.

Az Európai Unió egyik tagállamából a másik tagállamba való, a jogi személyiség megőrzésével történő székhelyáthelyezést gátolhatják a tagállamok nemzetközi magánjogainak különbségei is. Az elsődleges letelepedési szabadság gyakorlását illetően a fő nehézséget az okozza, hogy tagállamonként eltérő szabályok vonatkoznak a társaságok honosságának, személyes jogának megállapítására. A természetes személyekhez hasonlóan a kereskedelmi társaságok számára is nagy jelentőséggel bír a személyes jog, a honosság megállapítása. A honosság szerint kell megítélni ugyanis a társaság mibenlétére vonatkozó olyan kérdéseket, mint a keletkezés érvényessége, a társaság jogképessége, vagy a belső szervezeti felépítés alakulása.⁵

A személyes jog megállapítására alapvetően két elv alakult ki a nemzetközi magánjogban: a székhely elv és a bejegyzés (inkorporációs)-elv.⁶ E két kapcsolóelv versenyez a társaságok személyes jogának kijelölésénél, és ez a különbség napjainkban is elválasztja az Európai Unió tagállamainak jogrendszerét. A székhely elv szerint a jogi személy személyes jogát annak az államnak a joga adja, amelynek területén az illető jogi személy székhelye található, a bejegyzés elve szerint pedig a személyes jogra annak az államnak a joga irányadó, ahol a jogi személyt bejegyezték.

A bejegyzési elvet Európában az Egyesült Királyság, Dánia, Hollandia, Írország, Spanyolország alkalmazza, a kontinentális államok többségében a székhely elv érvényesül (Németországban, Belgiumban, Franciaországban, Olaszországban stb).⁷ A székhely elv iskolapéldájának a német jog szerint érvényesülő székhely elvet tartják; nem véletlen, hogy a székhely elv legelszántabb védelmezője Németország. A székhely elv alkalmazásának mechanizmusa Németországban a következő:

⁵ Nemessányi Zoltán: *A székhely elv alkonya? Daily Mail-Centros-Überseering*. In: Európai jog. 2003. évi 6. szám. 16.

⁶ A két elv részletes bemutatásával és elemzésével kapcsolatosan ld.: Vékás Lajos: *Unió alapvető szabadságok és közösségi nemzetközi magánjog*. In: Európai jog. 2005. évi 1. szám; Sandberger, G.: *A társaságokra irányadó jog az Európai Közösségben. A székhely és a bejegyzés elvének kritikai értékelése az Európai Közösség jogának tükrében*. 550–555.; Popescu, Dan Andrei: *Legea aplicabilă societăților comerciale*. In: Revista de drept comercial. 1995. évi 3. szám. 81.; Hirt, Hans C.: *Freedom of Establishment, International Company Law and the Comparison of European Company Law Systems after the ECJ's Decision in Inspire Art Ltd*. In: European Business Law Review; Sep/Oct. 2004, Vol. 15 Issue 5. 1194–1197.; Prentice, Dan: *The Incorporation Theory – The United Kingdom*. In: European Business Law Review; Nov/Dec. 2003, Vol. 14 Issue 6. 631–641.

⁷ Dyrberg, Peter: *Full free movement of companies in the European Community at last?* In: E.L.Rev. 28/2003. 529.

amennyiben egy másik tagállam joga szerint alapított társaság áthelyezi székhelyét Németországba, a székhely elv értelmében a német jog uralma alá kerül, következésképpen a jogképességét a német jog alapján kell megítélni.⁸ A német joggyakorlat szerint azonban az illető társaságot az eredeti székhely szerinti állam ruházta fel jogképességgel és nem pedig a német jog. Ezért a német jog szerint hagyományosan nem ismerik el az ilyen társaság jogképességét, következésképpen perképességét sem. A jogképesség és perképesség elismerésére csak akkor kerül sor, ha a társaság az új székhely államának joga szerint újraalakul.⁹

A bejegyzési elv és a székhely elv összehasonlításából kitűnik, hogy az előbbi jóval kedvezőbb a jogi személyiség megőrzése melletti székhelyáthelyezés szempontjából. Feltevődik a kérdés, hogy a székhely elv alkalmazása összeegyeztethető-e a Szerződésbe foglalt letelepedési szabadsággal.

A kérdés megválaszolásában a fő problémát az jelenti, hogy a Szerződés nem szolgál egyértelmű válasszal, de a megoldás kulcsa valójában már a kezdetektől fogva adott volt: az Európai Közösségekről szóló Szerződés (EKSZ) 293. cikke már 1957-ben további tárgyalásokat és ezek nyomán a tagállamokra kiterjedő nemzetközi egyezmény kötését tartotta indokoltnak a jogi személyiség megtartásával történő székhelyáthelyezéshez:

A tagállamok, amennyiben szükséges, tárgyalásokat folytatnak egymással annak érdekében, hogy állampolgáraik javára biztosítsák: „a 48. cikk második bekezdésének értelmében vett társaságok kölcsönös elismerését, a jogi személyiség megtartását székhelyüknek egyik országból egy másikba történő áthelyezése esetén, valamint a különböző tagállamok joga által szabályozott társaságok egyesülésének lehetőségét

A székhelyáthelyezés kérdését megoldandó, a 293. cikk alapján készült és 1968. február 2-án Brüsszelben a hat alapító állam aláírt, a társaságok és jogi személyek kölcsönös elismeréséről szóló egyezményt azonban Hollandia nem ratifikálta, így a hatályba lépése elmaradt.¹⁰ Az is a közösségi jogalkotás kudarcának

⁸ Nemessányi Zoltán: *i.m.* 16 -17.

⁹ Uo.

¹⁰ A társaságok és jogi személyek kölcsönös elismerését biztosító EGK Egyezmény részletes ismertetésével kapcsolatosan ld. Miskolczi Bodnár Péter (szerk.), *Európai társasági jog. KJK-KERSZÖV Jogi és Üzleti Kiadó, Budapest, 2004. 38-40.*

tudható be továbbá, hogy a kereskedelmi társaságok közösségen belüli – megszűnés melletti és alapítás kényszere nélküli – székhelyáthelyezést lehetővé tenni kívánó 1997. április 22-iki irányelv-előtervezet, a 14. társasági jogi irányelv előtervezete, a tagállamok ellenállása következtében zátonyra futott.¹¹

Hosszú ideig a társaságok elsődleges letelepedésének gyakorlása csak elméleti problémának számított, de az 1980-as évektől kezdve több, székhelyáthelyezéssel kapcsolatos ügy került az Európai Bírósághoz. Így a Szerződés szűkszavúsága következtében az Európai Bíróságnak több, a jogi szakirodalomban gyakran elemzett ügy kapcsán lehetősége nyílt értelmezni a jogi személyiség megőrzése melletti székhelyáthelyezés kérdését.

A továbbiakban az Európai Bíróság legfontosabb elsődleges székhelyáthelyezéssel foglalkozó ügyeit foglalom össze, majd rátérek a *Cartesio*-ügy elemzésére.

¹¹ Vékás Lajos: *i.m.* 16. A 14. társasági jogi irányelv –előtervezetet ismerteti és elemzi továbbá: Vaccaro, Enrico: *Transfer of Seat and Freedom of Establishment in European Company Law*, *European Business Law Review*; 2005, Vol. 16 Issue 6, p1361–1363.

2.2. Az elsődleges letelepedés értelmezése az Európai Bíróság joggyakorlatában

2.2.1. A Daily Mail-ügy

Az Európai Bíróság az 1988-as *Daily Mail*-ügyben tárgyalta először érdemben az elsődleges letelepedés megengedhetőségének kérdését.¹² A *Daily Mail*-ügyben az angol High Court of Justice, Queen's Bench Division fordult 1987-ben előzetes döntéshozatali kérelemmel az Európai Bírósághoz; az ügyben eljáró illetékes bíróság kérdései a *Daily Mail and General Trust PLC holding*¹³ és az angol Államkincstár közötti jogvitában merültek fel.

Az alapeljárásban felperes cég, a *Daily Mail* úgy akarta Hollandiába áttenni üzletvezetését, hogy mellette megtarthassa a társaság angol jogi személyiségét. A tervezett székhelyáthelyezés célja az adóterhektől való mentesülés volt: a *Daily Mail* – amennyiben sikerült volna központi ügyvezetési helyét Hollandiába áthelyezni – vagyona egy részét értékesíteni kívánta, hogy az így realizálandó „csendes tartalékok” után ne kelljen adót fizetnie.¹⁴ Angliában ugyanis már nem kellett volna adót fizetnie, hiszen ott már nem lett volna az adóalanyiság szempontjából releváns székhelye, Hollandiában pedig éppen az ottani hatályos kedvezőbb adószabályok miatt mentesült volna az adótartozás alól.

Az 1970. évi brit társaságiadó törvény 482. szakaszának (1) bekezdése szerint az Egyesült Királyságban adózási székhellyel rendelkező rendelkező társaságok csak az Államkincstár előzetes engedélyének megszerzése után helyezhetik át külföldre székhelyüket. A *Daily Mail* annak érdekében, hogy központi ügyvezetését áthelyezhesse Hollandiába, 1984-ben kérvényezte az említett angol jogszabályban előírt engedélyt; a holland jog ugyanis lehetőséget biztosított arra, hogy külföldi társaságok központi ügyvezetésüket oda telepítsék, ahol a társaság igazgatótanácsi

¹² 81/87. sz. ügy, *The Queen v. H.M. Treasury and Commissioners of Inland Revenue ex parte Daily Mail and General Trust PLC*, ECR (1998) 5483. o.

¹³ A továbbiakban: *Daily Mail*.

¹⁴ Vékás Lajos: *i.m.* 5. o.

üléseit tartani, illetve az igazgatása részére helyiségeket bérelni szándékozott.¹⁵ Megjegyzendő, hogy mivel mind az angol jogrendszer, mind a holland jog az úgynevezett bejegyzés elvét alkalmazta, egy angol társaság áthelyezhette központi ügyvezetését Hollandiába – a székhely áthelyezésének feltétele csupán az angol társaságiadó törvényben előírt engedély megszerzése volt. A tervezett székhelyáthelyezéshez szükséges engedélyt azonban az Államkincstár nem adta meg, így a Daily Mail a Szerződés 43. (jelenleg 49.) és 48. (jelenleg 54.) cikkére hivatkozva pert indított. Az elutasító határozat ellen benyújtott kereset nyomán indult perben az ügyben eljáró High Court of Justice, Queen’s Bench Division – felfüggesztve az eljárást – előzetes döntést kért az Európai bíróságtól a Szerződésben garantált letelepedési szabadság és az adóügyi szabályok összeegyeztethetőségének kérdésében.

A Bíróságnak főként arra a kérdésre kellett választ adnia, hogy a Szerződés letelepedési szabadságra vonatkozó rendelkezéseivel összeegyeztethető-e, hogy egy tagállam adóügyi okokból megtiltsa egy jogi személy székhelyének áthelyezését egy másik tagállamba, amennyiben ezáltal az adott társaság elkerülheti a már megszerzett haszon és nyereség utáni adó megfizetést.

A Bíróság indoklásában kifejtette, hogy a társaságok azáltal gyakorolhatják a Szerződés által biztosított letelepedési szabadságot, hogy tevékenységüket képviselőket, fióktelepeken vagy leányvállalatokon keresztül valósítják meg egy másik tagállamban, valamint lehetőségük van arra is, hogy tőkéjüket egy másik tagállamban alapított társaságba ömlesszék be.¹⁶ Kifejtését folytatva a Bíróság rámutatott, hogy a Daily Mail által vitatott jogszabályok nem tartalmazzak egyetlen, a fent említett szabadságot korlátozó rendelkezést sem: a brit jogszabályok szerint egy kereskedelmi társaságnak csak akkor kell engedélyért fordulnia az adóhatósághoz, ha a jogi személyisége megőrzése mellett kívánja áthelyezni székhelyét egy másik államba.¹⁷ A továbbiakban a Bíróság úgy foglalt állást, hogy a letelepedési szabadság tekintetében nem lehet teljes mértékben egyenlőséget tenni az egyéni vállalkozó természetes személyek és a társaságok között, mivel a társaság, a természetes személyekkel ellentétben „egy jogrend alapján létrehozott jogi entitás”, vagyis egy

¹⁵ 81/87. sz. ügy. Az ítélet 6. pontja.

¹⁶ 81/87. sz. ügy. Az ítélet 17. pontja.

¹⁷ 81/87. sz. ügy. Az ítélet 18. pontja.

meghatározott tagállam nemzeti jogrendjének alkotása.¹⁸ A kereskedelmi társaságok, mint bármely más jogi személy, csak a különböző tagállami jogszabályok révén léteznek, ezen szabályok élet-halál urai a társaságok alapítása, működése és megszűnése tekintetében. A Bíróság rámutatott, hogy a tagállamok társaságok létrehozására vonatkozó szabályai igen különbözőek – míg egyes tagállamok lehetővé teszik a társaságok számára az engedély nélküli és felszámolás nélküli székhelyáthelyezést, más jogrendszerek korlátozzák ezt a jogot. A Bíróság szerint a Szerződés figyelembe veszi és elismeri a tagállami jogrendszerek különbségeit, így ezen eltérések feloldására az egyetlen lehetőség a Szerződés 293. cikke értelmében a tagállamok közötti tárgyalások folytatása, illetve nemzetközi egyezmények alkotása a jogi személyek kölcsönös elismerése érdekében.¹⁹

A fenti érvelés alapján az Európai Bíróság végső következtetése az volt, hogy a kereskedelmi társaságoknak egyik tagállamba való, jogi személyiségük megőrzése melletti székhelyáthelyezése olyan probléma, amely nem megoldható a Szerződés 43. (49) és 48. (54) alapján. A döntés értelmében a Szerződésnek a letelepedés szabadságára vonatkozó cikkei semmilyen jogot nem biztosítanak egy tagállam jogszabályai szerint alapított társaság számára, amelynek a létesítő okirat szerinti székhelye is ott található, hogy központi ügyvezetését egy másik tagállamba helyezze át.

A Daily Mail-ítéletet követő jogi szakirodalomban eltérő nézőpontok alakultak ki annak hatásairól: többen úgy vélték, hogy az ítélet szavatolja a székhely elvet – az Európai Bíróság döntéséből egyértelműen az olvasható ki, hogy a székhely elv nem ellentétes a Szerződés előírásaival.²⁰ A székhely elv védelmezői számára a Daily Mail-ítélet a későbbiekben is az elv közösségi joggal való összeegyeztethetőségének védőbástyája maradt. Az ítéletben megfogalmazottak más olvasata szerint azonban az ítélet során az Európai Bíróság nem általánosságban foglalkozott a társaságok honosságának kérdésével, hanem csupán a székhelyáthelyezés kérdésére fektette a hangsúlyt.²¹ Az ítélet szövegét olvasva megfigyelhető, hogy a Bíróság konkrétan sem

¹⁸ 81/87. sz. ügy. Az ítélet 19. pontja.

¹⁹ 81/81/87. sz. ügy. Az ítélet 20-21. pontjai.

²⁰ A különböző vélemények bemutatásával kapcsolatosan ld. Halbhuber, H: *National doctrinal structures and European company law*. In: *Common Market Law Review*. 38/2001. 1392–1394.

²¹ Nemessányi Zoltán: *i.m.* 18.

a székhely elvet, sem pedig a bejegyzési elvet nem említette okfejtése során. Az ügy sajátossága továbbá, hogy az Egyesült Királyság és Hollandia is egyaránt a bejegyzési elvet követi – ezért sem lehet Daily Mail-ítéletből a székhely elv közösségi joggal való összeegyeztethetőségére következtetni.²² A szakirodalomban a Daily Mail-ítélet kritikájaként kifejtették, hogy az Európai Bíróságnak tulajdonképpen nem a székhelyáthelyezés általános jogi feltételeiről és ennek letelepedés szabadságával való összeegyeztethetőségéről kellett volna állást foglalnia, hiszen fő szabályként a brit jog lehetővé tette jogi személyiség megőrzése melletti áttelepedést. A Bíróságnak a fenti gondolatmenet alapján tehát nem nemzetközi társasági jogi kérdésekre kellett volna a választ keresni, hanem az angol adójogi szabályokra, hiszen ezek képezték a konkrét jogesetben a letelepedési szabadság korlátozását.²³

A Daily Mail-ítélettel kapcsolatos megoszló vélemények dacára kétségtelen, hogy az Európai Bíróság akkori állásfoglalása szerint a gazdasági társaságoknak, mint a nemzeti jogrendszerek teremtményeinek, nem nyílt lehetősége az őket létrehozó állam bejegyzése nélkül más tagállamba székhelyüket áthelyezni.

²² Osztovits, András: *i.m.* 254.

²³ *Ibid*; Vékás Lajos: *i.m.* 5-6. o.

2.2.2. Az Überseering-ügy

Közel másfél évtized után az Európai Bíróságnak az Überseering-ügy²⁴ kapcsán ismét lehetősége nyílt az elsődleges letelepedés kérdését elemezni, döntésében ekkor részben újraértelmezte a Daily Mail-ítéletbe foglaltakat.²⁵

Az ítélet a német legfelsőbb bíróság, a Bundesgerichtshof előtt lefolytatott jogvita kapcsán született. A megválaszolandó kérdések két cég közötti, Németországban zajló bírósági eljárásban merültek fel: az Überseering társaságot Amszterdamban jegyezték be holland jog szerint; az általa perelt Nordic Construction Baumanagement GmbH (a továbbiakban: NCC) Németországban rendelkezt székkel.

Az alapügy²⁶ tényállását röviden a következőképpen foglalhatjuk össze: a Hollandiában bejegyzett Überseering társaság Németországban vásárolt ingatlan felújítására szerződést kötött az NCC német céggel. Időközben az Überseering üzletrészeit két német személy vásárolta meg, a társaság teljes tőkéje német állampolgárok tulajdonába került át. Az Überseering társultjai nem voltak megelégedve a felújítási munkálatokkal és 1996-ban szavatossági eljárást, később pedig kártérítési peres eljárást indítottak az NCC ellen. Az alapkön eljáró düsseldorfi Landgericht elutasította a keresetet, a fellebbviteli bíróság, az Oberlandesgericht pedig nem tartotta alaposnak a felperes fellebezését. A német bíróságok a székhely elv alkalmazása következtében jutottak arra a következtetésre, hogy az Überseering cég keresetét el kell utasítani: a német joggyakorlat és a szakirodalom szerint ugyanis a társaságok jog- és perképességét annak az államnak a

²⁴ C-208/00. sz. ügy, Überseering BV v. Nordic Construction Baumanagement GmbH (NCC), ECR (2002) I-9919. o.

²⁵ Király Miklós: *Egység és sokféleség. Az Európai Unió jogának hatása a kultúrára*. Új Ember Kiadó, Budapest, 2007. 199.

²⁶ Az Überseering-ügy részletes bemutatásával és elemzésével kapcsolatosan ld. Osztovits, András: *i.m.* 257–262.; Nemessányi Zoltán: *i.m.* 20–23.; Deleanu, Sergiu–Fábián Gyula–Costaş, Cosmin Flavius–Ioniță, Bogdan, *Curtea de Justiție Europeană*. Wolters-Kluwer, București, 2007. 351–367.; Wooldridge, Frank: *Überseering: Freedom of Establishment of Companies Affirmed*. European Business Law Review; May/June 2003, Vol. 14 Issue 3, 227–235. o.; Ioanna Thoma: *ECJ, 5 November 2002, Case C-208/00 Überseering BV v. NCC Nordic Construction Company Baumanagement GmbH*. European Review of Private Law; 2003, Vol. 11 Issue 4, 545–555.; Wymeersch, Eddy: *The transfer of the company's seat in european company law*, Common Market Law Review; Jun/Jul 2003, Vol. 40 Issue 3, 661–695.

joga határozza meg, ahol székhelye, igazgatásának tényleges központja található.²⁷ Ezt a szabályt akkor is alkalmazni kell, ha egy társaságot érvényesen bejegyezték egy másik államban, azonban igazgatásának tényleges központját áthelyezte Németországba. Ebben az esetben, mivel székhelye Németországban van, a német jogot kell alkalmazni: a más államban bejegyzett társaság nem rendelkezik perképességgel, hacsak nem alakul újjá és nem jegyezteti be magát Németországban.²⁸

Az Überseering keresetét elbíráló fellebbviteli bíróság is ennek a német joggyakorlatban és jogirodalomban elfogadott gondolatmenetnek az alapján döntött és indoklásában kifejtette, hogy mivel a cég társasági részeit két német állampolgár felvásárolta, a tényleges székhelye németországi lett, hiszen a társaságot valójában Németországból irányítják. Az Oberlandesgericht továbbá kimondta, hogy az Überseering, mint a holland jog szerint alapított, de a társasági részek német állampolgárok általi megvásárlása következtében németországi tényleges székhellyel rendelkező cég, Németországban nem rendelkezik jogképességgel, következésképpen perképességgel sem.²⁹ Az ítélet szerint tehát az Überseering csak akkor lett volna perképes, amennyiben a német jogszabályok alapján újraalapítják.

A harmadfokon eljáró német Legfelső Bíróság, a Bundesgerichtshof, a közösségi joggal kapcsolatos kérdések tisztázása végett előzetes döntéshozatali eljárással fordult az Európai Bírósághoz. A német bíróság kérdései alapján a luxemburgi bíróságnak alapvetően arról kellett döntenie, hogy korlátozza-e a német szabályozás a letelepedés szabadságát, valamint arról, hogy amennyiben korlátozóak a német jog rendelkezései, igazolható-e a korlátozás?³⁰ Megjegyzendő továbbá, hogy a Bundesgerichtshof az Európai Bírósághoz intézett kérdései kapcsán nyíltan állást foglalt a székhely mellett, okfejtésében kihangsúlyozva a bejegyzési elvvel szembeni előnyeit. A német bíróság szerint ugyanis – a bejegyzési elvvel ellentétben – a székhely elv képes megakadályozni a társasági joggal szembeni visszaélésekre irányuló törekvéseket, így olyan alapvető értékeket képes oltalmazni, mint a

²⁷ C–208/00. sz. ügy. Az ítélet 3-4. pontjai

²⁸ C–208/00. sz. ügy. Az ítélet 5. pontja.

²⁹ C–208/00. sz. ügy. Az ítélet 9. pontja.

³⁰ C–208/00. sz. ügy. Az ítélet 21. pontja.

hitelezők, vagy a kisebbségi részvényesek védelme.³¹ A Bundesgerichtshof tehát kérdéseivel túllépte hatáskörét, így az Európai Bíróságnak nyíltan állást kellett foglalnia a székhely elv német értelmezésének közösségi joggal való összeegyeztethetőségéről, valamint a székhely elv és a bejegyzési elv viszonyáról.

A Bíróság megállapította, hogy bár az Überseering társaság Hollandiában érvényesen bejegyzett vállalkozásnak minősült, követeléseit jogképesség hiányában mégsem tudta a német bíróságok előtt érvényesíteni. A német jog értelmében a társaságnak csak az a választása maradt volna, hogy Németországban újraalakuljon, ugyanis csak ebben az esetben ismerték volna el perképességét. Az Európai Bíróság szerint azonban ez a letelepedés szabadságának egyenes tagadásával („*onright negation of the freedom of establishment*”) egyenlő hatást vált ki.³² A továbbiakban azt vizsgálta az Európai Bíróság, hogy igazolható-e a német jog szerinti korlátozás, a közérdek védelmére való hivatkozással. A közérdekre lehet hivatkozni olyan indokokra alapozva, mint a jogbiztonság, hitelezővédelem, társaságok tőkéjének védelme, illetve munkavállalók és kisebbségi részvényesek védelme.³³ Ezzel kapcsolatosan az EB megállapította, hogy bizonyos esetekben a fenti okokra hivatkozva lehet a letelepedés szabadságát korlátozni, azonban erre hivatkozva nem lehet egy adott tagállamban jogszerűen bejegyzett társaságtól megtagadni a jog-, valamint a perképességét.³⁴

A téma egyik magyarországi kutatója, Király Miklós a következőképpen foglalta össze az ítélet rendelkező részét:

A fenti érvelés alapján az Európai Bíróság az ítélet rendelkező részében megállapította, hogy „Amennyiben egy társaságot „A” tagállam joga szerint hoztak létre, és itt van a bejegyzett székhelye, ugyanakkor „B” tagállam joga szerint igazgatásának tényleges központját áthelyezte „B” tagállamba, az EK-Szerződés 43., illetve 48. cikkei kizárják, hogy „B” tagállam megtagadja a társaságtól a jogképességet, következésképpen azt a lehetőséget, hogy a tagállam bíróságai előtt eljárást indítson, azzal a céllal, hogy szerződésből eredő jogait érvényesítse egy „B” tagállamban letelepedett társasággal szemben”. Továbbá: „Amennyiben egy társaság,

³¹ C–208/00. sz. ügy. Az ítélet 15-16. pontjai.

³² C–208/00. sz. ügy. Az ítélet 78 – 82. pontjai.

³³ Király Miklós: *i.m.* 202. o.

³⁴ C–208/00. sz. ügy. Az ítélet 83 – 93. pontjai

amelyet „A” tagállam joga szerint hoztak létre, és itt van bejegyzett székhelye, és a letelepedés szabadságát gyakorolja egy másik „B” tagállamban, az EK-Szerződés 43. és 48. cikkei megkövetelik „B” tagállamtól, hogy ismerje el jogképességét, következésképpen perképességét, amelyet e társaság a bejegyzés állama, („A”) joga alapján élvez”.³⁵

Az Überseering ügy kétségtelen jelentősége, hogy finomította, árnyaltabbá tette az Európai Bíróság elsődleges letelepedésre vonatkozó álláspontját. Bár az ítélet hatását illetően a szakirodalomban megoszlanak a vélemények, az bizonyossá vált, hogy a közösségi joggal ellentétes az a tagállami gyakorlat, amely a székhely elv jegyében nem ismeri el a más állam joga szerint alapított, német székhellyel rendelkező társaságok jog- és perképességét.³⁶

Nyitott maradt továbbá a Daily Mail ügyben felvetett társaságok „kivándorlásának” kérdése, azaz annak megválaszolása, hogy egy székhely elvet követő tagállam megakadályozhatja-e, hogy egy ott alapított társaság áthelyezze központi ügyvezetési helyét egy másik tagállamba. Ennek az utóbbi kérdésnek az elemzésére a Cartesio-ügy nyújtott lehetőséget.

³⁵ Király Miklós: *uo.* (az illető szövegrészt Király Miklós fordításában közöljük)

³⁶ A szakirodalom szerint az Überseering ügy után felmerülő megválaszolatlan kérdésekkel kapcsolatosan ld. Osztovits András: *i.m.* 260–261. o.

2.2.3. A Cartesio-ügy

A Magyarország csatlakozását követő évben, 2005 novemberében a Cartesio Bt. székhelyáthelyezési kérelmet³⁷ nyújtott be a Bács–Kiskun Megyei Bírósághoz, mint cégbírósághoz, amelyben kérte, hogy a cégbíróság a társaság új székhelyeként a következő címet tüntesse fel: „Olaszország, 21013 Gallarate, Via Roma 16”.³⁸ A cégbíróság azonban elutasította a Cartesio kérelmét, arra hivatkozva, hogy a magyar jogszabályok nem teszik lehetővé a székhely áthelyezését valamely más tagállamba úgy, hogy a társaság személyes joga továbbra is a magyar jog maradjon. Ahhoz, hogy a Cartesio áthelyezze székhelyét, előbb Magyarországon meg kell szűnnie, és az olasz jog szerint újra kell alakulnia.³⁹ A Cartesio kérelmét visszautasító cégbíróság a székhely elvre hivatkozva hozta meg döntését, kifejtve, hogy mind Magyarországon, mind Olaszországban a székhely elv van érvényben a jogi személyek honosságának meghatározásában.

A Cartesio e határozattal szemben fellebbezett a Szegedi Ítéltáblához, amelyben kifejtette: annak kimondásával, hogy nincs jogi lehetőség arra, hogy egy magyar alapítású társaság úgy helyezze át székhelyét egy másik tagállamba, hogy közben megőrzi magyar személyes jogát, a cégbíróság de facto a székhely elvet rögzítette. A változásbejegyzést kérő cég szerint ugyanis ez ellentétes a magyar Nemzetközi Magánjogi Kódex (a továbbiakban: Nmjt.) 18. §-ának (1) és (2) bekezdésének előírásaival, melyek szerint: „A jogi személy jogképességét, gazdasági minőségét, személyhez fűződő jogait, továbbá tagjainak egymás közötti jogviszonyait személyes joga alapján kell elbírálni”, továbbá „A jogi személy személyes joga annak az államnak a joga, amelynek területén a jogi személyt nyilvántartásba vették.” Ezen szabályok ugyanis a bejegyzési elv alkalmazását jelentik és lehetővé tennék a személyes jog megőrzése melletti székhelyáthelyezést. A Cartesio azt kifogásolta,

³⁷ Metzinger Péter: *A társaságok szabad letelepedése a Cartesio ügy után: Hogyan tovább nemzetközi székhelyáthelyezés?* In: Európai Jog, 2009/2. 8–15, ill. részletesen: Metzinger Péter, Nemessányi Zoltán, Osztovits András: *Freedom of establishment for companies in the European Union*. Budapest, Complex 2009.

³⁸ Poiares Maduro főtanácsnok indítványa: I. 3 pont

³⁹ A Bács-Kiskun Megyei Bíróság mint Cégbíróság Cg. 03- 06-11316/12. számú, 2006. január 24-én kelt végzése.

hogy a gazdasági társaságokról szóló 1997. évi CXIV. törvényre (a továbbiakban: Gt.) hivatkozva utasították el a székhelyáthelyezési kérelme, holott a fent hivatkozott Nmjt. előírásai jelentenének akadályt. A magyar Gt. ugyanis inkább a székhely elvével⁴⁰ kapcsolatos szabályokat követi, 1§-ában a következőket írva elő: „Ez a törvény szabályozza a Magyarország területén *székhellyel rendelkező* gazdasági társaságok alapítását, szervezetét és működését, a társaságok alapítóinak, illetve tagjainak (részvényeseinek) jogait, kötelezettségeit, továbbá felelősségét, valamint a gazdasági társaságok átalakulását, egyesülését, szétválását [...] és jogutód nélküli megszűnését.” A fenti szabályozás értelmében amennyiben egy Magyarországon bejegyzett társaság áthelyezné székhelyét egy másik államba, kikerülne a Gt. hatálya alól. A Cartesio szerint tehát egy magyar társaság nem azért nem helyezheti át székhelyét külföldre, mert azt magyar nemzetközi magánjogi szabályok megakadályozzák, hanem azért, mert a hatályos anyagi jogi szabályok megakadályozzák.⁴¹ A Cartesio Bt. álláspontja szerint ezen értelmezés ellentétes az EKSZ 43. és 48. cikkeivel, hiszen a magyar jog eltérően kezeli a magyar székhelyű társaságokat és a másik tagállamba áttelepedni kívánó társaságokat, ez utóbbaitól megtagadva a letelepedés szabadágának gyakorlását.

A Szegedi Ítéltábla 2006. április 20-i határozatában négy kérdést terjesztett az Európai Bíróság elé. Az első három kérdés, melyeket jelen dolgozatban nem elemzek, az előzetes döntéshozatali eljárás közösségi normáira és a magyar eljárásjogi szabályokra vonatkozott. A negyedik kérdés vizsgálta a jogi személyiség melletti székhelyáthelyezés problémáját:

a) Ha egy Magyarországon, a magyar társasági jog alapján létrejött és cégjegyzékbe bejegyzett társaság székhelyét az Európai Unión belül egy másik tagállamba kívánja áthelyezni, a közösségi jog kompetenciájába tartozik-e a kérdés rendezése, vagy jogharmonizáció hiányában kizárólag az egyes nemzeti jogok szabályai irányadók?

b) Közvetlenül a közösségi jogra az EK 43. és EK 48. cikkekre hivatkozással kérheti-e egy magyar honosságú társaság székhelyének az Unió más tagállamába történő áthelyezését? Amennyiben igen, úgy köthető-e – akár az »áthelyező«, akár a

⁴⁰ A hatályos magyar jogszabályok közösségi joggal való összeegyeztethetőségét elemzi: Király Miklós: *i.m.* 209. o

⁴¹ Osztovits, András: *i.m.* 268. o.

»befogadó« tagállam részéről – bármilyen feltételhez, engedélyhez a székhelyáthelyezés?

c) Értelmezhető-e úgy az EK 43. és EK 48. cikk, hogy azok alapján összeegyeztethetetlen a közösségi joggal az a belső jogi szabályozás, vagy gyakorlat, mely a gazdasági társaságokat érintő jogok gyakorlása kapcsán aszerint tesz különbséget a gazdasági társaságok között, hogy a gazdasági társaság székhelye mely tagállamban van?

d) Értelmezhető-e úgy [az EK 43. és EK 48. cikk], hogy azok alapján összeegyeztethetetlen a közösségi joggal az a belső jogi szabályozás, vagy gyakorlat, amely megakadályozza azt, hogy [az érintett tagállamban honos] társaság [...] másik [tagállamba] helyezze át a székhelyét?⁴²

2.2.4. A főtanácsnoki indítványban javasolt megoldás

Poiaras Maduro főtanácsnok 2008. május 22-i indítványában egyértelműen a kereskedelmi társaságok szabad „kivándorlása” mellett foglalt állást. Indítványában számos, az Európai Bíróság korábbi joggyakorlatára és a jogi szakirodalomra alapozó érvre hivatkozva kifejtette, hogy a közösségi joggal ellentétes az a tagállami szabályozás, mely megtiltja egy társaságnak, hogy egy másik tagállamba helyezze át székhelyét.

A főtanácsnok mindenekelőtt megállapította, hogy a Cartesio-ügyben egyértelműen alkalmazni kell az EK-szerződésnek a letelepedés szabadságára vonatkozó rendelkezéseit. Rámutatott, hogy a magyar szabályozás kedvezőtlenebb módon kezeli a határon átnyúló helyzeteket, mint a tisztán nemzeti helyzeteket, mivel a társaságok számára kizárólag azt teszi lehetővé, hogy székhelyüket Magyarországon belül helyezték át.⁴³ Érdekes és meggyőző érvnek tűnik, hogy különösen a kis- és középvállalkozások esetében a székhely Közösségen belüli áthelyezése egyszerű és hatékony lehetőséget jelenthet a tényleges gazdasági tevékenység más tagállamban való folytatására, anélkül hogy szembe kellene nézniük azon költségekkel és

⁴² C – 210/06 sz. ügy. Az ítélet 4. pontja

⁴³ Poiaras Maduro főtanácsnok indítványa, C-210/06 sz. ügy, Cartesio Oktató és szolgáltató bt ECR (2008) I-00000: 25. pont

adminisztratív terhekkal, amelyet a társaság származási országban való megszüntetése, majd a másik tagállamban való teljes, újbóli létrehozása jelentene.⁴⁴ Ezt követően felhívja a figyelmet arra, hogy egy társaság egyik tagállamban való megszüntetése, majd a másik tagállamban való újbóli létrehozása jelentős időt igényel, amely alatt a társaság adott esetben semmiféle tevékenységet sem végezhet. A főtanácsnok tehát úgy vélte, hogy a társaság székhelye áthelyezésének megtiltása a letelepedés szabadságának akadályozásával egyenértékű. Okfejtésében hangsúlyozta azt is, hogy a letelepedés szabadságának korlátozása igazolható a közérdekre, úgymint a visszaélészerű vagy csalárd magatartás elkerülésére, vagy például a hitelezők, kisebbségi részvényesek, munkavállalók vagy az adóhatóságok érdekeinek védelmére való hivatkozással. Véleménye szerint a Cartesio-ügyben azonban a magyar jog bármiféle igazolás nélkül teljes egészében meggátolja, hogy a magyar társaság a székhelyét más tagállamba helyezze át.

Poiães Maduro arra a következtetésre jutott, hogy az Európai Bíróság joggyakorlatában az 1988-as Daily Mail ügy óta jelentősen fejlődött a székhelyáthelyezésre vonatkozó szemlélet, így a közösségi jog jelenlegi állása szerint a tagállamok nem rendelkeznek abszolút szabadsággal a belső joguk alapján létrehozott társaságok „élete és halála” felett, a letelepedés szabadságára gyakorolt következményekre való tekintet nélkül.⁴⁵

Mindezek alapján a főtanácsnok azt javasolta, a Bíróság határozzon úgy, hogy a szóban forgó magyar jogszabályok nem egyeztethetők össze a letelepedés szabadságával.

2.2.5. Az Európai Bíróság ítélete

Poiães Maduro főtanácsnok indítványának közzététele után a különböző Cartesio-üggyel foglalkozó ismertetőkből többben úgy fogalmaztak, hogy az elsődleges letelepedés problémája végérvényesen megoldódik és a társaságok korlátozások

⁴⁴ Poiães Maduro főtanácsnok indítványa: 31. pont

⁴⁵ Uo.

nélküli „kivándorlása” lehetővé válik. Annak ellenére, hogy a közösségi jogi szabályozás értelmében az Európai Bíróságot egyáltalán nem kötik a főtanácsnoki indítványba foglaltak, a liberális hangvételű indítvány után a szabad székhelyáthelyezés hívei számára hidegzuhanyként hatott a Cartesio-ügyben született ítélet.

A Bíróság, a Daily Mail ügyre hivatkozva, kifejtette, hogy valamely nemzeti jog szerint létrehozott társaság kizárólag azon nemzeti jog alapján létezik, amely szabályozza annak létrehozását és működését. Ugyancsak a Daily Mail-ítéletben kimondottakat idézve emlékeztet, hogy a tagállamok nemzetközi magánjogi és társasági szabályai jelentősen eltérhetnek egymástól és ezeket az eltéréseket tiszteletben kell tartani.⁴⁶ Továbbá, az Überseering ügyre hivatkozva az ítélet 107. pontjában megállapította, hogy egy tagállamnak lehetősége van arra, hogy korlátozásokat állapítson meg a jogszabályai szerint létrehozott társaság tényleges székhelyének külföldre történő olyan áthelyezésének feltételeként, amelynek során a társaság megőrzi az e tagállam joga szerinti jogi személyiségét.

A Bíróság rámutatott, hogy egységes közösségi jogi szabályozás hiányában a tagállamok meghatározhatják, hogy milyen kapcsolat szükséges ahhoz, hogy a társaságot a nemzeti joga alapján létrejötnék lehessen tekinteni, és ennek alapján a társaságot megillessék-e a letelepedési jog, valamint azt is, hogy milyen kapcsolat szükséges e minőség későbbi fenntartásához. A tagállamok ezen lehetősége magában foglalja azt is, hogy ne engedjék meg a nemzeti jog hatálya alá tartozó társaságnak, hogy megtartsa e minőségét akkor, ha más tagállamban kíván újraszerveződni a székhelyének a másik tagállamba történő áthelyezésével, megszakítva ezzel a létrehozás szerinti tagállam nemzeti jogában előírt kapcsolatot.⁴⁷

A Bíróság tehát kimondta: a közösségi jog jelen állapotában a letelepedés szabadságával nem összeegyeztethetetlen, hogy a tagállam megakadályozza a belső joga szerint létrejött társaságot abban, hogy székhelyét úgy helyezze át másik tagállamba, hogy közben megtartsa az előbbi tagállam joga szerinti társasági minőségét.

⁴⁶ C – 210/06 sz. ügy. Az ítélet 104-106. pontjai

⁴⁷ C – 210/06 sz. ügy. Az ítélet 109-110. pontjai

A társaságok elsődleges letelepedési szabadságával kapcsolatosan azonban figyelemre méltóak az ítélet 111–113. pontjaiba foglaltak. Az ítélet 111. pontjában ugyanis a bíróság felhívja a figyelmet arra, hogy a székhely áthelyezésének jogi személyiség megőrzése melletti esetét meg kell különböztetni attól az esettől, amikor az egyik tagállamban létrejött társaság a személyes jog megváltoztatásával helyezi át székhelyét a másik tagállamba, mivel a társaság azon tagállam joga szerinti társasági formába alakul át, amelybe a székhelyét áthelyezi. A Bíróság rámutatott arra, hogy a letelepedés szabadsága lehetővé teszi a társaságok számára az ilyen módon történő átalakulást anélkül, hogy szükség volna a társaság megszűnésére és végelszámolásra az első tagállamban, feltéve, hogy a fogadó tagállam joga megengedi az ilyen átalakulást, és kivéve azt az esetet, amikor e szabadság korlátozását nyomós közérdek indokolja.

A Bíróság tehát ítéletében nem fogadta el a Poiares Moduro főtanácsnok általt javasolt megoldást, úgy döntvén, hogy a közösségi jog jelenlegi állapotában nem ütközik a letelepedés szabadságába az a tagállami szabályozás, amely megakadályoz egy kereskedelmi társaságot abban, hogy eredeti jogi személyisége mellett helyezze át székhelyét egy másik tagállamba. A Bíróság értelmezése szerint ugyanis, tekintettel a tagállamok jogrendszerei között lévő különbségekre, a társaságok minden korlátozás nélküli szabad mozgása csak az EKSZ 293. cikke által előírt nemzetközi megállapodások megkötése után válhat lehetségessé.

Véleményem szerint kissé korai még a Cartesio-ügy valamennyi lehetséges következményét átlátni, ellenben az ítéletből mindenképp kitűnik, hogy az Európai Bíróság szerint a tagállamok tovább is „élet és halál urai” – az illető nemzeti szabályozástól függ, hogy meilyen feltételek között „vándorolhatnak” ki egy másik tagállamba. Fontos megállapításnak tartom azonban az ítélet 111-113. pontjaiban foglaltakat, melyek meghatározzák a jogi személyiség megőrzése melletti székhelyáthelyezés egyes feltételeit: a tagállamok megtilthatják ugyan egy társaságnak, hogy személyes joga megtartásával helyezze át székhelyét egy másik tagállamba, de nem kötelezhetik az előzetes megszűnésre és végelszámolásra. A letelepedés szabadsága tehát magába foglalja a jogi személyiség megőrzése nélküli, de az alapítás államában előzetes megszűnés és végelszámolás nélküli székhelyáthelyezés lehetőségét.

A Daily Mail ügy óta a Cartesio-ügyben született ítéletig kétségtelenül nagy utat tett meg az Európai Bíróság a kereskedelmi társaságok elsődleges letelepedési szabadságának értelmezésében. A Bíróság a Daily Mail ügy kapcsán elemezte első ízben a társaságok és az alapítás viszonyát, először kellett döntenie a társaságok „kivándorlási” jogát illetően. Ebben az ítéletben megállapította, hogy a tagállamoknak joguk van korlátozni és megtagadni a társaságoktól a jogi személyiség megőrzése melletti székhelyáthelyezést. Több mint tíz év után a Bíróságnak ismét lehetősége nyílt, ezúttal az elsődleges letelepedés másik vetületét: a társaságok „bevándorlási” jogának feltételeit elemezni. Ezen ítéletben a Bíróság kimondta, hogy a más tagállam joga szerint alapított, de központi ügyvezetési székhelyét áthelyező társaság jog- és perképességét a fogadó államnak el kell ismernie.

A Cartesio-ügy kapcsán a Bíróság a Daily Mail üggyhöz hasonlóan, ismét a cégek „kivándorlási” jogával kapcsolatosan kellett döntést hoznia. A Cartesio-ítéletből kitűnik, hogy a Bíróság fenntartja azt az álláspontját, hogy a tagállamok továbbra is jogosultak eldönteni, hogy lehetséges-e egy társaság számára a jogi személyiség megőrzése melletti áttelepedés. Úgy vélem azonban, hogy a Cartesio-ügy előrelépést jelent abban a tekintetben, hogy a Bíróság pontosítja a nemzeti jog megváltoztatásával történő székhelyáthelyezés feltételeit: a tagállamok nem követelhetik a társaságoktól, hogy szűnjenek meg és számolják fel magukat; a társaságoknak joguk van a befogadó állam joga szerinti társasággá átalakulni.

2.3. A jogi személyek honosságára irányadó román nemzetközi magánjogi rendelkezések az uniós jog tükrében

Románia új Polgári Törvénykönyvének (a továbbiakban: Ptk.)⁴⁸ alkotói, a román magánjog egységesítésének megvalósítását célzó intézkedésként, beemelték a törvénykönyv törzsébe a nemzetközi magánjogi jogviszonyokat szabályozó 1992. évi 105. számú törvény (a továbbiakban: Nmjt.)⁴⁹ rendelkezéseit. A nemzetközi magánjogi rendelkezések az új Ptk. VII. Könyvében találhatóak, ezen belül pedig a jogi személyekre vonatkozóan a 2571. cikk, valamint a 2580–2584. cikkek irányadóak.

A jogi személyek honosságára a 2571. cikk és a 2580–2581. cikkek vonatkoznak, a 2582–2583. cikkek pedig a külföldi jogi személyek Romániában való elismerését szabályozzák.

Az új Ptk. jogi személyekre vonatkozó rendelkezéseiről megállapítható, hogy tartalmi szempontból szinte azonosak a Nmjt.-ből átemeltékével, tulajdonképpen régi-új szabályokról lévén szó. A jogi személyek honosságára, személyi jogára vonatkozó legfontosabb előírásokat az új Ptk. 2571. cikkének (1) bekezdésében találhatóak, melynek értelmében a jogi személy nemzetiségét annak az államnak a joga adja, melynek területén található az alapító okirat szerinti székhelye. A (2) bekezdés szerint abban az esetben, ha az illető jogi személy több államban is rendelkezik székhellyel, nemzetisége megállapítására a tényleges székhely lesz meghatározó; a (3) bekezdés pedig pontosítja a tényleges székhely fogalmát. A nemzetiség megállapítására vonatkozó 2571. cikk a (4) bekezdés révén, a Nmjt.-hez képest új tartalommal egészül ki: ennek értelmében amennyiben az (1)-(3) bekezdések szabályai alapján meghatározott állam joga visszautal annak az államnak a jogára, amelyikben a jogi személyt létrehozták, ez utóbbi állam jogát kell alkalmazni.

Továbbá, a 2580–2581. cikkek értelmében a fenti szabályok révén meghatározott nemzeti jog irányadó a jogi személyek jog- és cselekvőképességére, a társulti minőség megszerzése és megszűnése; a társulti minőségből fakadó jogok és

⁴⁸ 2009. évi 287. Törvény. Megjelent: Románia Hivatalos Közlönye, 511. szám, 2009. július 24.

⁴⁹ 1992. évi 105. számú törvény. Megjelent: Románia Hivatalos Közlönye, 245. szám, 1992. október 1.

kötelezettségek; a vezető szervek megválasztása, hatáskörük és működésük; a jogi személy saját szervei által történő képviselete; a jogi személy felelőssége, az alapító okiratok módosítása; valamint a jogi személy feloszlatása és felszámolása tekintetében. A 2584. cikk értelmében a különböző nemzetiségű jogi személyek egyesülése csak akkor valósulhat meg, ha tiszteletben tartják az eljárásban részt vevő összes jogi személy honosságára irányadó nemzeti jogszabályt.

Az Európai Bíróság letelepedési szabadságra vonatkozó ítélkezési gyakorlatának a román jogra gyakorolt hatása vizsgálatakor elsősorban az új Ptk. fentebb bemutatott, a jogi személyek honosságára, nemzetiségére vonatkozó szabályait elemzem, de nem hagyhatóak figyelmen kívül az 1990. évi 31. számú, a kereskedelmi társaságokról szóló törvény egyes rendelkezései sem.

A fenti jogszabályokból kitűnik, hogy Romániában a *székhely elv* érvényesül, hiszen a 2571. cikkének (1) bekezdése értelmében: „a jogi személy nemzetiségét annak az államnak a joga adja, amelyik területén található a jogi személy alapszabály szerinti székhelye.” A (2) bekezdés, mintegy megerősítésként, a *tényleges székhely elvét* mondja ki: „abban az esetben, ha az illető jogi személynek több államban van székhelye, nemzetisége megállapítására a tényleges székhely lesz meghatározó.” A tényleges székhelyen a törvény azt a helyet érti, ahol a jogi személy igazgatásának központi helye található, még akkor is, ha az illető szerv határozatait a külföldön tartózkodó társultak utasításai szerint hozzák meg.⁵⁰

A székhely elvét erősíti továbbá a kereskedelmi társaságokról szóló törvény (a továbbiakban: Ktv.) 1. cikkének 2. bekezdése is: „a romániai székhelyű kereskedelmi társaságok román jogi személyek”. Ezt egészíti ki a társaságok *numerus claususa*, a formakötöttség elve, ugyanis a Ktv. 2. cikke értelmében: „Kereskedelmi társaságok a következő formákban alapíthatóak: közkereseti társaság, egyszerű betéti társaság, részvénytársaság, betéti részvénytársaság és korlátolt felelősségű társaság.”

A hivatkozott jogszabályokból egyértelműen következik, hogy a román nemzetközi magánjog felfogása szerint a jogi személyek, beleértve a kereskedelmi társaságok, honosságát, nemzetiségét annak az államnak a joga adja, ahol *tényleges székhelyük* található.

⁵⁰ Az új Ptk 2570 (3) cikke, akárcsak a Nmjt. 40 cikkének 3. bekezdése.

Feltevődik a kérdés, hogy a felvázolt jogszabályi keret tükrében mi lenne a jogi sorsa egy más államban létrehozott, de romániai tényleges székhellyel rendelkező társaságnak? Az új Ptk. 2751 cikke, akárcsak a Nmjtvt., és Ktv. által vallott tényleges székhely elvének alkalmazásából az következik, hogy egy ilyen helyzetben lévő társaságnak nem ismerhető el a jogi személyisége, hiszen az illető társaság nem teljesíti a kereskedelmi társaságok létrehozására (engedélyezés és a kereskedelmi jegyzékbe való bejegyzés) vonatkozó követelményeket.⁵¹ Amennyiben ugyanis bebizonyosodik, hogy egy társaság tényleges székhelye Romániában van, a tényleges székhely elv értelmében román nemzetiségűnek kell tekinteni, mivel azonban az illető társaság nem a Ktv. és egyéb, a társaságok alapítására vonatkozó, jogszabályok szerint jött létre nem ismerhető el a jogi személyisége a román jog által.⁵² A szakirodalomban létezik olyan vélemény, hogy, amennyiben egy külföldi társaság Romániába helyezte tényleges székhelyét (anélkül, hogy az illető társaság megalakult volna a román jogszabályok szerint), a román jogszabályok kijátszási szándékára lehet következtetni, ezért az ilyen társaságnak nem ismerhető el a jogi személyisége.⁵³

Véleményem szerint ezen álláspont az uniós joggal, valamint az Európai Bíróság letelepedési szabadságra vonatkozó ítéleteiben lefektetett elvekkel nem összeegyeztethető. Az Überseering-ítéletből egyértelműen következik, hogy egy tagállam hatóságai nem tagadhatják meg egy másik államban jogszerűen létrejött társaság jogalanyiságát.

Feltevődik továbbá az a kérdés is, hogy a román hatóságok jóváhagynák-e egy társaság azon kérését, mely szerint székhelyét külföldre kíváná áthelyezni? Lehetővé teszi-e a hatályos román jog a jogi személyiség megőrzése melletti székhelyáthelyezést?

A román jogszabályokban nem találhatóak a társaságok „kivándorlására” vonatkozó egyértelmű rendelkezések, de véleményem szerint ezt a lehetőséget a Nmjtvt. és az annak helyére lépő új Ptk. nemzetközi magánjogi normái, valamint a

⁵¹ Az illető társaság nem fizette be a román jog által előírt törzstőkét, nem rendelkezik a román jog követelménye szerinti alapító okirattal, nem járta el a társaságok számára előírt megalakuláshoz és működéshez szükséges eljárást a Kereskedelmi jegyzék hivatalnál.

⁵² Popescu, Dan Andrei: *Legea aplicabilă societăților comerciale*. In: *Revista de drept comercial*. 1995/3. 81.

⁵³ Uo.

Ktv. tényleges székhely elvét valló rendelkezései kizárják. Mivel a Ktv. szerint kizárólag a romániai székhellyel rendelkező társaságok minősülnek román jogi személynek, a székhely külföldre való áthelyezése a román jog hatálya alóli kivonást jelentené, ezért megítélésem szerint a Kereskedelmi Jegyzékhivatal valószínűleg nem hagyna jóvá egy ilyen jellegű kérést. Ez a megoldás azonban összhangban áll az Európai Bíróság – a társaságok kivándorlására vonatkozó, a Daily Mail és a Cartesio ügyekben kifejtett, álláspontjával.

Noha a Daily Mail-ítélet szellemében, a Cartesio-ügyben hozott döntés is fenntartja a tagállamok jogát a jogi személyiség megőrzése melletti székhelyáthelyezés tilalmához, az Európai Bíróság az ítélet 111-113. pontjában felvillantotta a *jogi személyiség megőrzése nélküli székhelyáthelyezés* lehetőségét, így a társaságok egy másik állam joga szerinti társasággá alakulhatnak. A román jog egyelőre nem tartalmaz erre vonatkozó rendelkezéseket, de a Cartesio-ítélet értelmében a letelepedés szabadsága lehetővé teszi a társaságok számára az ilyen módon történő átalakulást anélkül, hogy szükség volna a társaság megszűnésére és végelszámolásra az első tagállamban, feltéve, hogy a fogadó tagállam joga megengedi az ilyen átalakulást, és kivéve azt az esetet, amikor e szabadság korlátozását nyomós közérdek indokolja. Következésképpen a Cartesio-ítélet értelmében a román hatóságok nem tagadhatják meg egy kereskedelmi társaságtól azt, hogy jogi személyisége megőrzése nélkül, egy másik állam tagállam joga szerint meghatározott társasági formává alakulva, helyezze át külföldre a székhelyét.

Az új Ptk. jogi személyek honosságára vonatkozó, nemzetközi magánjogi rendelkezéseinek elemzése után ismét feltevéődik a kérdés, hogy összhangban állnak-e a letelepedés szabadságára vonatkozó uniós normákkal, valamint az Európai Unió Bíróságának ítélkezési gyakorlatával?

Az elemzés során természetesen figyelembe kellett venni, hogy a nemzetközi székhelyáthelyezés kérdéseire az uniós jog sem rendelkezik minden tekintetben kielégítő válasszal, de néhány kulcskérdésben a Bíróság ítéletei irányadóak. A vizsgálat során főként arra a kérdésre kerestem a választ, hogy az új román szabályozás összhangban van-e az Európai Bíróság eddigi ítéleteiben kifejtett álláspontokkal.

Az nemzetközi magánjogi törvény és a helyébe lépő új Ptk. jogi személyekre vonatkozó nemzetközi magánjogi rendelkezéseinek egybevetéséből kiderül, hogy néhány módosítás és új rendelkezés bevezetésétől eltekintve, lényegében régi-új szabályokkal állunk szemben. A nemzetközi magánjogi törvénynek, az új Ptk. törzsébe való emelése lehetőséget nyújtott a jogalkotónak a jogi személyek honosságára vonatkozó előírások felülvizsgálatára is, de ennek ellenére továbbra is a tényleges székhely elve maradt az irányadó szabály.

Az Európai Bíróságnak a román szabályozásra gyakorolt hatását vizsgálva véleményem szerint kijelenthető, hogy a jogi személyek „kivándorlásának” tekintetében a román jog által alkalmazott székhely elv megfelel a Daily Mail-, valamint a Cartesio-ítéletekbe foglaltakkal. A társaságok „bevándorlása” esetében azonban az az álláspontom, hogy a jogalkotónak figyelembe kellett volna vennie az Überseering-ítéletre, hiszen a tényleges székhely elvének árnyalatok nélküli alkalmazása a letelepedési szabadság korlátozásához vezethet.

3. A JOGHATÓSÁGGAL RENDELKEZŐ TAGÁLLAM AZONOSÍTÁSÁRA IRÁNYADÓ KRITÉRIUMOK AZ EURÓPAI UNIÓ „MÉDIAIRÁNYELVÉBEN”

Az Európai Unió fő médiaszabályozási eszközének, az audiovizuális médiaszolgáltatási irányelvnek⁵⁴ központi elemét a médiaszolgáltatók feletti joghatóság megállapítására vonatkozó előírásai képezik, hiszen a határokon átnyúló műsorszolgáltatások és egyéb tartalomszolgáltatások egyik legfontosabb szabályozási kérdése annak tisztázása, hogy a tartalomra nézve melyik ország rendelkezései irányadóak. Az Európai Unió az audiovizuális médiaszolgáltatásokra vonatkozóan a „származási ország elve” alapján határozza meg az alkalmazandó jogot – a joghatósággal rendelkező tagállam pedig köteles biztosítani, hogy a joghatósága alá tartozó médiaszolgáltatók által közvetített összes műsor megfelel az adott tagállamban az audiovizuális médiaszolgáltatásokra vonatkozó előírásoknak. Ez egyúttal arra is garancia, hogy az irányelvben meghatározott minimumkövetelményeket az Európai Unió minden műsorszolgáltatása teljesíti.

A jelenleg hatályos, 2010/13/EU irányelv 2. cikke tartalmazza a joghatósággal rendelkező tagállam azonosítására vonatkozó kritériumokat. Az irányelv hivatkozott rendelkezéseiből kitűnik, hogy a származási ország elve alapján a műsorszolgáltatásra annak az államnak a joga irányadó, amelyben a médiaszolgáltató központi ügyvezetésének, a műsorrendel kapcsolatos szerkesztői döntések meghozatalának, illetve a szolgáltatásnyújtásban közreműködő jelentős munkaerő működésének helye alapján ténylegesen tevékenykedik, illetve amelynek műszaki kapacitását felhasználja. Amennyiben az irányelvben meghatározott szempontok alapján nem dönthető el, hogy melyik tagállamnak van joghatósága, akkor a joghatóságot a Szerződésnek a letelepedés szabadságára vonatkozó rendelkezései alapján kell meghatározni.

⁵⁴ AZ EURÓPAI PARLAMENT ÉS A TANÁCS 2010/13/EU IRÁNYELVE a tagállamok audiovizuális médiaszolgáltatások nyújtására vonatkozó egyes törvényi, rendeleti vagy közigazgatási rendelkezéseinek összehangolásáról (Audiovizuális médiaszolgáltatásokról szóló irányelv) [L 95/1].

A jelenleg hatályos szabályozásban igen pontos és részletes kritériumrendszer határozza meg, hogy melyik tagállam kell joghatósággal rendelkezzen adott audiovizuális médiaszolgáltató felett. A napjainkban irányadó kritériumrendszer azonban hosszú és komplex fejlődési folyamat következménye – a következő fejezet célja a joghatóság megállapítására vonatkozó kritériumrendszer alakulásának elemzése a 89/552/EGK rendelkezéseitől a ma hatályos rendelkezésekig.

3.1. A joghatóság megállapításának kritériumai a 89/552/EGK irányelvben

A „televíziós”, 89/552/EGK, irányelv⁵⁵ fő célja – már a kezdetektől – kétségtelenül a televíziós műsorszolgáltatások közös piacának megvalósítása volt: ledönteni az Európai Közösségek területén belül, a kábeles és műholdas úton terjesztett televíziós műsorszolgáltatások szabad áramlása előtt lévő akadályokat.

Ezen célok elérése érdekében az irányelv 2. cikke lefektette a televíziós műsorszolgáltatások szabad áramlását biztosítani hivatott alapelveket:⁵⁶

„(1) Minden tagállam biztosítja, hogy az összes televíziós adás, amelyet
- joghatósága alá tartozó műsorszolgáltatók, vagy
- olyan műsorszolgáltatók, melyek bár nem tartoznak egyetlen tagállam joghatósága alá sem, az adott tagállam által nyújtott vagy ott elhelyezkedő műholdas adóállomást illetve frekvenciát alkalmaznak adásra,
megfelelnek az adott tagállamban a közönségnek szánt adásokra vonatkozó jogi előírásoknak.
(2) A tagállamok biztosítják a vétel szabadságát és nem korlátozzák a más tagállamokból származó televíziós adások továbbközvetítését saját területükön olyan okoknál fogva, amelyek az ezen irányelv által koordinált területre tartoznak.(...)”

A két hivatkozott paragrafusból egyértelműen következik az irányelv „alapgondolata”: fő szabályként egyetlen államnak van felügyeleti joga a műsorszolgáltatók felett, következésképpen *szükséges és elégséges*, hogy a televíziós műsorszolgáltatások feleljenek meg azon állam jogszabályainak, amelyből származnak. Ez az alapgondolat megtalálható az irányelv preambuluma 11. bekezdésében is, amely szerint: „(...) mivel következésképpen szükséges és elégséges,

⁵⁵ A Tanács 89/552/EGK irányelve a tagállamok törvényi, rendeleti vagy közigazgatási intézkedésekben megállapított, televíziós műsorszolgáltató tevékenységre vonatkozó egyes rendelkezéseinek összehangolásáról [1989 HL L298/60].

⁵⁶ A 89/552/EGK irányelv 2(1) cikkének angol nyelvű szövegváltozata: „Each Member State shall ensure that all television broadcasts transmitted

- by broadcasters under its jurisdiction, or

- by broadcasters who, while not being under the jurisdiction of any Member State, make use of a frequency or a satellite capacity granted by, or a satellite up-link situated in, that Member State, comply with the law applicable to broadcasts intended for the public in that Member State.”

hogy minden egyes adás feleljen meg azon tagállam törvényeinek, ahonnan származik (...)”.

A származási ország elve, már az irányelv eredeti szövegezésében is két, egy „pozitív”, és egy „negatív” töltetű kötelezettséget jelentett a tagállamok számára: a joghatóságuk alá tartozó műsorszolgáltatások jogi felügyeletének biztosítását, valamint a vétel szabadságának, beleértve a más tagállamokból származó televíziós műsorszolgáltatások korlátozások nélküli továbbközvetítésének biztosítását.

Megfigyelhető azonban, hogy a televíziós irányelv eredeti változata még nem tartalmazott a műsorszolgáltatók feletti joghatósággal rendelkező tagállam azonosítására, megállapítására vonatkozó részletes kritériumrendszert. Az irányelv fent hivatkozott 2(1) cikke két lehetséges szituációt vett figyelembe: elsőként azt, amikor egy tagállam természetesen, „normális körülmények” között rendelkezik joghatósággal: „minden tagállam biztosítja, hogy az összes televíziós adás, amelyet *joghatósága alá tartozó műsorszolgáltatók* (...)”; a második lehetséges helyzet pedig azokra az esetekre vonatkozik, amikor a joghatósággal rendelkező tagállam azonosításához olyan segédkritériumok szükségesek, mint a tagállam által nyújtott vagy ott elhelyezkedő műholdas adóállomás, illetve frekvencia használata: „ (...) *vagy olyan műsorszolgáltatók, melyek bár nem tartoznak egyetlen tagállam joghatósága alá sem, az adott tagállam által nyújtott vagy ott elhelyezkedő műholdas adóállomást illetve frekvenciát alkalmazzák adásra.*” Véleményünk szerint a második bekezdés rendelkezéseiből kiindulva érhető tetten a közösségi jogalkotó azon szándéka, hogy szögezze le a joghatóság megállapítására vonatkozó *általános* helyzetet, *fő szabályt*, valamint az ettől eltérő lehetséges kivételeket.

Az irányelv hatályba lépését követően hamarosan nyilvánvalóvá vált, hogy a műsorszolgáltatók feletti joghatóságra, pontosabban a joghatósággal rendelkező tagállam megállapítására vonatkozó ezen rendelkezések igen hiányosak, mivel nem tartalmaztak a származási ország beazonosítására irányadó pontos kritériumokat. Annak ellenére, hogy az irányelv 2(1) cikkéből, főként az (1) bekezdésben felsorolt segédkritériumokra utaló rendelkezésből következik, hogy lennie kell olyan eseteknek, amelyben a tagállamok fő szabály szerint, „normális körülmények között”, „természetesen” joghatósággal rendelkeznek a műsorszolgáltatók felett – a szövegezés rendkívül lakonikus volta miatt szinte egyáltalán nem található arra

vonatkozó utalás, hogy mikor is rendelkezik fő szabály szerint joghatósággal egy tagállam.

A 2(1) cikkel szemben megfogalmazott kritikák szerint a joghatósággal bíró tagállam azonosítására vonatkozó rendelkezések nem alkalmaztak túl szerencsés megközelítést, hiszen – ahogy kérdéskör jeles kutatói igen frappánsan mutattak rá az irányelv fentebb vázolt hiányosságaira – a szövegben a joghatósággal rendelkező állam azonosítására vonatkozó definíció szerint, a jogalkotó csupán annyit szögezett le, hogy „*azoknak [az államoknak – K. Zs.] amelyeknek joghatóságuk van, joghatósággal rendelkeznek.*”⁵⁷. Valóban, mivel a 2(1) cikk első része mindössze annyit jelent ki, hogy minden tagállam kötelezettsége biztosítani a „*...joghatósága alá tartozó...*” műsorszolgáltatóktól származó televíziós adások jogi felügyeletét, a rendelkezés nem nyújt semmilyen támpontot annak tisztázása érdekében, hogy egy *adott helyzetben* miként lehet megállapítani, hogy mely állam rendelkezik joghatósággal egy *adott műsorszolgáltató* felett.⁵⁸ Az irányelv tulajdonképpen – mivel bizonyos elképzelésekből kifolyólag nem határozta meg a joghatóság fogalmát – nyitottnak hagyta a joghatósággal rendelkező, származási ország, fő szabály szerinti azonosításának kérdését.

A joghatóság fogalmának jelentésére csupán a Preambulum, fentebb hivatkozott 11. bekezdésében, valamint a 13. Bekezdésében találunk utalást: „mivel a közös piacon belül szükséges, hogy a Közösségből származó, és a Közösségen belüli vételre szánt összes műsorterjesztés és különösen az az adás, amelyet egy másik tagállamban történő vételre szántak, *tartsa tiszteletben a származási tagállamban* [kiemelés: K. Zs.] az olyan műsorokra vonatkozó törvényeket, amelyek az adott tagállamban a közönség részéről történő vételre vonatkoznak, valamint ezen irányelv rendelkezéseit”. Mindkét szövegrész leszögezi ugyan, hogy az adások a *származási ország* jogszabályainak feleljenek meg, azonban arra vonatkozóan már nem található semmilyen utalás, hogy milyen kritériumok alapján lehet azonosítani a joghatósággal rendelkező országot.

⁵⁷ Harrison, Jackie, Woods, Lorna, *European broadcasting law and policy*. Cambridge University Press, New York, 2007, 174. o.

⁵⁸ Drijber, Berend Jan: *The revised television without frontiers directive: is it fit for the next century?*, Common Market law Review 36, 1999, 92. o.

A joghatóságra és annak megállapításának vonatkozó, túlságosan általános, pontos kritériumokat nem tartalmazó megfogalmazás a kérdéskörben hangoztatott számos ellentmondó véleménynek, álláspontnak is betudható.⁵⁹

A 2(1) cikket, a fentiekben jelzett ezen hiányosságai ellenére, a későbbiekben az Európai Bizottság védelmébe vette – álláspontja szerint a műsorszolgáltatók feletti joghatóság kérdése már az irányelv eredeti változatában is megfelelően tisztázott volt. A Bizottság a határok nélküli televíziózásról szóló 89/552/EGK irányelv alkalmazásáról szóló első jelentésbe⁶⁰ foglalt álláspontját, elsősorban az irányelv 1986-ban szövegezett tervezete rendelkezéseire⁶¹ alapozta.

3.1.1. A 89/552/EGK irányelv joghatóság megállapítására vonatkozó rendelkezése az Európai Bizottság álláspontjának tükrében

A Határok nélküli televíziózásról szóló 89/552/EGK irányelv alkalmazásáról szóló első Jelentésében foglalt álláspontja szerint a Bizottság mindvégig egyértelművé tette, hogy a *letelepedés* a joghatóság megállapítására szolgáló döntő kritérium.⁶² Az érvelés szerint ez a tény az irányelv *történeti fejlődéséből* (a), *megfogalmazásából* (b), *kontextusából* (c), valamint az általa *kitűzött célok* (d) miatt egyértelműen következik.⁶³

⁵⁹ Harrison, Jackie, Woods, Lorna, *European broadcasting law and policy*. Cambridge University Press, New York, 2007, 174. o.

⁶⁰ Commission, Report on the Application of Directive 89/552/EEC and a Proposal for a European Parliament and Council Directive amending Council Directive 89/552/EEC (COM (95) 86 final)

⁶¹ Commission, Proposal for a Council Directive on the coordination of certain provisions laid down by law, regulation or administrative action in Member States concerning the pursuit of broadcasting activities, (COM(86) 146 final/2)

⁶² Commission, Report on the Application of Directive 89/552/EEC and a Proposal for a European Parliament and Council Directive amending Council Directive 89/552/EEC (COM (95) 86 final), 27.o

⁶³ Commission, Report on the Application of Directive 89/552/EEC and a Proposal for a European Parliament and Council Directive amending Council Directive 89/552/EEC (COM (95) 86 final), 27.o.

a) A Bizottság szerint a televíziós irányelv-javaslat egyértelmű bizonyítéka annak, hogy a jogszabály történeti fejlődésében, a kezdetektől fogva a letelepedés volt megjelölve kapcsoló elvként. A Tanácshoz 1986 áprilisában benyújtott, irányelv-javaslatának 1. cikke tartalmazta a műsorszolgáltatók állami felügyeletére vonatkozó, valamint a műsorszolgáltatások határon átnyúló szabad áramlását biztosítani hivatott rendelkezéseket:⁶⁴

„(1) Minden tagállamnak kötelezettsége biztosítani, hogy a területéről eredő összes belső műsorszórás megfelel az illető állam nézőinek szánt műsorszolgáltatásra alkalmazandó jogszabályoknak.

(2) A 14. cikk, valamint az V. Fejezet⁶⁵ alkalmazásának sérelme nélkül, a tagállamok biztosítják a vétel szabadságát és nem korlátozzák a más tagállamokból származó televíziós adások továbbközvetítését saját területükön olyan okoknál fogva, amelyek az ezen irányelv által koordinált területre tartoznak.

(3) Ez az irányelv nem alkalmazható a tagállamokon kívüli más államokban történő kizárólagos vételre szánt adásokra.”

Továbbá, az irányelv-javaslat⁶⁶ tartalmazott két, a joghatóság megállapítására hatással lévő, a jogszabály végleges szövegváltozatában már nem található fogalmat is: a *belső műsorszórás* (internal broadcasts), valamint a *határon átnyúló műsorszórás* (cross-frontier broadcasts) terminusokat.⁶⁷ A tervezet 21(3) cikke a következőképpen

⁶⁴ Az irányelv-javaslat 1. cikkének angol nyelvű szövegváltozata: „Each Member State shall ensure that all internal broadcasts originating on its territory comply with its law applicable to broadcasts intended for the public in that Member State. 2. Without prejudice to Article 14 and the provisions of Chapter V, Member States shall not restrict the reception and retransmission on their territories of broadcasts from other Member States for reasons which fall within the fields coordinated by this Directive. 3. This Directive shall not apply to broadcasts intended exclusively for reception in States other than Member States.”

⁶⁵ Az irányelv-javaslat 14. cikke a határon átnyúló műsorszórások (cross-frontier broadcasts) korlátozási lehetőségeire, az V. Fejezet pedig a kábeles továbbközvetítések kapcsolatosan felmerülő szerzői jogi kérdésekre vonatkozott.

⁶⁶ Commission, Proposal for a Council Directive on the coordination of certain provisions laid down by law, regulation or administrative action in Member States concerning the pursuit of broadcasting activities, (COM(86) 146 final/2), 21. cikk, (3) és (4) bekezdések.

⁶⁷ A belső műsorszórás (internal broadcast) és határon átnyúló műsorszolgáltatás (cross-frontier broadcasts) fogalmak az irányelv-javaslat 21 cikkének angol nyelvű szövegváltozatában:

„(3) Internal broadcasts' means initial transmissions by public or private undertakings engaged in broadcasting on the territory of a Member State, including transmissions exclusively intended for reception in other Member States. It also includes the initial retransmission by such undertakings of broadcast transmissions originating from an undertaking engaged in broadcasting on the territory of a State other than a Member State.

(4) Cross-frontier broadcasts' means internal transmissions that can be received directly by the public in another Member State or by way of retransmission even where they are re-transmitted by an undertaking established in the territory of that other Member State.”

határozta meg a *belső műsorszórás/műsorszolgáltatás* (internal broadcasts) fogalmát: „belső műsorszórás alatt azt az eredeti közvetítést / műsorszórást értjük, melyet egy adott tagállam területén működő, állami vagy magánvállalatok bonyolítanak le, beleértve a kizárólag más tagállam területére irányuló műsorszórást is. Ide kell sorolnunk azokat az eredeti továbbközvetítéseket is, melyet a fent említett vállalatok olyan műsorszolgáltatóktól vesznek át, melyek egy más – nem tagállam – területén folytatnak műsorszóró tevékenységet.” A 21(4) cikk pedig a *határon átnyúló műsorszórás* meghatározását tartalmazta: „határon átnyúló műsorszolgáltatás alatt olyan belső közvetítést értünk, melyet egy másik tagállam közönsége fogadhat közvetlenül, vagy közvetett formában is, amennyiben a továbbközvetítés egy más állam – nem tagállam – területén letelepedett vállalkozás továbbközvetítése révén történik.”

A Bizottság, az irányelv-javaslatához kapcsolt Indoklásának⁶⁸ 101. Bekezdésébe foglalt magyarázat szerint *belső műsorszórás/műsorszolgáltatás* alatt azt az eredeti közvetítést/műsorszórást kell érteni, amelyet *egy tagállam területén letelepedett* műsorszolgáltató sugároz. Továbbá, a belső műsorszórás fogalma magába foglalja a harmadik országokból származó műsorokat is, amennyiben ezek továbbközvetítésére az illető tagállam engedéllyel rendelkezik. Az Indoklás 102. bekezdése szerint pedig a *határon-átnyúló műsorszórás* terminus olyan, belső műsorszórás/műsorszolgáltatásokra vonatkozik, amelyek – a vételhez használt módszertől függetlenül – más tagállam nézői által is foghatóak.

Figyelemre méltó, hogy az irányelv-javaslat 1(1) cikke szóhasználatában eltér a későbbi, végleges szövegváltozatnak a joghatóságra vonatkozó rendelkezéseitől: a televíziós irányelv 2(1) cikkével szemben, nem tartalmazta a *joghatóság* terminust. Az 1(1) cikk mellett, a műsorszolgáltatók feletti jogi felelősséggel rendelkező tagállam azonosításában segítséget nyújtottak a fent hivatkozott *belső műsorszórás (műsorszolgáltatás)* és *határon átnyúló műsorszórás fogalmak* is, közvetetten érintve a joghatóság megállapításának kérdését. A *belső műsorszórás (műsorszolgáltatás)* terminus ugyanis a műsorszolgáltató vállalkozás – a Szerződés 43. cikke értelmében

⁶⁸ Commission of the European Communities, *Explanatory memorandum*, The Community's broadcasting policy. Proposal for a Council Directive concerning broadcasting activities. Bulletin of the European Communities, Supplement 5/86.

vett – letelepedési helyének függvényében határozta meg a műsorszolgáltatók feletti jogi felelősséggel rendelkező tagállamot.⁶⁹ Ugyancsak a származási ország elvére alapuló szabályozásra utaló egyértelmű jel, hogy a *belső műsorszórás* fogalom meghatározása tartalmazta a következőket: „(...) beleértve a kizárólag más tagállam területére irányuló műsorszórást is”, hiszen ebből a megfogalmazásból következik, hogy a joghatóságot nem a közvetítés fogadásának helye szerint kell megállapítani.⁷⁰

A fentiek mellett, a Bizottság irányelv-javaslatát kísérő Indoklás több ízben is hangsúlyozta, hogy az adások annak a tagállam jogának kell megfeleljenek, ahonnan származnak. A dokumentum, az irányelv-javaslat hatályára és céljaira vonatkozó dokumentum 1. bekezdése szerint például: „Az irányelv-javaslat fő célja, hogy biztosítsa az adások, különösképpen a televíziós adások, az összes tagállamban való szabad vételét és továbbközvetítését. Az irányelv hatályba lépése után, minden, *a származási tagállam jogszabályainak megfelelő adás*, szabadon áramolhat a Közösségen belül, *anélkül, hogy korlátozva lehetnének a fogadó államok* [kiemelve: K. Zs.] reklámokra és kiskorúak védelmére vonatkozó jogszabályai által, mivel az irányelv összehangolta az illető területeken a tagállamok jogszabályait.” Továbbá, az Indoklás 3. bekezdésének 4. pontja értelmében az irányelv-javaslat egyik kiemelt célja: „a származási tagállam jogszabályaival összhangban lévő adások, Közösségen belüli, szabad áramlásának biztosítása”.

A Bizottság álláspontja szerint annak alátámasztására, hogy a televíziós irányelv eredeti változatában is a letelepedés helye szolgált a joghatóság megállapításának fő kritériumaként, az irányelv-javaslatához kapcsolt Indoklás 43. bekezdése⁷¹ szolgál, mely tartalmazta a joghatóság fogalmának pontos meghatározását. Az irányelv-javaslat Indoklásának 43. bekezdése értelmében: „Ezen cikk lefekteti azt az alapelvet, mely szerint minden, a Közösség területén belül vételre szánt televíziós műsorszolgáltató tevékenységnek, azon állam jogának kell

⁶⁹ Harrison, Jackie, Woods, Lorna, *European broadcasting law and policy*. Cambridge University Press, New York, 2007, 175. o.

⁷⁰ Uo.

⁷¹ Commission of the European Communities, *Explanatory memorandum, The Community's broadcasting policy. Proposal for a Council Directive concerning broadcasting activities*. Bulletin of the European Communities, Supplement 5/86.

megfelelnie, melyből származik, azaz annak az államnak a jogának, melyben az illető (originating body) műsorszolgáltató *letelepedett*.⁷² A hivatkozott szöveg folytatása leszögezi, hogy ez a szabály irányadó, függetlenül attól, hogy az adást kizárólag az illető tagállam területén vagy más tagállam területén is vételre szánják. Mintegy folytatásként, a dokumentum 44. bekezdése leszögezi, hogy az irányelv-javaslat 1(1) cikkének rendelkezései lefektetik a tagállamok azon kötelezettségnek alapjait, hogy biztosítsák a területükön készített adások, az illető állam jogszabályainak, illetve az irányelv előírásainak betartását. Továbbá, ugyanezen szövegrész szellemében a fenti előírások arra hivatottak, hogy – az irányelv által összehangolt területeken – garantálják a fogadó államok jogszabályainak alkalmazását, valamint ezen államok részéről bármilyen ellenőrzés foganatosításának kizárását.

A Bizottság álláspontja értelmében, annak ellenére, hogy az irányelv végleges szövege végül nem tartalmazta szó szerint a letelepedés kifejezést, nem lehet arra következtetni, hogy elvetésre került a jogalkotó azon eredeti szándéka, mely szerint a műsorszolgáltató letelepedési helyének tagállama kell rendelkezzen joghatósággal. Az érvelés szerint a magyarázata annak, hogy a *letelepedésre*, mint kapcsoló elvre utaló eredeti megfogalmazás helyett az irányelv végleges szövege már a *joghatóság* kifejezést használta, az adott történelmi helyzetből fakadó, főként technikai jellegű okokban keresendő. A Bizottság szerint ugyanis a megfogalmazás ezen megváltoztatása egy, az adott periódusban fennálló, Németországgal kapcsolatos probléma megoldására irányuló kísérletnek tudható be: a Szövetséges Hatalmak rádiós műsorszolgáltatása⁷³ a Német Szövetségi Köztársaság (Berlin) területéről

⁷² Az irányelv-javaslat Indoklása 43. és 44. bekezdésének angol nyelvű szövegváltozata: "43. This article establishes the principle that all broadcasting activity intended for reception within the territory of the Community must comply with the laws of the country in which it originates, i.e. the Member State in which the originating body is established, irrespective of whether the programme is intended for reception by the public in that Member State or other Member States. 44. This provision thus establishes the Member State's responsibility for ensuring that broadcasts made on its territory comply with the laws of that Member State and, consequently, with the standards laid down in the Directive. In this way it provides the guarantee that enables, in the coordinated fields, the possibility of cumulative application of the laws of the countries of reception and of any checks by the authorities of such countries to be excluded."

⁷³ Az irányelv-javaslat első változata a rádiós műsorszolgáltatásokat is szabályozta volna.

származott és itt volt letelepedve, de mégsem állt a Német Szövetségi Köztársaság joghatósága alatt.⁷⁴

b) A történeti okokra való hivatkozás mellett, a Bizottság a következőkben hangsúlyozta, hogy az irányelv-javaslat által használt terminológia is alátámasztja azt a tényt, mely szerint az eredeti szándék az volt, hogy a joghatósággal rendelkező állam meghatározásánál a fő irányadó szempont a *letelepedés* helye legyen: az erre vonatkozó érvelést arra alapozta, hogy a televíziós irányelv 2(1) cikkének első mondata szándékosan, kizárólag csak a *műsorszolgáltató* (broadcaster) fogalmát jelölte meg, a második mondat pedig kifejezetten technikai kritériumokra utalt.⁷⁵ A Bizottság szerint ugyanis az a tény, hogy a 2(1) cikk első mondatában egyedül a *műsorszolgáltató* terminust használja, arra szolgált bizonyítékként, hogy a joghatósággal rendelkező államot a műsorszolgáltatásért felelős szervezetre vonatkozó alapvető kritériumok alapján kell azonosítani és nem pedig az általa nyújtott műsorszolgáltatások alapján. Továbbá, a Bizottság által követett gondolatmenet szerint, a fentiekhez hasonló relevanciával bír az a tény is, hogy a 2(1) cikk második mondata kizárólag technikai kritériumokra utal, hiszen amennyiben az lett volna a szándék, hogy technikai műveletek alapján legyen meghatározva, hogy mely államnak van joghatósága egy adott műsorszolgáltató felett – a közösségi jogalkotó választhatta volna azt a lehetőséget is, hogy már a hivatkozott cikk első mondatában is technikai szempontokra utaljon.

c) A televíziós irányelv alkalmazásáról szóló Jelentésben foglaltak alapján az irányelv létrejöttének „kontextusából” is egyértelműen következik, hogy a letelepedés a joghatósággal rendelkező tagállam azonosítására szolgáló elsődleges kritérium.⁷⁶ A dokumentumban a Bizottság emlékeztet arra, hogy a televíziós műsorszolgáltatás az

⁷⁴ Commission, Report on the Application of Directive 89/552/EEC and a Proposal for a European Parliament and Council Directive amending Council Directive 89/552/EEC (COM (95) 86 final), 28.o

⁷⁵ Commission, Report on the Application of Directive 89/552/EEC and a Proposal for a European Parliament and Council Directive amending Council Directive 89/552/EEC (COM (95) 86 final), 17. o.

⁷⁶ Commission, Report on the Application of Directive 89/552/EEC and a Proposal for a European Parliament and Council Directive amending Council Directive 89/552/EEC (COM (95) 86 final), 28. o.

Európai Bíróság ítélkezési gyakorlata⁷⁷ szerint is az Európai Gazdasági Közösségekről szóló Szerződés (EGK) 59. és 60. cikkeinek értelmében „szolgáltatásnak” minősül. Hasonlóképpen, az Irányelvnek is az a célja, hogy biztosítsa a Közösségen belüli műsorszolgáltatás nyújtásának szabadságát; a szolgáltatásnyújtás szabadságának haszonélvezői pedig az 59. és 60. cikkek értelmében azok a személyek, „akik a Közösségnek nem abban a tagállamban letelepedettek, mint a szolgáltatást igénybe vevő személy”. Továbbá, a Bizottság rávilágít arra, hogy a jogi személyekre vonatkozólag, a Szerződés 58. cikkének 1. bekezdésében értelmében megfogalmazza azokat a kritériumokat, melyeket a letelepedés szabadságát élvező társaságok esetében kell alkalmazni: ezek a *létesítő okirat szerinti székhely, a központi ügyvezetés vagy az üzleti tevékenységének fő helye*. A Szerződés 66. cikke előírja, hogy a letelepedés szabadságára vonatkozó, 55-58. cikkek rendelkezéseit, a szolgáltatásnyújtás szabadsága esetében is alkalmazni kell. Ily módon, a szolgáltatásnyújtás szabadságának a haszonélvezői, az 59. és a 60. cikk értelmében, azok a társaságok, melyek *bejegyzett székhelye, központi ügyvezetése vagy üzleti tevékenységének fő helye* egy olyan tagállamban található, mely nem azonos a szolgáltatást igénybe vevő tagállamával.

A fentiekből kiindulva a Bizottság álláspontja szerint egyértelmű, hogy az irányelv 2(1) cikkében szereplő „joghatóság” terminus semmiképpen sem értelmezhető olyan szellemben, mely alapvetően különbözne a Szerződés 58. cikkébe foglaltaktól; végül pedig kihangsúlyozta, hogy a közösségi jogalkotónak specifikus és pontosan meghatározott szabályokat kellett volna lefektetnie abban az esetben, amennyiben a műsorszolgáltatás szabadságára vonatkozó szabadság feltételeit a megszokott módtól eltérő formában kívánta volna meghatározni⁷⁸.

A Factortame II. ítéletben a Bíróság kimondta, hogy a Szerződés rendelkezései értelmében, letelepedésnek minősül a gazdasági tevékenység tényleges és határozatlan időre történő folytatása egy másik tagállam területén lévő állandó

⁷⁷ 155/73 sz., Giuseppe Sacchi ügy [EBHT 1974, 409]

⁷⁸ Commission, Report on the Application of Directive 89/552/EEC and a Proposal for a European Parliament and Council Directive amending Council Directive 89/552/EEC (COM (95) 86 final), 28. o.

létesítmény révén.⁷⁹ A Bíróság a továbbiakban azt is kiemelte, hogy a letelepedés fogalma egybevágh valamely gazdasági tevékenység ügyvezetésének helyével, illetve azzal a hellyel, ahonnan a különböző tevékenységeket irányítják és felügyelik.

A Bizottság felhívja a figyelmet arra, hogy idézhetőek más, olyan közösségi dokumentumok is, mint például a Tanács által 1962-ben elfogadott, „A Szolgáltatásnyújtás szabadságát korlátozó intézkedések feloldására irányuló Általános Program”⁸⁰, melyek következetesen aláhúzzák, hogy az a tény, hogy egy társaság székhelye egy adott tagállamban található, önmagában még nem elégséges a letelepedés tényének a Szerződés értelmében történő megállapítására, mivel szükséges az is, hogy a társaság és az illető tagállam gazdasága között hatékony és tartós kapcsolat álljon létezen.

Az érvelés zárásaként a Bizottság arra emlékeztet, hogy a Televíziózás Határok Nélkül Irányelv monitorizálására kidolgozott, 1993. február 2-án kelt Javasolt Útmutatójában⁸¹ azt ajánlotta, hogy amennyiben a fenti elveket a műsorszolgáltatásra, mint sajátos tevékenységre vonatkoztatjuk, a letelepedés helyének meghatározására szolgáló releváns kritériumokat – a távközlés pusztán technikai műveletet felölelő aspektusai helyett – olyan reális gazdasági tevékenységek figyelembevételével kell alkalmazni, mint amilyen a műsorgyártás, műsorrács kialakítása, szerkesztői felelősség gyakorlása minden adott műsor közvetítésének esetében.⁸²

d. A történeti előzményekre, szöveghasználatra, valamint a kontextusra alapozott érvelés mellett, a Bizottság szerint az irányelv által elérendő célok is a fenti értelmezést támasztják alá, mivel „az egyetlen alkalmazandó jog eszménye egy egyértelmű kapcsoló elemtől függ, a letelepedés helye pedig minden kétséget kizáróan a legjobbnak, minden szempontból a többi alternatívánál jobbnak

⁷⁹C-221/89. sz. The Queen kontra Secretary of State for Transport, ex parte Factortame Ltd és társai ügy. [EBHT 1991., I-03905], 20. pont.

⁸⁰ OJ No 32/62, 15.1.62.

⁸¹ Suggested Guidelines for the monitoring of the TV without frontiers Directive

⁸² Commission, Report on the Application of Directive 89/552/EEC and a Proposal for a European Parliament and Council Directive amending Council Directive 89/552/EEC (COM (95) 86 final), 28. o.

tekinthető.” A Bizottság szerint a jogi érvekre való hivatkozásokon is túl, az irányelv céljainak fényében, a letelepedés helye bizonyul a joghatóság meghatározása leghatásosabb alapjának. A 2(1) cikk fő célja annak biztosítása, hogy a Közösség területén belül minden műsorszolgáltatásra egyetlen tagállam joga – a származási ország joga – legyen alkalmazandó. Ezen cél pedig csakis egy magas fokú stabilitást biztosító kritérium alkalmazásával érhető el – a műsorszolgáltató letelepedés helye függvényében meghatározott joghatóság bizonyul a legalkalmasabb és egyben leghatásosabb kritériumnak a műsorszolgáltató szervezetek fölötti jogi felelősséggel rendelkező tagállam azonosításában. A Bizottság, a letelepedésnek, mint kapcsoló elemnek, egyik fő előnye gyanánt azt a tulajdonságát jelölte meg, hogy a műsorszolgáltatóra, mint szervezetre, vállalkozásra, fekteti a hangsúlyt – így kevésbé valószínű, hogy egy adott televíziós műsorszolgáltatás (program service) fölötti felelősség megállapításával kapcsolatos nehézségek merüljenek fel.⁸³

A továbbiakban a Bizottság rámutatott arra, hogy a feladó-állomás használata, mint joghatóság megállapításnak kritériuma nem képes biztosítani olyan szintű stabilitást, mint a letelepedés helye, hiszen a technológia folyamatos fejlődése következtében a műholdas feladó-állomások igen „mobilisakká” és különféleképpen használhatóvá váltak. Ennek következtében például egyre gyakoribbá vált ugyanazon televíziós műsor más-más tagállamban való, különböző időszakokban való feladása. Továbbá, a műsorszolgáltatóknak lehetőségük van egy adott televíziós műsor jelét, ugyanazon nap egyik szakaszában, egy bizonyos feladó állomásról továbbítani, ugyanazon nap későbbi szakaszában pedig egy másik feladó-állomárról. Ezen túlmenően – például simulcast üzemmódban⁸⁴ való kisugárással – arra is lehetőség nyílik, hogy a műsorszolgáltató különböző műholdak segítségével juttasson el egy adott televíziós műsört más-más tagállamban lévő nézőkhöz. Mivel a fenti esetekben kézenfekvő, hogy az illető műsört egyazon időben, különböző helyekről adják fel, a feladó-állomás kritériuma jogi bizonytalanságokat gerjeszthet, hiszen azáltal hogy a

⁸³ Commission, Report on the Application of Directive 89/552/EEC and a Proposal for a European Parliament and Council Directive amending Council Directive 89/552/EEC (COM (95) 86 final), 30. o.

⁸⁴ A simulcast üzemmód által lehetőség nyílik arra, hogy ugyanazt a műsört, különböző sugárzási standardok használata révén, különböző földrajzi piacokra (PAL vagy SECAM) vagy különböző típusú piacokra juttassa el (pl. PAL-PLUS vagy D2-MAC a szélesvásznú képernyős piac esetében).

műsorszolgáltató egyik tagállamból a másikba költöztetheti a feladó állomást, könnyűszerrel kivonhatja magát egy adott tagállam jogszabályai hatálya alól. A dokumentum ilyen vonatkozású, határokon átnyúló jogi bonyodalmakra a Red Hot TV ügyet⁸⁵ hozta fel példaképpen – ebben nyilvánvaló volt, hogy a feladó állomások használatával kapcsolatos esetleges visszaélések joghézag kialakulásának veszélyét hordozzák magukban.

A Red Hot TV-ügyben, melyet 1996-ban töröltek a Bíróság nyilvántartásából, az Egyesült Királyságból indított előzetes döntéshozatali eljárásban kellett eljárnia az Európai Bíróságnak. A Red Hot TV csatorna 1992 júliusában, egy Hollandiában lévő feladó-állomásról kezdte el műsorszolgáltatási tevékenységét; 1992 decemberétől már egy Dániából lévő feladó-állomásról sugárzott, azonban a műsorszolgáltatási tevékenysége lebonyolításához szükséges néhány lényeges elem mindvégig az Egyesült Királyság területén maradt. A brit hatóságok szándéka megakadályozza a Red Hot TV Egyesült Királyság területére irányuló műsorszórását – az eljárás megindítását követően azonban felmerült a kérdés, hogy melyik tagállam rendelkezik joghatósággal a műsorszolgáltató felett. A megoldás tulajdonképpen meglepő volt: sem Dánia, sem Hollandia, sem pedig az Egyesült Királyság nem rendelkezett joghatósággal a Red Hot TV felett, hiszen míg a dán és a holland szabályozás értelmében a letelepedés volt joghatóság megállapításához szükséges kapcsoló elem; a brit jogszabályok szerint a feladó-állomást helyét kellett figyelembe venni. A Bizottság végül rámutott arra, hogy a Red Hot TV ügghöz hasonló, egyre gyakoribb problémák miatt, a feladó-állomás helyének kritériuma semmiképp sem láthatja el a joghatóság megállapítására szolgáló fő kapcsoló elem feladatát.⁸⁶

⁸⁵ C-327/93 ügy, 1996 március 29-én törölték a Bíróság nyilvántartásából.

⁸⁶ Commission, Report on the Application of Directive 89/552/EEC and a Proposal for a European Parliament and Council Directive amending Council Directive 89/552/EEC (COM (95) 86 final), 30. o.

3.1.2. A Bizottság álláspontjának értékelése

A Bizottság, a Határok nélküli televíziózásról szóló 89/552/EGK irányelv alkalmazásáról szóló első Jelentésbe foglalt érvelése szerint tehát a jogszabály hatályba lépésétől fogva egyértelmű volt, hogy a műsorszolgáltatók feletti joghatósággal rendelkező ország megállapításához a letelepedés helyét kell kritériumként alkalmazni. A dokumentumba foglalt – történeti előzményekre, szövegezésre, az irányelv létrejöttének kontextusára, céljaira alapozott – érvek szerint, már az irányelv-javaslatában is nyilvánvaló volt a közösségi jogalkotó abbéli szándéka, hogy a származási ország elve legyen a műsorszolgáltatók feletti jogi felelősséggel rendelkező állam azonosítására szolgáló kapcsoló elv. Az irányelv-javaslat, bár nem tartalmazta a joghatóság terminust, valóban több utalást is tartalmazott arra vonatkozóan, hogy a műsorszolgáltató tevékenységet működtető vállalkozás letelepedési helye szerinti tagállamnak feladata biztosítani, hogy a televíziós műsorok megfeleljenek a közösségi jog előírásainak. A Bizottság meglátása szerint az a tény, hogy az irányelv végleges szövege nem tartalmazta szó szerint a letelepedés kifejezést, nem jelenti azt, hogy a műsorszolgáltatók feletti joghatóságot egyéb kritériumok alapján kell megállapítani – az érvelés szerint nem kétséges, hogy ennek a kérdésnek a rendezésére a származási ország elve az egyetlen hatékony jogi megoldás.

Annak ellenére azonban, hogy az Európai Bizottság álláspontja szerint a műsorszolgáltatók feletti joghatóság megállapítási kritériumainak problematikája kellően rendezett volt, a televíziós irányelv hatályba lépését követő periódusban nyilvánvalóvá vált, hogy a kérdés korántsem volt teljesen tisztázott. A Bizottság álláspontjával kapcsolatosan megjegyzendő, hogy – bár igen megalapozottnak tekinthető – az érvelés főként egy irányelv-javaslat hatályba nem lépő rendelkezéseire támaszkodott – amelytől a jogszabály végleges szövegváltozata mégiscsak szembetűnően különbözött: nemcsak terminológiai szempontból (míg a tervezet mellőzte, a televíziós irányelv tartalmazta a joghatóság kifejezést), de tartalmi szempontból is (míg a tervezet több ízben konkrétan utalt a letelepedés helyére, mint meghatározó kritériumra, a végleges szövegváltozathoz kimaradtak az erre vonatkozó passzusok), továbbá nem került bele a tervezet által tartalmazott olyan fogalmak

meghatározása sem, mint a belső műsorszórás vagy határokon átnyúló műsorszórás. Véleményem szerint a Factortame II. ügyre való hivatkozás sem volt időszerű, hiszen ebben csak 1991-ben, a televíziós irányelv elfogadása után született ítélet.

Az irányelv-javaslatához kapcsolt Indoklásba foglalt értelmező magyarázatok ellenére, a szakirodalom megítélése szerint is számos megválaszolatlan kérdés maradt a joghatóság megállapításának kritériumaira vonatkozóan – ezek közül a legfontosabb, hogy a szöveg legalább három kapcsoló elvre utalván, nem egyértelmű, hogy adott esetben melyik alkalmazására kell sor kerülni.⁸⁷

A Bizottság érvelése szerint a joghatósággal rendelkező állam megállapítására egyértelműen a letelepedés helyét, mint kapcsoló elvet kell alkalmazni. A szakirodalom azonban megállapítja, hogy a fogalomnak több értelmezése is lehetséges: egyrészt a Factortame ítéletben⁸⁸ az Európai Bíróság kimondta, hogy letelepedésnek minősül a gazdasági tevékenység tényleges és határozatlan időre történő folytatása egy másik tagállam területén lévő állandó létesítmény révén; másrészt pedig egy tagállam joga szerint létrejött (műsorszolgáltató) társaság vagy egy adott tagállamban bejegyzett székhellyel rendelkező társaság is letelepedettnek minősülhet.⁸⁹ Feltevődik a kérdés, hogy a letelepedés fogalmának melyik értelmezése kell irányadó legyen a műsorszolgáltatók feletti joghatósági problémák feloldására? A hivatkozott, és a szakirodalomban megfogalmazott vélemény szerint továbbá – a letelepedés fogalmának bármelyik fenti értelmezését is alkalmaznánk – egyik sem tud választ adni arra, hogy mi a megoldás joghatósági szempontból vállalatcsoportok által végzett műsorszolgáltató tevékenység vagy vállalkozások más tagállamban lévő telephelyein végzett tevékenysége esetében.

Az Indoklás 44. bekezdésébe foglaltak arra engedhetnek következtetni, hogy a második lehetséges kapcsoló elemként figyelembe vehető az *adásoknak a tagállamok területén való készítése*. Ezzel kapcsolatban az a probléma merülhet fel, hogy

⁸⁷ Woods, Lorna; Scholes, Jeremy, *Broadcasting: the creation of a European culture or the limits of the internal market?* In: Yearbook of European Law, 17/1997, Clarendon Press, Oxford, 1998, 61. o.

⁸⁸ C-221/89. sz. The Queen kontra Secretary of State for Transport, ex parte Factortame Ltd és társai ügy. [EBHT 1991, I-03905].

⁸⁹ Woods, Lorna; Scholes, Jeremy, *Broadcasting: the creation of a European culture or the limits of the internal market?* In: Yearbook of European Law, 17/1997, Clarendon Press, Oxford, 1998, 61. o.

egyaránt jelentheti a műsorszórásra szánt anyagok készítését, valamint a műsorszolgáltató által végzett műsorközvetítő tevékenységeket. Továbbá, felmerül a kérdés, hogy mi a megoldás abban az esetben, amikor műsorszolgáltatók más műsorszolgáltatók adásainak továbbközvetítését eszközlik?⁹⁰

Harmadsorban, *az adásoknak a tagállamok területéről való származása* merülhet fel kapcsoló elemként, amely az adásoknak a tagállamok területén való készítésével hasonló kérdéseket vet fel, leszámítva a továbbközvetítésekkel kapcsolatos esetet.

A szakirodalomban megfogalmazott olyan éles kritikákon túl, mely szerint a televíziós irányelv 2(1) cikke „megtévesztő egyszerűséggel”⁹¹ kezelte a műsorszolgáltatók feletti joghatóság kérdését, a pontos kritériumrendszer hiánya a tagállamok közötti joghatósági kérdésekben felmerülő potenciális viták táptalajává vált.

Az arra vonatkozó érvelést, hogy a joghatósággal rendelkező állam azonosítását nem feltétlenül a letelepedés kritériuma szerint kell meghatározni, főként az Európa Tanácsnak a televíziós irányelvvel nagyjából ugyanakkor hatályba lépő, *A határokat átlépő televíziózásról szóló európai egyezmény*⁹² rendelkezéseire alapozták,⁹³ amely az adott időszakban valóban más megközelítést alkalmazott a joghatósági kérdések feloldására.

⁹⁰ Uo.

⁹¹ Woods, Lorna; Scholes, Jeremy, *Broadcasting: the creation of a european culture or the limits of the internal market?* In: Yearbook of European Law, 17/1997, Clarendon Press, Oxford, 1998, 60. o.

⁹² European Convention on Transfrontier Television, adopted on 9 May 1989, ETS No. 132.

⁹³ C-222/94. sz. Bizottság kontra Egyesült Királyság ügy [EBHT 1996., I-4025].

3.1.3. Az Európa Tanács Határokon Átlépő Televíziózásról Szóló Európai Egyezmény joghatóságra vonatkozó rendelkezései

A két európai, televíziós műsorszolgáltatásokra vonatkozó szabályozó eszköz között fennálló különbség közül a legkomolyabb határon átnyúló jogi problémákat a műsorszolgáltatók feletti joghatóságra vonatkozó eltérés okozta.⁹⁴

A határokat átlépő televíziózásról szóló európai egyezmény (a továbbiakban: az Egyezmény) a műsorszolgáltatók feletti joghatóságra vonatkozó rendelkezéseit a 5. cikk tartalmazta:⁹⁵

„A közvetítő Felek kötelességei (5. Cikk)

1. Mindegyik közvetítő Fél a megfelelő eszközökkel és illetékes szervei révén, saját joghatósági területén biztosítja, hogy az intézmények által vagy technikai eszközök révén szolgáltatott valamennyi műsor a 3. Cikk értelmében megfeleljen a jelen Egyezmény előírásainak.

2. A jelen Egyezmény szempontjából közvetítő Félnek kell tekinteni

a) földi közvetítések esetén: azt a Felet, amelynél az eredeti adás történik,

b) műholdas adások esetén:

(i) azt a Felet, amelynél a műhold felé a földi összeköttetést működtetik,

(ii) azt a Felet, amely biztosítja a frekvenciahasználatot vagy a műholdkapacitás használatát

abban az esetben, amikor a földi összeköttetés a műhold felé olyan államban van, amely a jelen Egyezménynek nem tagja,

(iii) azt a Felet, amelynél a műsorszolgáltató székhelye van abban az esetben, ha az (i)-(ii) bekezdések szerinti felelősség nem állapítható meg.

3. Ha egy, a jelen Egyezményben nem tag országból történő műsorszolgáltatás intézmények révén vagy technikai eszközökkel továbbközvetítésre kerül egy

⁹⁴Goerens, Pierre, *Interplay between relevant European legal instruments. ECTT and TVwF Directive: competition or complementarity*. In: *Audiovisual Media Services without Frontiers, Implementing the Rules*, Iris Special, European Audiovisual Observatory, Strasbourg, 2006, 5. o.

⁹⁵ A határokat átlépő televíziózásról szóló európai egyezmény és módosító jegyzőkönyve, Európa Tanács Információs és Dokumentációs Központja, Második, bővített kiadás. A dokumentum elérhetősége: <http://www.europatanacs.hu/pdf/Televizio.pdf>. Letöltés időpontja: 2013. 07. 22.

tagország területén, akkor a 3. Cikk értelmében ez a tag mint közvetítő Fél a megfelelő eszközökkel és illetékes szervei által biztosítja a jelen Egyezményben foglaltak teljesítését.”

Az Egyezmény és a televíziós irányelv rendelkezéit összehasonlítva kitűnik, hogy – eredeti változatukban – a műsorszolgáltatók feletti joghatóságra vonatkozó rendelkezések tekintetében, több lényeges elemben más irányt követve igen eltérőek voltak. Míg a televíziós irányelv szövege kezdetben lakonikus volt a joghatóság fogalma tekintetében, az Egyezmény már első változatában, pontos kritériumokat tartalmazott a joghatósággal rendelkező állam megállapítására vonatkozóan. Továbbá, míg az irányelv esetében csak a Preambulumban fedezhető fel arra vonatkozó utalás, hogy mi tekinthető a joghatóság megállapítására szolgáló fő kapcsoló elemnek, az Egyezmény 5. cikkének 2. bekezdésében egyértelműen le van szögezve, hogy a joghatósággal rendelkező államot, a „közvetítő Felet”, elsősorban technikai kritériumok alapján kellett meghatározni.

A joghatóság megállapításának fő szabálya szerint a földi közvetítések esetén annak az államnak a joga lesz irányadó, amelynek területéről „az eredeti közvetítés történik,”⁹⁶ műholdas közvetítések esetében pedig a következő hierarchikus sorrendbe helyezte a joghatóság megállapítására szolgáló kritériumokat: 1. feladó-állomás helye, 2. műholdas kapacitás, 3. a műsorszolgáltató székhelye.

A két európai médiaszabályozási eszköz ezen szembevető különbségei magukban hordozták az államok közötti joghatósági vitás helyzetek kialakulásának veszélyét – ebben leginkább azok az EK tagállamok voltak érintettek, melyeknek műholdas rendszerét harmadik államokból származó műsorszolgáltatók is használták.⁹⁷ Műholdas televíziós csatornák esetében ugyanis, amennyiben a műholdas feladó-állomás és a műsorszolgáltató székhelye különböző államok területén helyezkedtek el, az Egyezmény és az irányelv más-más megoldást tartalmazott a joghatósággal rendelkező állam azonosítására vonatkozóan. Ennek következtében, annak függvényében, hogy melyik szabályozó eszközt választották hivatkozási alapul, két különböző állam is joghatósággal kellett volna rendelkezzen.

⁹⁶ European Convention on Transfrontier Television, adopted on 9 May 1989, ETS No. 132, 5. cikk, 2. Bekezdés, a. pont.

⁹⁷ Goerens, Pierre, *Interplay between relevant European legal instruments. ECTT and TVwF Directive: competition or complementarity*. In: *Audiovisual Media Services without Frontiers, Implementing the Rules*, Iris Special, European Audiovisual Observatory, Strasbourg, 2006, 5. o.

A joghatóság megállapításra vonatkozó kritériumok esetében fennálló korabeli eltérésekkel kapcsolatos fő probléma tehát az volt, hogy könnyűszerrel pozitív vagy negatív joghatósági összeütközés kialakulásához vezethettek. A két európai szabályozó eszköz hatályba lépését követő közvetlen periódusban ugyan, a potenciális joghatósági problémáknak némileg gátat szabott, hogy az „analóg világban” az esetek döntő többségében a feladó-állomás abban az államban helyezkedett el, ahol a műsorszolgáltató székhelye is volt, de ennek ellenére fennállt a konfliktusok kialakulásának veszélye.⁹⁸ A fentiekben felvázolt konfliktus alakulhatott ki például a következő esetben: a műsorszolgáltató székhelye és a műholdas feladó-állomás is ugyanazon nem EK tagállam (X) területén volt elhelyezkedve, a műsorszolgáltató azonban egy EK tagállam (Y) műholdas rendszerét használta. Ebben a szituációban a televíziós irányelv 2(1) cikke értelmében – mivel a műsorszolgáltató egy harmadik országban volt letelepedve (X) – az irányelv Y tagállamnak tulajdonított joghatóságot (vagyis annak az EK tagállamnak, melynek műholdas rendszerét használták). Az Egyezmény rendelkezései értelmében ellenben X államot (ahol a feladó-állomás található) kellett közvetítő Félnek, vagyis joghatósággal rendelkezőnek minősíteni.⁹⁹ A hivatkozott példából kitűnik, hogy a két szabályozó eszköz közötti különbségek következményeként pozitív joghatósági összeütközés állt volna fenn – az illető televíziós csatorna kettős joghatóság alatt lett volna: a televíziós irányelv 2(1) cikkének előírásai értelmében az Európai Közösségek egyik tagállama rendelkezett volna joghatósággal, az Egyezmény 5 (2) cikkébe foglalt kritériumok alkalmazása szerint pedig egy, az Európai Közösségeken kívüli, harmadik ország illette volna meg a joghatóság.

⁹⁸ Uo.

⁹⁹ Uo.

3.2. Az Európai Bíróság ítélkezési gyakorlatának hatása a joghatósági kritériumok pontosítására

3.2.1. A Bizottság kontra Egyesült Királyság (C-222/94) ügy

A C-222/94 ügyben a Bizottság az Egyesült Királysággal szemben indított kötelezettségzegés miatti eljárást, mivel úgy ítélte meg, hogy a műsorszolgáltatásokra irányadó jogszabályok megsértik a 89/552/EGK irányelvnek a joghatóság megállapítására vonatkozó rendelkezéseit. Gyakorlatilag, a Bizottság szerint az Egyesült Királyság műsorszolgáltatási törvényének, a *Broadcasting Act 1990*, 43. cikke nem felelt meg a televíziós irányelv 2(1) cikkébe foglaltaknak, mivel:

1. elmulasztotta biztosítani, hogy a műsorszolgáltatók megfeleljenek az Egyesült Királyságban hatályos jogszabályoknak;
2. a joghatóság megállapítására nem az irányelv előírásai szerinti kritériumokat tartalmaz;
3. valamint, helytelenül, másodlagos ellenőrzést foganatosított a más tagállamban letelepedett műsorszolgáltatók től származott közvetítések fölött

A *Broadcasting Act 43.* cikke két csoportra: *belföldi műholdas szolgáltatásokra* (Domestic Satellite Services/DSS) és *nem-belföldi műholdas szolgáltatásokra* (Non-Domestic Satellite Services/NDSS) osztotta a műholdas szolgáltatásokat. Ezen rendelkezésekből egyértelmű volt, hogy az Egyesült Királyság, a televíziós irányelv rendelkezéseivel szemben, az Európa Tanács Egyezményébe foglalt joghatósági kritériumokat követte, mely szerint annak az államnak van joghatósága, „amelynél az eredeti adás történik”.

A Bizottság szerint a közösségi jogot sértő volt az a szabályozási megoldás, amely eltérő kötelezettséget írt elő az Egyesült Királyság területén is fogható (DSS), illetve a csak más tagállamban fogható (NDSS) műholdas szolgáltatásokra vonatkozóan. A csak más tagállamban fogható műsorszolgáltatások igen kedvező, még a televíziós irányelv követelményeit sem teljesítő szabályozás alapján

szerezhettek engedélyt, amely számos műsorszolgáltatót arra ösztönzött, hogy az Egyesült Királyságban szerzett engedély alapján sugározza műsorát más tagállamba. Figyelemre méltó, hogy az adott periódusban az Európai Közösségek többi tagállama¹⁰⁰ már a letelepedés helye szerinti határozta meg a műsorszolgáltatók feletti joghatóságot – az Egyesült Királysággal szembeni peres eljárás során pedig, többek között, Franciaország és Németország támogatta beavatkozóként a Bizottságot. Továbbá, Carl Otto Lenz főtanácsnok is leszögezte indítványában,¹⁰¹ hogy az Egyesült Királyság azáltal, hogy a televíziós irányelvbe foglalt előírásokhoz képest más joghatósági kritériumokat határozott, valamint azáltal, hogy a más tagállamok joghatósága alatt álló műsorszolgáltatók adásai felett másodlagos ellenőrzést gyakorolt, megsértette a közösségi jogot.

A C-222/94 ügyben az Európai Bíróság a Bizottság javára döntött, megállapítva, hogy a joghatóság minden olyan meghatározása, amely a letelepedéstől eltérő kritériumon alapul, és ezzel más tagállamban letelepedett szolgáltatót von az adott ország joghatósága alá, sérti a közösségi jogot. A letelepedés formális követelmény, abban az értelemben, hogy a műsor tényleges származásának helye, illetve a műsornak az irányelvvel való összhangja a joghatóság megállapítását nem érinti.

3.2.1.1 A vitatott tagállami rendelkezések

Az Európai Közösségek Bíróságánál, 1989. július 24-én iktatott, C-222/94 ügyben, a Bizottság az EGK 169. cikke alapján kötelezettség miatti eljárást indított az Egyesült Királyság, mivel álláspontja szerint a tagállam nem megfelelően ültette át a televíziós irányelv 2(1) cikkének rendelkezéseit. Az Egyesült Királysággal szembeni eljárásban, beavatkozóként, az Európai Bizottságot Franciaország biztosította támogatásáról.

A Bizottság szerint az Egyesült Királyság azáltal szegte meg a közösségi jogból fakadó kötelezettségeit, hogy a műholdas sugárzásokra vonatkozóan a Broadcasting Act 43. szakaszába foglalt kritériumok szerint határozta meg, hogy

¹⁰⁰ Clifford, A. Jones, *Television without frontiers*. In: Yearbook of European law, 19, 1999-2000, Oxford University Press, 310. o.

¹⁰¹ OPINION OF ADVOCATE GENERAL LENZ delivered on 30 April 1996.

melyek az Egyesült Királyság joghatósága alatt álló műsorszolgáltatók és a joghatóság gyakorlása során a nem-belföldi műholdas szolgáltatásokat (NDSS) és a belföldi műholdas szolgáltatásokat (DSS) eltérő szabályozás alá vonta.¹⁰² Továbbá, a Bizottság azt kifogásolta, hogy az Egyesült Királyság másodlagos ellenőrzést gyakorolt a más tagállam joghatósága alatt lévő műsorszolgáltatók adásai felett, azokban az esetekben amikor ezen adásokat nem-belföldi műholdas szolgáltatások által közvetítették.

A Broadcasting Act 43. szakaszának előírásainak értelmében az Egyesült Királyság jogszabályai két típusú műholdas műsorszórásra terjedtek ki: belföldi műholdas szolgáltatásokra, illetve nem-belföldi műholdas szolgáltatásokra. A szabályozás értelmében mindkét kategória licenszköteles televíziós műsorszolgáltatásnak (television programme service) minősült.

A 43. szakasz 1. paragrafusa szerint a belföldi műholdas szolgáltatások olyan televíziós műsorszolgáltatások, amelyek esetében a televíziós műsorok közvetítése az Egyesült Királyság területéről történik, amennyiben a következő feltételek teljesülnek:

1. a műholdas közvetítés egy, a nemzetközi egyezmények által az Egyesült Királyságnak odaítélt frekvencián történik,
2. az illető televíziós műsorok az Egyesült Királyság területén általánosan foghatóak.

A 43. szakasz 2. paragrafusa értelmében pedig a nem-belföldi műholdas szolgáltatások olyan műholdon keresztül közvetített televíziós műsorok, amelyek:

- a. sugárzása, bár nem az Egyesült Királyságnak odaítélt frekvencián, de az Egyesült Királyság területéről történik és általánosan foghatóak az ország vagy más EK tagállam területén, vagy
- b. bár sugárzásuk az Egyesült Királyság vagy az EK tagállamok területén kívülről történik, általánosan foghatóak az Egyesült Királyságban vagy az EK tagállamokban – amennyiben a műsoranyagot egy olyan személy biztosítja az Egyesült Királyságban, aki szerkesztői felelősséggel rendelkezik a műsorok kiválasztásában.

¹⁰² C-222/94. sz. Bizottság kontra Egyesült Királyság ügy [EBHT 1996., I-4025], 2. pont.

Továbbá, a C-222/94 ügyben relevánsak voltak a Broadcasting Act 16(2) szakasza (g) és (h) pontjának rendelkezései, melyek a televíziós irányelv 4. és 5. cikkébe foglaltakat ültették át.¹⁰³ A Broadcasting Act 44 (3) szakaszának rendelkezései szerint ugyanis a 16(2) szakasz előírásai csupán a belföldi műholdas szolgáltatásokra irányadóak, a nem-belföldi műholdas szolgáltatásokra vonatkozó 45(2) szakasz pedig nem tett említést az európai alkotásokkal kapcsolatos kötelezettségekről. Következésképpen a Broadcasting Act fenti előírásai értelmében a belföldi műholdas szolgáltatások esetében kötelező volt az európai alkotások számára műsoridő fenntartása, a nem-belföldi műholdas szolgáltatásokra vonatkozóan pedig nem állt fenn ez a kötelezettség. A Broadcasting Act tehát csak az Egyesült Királyságnak odaítélt frekvenciákon sugárzott műsorokra, illetve az Egyesült Királyság területén általánosan fogható műsorok tekintetében írt elő az európai alkotásokra vonatkozó kötelezettségeket – a többi műsorszolgáltató esetében a gyakorlatilag más tagállamokra hárította a televíziós irányelv 4. és 5. cikkébe foglaltak betartását.¹⁰⁴

A Bizottság úgy ítélte meg, hogy a Broadcasting Act ezen rendelkezései sértik a közösségi jogot, mivel helytelenül, nem megfelelő kritériumok alapján határozta meg a műsorszolgáltatók feletti joghatóságot megillető államot – az érvelés szerint ugyanis a televíziós irányelv 2(1) cikke értelmében a joghatóság megállapítására irányadó fő kritérium a műsorszolgáltató letelepedési helye.

3.2.1.2. A Bizottság és az Egyesült Királyság álláspontja

A Európai Bírósághoz benyújtott keresetében a Bizottság azt kifogásolta az Egyesült Királysággal szemben, hogy a Broadcasting Act 43. szakasza a következő okok miatt megsértette a televíziós irányelv 2(1) cikkének rendelkezéseit:

¹⁰³ A 16 (2) szakasz (g) pontja értelmében a televíziós műsorok anyagának megfelelő aránya európai alkotásokat kell tartalmazzon, a (h) pont pedig leszögezte, hogy évente az összműsoridő legkevesebb 25%-át a műsorszolgáltatóktól független független producerek által előállított műsorok számára tartásák fenn.

¹⁰⁴ Woods, Lorna; Scholes, Jeremy, *Broadcasting: the creation of a european culture or the limits of the internal market?* In: Yearbook of European Law, 17/1997, Clarendon Press, Oxford, 1998, 63.o.

- (1) annak megállapítására, hogy melyek az Egyesült Királyság joghatósága alatt álló műsorszolgáltatók, egyéb kritériumot alkalmazott, mint a letelepedés helye;
- (2) a joghatóság megállapítására, helytelenül, a vétel helyének kritériumát alkalmazta;
- (3) elmulasztotta joghatósága alá vonni, azon harmadik országokból származó adásokat, amelyek az Egyesült Királyság jogának hatálya alatt álltak;
- (4) eltérő szabályokat alkalmaz a belföldi műholdas szolgáltatásokra (Domestic Satellite Services/DSS), illetve a nem-belföldi műholdas szolgáltatásokra vonatkozóan;¹⁰⁵

Az eljárásban – beavatkozóként – a francia kormány is részt vett, az Európai Bizottságot keresetét támogatva.

(1) A felek által, az eljárás során benyújtott dokumentumokból kitűnt, hogy a Bizottság és Egyesült Királyság közötti nézeteltérés főként abban állt, hogy másként értelmezték az irányelv 2(1) cikkének első bekezdésének, „[egy tagállam] joghatósága alatt álló műsorszolgáltató” szövegrészában szereplő joghatóság fogalmát.¹⁰⁶

A Bizottság álláspontja az volt, hogy az irányelv 2(1) cikke értelmében, egy tagállam joghatósága alatt álló műsorszolgáltató fogalma alatt, az illető államban letelepedett műsorszolgáltatókat kell érteni.¹⁰⁷ Következésképpen, a Broadcasting Act 43. szakaszába foglalt kritérium sem az irányelv 2(1) cikke, sem pedig a 3(2) cikke rendelkezéseinek nem felelt meg.¹⁰⁸ A Bizottság hangsúlyozta, hogy amennyiben az irányelv szerint valóban a közvetítés helye alapján kellett volna meghatározni a joghatósággal rendelkező tagállamot, a 2(1) cikk második bekezdésében felsorolt kritériumok értelmüket veszítették volna.

A Egyesült Királyság azonban arra az álláspontra helyezkedett, hogy a televíziós irányelv 2(1) cikke értelmében az a tagállam rendelkezik a

¹⁰⁵ C-222/94. sz. Bizottság kontra Egyesült Királyság ügy [EBHT 1996, I-4025], 20. pont.

¹⁰⁶ C-222/94. sz. Bizottság kontra Egyesült Királyság ügy [EBHT 1996., I-4025], 23. pont.

¹⁰⁷ C-222/94. sz. Bizottság kontra Egyesült Királyság ügy [EBHT 1996., I-4025], 24. pont.

¹⁰⁸ A 89/552/EGK irányelv 3 (2) cikkének rendelkezései: „A tagállamok megfelelő eszközökkel biztosítják jogrendszerük keretei között, hogy a joghatóságuk alá tartozó televízióműsorszolgáltatók megfeleljenek ezen irányelv rendelkezéseinek.”

műsorszolgáltatók feletti joghatósággal, amelyik területéről az adásokat közvetítik.¹⁰⁹ Az Egyesült Királyság úgy vélte, hogy a fenti állítás a 2(1) cikk második bekezdéséből következik, mely szerint annak az államnak kötelezettsége biztosítani az adások műsorszolgáltatásokra irányadó jogszabályoknak való megfelelését, melynek frekvenciáját vagy műholdas kapacitását használják, illetve amelynek területén a műholdas feladó-állomás található. Továbbá, az Egyesült Királyság meglátása szerint a 2(1) cikk első és második mondatába foglaltak között nem hierarchikus, hanem egymást kiegészítő viszony állt fenn: az érvelés szerint ugyanis a hivatkozott jogszabálysövegből következett, hogy egy adott műsorszolgáltató nem állhat egy tagállam joghatósága alatt az első mondat szerinti értelemben és nem lehet ugyanakkor a második mondatba foglalt szituációban, amely csak a nem a tagállamok joghatósága alatt lévő műsorszolgáltatókra vonatkozik. Az Egyesült Királyság következtetése az volt, hogy tulajdonképpen a 2(1) cikk második mondatába foglaltak a műholdas közvetítésre vonatkoznak, az első mondat rendelkezései pedig a földfelszíni közvetítésre irányadóak.¹¹⁰

A Bizottság és az Egyesült Királyság közötti nézeteltérés többek között abból fakadt, hogy az utóbbi szerint az irányelv „műsorszolgáltatók feletti joghatóság” fogalmát az Európa Tanács *Határokat átlépő televíziózásról szóló európai egyezményének* 5 (2) cikke tükrében kell értelmezni, amely fő szabály szerint technikai szempontok irányadóak a joghatósággal rendelkező állam megállapítására. Az érvelés szerint ugyanis, annak ellenére, hogy az Európai Közösség nem volt részese az Egyezmények, „abszurd lett volna”, ha joghatósági kérdésekben az irányelvben az Egyezménytől „radikálisan eltérő módon” szabályozási megoldást rögzítettek volna.¹¹¹ Továbbá, az Egyesült Királyság hangsúlyozta, hogy igen súlyos következményekkel járna, ha az irányelv 2(1) cikkét nem az Egyezmény joghatóságra vonatkozó rendelkezései fényében értelmeznék, hiszen ezáltal a tagállamok lehetetlen helyzetbe kerülnének: vagy az Európa Tanács keretein belül vállalt kötelezettségeiket, vagy pedig a közösségi jog által előírt kötelezettségeit hágnák át.

Az Egyesült Királyság azt is felvetette, hogy a műsorszolgáltatók feletti joghatóság megállapítására nézve a letelepedés helye több, aggodalomra okot adó

¹⁰⁹ C-222/94. sz. Bizottság kontra Egyesült Királyság ügy [EBHT 1996., I-4025], 25. pont.

¹¹⁰ C-222/94. sz. Bizottság kontra Egyesült Királyság ügy [EBHT 1996., I-4025], 32. pont.

¹¹¹ C-222/94. sz. Bizottság kontra Egyesült Királyság ügy [EBHT 1996., I-4025], 44. pont.

hiányossága miatt, kevésbé hatékony kritériumot jelent. Ebben a tekintetben az Egyesült Királyság, főként a Factortame ítéletre hivatkozva, felhívta a figyelmet arra, hogy egy műsorszolgáltatót lehetséges több államban is letelepedettnek tekinteni – az érvelés szerint a problémát az jelentené, hogy egy ilyen helyzetben lévő műsorszolgáltatónak többletjogai volnának, hiszen egyrészt a fő székhelye szerinti tagállamból történő közvetítései, másrészt pedig a másodlagos székhelye szerinti tagállamból történő közvetítései tekintetében is tudna élni az irányelv által nyújtott előnyökkel. Ezáltal az a veszély állna fenn, hogy egy műsorszolgáltató felett több állam is joghatóságot gyakorolna. Az Egyesült Királyság szerint, amennyiben valóban a letelepedés helye volna a joghatóság megállapítására irányadó kapcsoló elem, olyan súlyos határon átnyúló joghatósági problémák merülnének fel, melyeket a tagállamok csak nemzetközi szerződések megkötése segítségével tudnának feloldani.¹¹²

Az Egyesült Királyság szerint a letelepedés, mint kapcsoló elem, azért is problémás, mert magában hordozza a joggal való visszaélés veszélyét: a műsorszolgáltatók, egy adott tagállam jogszabályainak megkerülése érdekében, más tagállam területére helyezhetik át székhelyüket.

Az Egyesült Királyság által fentebb részletezett aggodalmaira reagálva a Bizottság elismerte ugyan, hogy a letelepedés, mint alkalmazandó kritérium, bizonyos jogi nehézségeket is okozhat, de ugyanakkor azt is megállapította, hogy ezek az esetleges problémák feloldhatóak nemzetközi szerződések megkötése nélkül is. A Bizottság szerint ugyanis a kettős tagállami ellenőrzéssel kapcsolatos veszélyek elháríthatóak, amennyiben a tagállamok úgy értelmeznék a letelepedés helyének kritériumát, mint azt a helyet ahol a műsorszolgáltató *központi ügyvezetése* található, vagyis az a hely ahol a *szerkesztői döntéseket hozzák* és a közvetítésre szánt *műsorok végső összeállítása* történik.¹¹³

(2) A Bizottság szerint az Egyesült Királyság azáltal is megsértette az irányelv 2(1) cikkének rendelkezéseit, hogy a Broadcasting Act 43. szakaszában, a vétel helyét határozta meg a joghatóság megállapítására irányadó kritériumként. A Bizottság érvelése szerint a vétel elve, mint kritérium, azért nem elfogadható, mert az Irányelv

¹¹² C-222/94. sz. Bizottság kontra Egyesült Királyság ügy [EBHT 1996., I-4025], 57. pont.

¹¹³ C-222/94. sz. Bizottság kontra Egyesült Királyság ügy [EBHT 1996., I-4025], 58. pont.

kontextusában irreleváns annak meghatározására nézve, hogy a tagállam joghatósággal rendelkezik-e egy műsorszolgáltató fölött.

(3) A Bizottság továbbá azt kifogásolta, hogy a Broadcasting Act nem biztosítja, hogy a harmadik országokból származó, de az Egyesült Királyságnak odaítélt frekvenciák segítségével közvetített és egy másik tagállamban vételre szánt, műsorok megfelelnek az Egyesült Királyságban hatályos jogszabályoknak.¹¹⁴ Az Egyesült Királyság kormányának álláspontja az volt, hogy ebben az esetben csak akkor volna szó az irányelv 2(1) cikkének megsértéséről, amennyiben a frekvenciát használó harmadik országból származó műsorszolgáltató egyáltalán nem állna ellenőrzés alatt.¹¹⁵

(4) A Bizottság álláspontja szerint amellet, hogy az Egyesült Királyság a letelepedés helyétől eltérő kritériumot alkalmazott, azáltal is megsértette az irányelv 2(1) cikkébe foglaltakat, hogy a Broadcasting Act, fentebb részletesen is bemutatott, 43. szakaszában különbséget tett a belföldi műholdas szolgáltatások, illetve a nem-belföldi műholdas szolgáltatások között, melynek következményeként az utóbbiakra kevésbé szigorú voltak irányadóak.¹¹⁶

A Bizottság továbbá úgy ítélte meg, hogy az Egyesült Királyság az irányelv 2(1) cikke mellett a 2(2) cikkét megsértette, mivel a belföldi – illetve a nem-belföldi műholdas –szolgáltatások meghatározásából kitűnik, hogy a Broadcasting Act 43. szakasza más tagállamok joghatósága alatt műsorszolgáltatókat is a hatálya alá von – ennek következtében pedig a kettős ellenőrzés veszélye állt fenn.¹¹⁷

3.2.1.3. A vitatott jogi kérdések a főtanácsnoki indítvány tükrében

Tekintettel arra, hogy a Bizottság és az Egyesült Királyság közötti jogvita azzal fogható összefüggésbe, hogy az irányelvben nem volt pontosan meghatározva a

¹¹⁴ C-222/94. sz. Bizottság kontra Egyesült Királyság ügy [EBHT 1996., I-4025], 66. pont.

¹¹⁵ C-222/94. sz. Bizottság kontra Egyesült Királyság ügy [EBHT 1996., I-4025], 67. pont.

¹¹⁶ C-222/94. sz. Bizottság kontra Egyesült Királyság ügy [EBHT 1996., I-4025], 76. pont.

¹¹⁷ C-222/94. sz. Bizottság kontra Egyesült Királyság ügy [EBHT 1996., I-4025], 77. pont

joghatóság fogalma – C. O. Lenz főtanácsnok részletesen elemezte a peres feleknek a jogszabály szövegezésére vonatkozó értelmezéseit.¹¹⁸

A főtanácsnok álláspontja szerint az irányelv Preambulumának egyes bekezdéseibe foglaltak sem nyújtottak kellő segítséget a joghatóság fogalmának pontos behatárolására. Az Egyesült Királyság erre vonatkozó érvelésével kapcsolatosan megjegyezte, hogy a Preambulum 12., 14., illetve 15. bekezdései különböző nyelvi változatainak¹¹⁹ a műsorok *származására*, illetve *eredetére* történő utalásai valóban engedhettek arra következtetni, hogy a joghatóság megállapítására a közvetítés helye irányadó kritérium. A főtanácsnok megállapítása szerint azonban a Bizottság értelmezése ugyanúgy fenntartható és megalapozott volt: a megfogalmazásból lehetett arra is következtetni, hogy a joghatósággal rendelkező állam megállapítására a letelepedés helye az irányadó kritérium. Továbbá leszögezte, hogy bár az irányelv különböző nyelvi változataiban észlelhető különbségek joggal adhattak okot az Egyesült Királyság által képviselt álláspont támogatására, de ezen nyelvi eltérésekre csupán mint kivételekre kell tekinteni – ugyanis számos arra utaló bizonyíték van, hogy ezek a kifejezések nem képviselik a Tanács jogalkotói szándékát.¹²⁰

Lenz főtanácsnok álláspontja szerint az irányelv 1. cikkében található *televíziós műsorszolgáltatás* fogalom meghatározásának az *eredeti közvetítésekre* (initial transmission)¹²¹ történő utalása sem engedhet arra következtetni, hogy a joghatóságot a közvetítések helye függvényében kell megállapítani, hiszen a

¹¹⁸ C.O. Lenz főtanácsnok indítványa, C-222/94 sz. Bizottság kontra Egyesült Királyság ügy [EBHT 1996., I-4025], 33-36. pont.

¹¹⁹ A Preambulum 12. bekezdésének német nyelvű szövegváltozat például az „Ursprung” (eredet, származás) kifejezést használta. Továbbá, a 14. bekezdés német, angol, francia, portugál, illetve olasz szövegváltozatai is a származási országra utaltak: „Ursprungmitgliedstaat”, „originating Member State”, „Etat membre d’origine”, „Estado miembro de origen”, „Estado-membro de origem”, „Stato membro de d’origine”.

¹²⁰ A főtanácsnok itt elsősorban a Preambulum 12. bekezdésének német nyelvű szövegváltozatára utalt, amely többek között a „Sendestaar” (küldő ország). kifejezést használta. Álláspontja szerint erre azonban elszigetelt eseként kell tekinteni, mivel a német szövegváltozat is tartalmazta az általa helyesnek tartott „Ursprungmitgliedstaat”terminust, másrészt pedig az irányelv nyelvi változatainak többségében is a „származási ország” szerepelt. OPINION OF ADVOCATE GENERAL LENZ delivered on 30 April 1996, 34. pont.

¹²¹ Figyelemre méltó, hogy a 89/552/EGK irányelv 1. cikkének magyar fordítása eltér az angol változattól, nem tartalmazva az „eredeti közvetítés” kifejezést; a román nyelvű fordítás ellenben szóhasználatban sokkal közelebb áll az angol változathoz.

televíziós irányelv 2(1) cikke nem annyira a *televíziós műsorszolgáltatásokra* (television broadcasting), mint a *műsorszolgáltatókra* (broadcasters) vonatkozik.

A szóhasználattal kapcsolatosan a főtanácsnok leszögezte, hogy a Bizottság 1995-ben előterjesztett irányelv-javaslatába foglaltak sem szolgálhatnak jogalapul a televíziós irányelv eredeti változatának joghatóságra vonatkozó rendelkezéseivel kapcsolatos problémák tisztázására. Ahogy a főtanácsok – véleményünk szerint is – helyesen megállapította: egyrészt a Tanács által még el nem fogadott tervezetbe foglaltak nem vehetőek figyelembe a hatályban lévő jogszabályok értelmezésekor, másrészt pedig már csak azért sem lehet arra a következtetésre jutni, hogy a hatályban lévő irányelv rendelkezéseibe foglaltak jelentése megegyezik a tervezet előírásának jelentésével, mivel az irányelv-javaslat célja éppen a hatályos jogszabályok tisztázása volt.

A főtanácsnok álláspontja szerint nem volt helyes a Bizottság azon megállapítása, hogy a Szerződés letelepedés jogra és szolgáltatásnyújtás szabadságára vonatkozó rendelkezéseiből, valamint az Európai Bíróság kapcsolódó ítélkezési gyakorlatából az következett, hogy a televíziós irányelv nem is tartalmazhatott a joghatóság megállapítására más kritériumot, mint a letelepedés helye.¹²² A Bizottság szerint ugyanis tekintettel arra, hogy a Szerződés 59. és a 60. cikk hatálya a szolgáltató és a szolgáltatást igénybe vevő letelepedési vagy tartózkodási helyére utalással van meghatározva¹²³ – az irányelv 2(1) cikkének felépítése nem különbözhet lényegesen a letelepedés helyének, a Bíróság ítélkezési gyakorlatában adott értelmezésétől. A főtanácsnok véleménye ellenben az volt, hogy ezen érvelés nem meggyőző – sem a Szerződés hivatkozott rendelkezései, sem pedig a Bíróság ítélkezési gyakorlata nem kötelezte a Tanácsot, hogy a televíziós irányelvben a letelepedés helye szerint határozza meg a joghatósággal rendelkező országot. C. O. Lenz megállapította, hogy a Tanács szándéka az volt, hogy a televíziós műsorszolgáltatások felett egyetlen tagállamnak, a *származási tagállamnak* (originating Member State) lehet felügyeleti joga, de a Szerződések egyik

¹²² C. O. Lenz főtanácsnok indítványa, 37-38. pont

¹²³ Case 205/84, Commission v Germany [1986], ECR 3755, 23. pont.

rendekezése sem kötelezhette a Tanácsot, hogy ezen ország azonosítására a letelepedés helyét és nem pedig egyéb kritériumot határozzon meg.¹²⁴

A főtanácsnok meglátása szerint a szolgáltatásnyújtás szabadságára irányadó elsődleges közösségi jog és a televíziós irányelv joghatóságra vonatkozó rendelkezései közötti összefüggések nem bizonyultak elegendőnek annak a következtetésnek a levonásához, hogy a 2(1) cikk a műsorszolgáltatók letelepedés helye szerint határozza meg a felügyeleti joggal rendelkező tagállamot.

A televíziós irányelv 2(1) cikkének felépítését elemezve, a főtanácsnok nem tartotta helytállónak az Egyesült Királyság azon megállapítását, mely szerint az első és a második mondatba foglaltak között nem hierarchikus viszony állt fenn, hanem ugyanarra a szituációra vonatkoztak, tehát tartalmuk megegyezett.¹²⁵ Az Egyesült Királyság érvelésével ellentétben, C.O. Lenz szerint arra utaló jelet nem lehetett találni, mely szerint a cikk első mondata a földfelszíni műsorszórásra, a második mondat pedig a műholdas közvetítésekre vonatkozott.

A továbbiakban Lenz főtanácsnok elemezte a Bizottság azon érvelését, mely szerint az irányelv 1986-ban benyújtott tervezetéből egyértelműen következik, hogy a joghatóságot a letelepedés helye kritérium alkalmazásával kell megállapítani. A főtanácsnok ezzel kapcsolatosan megjegyezte, hogy bár alaposan meg volt indokolva és igen kézenfekvő a Bizottság által sugallt megoldás, „mégsem lehet meggyőző erejét túlértékelni”.¹²⁶ Álláspontja szerint ugyanis a tervezet szóhasználata korántsem volt egyértelmű: az *egy adott ország területéről eredő (származó) műsorok* fogalmat is többféleképpen – mind a Bizottság által képviselt nézőpont, mind az Egyesült Királyság által képviselt álláspont szerint – lehetett értelmezni. Az a tény, hogy a Bizottság az általa eszközölt irányelv-javaslat fogalmait egyféleképpen értelmezte, a főtanácsnok meglátása szerint semmilyen kötelezettséget nem ró a Bíróságra.

A főtanácsnok szerint feltevődik a kérdés, hogy a Bizottság az irányelv-tervezetben miért használt olyan kétértelmű kifejezéseket, mint „az állam területéről

¹²⁴ C.O. Lenz főtanácsnok indítványa, 38. pont

¹²⁵ C.O. Lenz főtanácsnok indítványa, 39-42. pont.

¹²⁶ C.O. Lenz főtanácsnok indítványa, 46. pont.

származó adások”, ahelyett, hogy már a kezdetektől fogva a műsorszolgáltató letelepedési helye szerinti államra utalt volna.

Figyelemre méltó, hogy Lenz főtanácsnok – véleményének igen óvatosan adva hangot – megállapította, hogy nem feltétlenül téves az a feltételezés, mely szerint a közösségi jogalkotó tudatosan választotta a kevésbé pontos és annál inkább félreérthető, homályos terminológia használatát, hiszen ezáltal lehetőség nyílt elfogadható megoldást találni ebben a tagállamok között politikai nézeteltéréseket gerjesztő kérdésben – tehát erre a kompromisszumra való törekvés lehet a magyarázata annak, hogy az irányelv nem tartalmazta a joghatóság fogalmának meghatározását.¹²⁷ Továbbá, Lenz szerint, amennyiben a fenti feltételezés helyes, kijelenthető, hogy a Bizottság és a Tanács szándéka az volt, hogy hárátsa a Bíróság ítélkezési gyakorlatára a televíziós irányelv ezen központi kérdésének, a joghatóság pontos fogalma behatárolásának feladatát.

A főtanácsnok arra következtetésre jutott, hogy kizárólag a Bizottságnak az irányelv történeti fejlődésére alapozott indoklása nem szolgáltat elegendő bizonyítokat arra, hogy valóban a műsorszolgáltató letelepedési helye függvényében kell megállapítani a joghatósággal rendelkező államot.

A főtanácsnok nem értett egyet az Egyesült Királyság azon álláspontjával sem, mely szerint a televíziós irányelv nem tartalmazhatott a joghatóság megállapítására, az Európa Tanács *Határokat átlépő televíziózásról szóló európai egyezményébe* foglaltaktól lényegesen eltérő kritériumokat – ezért az irányelv 2(1) cikkét is úgy kell értelmezni, hogy – akárcsak az Egyezmény esetében – az a tagállam rendelkezik joghatósággal, amelynek területéről a műsorok közvetítése történik. Lenz felhívta a figyelmet arra, hogy a két európai szabályozó eszköz esetében már csak azért is indokoltak az alkalmazott joghatósági kritériumok közötti különbségek, mert az irányelv és az Egyezmény más-más célok elérését tűzte ki célul. Míg az irányelv célja a televíziós műsorszolgáltatások közös piacának megvalósítása,¹²⁸ az Egyezmény 1. cikke értelmében a cél az, hogy „a Felek között könnyebbé lehessen tenni a televíziós műsorok határokon átívelő közvetítését (transzmisszió) és továbbközvetítését

¹²⁷ C.O. Lenz főtanácsnok indítványa, 46. pont.

¹²⁸ A 89/552/EGK irányelv Preambulának 2. bekezdése.

(retranszmisszió).” Továbbá, az Egyesült Királyság abbéli aggálya is megalapozatlan, mely szerint az irányelv és az Egyezmény közötti különbségek miatt a tagállamok nem tudják teljesíteni egyrészt az Európa Tanács keretében vállalt kötelezettségeit, másrészt pedig a közösségi jog szerinti kötelezettségeket. Az Egyesült Királyság által felvázolt jogi feszültségeket maga az Egyezmény 27(1). cikke oldja fel: Egymás közti kapcsolataikban azok a Felek, amelyek az Európai Gazdasági Közösség tagjai, a Közösség szabályait alkalmazzák, következésképpen a jelen Egyezményből adódó szabályokat nem alkalmazzák, kivéve azokat az eseteket, amikor olyan partikuláris kérdésekről van szó, amelyekre vonatkozóan nincs közösségi szabály.” A főtanácsnok szerint az Egyesült Királyság érvelésének fő hiányossága éppen abban állt, hogy figyelmen kívül hagyta az Egyezmény 27(1) cikkét, melyből nyilvánvalóan következik, hogy az Európai Közösségek tagállamai a televíziós irányelv rendelkezéseit kell alkalmazniak.¹²⁹

Az Egyesült Királyság és a Bizottság között kialakult jogi vita kapcsán a főtanácsnok azt is elemezte, hogy a letelepedés helye mennyire bizonyul hatékony kritériumnak. Figyelemre méltó, hogy elismerte: az Egyesült Királyság által javasolt, közvetítés-helye kritérium is számos előnnyel járna, mindenekelött azzal, hogy a letelepedés helye azonosításánál sokkal könnyebben lehet megállapítani, hogy egy műsorszolgáltató mely tagállam műholdas kapacitását vagy frekvenciáját használta.¹³⁰ A továbbiakban azonban rávilágított arra, hogy az esetleges értelmezési nehézségek ellenére, a letelepedés helye jogi szempontból sokkal stabilabb kapcsoló elemnek bizonyul az Egyesült Királyság által támogatott közvetítés helye kritériumnál. Ugyanakkor megfelelőnek találta a Bizottság azon megoldási javaslatát, hogy amennyiben egy műsorszolgáltató több ország területén is székhellyel rendelkezik, abban a tagállamban legyen letelepedettnek nyilvánítva, ahol a központi ügyvezetési helye van, valamint a műsorok feletti szerkesztői döntéseket hozzák. Megalapozatlannak találta az Egyesült Királyság azon aggodalmát is, mely szerint – amennyiben a letelepedés helye szerint volna megállapítandó a joghatósággal rendelkező tagállam – a műsorszolgáltatók arra volnának hajlamosak, hogy a joggal

¹²⁹ C.O. Lenz főtanácsnok indítványa, 56. pont.

¹³⁰ C.O. Lenz főtanácsnok indítványa, 64. pont.

való visszaélés érdekében egyik tagállamból másikba helyezték át székhelyüket. Lenz rámutatott arra, hogy ugyanez a veszély fokozottabban állna fenn, amennyiben egy adott tagállam műholdas feladó-állomását használó műsorszolgáltató, a jogszabályok megkerülése végett egy másik állam műholdas-feladó állomására használatára váltana. Meglátása szerint míg a székhely másik tagállamba való áthelyezése akár nehézségek és erőfeszítések elé állíthatják a műsorszolgáltatót, a közvetítés helyének változtatása, tekintettel a technológia fejlettségi szintjére, viszonylag rövid időt és kevés költséget vesz igénybe.

Lenz főtanácsnok végső következtetése az volt, hogy a televíziós irányelv 2(1) cikkének a Bizottság által javasolt értelmezést kell adni: az a tagállam kell joghatósággal rendelkezzen, amelynek területén a műsorszolgáltató letelepedett. A 2(1) cikk második mondatában szereplő kritériumok (frekvencia, műholdas kapacitás, feladó-állomás használata) csak azon műsorszolgáltatók esetén vehetőek figyelembe, amelyek nem állnak egyetlen tagállam joghatósága alatt sem. Mivel a Broadcasting Act 43. cikke a közvetítés helyét vette figyelembe kapcsoló elemként – a főtanácsnok szerint megsértette az irányelv 2(1) cikkének rendelkezéseit.

A főtanácsnok helyesnek ítélte meg a Bizottság azon vádját, mely szerint azáltal, hogy a belföldi műholdas szolgáltatásokra, illetve a nem-belföldi műholdas szolgáltatásokra vonatkozóan a Broadcasting Act 43 cikke eltérő szabályozást alkalmazott, az Egyesült Királyság megsértette az irányelv 2(1) cikkét. A fő problémát az jelentette, hogy ezáltal a nem-belföldi műholdas szolgáltatásokra nem terjedtek ki a brit szabályozás olyan rendelkezései, melyek a televíziós irányelv egyes előírásait voltak hivatottak átültetni. Lenz hangsúlyozta, hogy az Egyesült Királyság azért sértette meg ebben a tekintetben a közösségi jogot, mert nem teljesítette az irányelv 3(2) értelmében vett azon kötelezettségét, mely szerint biztosítania kell azt, hogy az összes, joghatósága alatt álló, műsorszolgáltató betartja a területén hatályos jogszabályokat.¹³¹

¹³¹ C.O. Lenz főtanácsnok indítványa, 84. pont

Mindezek fényében, Lenz főtanácsnok záró következtetéseiben¹³² azt az álláspontot tolmácsolta a Bíróság felé, hogy mivel a Broadcasting Act 43. cikke nem megfelelő kritériumot tartalmazott az Egyesült Királyság joghatósága alá tartozó műsorszolgáltatók azonosítására, továbbá amiatt, hogy a joghatósága alá tartozó belföldi, valamint nem-belföldi műholdas szolgáltatókat eltérő módon kezelte, az Egyesült Királyság megsértette a televíziós irányelv 2(1) cikkének rendelkezéseit.

3.2.1.4. Az Európai Bíróság ítélete. Összefoglaló. Értékelés

Az Európai Bíróság, a főtanácsnoki indítványba foglaltak szellemében, a vitatott kérdések többségében a Bizottság álláspontját támogatta.

A Bíróság nem találta meggyőzőnek az Egyesült Királyság azon álláspontját, mely szerint a műsorszolgáltatók feletti joghatóság megállapítására irányadó fő kritérium a közvetítés helye kell legyen. Figyelembe véve a Bizottság érvelését és értelmezve az irányelv szövegezését, a Bíróság arra a következtetésre jutott, hogy a „tagállam joghatósága” kifejezés magába foglalja a műsorszolgáltatók feletti *rationae personae* (személyi) joghatóság fogalmát.¹³³ A Bíróság szerint a fenti értelmezés az irányelv 2(1) cikkének első mondatából következik, amely úgy utal a tagállamok joghatósága alatt műsorszolgáltatókra, hogy nem tesz említést a műsorok közvetítési helyéről. Ugyanis egy tagállam műsorszolgáltatók feletti személyi joghatósága csak a műsorszolgáltató és a tagállam közötti kapcsolaton alapulhat, ami egybeesik a *letelepedés* foglamának a Szerződés 59. cikkének első bekezdése szerint vett értelmével, amely feltételezi, hogy a szolgáltató és a szolgáltatást igénybe vevő más-más tagállamban legyen letelepedve.¹³⁴

A Bíróság, bár elismerte, hogy a letelepedés helye is okozhat – kritériumként – jogi nehézségeket, helytelennek tartotta az Egyesült Királyság azon álláspontját is, hogy a közvetítés helye biztonságosabb és stabilabb kapcsoló elem az előbbinél. Felhívta a figyelmet arra, hogy amennyiben egy tagállam nehézségekkel küszködik

¹³² C.O. Lenz főtanácsnok indítványa, 93. pont

¹³³ C-222/94. sz. Bizottság kontra Egyesült Királyság ügy [EBHT 1996., I-4025], 41. pont.

¹³⁴ C-222/94. sz. Bizottság kontra Egyesült Királyság ügy [EBHT 1996., I-4025], 42. pont.

egy adott irányelv átültetése során, együtt kell működnie a Bizottsággal és a többi tagállammal az ilyen problémák hatékony megoldása végett. Továbbá leszögezte: az a tény, hogy a műsorszolgáltatók feletti joghatóság fogalmával kapcsolatosan értelmezési nehézségek merültek fel, nem jogosítja fel a tagállamokat saját – az irányelvbe foglalttól – eltérő kritériumrendszer alkalmazására.¹³⁵A a Bíróság nem értett egyet azzal sem, hogy a letelepedés helye kritérium alkalmazása arra „bátorítaná” a műsorszolgáltatókat, hogy székhelyüket más államba áthelyezve kerüljék meg egyes tagállamok jogszabályait. Ebben a tekintetben is a főtanácsnoki indítványba foglaltakat követve, leszögezte, hogy az Egyesült Királyság által támogatott közvetítés helye kritérium sokkal inkább magában hordozza a joggal való visszaélés veszélyét.¹³⁶

Az Európai Bíróság ítélete szerint tehát az Egyesült Királyság, azáltal, hogy a Broadcasting Act 43. cikkében nem megfelelő kritériumot alkalmazott a műsorszolgáltatók feletti joghatóság megállapítására, valamint azáltal, hogy a belföldi műholdas szolgáltatókat és a külföldi műholdas szolgáltatókat eltérő módon kezelte, megsértette a televíziós irányelv 2(1) cikkének rendelkezéseit.

A C-222/94 ügyben hozott ítélet kétségtelenül mérföldkövet jelentett a műsorszolgáltatók feletti joghatóság megállapítására irányadó kritériumok tisztázása tekintetében. Bár a továbbiakban is számos vitás kérdés merült fel, az ítélet fő érdeme, hogy mintegy „kőbe véste” a letelepedés elvét¹³⁷, mint a joghatóság megállapítására irányadó fő kritériumot. Amint az eljárásban a Bizottság jogi képviselőjeként tevékenykedő Berend Jan Drijber¹³⁸ is megállapította későbbi tanulmányában – feltéve hogy az Egyesült Királyság által javasolt közvetítés helye lett volna a joghatóság megállapítására irányadó döntő kritérium –, a műsorszolgáltatók könnyűszerrel

¹³⁵ C-222/94. sz. Bizottság kontra Egyesült Királyság ügy [EBHT 1996., I-4025], 56. pont

¹³⁶ C-222/94. sz. Bizottság kontra Egyesült Királyság ügy [EBHT 1996., I-4025], 60. pont

¹³⁷ Nikoltchev, S. Jurisdiction over Broadcasters, *EC-Rules, Case Law, and an Ever-Changing Audiovisual Landscape*. In: Transfrontier Television in the European Union: Market Impact and Selected Legal Aspects, Background Paper prepared by the European Audiovisual Observatory for a Ministerial Conference on Broadcasting Organized by the Irish Presidency of the European Union. Dublin-Drogheda 1-3 March 2004, European Audiovisual Observatory, Strasbourg, 2004, 16.o.

¹³⁸ Drijber, Berend Jan: *The revised television without frontiers directive: is it fit for the next century?* In: Common Market law Review 36, 1999, 92. o.

válthattak volna joghatóságot a feladó-állomásnak egy másik tagállamba való elköltöztetésével.

Úgy vélem, hogy a kérdések tisztázásában kiemelkedően fontos szerepet játszott C. O Lenz főtanácsnok, aki indítványában tudományos részletességgel elemezte a peres felek érvelését.

Figyelemre méltó, hogy az eljárás során a letelepedés fogalmának pontosabb behatárolásának kérdése is felmerült, a Bizottság azt javasolta, hogy több tagállamba letelepedett műsorszolgáltatók esetében a központi ügyvezetés helye, valamint a szerkesztői döntések meghozatalának helye kell irányadó legyen. Továbbá – a joghatóság megállapítására alkalmazandó kritériumok hatékonyságának, valamint előnyeik és hátrányaik vizsgálata során – a Bíróság kimondta, hogy a letelepedés igen stabil kritérium és kevesebb teret hagy a műsorszolgáltatók számára a joggal való visszaélésére, szembeállítva az olyan technikai kritériumokkal, mint a közvetítés helye.

Annak ellenére, hogy a Bizottság kontra Egyesült Királyság ügyben született ítéletet követően a Bíróságnak több ízben is vissza kellett térnie a műsorszolgáltatók feletti joghatóságot meghatározó kritériumok elemzésére, a letelepedés helyét, mint fő irányadó kritériumot, a későbbiekben már nem lehetett megdönteni.

3.2.2. A Paul Denuit (C-14/96) ügy

A Bizottság kontra Egyesült Királyság ügyben hozott ítéletet követően az Európai Bíróságnak a C-14/96 ügyben¹³⁹ ismét elemeznie kellett a televíziós műsorszolgáltatók feletti joghatóság megállapítására irányadó kritériumok kérdéskörét.

A Bíróságnak ennek az ügynek a kapcsán is főként arra kellett keresnie a választ, hogy milyen feltételek kell teljesüljenek ahhoz, hogy egy televíziós műsorszolgáltatót egy tagállam joghatósága alatt lévőnek lehessen tekinteni. Továbbá, az a kérdés is felmerült, hogy a műsorok származási helye befolyásolja-e a műsorszolgáltatók feletti joghatósággal rendelkező tagállam azonosítását.

A joghatóság fogalmának értelmezésén túlmenően, a Paul Denuit ügyben a Bíróságnak azt is elemeznie kellett, hogy az irányelv 2(2) cikke milyen teret biztosít a tagállamoknak a többi tagállam joghatósága alatt álló műsorszolgáltatók által közvetített adások saját területükön való korlátozására.

3.2.2.1. A belgiumi bírói hatóságok előtti alapeljárás

A londoni székhelyű *Turner International Sales Limited* (a továbbiakban: *Turner*)¹⁴⁰ az Egyesült Királyságban kapott műholdas műsorszolgáltatási engedélyt a „*TNT & Cartoon Network*” műsorszolgáltatás nyújtására. A műsorok közvetítésére az *Astra* műholdon keresztül került sor, így a Turner a Luxemburgi Nagyhercegséghez tartozó frekvenciát használt. Az adások közvetítésére, melyek parabola-antenna segítségével, valamint kábel útján voltak elérhetőek az Egyesült Királyság és néhány nyugat-európai ország területén, 1993 szeptemberétől került sor. Mivel a szóban forgó

¹³⁹ C-14/96. sz. Paul Denuit elleni büntetőeljárás ügy [EBHT 1997., I-02785].

¹⁴⁰ A *Turner International Sales Ltd (Turner)* tevékenysége az *American Turner Group*hoz, az amerikai televíziós piac egyik jelentős konzernéhez kapcsolódott. Az *American Turner Group* az Egyesült Királyságban székhellyel rendelkező leányvállalata, a *Turner Entertainment Network International Limited*, a szintén az Egyesült Királyságban székhellyel rendelkező, a *The Cartoon Network Limited* és a *Turner Network Television Limited* összes részvényét birtokolta. Mindkét vállalat műsorszolgáltatások nyújtására volt jogosult, az általuk közvetített műsorok közé tartozott a *TNT* és a *Cartoon Network*. A két fenti műsorról kapcsolatos marketinges feladatok ellátásával volt megbízva a szintén a *Turner Group*hoz tartozó *Turner International Sales Ltd (Turner)*.

műsorszolgáltatás nem az Egyesült Királysághoz tartozó frekvencián keresztül történt, a Broadcasting Act 43 (2) cikke¹⁴¹ értelmében a Turner nem-belföldi műholdas szolgáltatási engedélyre volt jogosult. Szintén 1993 szeptemberében, a Turner megállapodott a *Coditel Brabant SA* belga kábeltelevíziós részvénytársasággal a *TNT* és a *Cartoon Network* műsorok Brüsszel városban történő továbbközvetítéséről.¹⁴²

Az előzetes döntéshozatali eljárást kezdeményező bírói hatóság szerint a fenti megállapodás megkötésekor Brüsszel városban és körzetében még nem volt szabályozva a kábeltelevíziózás. Ezt a hiányt volt hivatott pótolni egy királyi rendelet, melynek egyik célja néhány olyan televíziós csatorna akadályozása volt, melyek feltételezhetően vissza kívántak élni a fenti joghézaggal.¹⁴³ A továbbiakban két, ennek a királyi rendeletnek az alapján szövegezett miniszteri rendelet megtiltotta a Coditelnek a TNT és a Cartoon Network műsorok továbbközvetítését. Az 1993. szeptember 17-én kiadott miniszteri rendelet a következő okok miatt fogantatosított a Codittel szemben korlátozásokat:¹⁴⁴ az érintett műsorokat az Európai Közösségek területén kívül állították elő, valamint kereskedelmi célú reklámokat tartalmaztak. Mivel a Broadcasting Act értelmében nem-belföldi műholdas szolgáltatásoknak voltak minősítve, a TNT és a Cartoon Network televíziós csatornákra a televíziós irányelv egyes rendelkezéseibe foglalt kötelezettségek nem voltak kötelezőek; a kifogás szerint konkrétan a szóban forgó műsorokra, a televíziós irányelv 4. és 5. cikkébe foglalt, az európai alkotásokra vonatkozó rendelkezések nem voltak irányadóak.¹⁴⁵

¹⁴¹ A Broadcasting Act 43. cikke rendelkezéseinek bemutatására a C-222/94 ítélet elemzése kapcsán került sor.

¹⁴² C.O. Lenz főtanácsnok indítványa, C-14/96. sz. Paul Denuit elleni büntetőeljárás ügy [EBHT 1997., I-02785], 8. pont

¹⁴³ C.O. Lenz főtanácsnok indítványa 9. pont.

¹⁴⁴ C-14/96. sz. Paul Denuit elleni büntetőeljárás ügy [EBHT 1997., I-02785], 14. pont.

¹⁴⁵ A televíziós irányelv 4. és 5. cikkét a Broadcasting Act 16 (2) szakasza ültette át. A 16 (2) szakasz (g) pontja értelmében a televíziós műsorok anyagának megfelelő aránya európai alkotásokat kell tartalmazzon, a (h) pont pedig leszögezte, hogy évente, az összműsoridő legkevesebb, mint 25%-át a műsorszolgáltatóktól független független producerek által előállított műsorok számára tartsák fenn. Azonban, a Broadcasting Act 44 (3) szakaszának rendelkezései értelmében a 16 (2) szakasz előírásai csupán a belföldi műholdas szolgáltatásokra irányadók, a nem-belföldi műholdas szolgáltatásokra vonatkozó 45 (2) szakasz pedig nem tett említést az európai alkotásokkal kapcsolatos kötelezettségekről. Következésképpen a Broadcasting Act fenti előírásai értelmében a belföldi műholdas szolgáltatások esetében kötelező volt az európai alkotások számára műsoridő fenntartása, a nem-belföldi műholdas szolgáltatásokra vonatkozóan pedig nem állt fenn ez a kötelezettség. A Broadcasting Act tehát csak az Egyesült Királyságnak odaítélt frekvenciákon sugárzott műsorokra, illetve az Egyesült Királyság területén általánosan fogható műsorok tekintetében írt elő az európai

A miniszteri rendelet által foganatosított korlátozás ellen a Turner bírósági eljárás útján próbálta elérni, hogy a Coditel ne szüneteltesse a műsorok továbbközvetítését. A brüsszeli *Tribunal de Commerce* (Kereskedelmi Törvényszék) elnöke megállapította, hogy az 1993. szeptember 17-én kibocsátott miniszteri rendeletnek nem volt jogalapja és elrendelte, hogy a szerződésben vállalt kötelezettségei értelmében a Coditel folytassa a TNT és a Cartoon Network közvetítését. A kábeltelevíziós társaság eleget is tett ezen ideiglenes határozat előírásainak, folytatva a műsorok közvetítését. A továbbiakban azonban a belga állam nyújtott be keresetet a *Tribunal de Commerce* (Brüsszeli Kereskedelmi Törvényszék) elnöke fenti ideiglenes intézkedéseket előíró határozata ellen, melynek következtében a bírói hatóság elnöke visszavonta korábbi határozatát és 1994. november 29-én előzetes döntéshozatal iránti kérelmet nyújtott be az Európai Bírósághoz.¹⁴⁶ Ezzel egyidőben elrendelte, hogy az Európai Bíróság ítéletének meghozataláig, a Coditel ismét szüntesse meg a jogvita tárgyát képező műsorok Brüsszel város körzetében történő továbbközvetítését. 1995 decemberében azonban a fenti határozatot semmissé nyilvánította egy fellebviteli bíróság (*Cour d'Appel*), az előzetes döntéshozatal iránti kérelmet pedig visszavonta.

A C-316/94 ügyet törölték ugyan a Bíróság nyilvántartásából, de az előzetes döntéshozatali eljárás során előterjesztett kérdések¹⁴⁷ figyelemre méltóak a műsorszolgáltatók feletti joghatóság problematikája szempontjából. A Bírósághoz intézett első kérdésben az előterjesztő *Tribunal de Commerce* arra kereste a választ, hogy az Egyesült Királyság által odaítélt nem-belföldi műsorszolgáltatási engedélyek megfelelnek-e a televíziós irányelv feltételeinek, valamint ezen nem-belföldi műsorszolgáltatási engedélyek alapján közvetített műsorok esetében megvalósul-e az irányelv szerinti *egyetlen-ellenőrzés* szabály, vagyis az, hogy egyetlen tagállamnak kötelezettsége biztosítani, hogy a joghatósága alatt álló műsorszolgáltatók megfelelnek a területén hatályos jogszabályok előírásainak.

A Bíróságnak intézett második kérdés szerint, amennyiben az elsőre a válasz nemleges, a nem-belföldi műholdas szolgáltatások révén közvetített műsorokat

alkotásokra vonatkozó kötelezettségeket – a többi műsorszolgáltató esetében a gyakorlatilag más tagállamokra hárította a televíziós irányelv 4. és 5. cikkébe foglaltak betartatását.

¹⁴⁶ C-316/94, 1995. december 1-én törölték a Bíróság nyilvántartásából, OJ No C 77/10, 16.3.96.

¹⁴⁷ OJ No C 386/6, 31.12.94.

vételező tagállam, kiterjesztheti-e joghatóságát ezen műsorokra, valamint teheti-e engedélykötelezetté ezeknek a kábeles úton való továbbközvetítését? Továbbá – melyek a fentiekben vázolt joghatóság-kiterjesztés közösségi jogi korlátai?

A harmadik kérdés szerint, az elsőre kérdésre adott igenlő válasz esetén, a vételező tagállam megtagadhatja-e ezen műsorok kábeles úton történő továbbközvetítését, azon a jogcímen, hogy nem-belföldi műholdas szolgáltatásokról lévén szó, bizonyosságot nyervén afelől, hogy nincs biztosítva az irányelv 4. és 5. cikkébe foglalt kötelezettségek teljesítése.

Időközben a belga hatóságok büntetőeljárást folytattak Paul Denuit, a Coditel társaság vezérigazgatója ellen, azzal vádolva, hogy az 1993. szeptember 17-én kibocsátott miniszteri rendeletbe foglaltak ellenére nem szüntette meg a TNT és Cartoon Network közvetítését.¹⁴⁸ Egy további vádpont szerint a Coditel azáltal is jogot sértett, hogy a továbbközvetített műsorok a belga hatóságok által nem hagyott jóvá kereskedelmi célú reklámokat is tartalmaztak. Az ügyben eljáró *Tribunal de Premiere Instance* (Brüsszeli Elsőfokú Törvényszék) úgy ítélte meg, hogy tekintettel az előzményekre, néhány, a közösségi joggal összefüggő aspektus tisztázása végett, előzetes döntéshozatali eljárást kezdeményez.¹⁴⁹

3.2.2.2. Az előzetes döntéshozatali eljárás során előterjesztett kérdések

Az előzetes döntéshozatali eljárást kezdeményező bírói hatóság első két kérdése a televíziós irányelv 2(1) cikkére, míg a harmadik kérdés a 2 (2) cikkel kapcsolatos problémákra vonatkozott:

1. Milyen feltételek kell teljesüljenek ahhoz, hogy egy televíziós műsorszolgáltatót a televíziós irányelv 2(1) cikke értelmében egy tagállam joghatósága alatt állónak lehessen tekinteni? A joghatóság megállapítása szempontjából milyen mértékben releváns az a tény, hogy a közvetített műsoranyag egy jelentős része nem európai eredetű, de a műsorszolgáltató az egyik tagállamban

¹⁴⁸ C-14/96. sz. Paul Denuit elleni büntetőeljárás ügy [EBHT 1997., I-02785], 17. pont.

¹⁴⁹ C-14/96. sz. Paul Denuit elleni büntetőeljárás ügy [EBHT 1997., I-02785], 18. pont.

letelepedettnek tekinthető, valamint a műsorok alkotásával összeállításával és menedzselésével kapcsolatos aktuális tevékenység is az illető tagállam területén történik.

2. Amennyiben az egyik tagállam által engedélyezett televíziós műsorszolgáltatótól eredő adások nem tekinthetők az illető EK tagállam joghatósága alatt lévő műsorszolgáltató által közvetítettnek, egy másik tagállamnak milyen feltételek között nyílhat lehetősége tiltani vagy korlátozni ezen műsorok továbbközvetítését?

3. Az irányelv 2. cikkét úgy kell-e értelmezni, hogy amennyiben egy televíziós műsorszolgáltató az egyik EK tagállam joghatósága alatt áll, egy másik tagállam az irányelv 4. és 5. cikkébe foglalt kötelezettségek nem teljesítése esetén sem jogosult korlátozni ezen műsorszolgáltató műsorainak területén történő továbbközvetítését?¹⁵⁰

3.2.2.3. A vitatott jogi kérdések a főtanácsnoki indítvány tükrében

A előzetes döntéshozatali eljárást kezdeményező bírói hatóság, az Európai Bírósághoz intézett első kérdésében arra kereste a választ, hogy milyen feltételek kell teljesüljenek ahhoz, hogy egy televíziós műsorszolgáltatót egy tagállam joghatósága alatt lévőnek lehessen tekinteni. Tulajdonképpen – akárcsak a fentiekben elemzett C-222/94 ügyben – a Bíróságnak az irányelv 2(1) cikke első mondatába foglalt joghatóság fogalmat kellett értelmezni. A főtanácsnok emlékeztetett arra, hogy a Bizottság kontra Egyesült Királyság ítéletben a Bíróság leszögezte, hogy annak a tagállamnak van joghatósága, melynek területén az illető műsorszolgáltató letelepedett. Továbbá, a letelepedés fogalmat a Bíróság ítélkezési gyakorlata tükrében kell értelmezni, mely szerint letelepedésnek minősül a gazdasági tevékenység tényleges és határozatlan időre történő folytatása egy másik tagállam területén lévő állandó létesítmény révén.¹⁵¹A főtanácsnok felidézte a letelepedés fogalmával kapcsolatosan felmerült vitás kérdéseket is, melyek közé tartozott az is, hogy a Bíróság is elismerte, hogy ezen kritérium is vezethet nehézségekhez, amennyiben egy műsorszolgáltató több tagállamban is letelepedettnek tekinthető. A főtanácsnok ezzel

¹⁵¹ C. O. Lenz főtanácsnok indítványa, 17. pont.

kapcsolatosan felelevenítette a Bizottság megoldásai javaslatát, mely szerint egy műsorszolgáltató több tagállam tagállam területén is le van telepedve, a joghatóság megállapításakor figyelembe kell venni a *műsorszolgáltató tevékenységének fő helyét, a műsorokkal kapcsolatos döntések meghozatalának helyét és az adások végső összeállításának helyét.*

Az eljárásban részt vevő felek és a közbenjárók abban egyetértettek ugyan, hogy a letelepedés a műsorszolgáltatók feletti joghatóság megállapítására irányadó fő kritérium, de ennek tartalmával kapcsolatosan a vélemények már eltérőek voltak.¹⁵² Paul Denuit vezérigazgató álláspontja szerint egy műsorszolgáltató abban a tagállamban letelepedett, ahol *tényleges székhelye* található, vagyis az a hely ahol az *ügyvezetés és a tevékenységek lényeges részének lebonyolítása* történik. Ehhez hasonlóan a beavatkozóként eljáró francia kormány szerint a joghatóság megállapításakor minden adott esetben olyan szempontokat kell figyelembe venni, mint a *műsorok összeállítása feletti ellenőrzés, a vállalkozás székhelye, valamint a műsorok készítésében részt vevő személyzet aránya* az illető tagállamban. A belga kormány azonban úgy vélte, hogy a konkrét ügyben a műsorszolgáltató vállalkozás *tényleges székhelye az Amerikai Egyesült Államok területén van, hiszen a műsorok feletti ellenőrzés és felelősségvállalás ott* valósul meg. Továbbá, az álláspont szerint az Egyesült Királyság területén lévő székhely csupán formálisnak lehet tekinteni, hiszen a Turnernek csak elhanyagolható munkaereje tevékenykedett ott.

A belga kormány szerint, tekintettel arra, hogy a Bíróság a korábbi, C-222/94 ügyben hozott ítéletében megállapította, hogy az Egyesült Királyság, a közösségi jogot megsértve, nem a letelepedés helyét figyelembe véve határozta meg a joghatósága alatt álló műsorszolgáltatókat, az Egyesült Királyság által – az ezen a közösségi jogot sértő szabályozáson alapulva – kibocsátott műsorszolgáltatási engedélyek is érvénytelenek; következésképpen az Egyesült Királyság a Turner felett nem gyakorolhat joghatóságot.

Lenz főtanácsnok álláspontja az volt, hogy a letelepedés pontos helyének behatárolására irányadó kritériumok csupán abban az esetben válnak relevánssá a joghatóság megállapítása tekintetében, amennyiben a műsorszolgáltató társaság több

¹⁵² C.O. Lenz főtanácsnok indítványa, 19. pont.

tagállam területén is székhellyel rendelkezik, vagyis kizárólag akkor, amikor nem lehet meghatározni a letelepedés pontos helyét.¹⁵³ A főtanácsnok rámutatott, hogy a konkrét ügyben ez a helyzet nem állt fenn – az egyetlen megválaszolendő kérdés az lévén, hogy a Turner letelepedettnek-e tekinthető egyáltalán az Európai Közösségek valamelyik tagállamában. A főtanácsnok szerint a következő okok miatt egyértelmű volt, hogy a Turner az Egyesült Királyságban volt letelepedve: a társaság a tagállam területén volt bejegyezve, területén tényleges ügyvezetési tevékenységet folytatott és a műsorok összeállításával kapcsolatos döntések is születtek ott, valamint a műsorszolgáltatói tevékenységet végző munkaerő jelentős része is ott tartózkodott.

A belga kormánynak az Egyesült Királyság által kibocsátott műsorszolgáltatási engedélyek érvénytelenségével kapcsolatos érvelésére vonatkozóan pedig emlékeztetett arra, hogy a C-222/94 ügyben, éppen ellenkezőleg, a Bíróság mintegy leszögezte, hogy az a tagállam rendelkezik joghatósággal, amelyik területén a műsorszolgáltató letelepedett –következésképpen az Egyesült Királyság által kibocsátott műsorszolgáltatási engedélyek jogszerűségének kérdése irreleváns a Paul Denuit ügyben.¹⁵⁴

A főtanácsnok úgy ítélte meg, hogy a közvetített műsorok eredetének helye nem játszik szerepet a joghatóság megállapításánál, mivel egy műsorszolgáltató vagy az irányelv 2(1) cikkének első mondata értelmében egy tagállam joghatósága alatt áll, vagy pedig a második mondatba foglat technikai kritériumok egyike teljesítése miatt (műholdas feladó-állomás használata, műholdas kapacitás használata stb.) kell betartania az illető tagállam jogszabályait. Továbbá, a joghatósággal kapcsolatos problémák esetében annak sincs jelentősége, hogy az illető műsorok megfelelnek vagy sem az irányelv 4. és 5. cikkébe foglaltaknak.¹⁵⁵

Mindezek fényében Lenz főtanácsnok egyértelmű álláspontja az volt, hogy az előzetes döntéshozatali eljárás első kérdésére a Bíróságnak azt a választ kell adnia, hogy a televíziós műsorszolgáltatók annak az államnak a joghatósága alatt vannak, amelynek területén letelepedettek; a műsorok eredetének helye pedig irreleváns a joghatósággal rendelkező tagállam megállapítása szempontjából.¹⁵⁶

¹⁵³ C.O. Lenz főtanácsnok indítványa, 20. pont.

¹⁵⁴ C.O. Lenz főtanácsnok indítványa 21. pont.

¹⁵⁵ C.O. Lenz főtanácsnok indítványa 23. pont.

¹⁵⁶ C.O. Lenz főtanácsnok indítványa 24. pont.

A második előterjesztett kérdéssel kapcsolatosan a főtanácsnok kifejtette, hogy nehezen képzelhető el olyan szituáció, mely szerint egy műsorszolgáltató olyan körülmények között kap közvetítési engedélyt egy tagállam hatóságaitól, hogy sem letelepedettnek nem tekinthető, sem pedig az illető tagállam által biztosított frekvenciát vagy műholdas kapacitást, vagy a tagállam területén lévő műholdas feladó-állomást nem használ. A főtanácsnok álláspontja szerint tulajdonképpen a fenti helyzet egyrészt gyakorlatilag lehetetlenség, másrészt pedig a konkrét ügyben teljesen más helyzet állt fenn, hiszen minden jel arra mutatott, hogy a Turner az Egyesült Királyságban volt letelepedve.¹⁵⁷ Azonban, még abban az esetben is, ha a Turner nem az Egyesült Királyság területén lett volna letelepedve, egy EK tagállamnak lett volna joghatósága, hiszen a műsorok közvetítésére a Luxemburgi Nagyhercegség műholdas kapacitása által került sor – így az irányelv 2(1) cikkének második mondatába foglalt technikai jellegű feltételek teljesülnek. A fenti körülmények fényében a főtanácsnok arra a véleményre helyezkedett indítványában, hogy a Bíróságnak nem szükséges válaszolnia ezen második kérdésre.

Lenz főtanácsnok azt a javaslatot fogalmazta meg végkövetkeztetéseiben, hogy a televíziós irányelv 2(1) cikkét úgy kell értelmezni, hogy egy műsorszolgáltató azon tagállam joghatósága alatt áll, amelyben letelepedettek; továbbá, a joghatósággal rendelkező tagállam megállapítása szempontjából a műsorszolgáltató által közvetített műsorok származásának helye nem releváns tényező.

3.2.2.4. A Bíróság ítélete. Összefoglaló. Értékelés

Az első kérdésre vonatkozóan a Bíróság abból indult ki, hogy a C-222/94 ügyben hozott ítéletében leszögezte: az irányelv 2(1) cikke szerinti egy „tagállam joghatósága” kifejezésen a műsorszolgáltatók feletti *személyi (rationae personae) joghatóságot* kell érteni. Továbbá emlékeztetett arra, hogy a személyi joghatóság mindig a műsorszolgáltató és az illető tagállam közötti kapcsolaton alapszik, mely

¹⁵⁷ C.O. Lenz főtanácsnok indítványa 26. pont.

tulajdonképpen egybeesik a letelepedés fogalmának a Szerződés 59. cikke szerinti értelmével, mely szerint a szolgáltató és a szolgáltatást igénybe vevő más-más tagállamban vannak letelepedve.¹⁵⁸

Az első kérdés második bekezdésével kapcsolatosan a Bíróság, akárcsak Lenz főtanácsnok, úgy ítélte meg, hogy a 2(1) cikk szövegezéséből egyértelmű, hogy a műsorok származási helyének nincs jelentősége a joghatósággal rendelkező tagállam megállapításakor. Továbbá, az a tény sem befolyásolja a joghatóság megállapítását, hogy egy tagállami jogszabály átültette-e vagy sem az irányelv valamely rendelkezését (jelen ügyben a 4., illetve 5. cikket).

A főtanácsnoki indítványba foglaltakhoz hasonlóan, a második kérdésben felvetett hipotézissel kapcsolatosan a Bíróság álláspontja is az volt, hogy nem alakulhat ki olyan helyzet, amelyben egy tagállam által engedélyezett műsorszolgáltató egyetlen tagállam joghatósága alatt se álljon – ezért nem tartotta szükségesnek ezen kérdés megválaszolását.¹⁵⁹

A Bíróság ítélete tulajdonképpen szinte szó szerint megegyezett a főtanácsnok végkövetkeztetéseivel: leszögezte, hogy az irányelv 2(1) cikke értelmében egy televíziós műsorszolgáltató annak a tagállamnak a joghatósága alatt áll, amelyben letelepedettnek tekinthető; a műsorok származásának helye pedig nem befolyásolhatja a joghatóság megállapítását. A főtanácsnoki indítvány végkövetkeztetéseire képest az ítélet arra is kitért, hogy a joghatósággal rendelkező tagállam azonosításakor irreleváns, hogy a műsorszolgáltatók által közvetített műsorok megfelelnek-e vagy sem az irányelv 4. és 5. cikke előírásainak.

A Paul Denuit ügy több szempontból is mintegy a Bizottság kontra Egyesült Királyság ügy „folytatásának” tekinthető. Azon túlmenően, hogy a Bíróságnak ebben az ügyben is a televíziós irányelv 2(1) cikkébe foglalt joghatóság fogalmat kellett értelmeznie, az egyik vitatott tagállami jogszabály szintén a az Egyesült Királyság médiatörvénye, a Broadcasting Act volt. Figyelemre méltó, jogszociológiai szempontból is érdekes adaléknak tartom, hogy akárcsak a C-222/94 ügy esetén,

¹⁵⁸ C-14/96. sz. Paul Denuit elleni büntetőeljárás ügy [EBHT 1997., I-02785], 23. pont.

¹⁵⁹ C-14/96. sz. Paul Denuit elleni büntetőeljárás ügy [EBHT 1997., I-02785], 29. pont.

ebben az ügyben is C. O. Lenz látta el a főtanácsnoki teendőket, az Egyesült Királyságot pedig a kérdéssel kapcsolatos szintén behatóan foglalkozó, tudományos értekezéseket is megjelentető, Alan Ian Drijber képviselte.

Ennek kapcsán ismét előtérbe került a C-222/94 ügyben is felmerülő nem-belföldi műholdas szolgáltatások problematikája és ezáltal természetesen az arra vonatkozó jogvita is, hogy milyen következményekkel jár az a tény, hogy erre a típusú szolgáltatásokra nem voltak irányadóak a televíziós irányelv 4. és 5. cikkének rendelkezései. Továbbá, azáltal hogy a műsorok előállításának helyének a joghatóság megállapítására kifejtett esetleges hatásai is az elemzés tárgyát képezték, a Bíróságnak alkalma nyílt újonnan felmerült részletkérdések tisztázására is.

Annak ellenére, hogy a Bizottság kontra Egyesült Királyság ítéletben a Bíróság egyértelműen fogalmazva leszögezte: sérti a közösségi jogot az olyan tagállami szabályozás, amely a letelepedés kritériumától eltérően határozza meg a tagállam joghatósága alatt lévő műsorszolgáltatókat – a C-14/96 ügyből is kitűnik, hogy a további számos vitás kérdés maradt megválaszolatlan. Az a tényező is, hogy az érintett Belgium mellett Németország, Görögország, valamint Franciaország is részt vett beavatkozóként az eljárásban, arra utal, hogy a műsorszolgáltatók feletti joghatóság megállapításának kérdéskörét több tagállam fontos és érzékeny jogi problémának tartotta.

Figyelemre méltó, hogy az eljárásban résztvevők abban lényegében egyetértettek, hogy a joghatóság megállapítására irányadó kritérium a letelepedés – jogi nézeteltérések a fogalom pontos tartalmával kapcsolatosan merültek fel. Mind az alapeljárásban résztvevő felek, mind pedig az előzetes döntéshozatali eljárásban beavatkozóként résztvevők (Franciaország, Görögország) azt az álláspontot képviselték, mely szerint az ügyvezetés és a tevékenységek végzésének fő helye mellett, a székhely pontos beazonosításánál olyan segédelemeket is figyelembe kell venni, mint a műsorok feletti ellenőrzés végzésének helye, vagy pedig hol található a műsorok összeállításában közreműködő munkaerő jelentős része. A főtanácsnoki indítvány külön érdeme az a megállapítás, hogy ebben az ügyben nem szükséges elemezni ezen segédkritériumokat, mivel ezek csak abban az esetben válnak relevánssá, amikor egy műsorszolgáltató társaság több tagállamban is letelepedettnek tekinthető. A Bíróság – véleményem szerint helyesen – nem tért ki a székhely azonosítására szolgáló segédkritériumok elemzésére, hanem a C-222/94 ügyben hozott ítéletbe foglaltakra hivatkozva leszögezte, hogy a műsorszolgáltatók feletti

joghatósággal rendelkező tagállamot a műsorszolgáltató letelepedési helye függvényében kell megállapítani; a letelepedés fogalmat pedig a Szerződés 59. cikke tükrében kell értelmezni.

Annak ellenére, hogy a Paul Denuit ügy számos hasonlóságot mutat a korábbi Bizottság kontra Egyesült Királyság ügyel, ez utóbbiban már a Bíróság több vitás kérdésre választ nyújtva, mégsem lehet elvitatni ennek az ítéletnek a jelentőségét sem. Azon túlmenően, hogy a Bíróság megerősítette a letelepedés kritériumának létjogosultságát – a műsorszolgáltatók feletti joghatósággal rendelkező tagállam terminus mintegy „finomhangolását” végezte el, azáltal, hogy leszögezte: a letelepedés kritériumától akkor sem lehet eltérni, ha a tartalom nagy részét az Európai Közösségen kívül készítik.

3.2.3. A VT4 (C-56/96) ügy

A Bizottság kontra Egyesült Királyság (C-222/94) és a Paul Denuit (C-23/93) ügyeket követően, a Bíróságnak a VT4 (C-56/96)¹⁶⁰ ügyben ismét alkalma adódott elemezni a televíziós műsorszolgáltatók feletti joghatóság megállapítására irányadó kritériumok problematikáját. Ebben az ügyben a belgiumi Raad van State (államtanács) fordult előzetes döntéshozatal iránti kérelemmel a Bírósághoz, főként arra keresve a választ, hogyan kell értelmezni a 89/552/EGK irányelv 2 cikkét. Az előzetes döntéshozatali eljárás tárgyát képező kérdések a VT4 műsorszolgáltató társaság által indított peres eljárásban merültek fel, melyben a flamand kulturális minisztérium¹⁶¹ azon határozatának semmisségét kérte, amely megtiltotta a VT4 műsorainak kábeltelevíziós úton való továbbközvetítését. Az ügy központi kérdését annak megválaszolása képezte, hogyan kell megállapítani a joghatóságot abban az esetben, ha egy műsorszolgáltató több tagállamban is letelepedettnek tekinthető.

Ebben az ügyben is C.O. Lenz főtanácsnoknak nyílt lehetősége részletesen elemezni a műsorszolgáltatók feletti joghatóság problematikáját, az előterjesztett indítványban pontos kritériumrendszert dolgozva ki. A Bíróság, a főtanácsnoki indítványba foglaltak szellemében, leszögezte, hogy abban az esetben, ha a műsorszolgáltató több tagállamban telepedett le, a műsorszolgáltatás fölötti joghatóságot az a tagállam gyakorolja, amelynek területén – különösen a műsorpolitikai döntésekre és a műsor összeállítására való tekintettel – a tevékenység központja található. Az ítélet értelmében a joghatóság megállapításának az sem feltétele, hogy a műsorszolgáltató a letelepedés helye szerinti tagállamban bármilyen szolgáltatást nyújtson.

¹⁶⁰ C-56/96 sz. VT4 Ltd kontra Vlaamse Gemeenschap ügy [EBHT 1997., I-03143].

¹⁶¹ Vlaamse minister van Cultuur en Brusselse aangelegenheden.

3.2.3.1. A belgiumi bírói hatóságok előtti alapeljárás és az előzetes döntéshozatali eljárás során előterjesztett kérdések

Az angol jog szerint bejegyzett, londoni székhelyű, VT4 korlátolt felelősségű társaság (a továbbiakban: VT4) fő tevékenysége rádiós és televíziós műsorok közvetítésében állt.¹⁶² A társaság összes részvénye a luxembourgi (bejegyzett) székhelyű *Scandinavian Broadcasting Systems SA* tulajdonában volt. A VT4 az Egyesült Királyság hatóságaitól kapott, nem-belföldi műholdas szolgáltatási engedély alapján folytatta műsorszolgáltatási tevékenységét.

A VT4 célközönsége a belgiumi flamand közösség volt – műsorait műholdas úton, az Egyesült Királyság területéről közvetítette. Az alapvetően a flamand közönségnek szánt műsorokat holland nyelven közvetítette, vagy pedig holland nyelvű feliratozással látta el. Továbbá, a VT4 egy *másodlagos székhelyet*¹⁶³ is működtetett a zömében flamand lakosságú Nossegem településen. Ennek az egységnek a szerepe a potenciális reklámozókkal való kapcsolattartás volt, valamint a VT4 hírműsoraihoz szükséges információkat is itt gyűjtötték be.

Az adott periódusban hatályos flamand szabályozások értelmében egyetlen műsorszolgáltató társaság, a *Vlaamse Televisie Maatschappij NV* (Flamand Televíziós Társaság – a továbbiakban: VTM), rendelkezett monopóliummal a kereskedelmi televíziózás, valamint a televíziós reklámok közvetítése felett Flandria területén.¹⁶⁴ A VTM tulajdonképpen az egyetlen engedélyezett magán-műsorszolgáltató társaság volt, így nem meglepő, hogy a kábeltelevíziózásra irányadó jogszabályok előírásai értelmében a kábeltelevíziós szolgáltatóknak kötelező módon közvetíteniük kellett a VTM műsorait is.¹⁶⁵ Továbbá, a Flamand Végrehajtó (Kormány) 1994. május 4-iki

¹⁶² C-56/96 sz. VT4 Ltd kontra Vlaamse Gemeenschap ügy [EBHT 1997., I-03143], 7. pont.

¹⁶³ Figyelemre méltó, hogy az eljárás során az Európai Bíróság számára nem volt teljesen tisztázott ezen másodlagos székhely pontos jogi természete. Lenz főtanácsnok – indítványának 11. lábjegyzetében – megjegyezte, hogy az alapeljárásban részt vevő felek is eltérően hivatkoztak a VT4 Nossegemben működtetett szervezeti egységére: a műsorszolgáltató a *helyi szervezet* („afdeling”/”department”) kifejezést használta, a flamand minisztérium pedig a *fióktelep* („filiaalvestiging”/”branch”) kifejezést. Az ítélet szövegében a másodlagos székhely kifejezés olvasható.

¹⁶⁴ C-56/96 sz. VT4 Ltd kontra Vlaamse Gemeenschap ügy [EBHT 1997., I-03143], 4.pont.

¹⁶⁵ Decreet van de Vlaamse Executieve van 4 mei 1994 betreffende de kabelnetten en de vergunning voor het aanleggen en exploite-ren ervan en betreffende het bevorderen van de verspreiding en de productie van televisieprogramma's, Belgisch Staatsblad van 4 juni 1994, 10(1) cikk.

„*Kábel(televíziós)-Rendeletének*” 10(2) cikke értelmében a külföldről sugárzott műsorok csak bizonyos feltételek teljesülése mellett voltak továbbkövetíthetőek Flandria területén: az Európai Unió tagállamaiban engedélyezett műsorszolgáltatók az illető tagállam megfelelő jogi felügyelete alatt kellett álljanak, azaz egyrészt biztosított kellett legyen, hogy műsoraik betartják az európai jog előírásait, másrészt pedig nem ássák alá a Flamand Közösség területén a közrendet, közkerékcset, valamint a közbiztonságot.

Tekintettel a felvázolt jogszabályi háttérre, a flamand minisztérium 1995. január 16-án elfogadott határozatába megtiltotta a VT4 műsorainak kábeltelevíziós hálózatokon történő, Flandria területén való továbbkövetítését.¹⁶⁶ A korlátozás egyik indoka az volt, hogy a VT4-et olyan *flamand műsorszolgáltatónak* tartották, amely kizárólag a Flamand Közösség hatályos jogszabályainak *megkerülése* céljából telepedett le az Egyesült Királyságban. A VT4 abban az esetben, amennyiben az Egyesült Királyságban letelepedett műsorszolgáltatónak tekintették volna, sem lett volna jogosult továbbkövetítési engedélyre, mivel nem teljesítette a fentebb hivatkozott 1994. május 4-i *Kábel-Rendelet* 10. cikkébe foglalt azon kötelezettséget, mely szerint a külföldi műsorszolgáltatók valamely EU tagállam megfelelő jogi felügyelete alatt kell álljanak.¹⁶⁷

Az alapeljárás további fejleményeként, a VT4 fellebbezése következtében, a belga *Államtanács (Raad van State)* felfüggesztette a minisztérium fenti rendeletének alkalmazását, melynek köszönhetően lehetővé vált a műsorok Flandria területén való továbbkövetítése.¹⁶⁸ A bírói hatóság ugyanis úgy ítélte meg, hogy teljesült a televíziós irányelv 2(2) cikkének megsértésén alapuló semmiségi ok, valamint a súlyos kár okozásának feltétele is bizonyított volt. Továbbá, a *Raad van State* 1995. március 2-án született ítéletében megerősítette a miniszteri rendelet felfüggesztését, melynek következtében a VT4-nek lehetősége nyílt, a fő eljárás lezárásáig, műsorainak Flandria területén történő továbbkövetítésére.

¹⁶⁶ C-56/96 sz. VT4 Ltd kontra Vlaamse Gemeenschap ügy [EBHT 1997., I-03143], 9. pont.

¹⁶⁷ Az érvelés szerint a VT4 esetében azért nem teljesült ezen kötelezettség, mivel az Egyesült Királyság hatóságaitól kapott nem-belföldi műholdas szolgáltatói engedély alapján végezte műsorszolgáltatói tevékenységét, amely a flamand minisztérium álláspontja értelmében nem biztosította a televíziós irányelv által megkövetelt jogi garanciákat. A nem-belföldi műholdas szolgáltatásokra vonatkozó tagállami szabályozásra vonatkozó jogi problémákkal kapcsolatosan ld. a C-222/94 ítélet elemzését.

¹⁶⁸ C-56/96 sz. VT4 Ltd kontra Vlaamse Gemeenschap ügy [EBHT 1997., I-03143], 10. pont.

A fő eljárás során főként a televíziós irányelv 2 cikkének értelmezése merült fel: a VT4, a Szerződés 59. cikkére és az irányelv 2. cikkére hivatkozva, azzal érvelt, hogy a flamand minisztérium rendelete korlátozta egy másik tagállamban származó televíziós műsor továbbközvetítését.¹⁶⁹ Az alperes, Flamand Közösség, álláspontja pedig az volt, hogy a VT4 valójában Flandriában van letelepedve, következésképpen nem tevődhet fel a közösségi jog megsértése, mivel teljesen mértékben belföldi jogi problémáról van szó.

Figyelemre méltó, hogy az alapeljárás során, a védelem képviselői, érveik alátámasztására, a Bizottság határok nélküli televíziózásról szóló 89/552/EGK irányelv alkalmazásáról szóló első jelentésére,¹⁷⁰ valamint a televíziós irányelv egyidőben előterjesztett felülvizsgálati tervezetére¹⁷¹ hivatkoztak. A Flamand Közösség szerint ezen dokumentumokat „értelmező jellegük” miatt kell figyelembe vegye a Bíróság. Az érvelés szerint a tervezet szövegéből egyértelműen következik, hogy miként kell értelmezni a televíziós irányelv 2(1) cikkét: azon műsorszolgáltatók állnak egy tagállam joghatósága alatt, amelyek az illető tagállam területén letelepedettek, vagyis ott állandó székhellyel rendelkeznek és tényleges gazdasági tevékenységet fejtenek ki. Továbbá, a tervezet preambuluma azon bekezdésére is hivatkoztak, melyek szerint a műsorszolgáltatók feletti joghatóság megállapítása esetében is a Factortame ítéletbe foglalt letelepedés-kritériumokat kell alkalmazni.

A VT4 álláspontja ellenben az volt, hogy a Flamand Közösség által hivatkozott irányelv-javaslat nem megfelelő az irányelv értelmezésére, mivel időközben a felülvizsgálati eljárás során a Tanács által elfogadott Közös Álláspont¹⁷² szövege, a joghatóság megállapítására vonatkozó rendelkezések tekintetében is, lényegesen eltér az előbitől. A Tanács által elfogadott szövegváltozat valóban fontos módosításokat eszközölt a Bizottság tervezetén: a letelepedés helyének meghatározását főként olyan kritériumokhoz kötötte, mint a központi ügyvezetés helye, szerkesztői döntések meghozatalának helye vagy a műsorszolgáltatással

¹⁶⁹ C.O. Lenz főtanácsnok indítványa, C-56/96 sz. VT4 Ltd kontra Vlaamse Gemeenschap ügy [EBHT 1997., I-03143], 12. pont.

¹⁷⁰ Commission, Report on the Application of Directive 89/552/EEC and a Proposal for a European Parliament and Council Directive amending Council Directive 89/552/EEC (COM (95) 86 final)

¹⁷¹ Proposal for a European Parliament and Council Directive amending Council Directive 89/552/EEC on the coordination of certain provisions laid down by law, regulation or administrative action in Member States concerning the pursuit of television broadcasting activities (OJ 1995 C 185, p. 4).

¹⁷² Common Position (EC) No 49/96, OJ 1996 C264.

kapcsolatos tevékenység folytatásában közreműködő munkaerő jelentős részének működési helye. A hasonlóságok ellenére, a perben álló felek által hivatkozott dokumentumok között, a műsorszolgáltatók feletti joghatóságra vonatkozó rendelkezések tekintetében jelentős különbségek mutatkoztak: a letelepedés helyének meghatározására a Bizottság tervezetében inkább a Factortame-ítéletben megfogalmazott, általánosabb, kritériumok érhetőek tetten; a Tanács által módosított szövegváltozat pedig komplexebb, kifejezetten a műsorszolgáltató társaságok sajátos helyzetét figyelembe vevő, kritériumrendszert tartalmazott.

Tulajdonképpen az a kérdés merült fel, hogy a Bizottság hivatkozott irányelvjavaslata, valamint a Tanács ezt módosító szövegváltozata volt-e valamilyen hatással az alapeljárásban vitatott flamand miniszteri rendelet jogi értékelésére? Tekintettel arra is, hogy a VT4, illetve a Flamand Közösség a 89/552/EGK irányelv felülvizsgálati eljárásának két különböző stádiumában lévő dokumentumra hivatkoztak, a Raad van State főként azt a kérdést tette fel az Európai Bíróságnak, hogy egyrészt az alapeljárásban hivatkozott dokumentumok milyen mértékben vehetőek figyelembe a televíziós irányelv 2(1) cikkének értelmezésekor, másrészt hogyan kell értelmezni az irányelv ezen, a személyi (*rationae personae*) joghatóságra irányadó rendelkezéseit.:

„A vitatott rendelet idején – annak érdekében, hogy a Tanács 1989. október 3-iki 89/552/EGK irányelvének 2. cikkét a személyi joghatóságra (*rationae personae*) vonatkoztatva lehessen értelmezni – tekintettel voltak-e a fentebb említett jelentésre és a Bizottság 1995. május 31-iki tervezetére, valamint a Miniszterek Tanácsa által 1995. november 20-án ideiglenesen elfogadott, szintén fentebb említett szövegére? Amennyiben a válasz igen, az értelmezés céljaira milyen jelentést választhatunk, mely a három különböző szövegben egyaránt megegyező?”¹⁷³

¹⁷³ C-56/96 sz. VT4 Ltd kontra Vlaamse Gemeenschap ügy [EBHT 1997., I-03143], 12. pont.

3.2.3.2. *A vitatott jogi kérdések a főtanácsnoki indítvány tükrében*

Lenz főtanácsnok mindenekelőtt azt elemezte, hogy a tagállami bírói hatóság előtti alapeljárásban hivatkozott és a televíziós irányelv felülvizsgálati eljárása során szövegezett dokumentumokat figyelembe vették-e a flamand minisztérium vitatott rendelete meghozatala alkalmával. Erre a kérdésre vonatkozóan a főtanácsnok határozott álláspontja az volt, hogy a Bizottság irányelv-javaslatának, valamint a Tanács ezzel kapcsolatos közös álláspontjának semmilyen kötelező joghatást nem lehet tulajdonítani a televíziós irányelv értelmezése során.¹⁷⁴ Érvéle során alapvetően a német kormány megállapítására hivatkozott, mely szerint a történések sorrendje miatt is lehetetlen volt, hogy a flamand minisztérium figyelembe vegye a Bizottság és a Tanács hivatkozott dokumentumait, hiszen ezek a jogvita tárgyát képező rendeletet követően, 1996. január 16 után, lettek közzétéve. Továbbá rámutatott, hogy mivel csupán előkészítő aktusokról volt szó, bármikor módosíthatóak a későbbiekben – joghatást tulajdonítani pedig kizárólag az elfogadott és hatályba lépett módosító irányelvnek lehet. A főtanácsnok következtetésként leszögezte, hogy az alapeljárás során hivatkozott dokumentumok, bár kétségtelenül „hasznos útmutatásként” szolgálhatnak a letelepedés fogalmának pontosítása érdekében, nem bírnak több jogi kötőerővel, mint az Európai Közösség intézményeinek, a televíziós irányelvet módosító irányelv előkészítése során tett egyéb nyilatkozatai.¹⁷⁵

A *letelepedés* fogalmának értelmezésére rátérve, Lenz főtanácsnok felidézte, hogy a C-222/94 ügy kapcsán is felmerült a terminus pontos körülhatárolásának kérdése – az elemzés során többek között a Bíróság is elfogadta, hogy nehézségekhez vezethet, amennyiben egy műsorszolgáltató a Közösség több államában is letelepedett.¹⁷⁶ Továbbá emlékeztetett a Bizottság azon megoldási javaslatára, mely szerint a tagállamok különböző segédkritériumok alkalmazásával határozhatják meg a

¹⁷⁴ C.O. Lenz főtanácsnok indítványa, C-56/96 sz. VT4 Ltd kontra Vlaamse Gemeenschap ügy [EBHT 1997., I-03143], 19. pont.

¹⁷⁵ C.O. Lenz főtanácsnok indítványa, 20. pont

¹⁷⁶ C.O. Lenz főtanácsnok indítványa, 23-24. pontok.

letelepedés pontos helyét. A főtanácsnok ugyanakkor felhívta a figyelmet arra, hogy a Bizottság kontra Egyesült Királyság ügyben a Bíróságnak még nem állt szándékában általánosan alkalmazandó értelmezést adni a *letelepedés* kifejezésnek, csupán hivatkozott a Bizottság javaslatára, mint lehetséges megoldásra.

A főtanácsnok a továbbiakban kifejtette, hogy a joghatóság meghatározásával kapcsolatosan az első megválaszolandó kérdés annak megállapítása, hogy a műsorszolgáltató egyáltalán le van-e telepedve valamelyik tagállamban. Ezen kérdésre a válasz a Bíróság letelepedés szabadságával kapcsolatos ítélkezési gyakorlatában keresendő, amely szerint a letelepedés fogalma a Szerződés értelmében feltételezi, hogy az illető társaság egy tagállam területén tényleges gazdasági tevékenységet fejtsen ki egy állandó létesítmény révén. Következésképpen, amennyiben egy műsorszolgáltató egyetlen tagállamban rendelkezik a fenti feltételeknek megfelelő székhellyel, a televíziós irányelv 2(1) cikke értelmében az illető tagállam joghatósága alatt áll.¹⁷⁷ Azonban, amennyiben egy műsorszolgáltató több tagállamban is székhellyel rendelkezik, annak megállapításához, hogy mely tagállam joghatósága alatt áll, egyéb kritériumok figyelembevétele is szükséges. A főtanácsnok hangsúlyozta, hogy a letelepedés pontos megállapítása elengedhetetlen, mivel enélkül nem teljesül az irányelv azon alapkövetelménye, hogy egy műsorszolgáltató egyetlen tagállam felügyelete alatt kell álljon.¹⁷⁸ A továbbiakban rámutatott arra, hogy a VT4 esetében kétségtelenül nehézségek merültek fel annak megállapításával kapcsolatosan, hogy melyik tagállamban tekinthető letelepedettnek: a VT4 álláspontja az volt, hogy a társaság az Egyesült Királyság joga szerint jött létre, bejegyzett székhelye pedig Londonban volt, továbbá a központi ügyintézés helye és a műsorszerkesztői döntések helye is a szigetországban volt. Ezen túlmenően, az érvelés szerint, a munkaerő jelentős része is az Egyesült Királyság területén tevékenykedett. A Flamand Kormány szerint azonban a VT4 összes lényeges tevékenységét Belgium területén végezték, a társaság vezetősége is ott tartózkodott, valamint a műsorszolgáltatói tevékenységet végző munkaerő is ott dolgozott. Továbbá, a VT4 műsorait Belgiumban állították össze, ezt követően pedig az Egyesült Királyság területére juttatták őket, ahonnan sor került közvetítésükre. Hasonló

¹⁷⁷ C.O. Lenz főtanácsnok indítványa, 25. pont

¹⁷⁸ C.O. Lenz főtanácsnok indítványa, 26. pont

álláspontot képviselt a VTM is, azt állítva, hogy a műsorok készítésére és véglegesítésére is Belgium területén került sor – a VT4 tulajdonképpen csak egy postafiókkal rendelkezik az Egyesült Királyságban. A Flamand Végrehajtó és a VTM egyaránt kihangsúlyozta, hogy a VT4 összes műsorát a flamand közönség szánták.

A főtanácsnok – kiemelve a francia kormány és a Bizottság azon megállapítását, hogy annak a kérdésnek a megválaszolása, hogy egy adott műsorszolgáltató mely tagállam joghatósága alatt áll, olyan gyakorlati tényezőktől függ, melyek értékelésére kizárólag a nemzeti bírói hatóság illetékes – kifejtette azon véleményét, hogy az Európai Bíróság útbaigazítást nyújthat a Raad van State-nak a letelepedés pontos megállapításával kapcsolatos problémák tisztázása érdekében.¹⁷⁹ Ezt követően, a főtanácsnok leszögezte, hogy pusztán annak a ténynek, hogy a VT4 műsorai kizárólag Flandria területére vannak irányítva önmagában nincs jelentősége, hiszen az Európai Bíróság ítélezési gyakorlata értelmében is, egy adott tagállamban letelepedett társaság akkor is nyújthat szolgáltatásokat egy másik tagállamban, amennyiben a letelepedése szerinti tagállamban egyáltalán nem nyújt szolgáltatásokat. Álláspontja szerint, a VT4 ügyben, a VTM erre vonatkozó érvelése ellenére sem volt jelentősége a szolgáltatásnyújtás, valamint a letelepedés szabadsága közötti különbségtételnek. Továbbá – pusztán abból a tényből, hogy a VT4 műsorszolgáltatói tevékenysége állandó, nem lehet arra következtetni, hogy nem szolgáltatást nyújt és az EK Szerződés 52. cikkét kell alkalmazni, hiszen a Bíróság a Sacchi-ügyben leszögezte, hogy a televíziós jelek közvetítését a Szerződés 59. cikke értelmében vett szolgáltatásnak kell tekinteni. A főtanácsnok kifejtette, hogy nem szolgálhat bizonyítékként a Flamand Végrehajtó azzal kapcsolatos érvelése sem, hogy az Egyesült Királyság hatóságai nem foglalták bele a VT4-et a tagállam joghatósága alatt álló műsorszolgáltatókat tartalmazó, az Európai Bizottságnak küldött listába, hiszen nem az érintett tagállamok nyilatkozatai alapján döntendő el, hogy egy bizonyos szervezeti egységre kiterjed-e vagy sem az irányelvek hatálya.¹⁸⁰ Ugyanakkor azt is leszögezte, hogy egy tagállam által nyújtott műsorszolgáltatási engedély sem juttathat egy műsorszolgáltatót a tagállam joghatósága alá.

¹⁷⁹ C.O. Lenz főtanácsnok indítványa, 28. pont

¹⁸⁰ C.O. Lenz főtanácsnok indítványa, 26. lábjegyzet.

Mindezen érvek figyelembevételével Lenz főtanácsnok megállapította, hogy az alapeljárás dokumentumaiból egyértelműen kiderül, hogy a VT4-nek mindkét érintett tagállammal szoros kapcsolatai voltak.¹⁸¹ Ugyanakkor kifejtette azon álláspontját, hogy a Flamand Kormány és a VTM kijelentései ellenére megkérdőjelezhetetlen tény, hogy a VT4 az angol jog szerint létrejött társaság, bejegyzett székhelye pedig Londonban van. Továbbá, függetlenül attól, hogy az összes tevékenységét Belgiumban végzi – vitathatatlan, hogy az Egyesült Királyságban az Európai Bíróság ítélkezési gyakorlata értelmében letelepedettnek tekinthető. A letelepedettség ténye akkor is fennáll, ha a VTM álláspontját elfogadva, a VT4 londoni székhelyét csupán fióktelepnek lehet minősíteni, hiszen a Szerződés 52. cikke értelmében a másodlagos székhelyek létesítése által is gyakorolható a letelepedés szabadsága. A főtanácsnok szerint, mindezek fényében, alaptalan a Flamand Kormány azon állítása, hogy a VT4-gyel folytatott jogvita tisztán belföldi problémának minősül, amelyre nem alkalmazandóak a közösségi jog rendelkezései.

A főtanácsnok véleménye szerint a Bizottság irányelv-javaslatába és a Tanács közös álláspontjába foglalt kritériumok megfelelőek voltak a letelepedés helyének pontos meghatározására. Ennek ellenére, tovább figyelembe véve, hogy a Bizottság és a Tanács fenti dokumentumai között több eltérés is észlelhető, a főtanácsnok álláspontja az volt, hogy nem állapítható meg teljes biztonsággal, hogy a letelepedés meghatározására irányadó kritériumok alkalmazásának mi a „természetes” sorrendje.¹⁸² Lenz úgy vélte, hogy a Tanács közös álláspontjába foglalt kritériumok sem lehetnek irányadók a műsorszolgáltatók feletti joghatóság megállapítására – erre kizárólag a hatályba lépés után válhat alkalmassá. Ellenkező esetben ugyanis egy olyan új szabály alkalmazására kerülne sor, ami még nem öltött hatályos jogszabályi formát – ennek következtében pedig a jogbiztonság megvalósulása szempontjában igen vitatható helyzet állna elő. A főtanácsnok továbbá felvetette, hogy semmi nem indokolja azt, hogy ne a tagállami bírói hatóságoké legyen az a feladat, hogy az összes releváns kritériumot figyelembe véve saját maguk állapítsák meg a műsorszolgáltatók feletti joghatósággal rendelkező tagállamot.

¹⁸¹ C.O. Lenz főtanácsnok indítványa, 29. pont.

¹⁸² C.O. Lenz főtanácsnok indítványa, 31. pont.

Lenz főtanácsnok következtetése az volt, hogy amennyiben egy műsorszolgáltató több tagállamban is letelepedettnek tekinthető, az a tagállam kell joghatósággal rendelkezzen, amelynek területén található a műsorszolgáltató tevékenységeinek fő helye, valamint ahol a műsorpolitikai döntések meghozatalára és a sugárzandó műsorok végső összeállítására sor kerül.¹⁸³ A főtanácsnok tulajdonképpen a Bizottság által a C-222/94 ügyben javasolt kritériumok alkalmazását tartotta a megfelelő megoldásnak; meglátása szerint ugyanis annak ellenére, hogy a Bizottság által javasolt „megoldási kulcs” mellőzött olyan segédkritériumokat, mint a munkaerő tevékenységi helye, vagy a központi ügyvezetés helye, ezáltal kielégítően rendeződne a joghatóság megállapításának kérdését.

Továbbá, felhívta a figyelmet arra is, hogy adódhat olyan helyzet, amelyben a fenti megoldási javaslat kritériumainak lehető legalaposabb alkalmazása során sem tudja egy tagállami bírói hatóság beazonosítani a műsorszolgáltató felett joghatósággal rendelkező tagállamot, ezért további segédkritérium alkalmazása válhat szükségessé. Lenz főtanácsnok szerint a végső megoldást az jelentené, hogy amennyiben a többi kritérium alkalmazása nem vezet eredményhez, figyelembe kell venni, hogy a műsorszolgáltató melyik tagállam területéről kezdte el, technikai értelemben, a műsorok közvetítését.¹⁸⁴

A fenti érvelés fényében Lenz főtanácsnok azt a javaslatot fogalmazta meg végkövetkeztetéseiben, hogy a televíziós irányelv 2(1) cikkét úgy kell értelmezni, hogy egy műsorszolgáltató azon tagállam joghatósága alatt áll, amelyben letelepedett; továbbá, amennyiben egy televíziós műsorszolgáltató több tagállamban is letelepedett, az a tagállam fog joghatósággal rendelkezni fölötte, amelyik területén található a *műsorszolgáltató tevékenységeinek fő helye*, valamint ahol a *műsorpolitikai döntéseket hozzák* és ahol a *sugárzandó műsorok végső összeállítására sor kerül*. Abban az esetben, ha további kétségek merülnek fel, az a tagállam fog joghatósággal rendelkezni, amelyik területén a televíziós műsorszolgáltató, technikai értelemben, megkezdte a műsorközvetítési tevékenységet.

¹⁸³ C.O. Lenz főtanácsnok indítványa, 32. pont.

¹⁸⁴ C.O. Lenz főtanácsnok indítványa, 34. pont.

3.2.3.3. A Bíróság ítéletének értékelése

Az eljárás során benyújtott dokumentumok alapján a Bíróság számára nyilvánvaló vált, hogy az előzetes döntéshozatali eljárást kezdeményező Raad van State arra keresi a választ, hogy a televíziós irányelv 2(1) cikke által elérendő célok érdekében milyen kritériumok alapján kell meghatározni a műsorszolgáltatók feletti joghatósággal rendelkező tagállamot.¹⁸⁵ A Bíróság, akárcsak a Paul Denuit ítélet esetében, a joghatóság fogalmának értelmezése során a Bizottság kontra Egyesült Királyság ügy kapcsán végzett elemzéséből indult ki. A Bíróság mintegy felidézte, hogy a C-222/94 ügyben hozott ítélet 40. bekezdésében megállapította, hogy az irányelv 2(1) cikke első mondata által tartalmazott joghatóság terminust úgy kell értelmezni, hogy szükségszerűen magában foglalja a műsorszolgáltatók feletti *rationae personae* (személyi) joghatóság fogalmát. A hivatkozott ítélet 42. bekezdése pedig arra világított rá, hogy a műsorszolgáltató feletti személyi joghatóság kizárólag a műsorszolgáltatónak a tagállam jogrendjéhez fűződő kapcsolatain alapulhat – ezen a kapcsolaton pedig a Szerződés 59. cikkében megfogalmazott letelepedés fogalmát kell érteni, ami azt feltételezi, hogy a szolgáltató és a szolgáltatást igénybe vevő más-más tagállamban van letelepedve. A fentiekből következik, hogy az irányelv 2(1) cikkét úgy kell értelmezni, hogy egy televíziós műsorszolgáltató azon tagállam joghatósága alatt áll, amelyben letelepedett.¹⁸⁶ Abban az esetben, ha egy műsorszolgáltató több tagállamban is letelepedett, az a tagállam lesz illetékes, ahol a műsorszolgáltató tevékenységének központja található.¹⁸⁷ A Bíróság leszögezte, hogy ennek következtében, a fenti kritérium figyelembe vételével, a tagállami bírói hatóságok feladata annak megállapítása, hogy a VT4 műsorszolgáltató feletti mely tagállam rendelkezik joghatósággal. Továbbá, a joghatóság minél pontosabb megállapításához, a nemzeti bíróságok figyelembe vehetik a műsorpolitikai döntések meghozatalának és a sugárzandó műsorok végső összeállításának helyét is.

A Vlaamse által a VT4 felé megfogalmazott egyik kifogás az volt, hogy a szolgáltatásnyújtás szabadságára irányadó rendelkezések alkalmazása érdekében nem

¹⁸⁵ C-56/96 sz. VT4 Ltd kontra Vlaamse Gemeenschap ügy [EBHT 1997., I-03143], 13. pont.

¹⁸⁶ C-56/96 sz. VT4 Ltd kontra Vlaamse Gemeenschap ügy [EBHT 1997., I-03143], 18. pont.

¹⁸⁷ C-56/96 sz. VT4 Ltd kontra Vlaamse Gemeenschap ügy [EBHT 1997., I-03143], 19. pont.

elegendő, hogy a szolgáltató egy másik tagállamban legyen letelepedve, hanem az is szükséges, hogy a szolgáltatást nyújtó ne legyen letelepedve abban az államban, ahol szolgáltatást nyújt. A Bíróság erre vonatkozóan megállapította, hogy az érvelés figyelmen kívül hagyta a televíziós műsorszolgáltatási tevékenység sajátosságát, amelynek lényeges jellemzője, hogy a szolgáltatás nyújtása anélkül történik, hogy a szolgáltató jelen legyen a fogadó tagállamban.¹⁸⁸ A Bíróság azt is fontosnak tartotta kihangsúlyozni, hogy pusztán az a tény, hogy a VT4 műsorai és reklámai kizárólag a flamand közönséget célozták meg, nem engedhet arra következtetni, hogy a műsorszolgáltató nem tekinthető letelepedettnek az Egyesült Királyságban – az EK Szerződés ugyanis nem tartalmaz olyan jellegű tilalmat, hogy egy vállalkozás ne gyakorolhatná úgy a szolgáltatásnyújtás szabadságát, hogy nem nyújt szolgáltatásokat a letelepedése szerinti tagállamban.¹⁸⁹

Mindezek fényében a Bíróság leszögezte ítéletében, hogy a televíziós irányelv 2(1) cikkét úgy kell értelmezni, hogy a televíziós műsorszolgáltatók annak a tagállamnak a joghatósága alatt állnak, amelyben letelepedettek. Továbbá, abban az esetben, ha a műsorszolgáltató több tagállamban telepedett le, a műsorszolgáltatás fölötti joghatóságot az a tagállam gyakorolja, amelynek területén – különösen a műsorpolitikai döntésekre és a műsor összeállítására való figyelemmel – a tevékenység központja található.¹⁹⁰

A VT4 ügy tényállását és körülményeit vizsgálva, több szembetűnő hasonlóság is megfigyelhető az Egyesült Királyság (C-222/94) és a Paul Denuit (C-23/93) ügyekkel: azon túlmenően, hogy ugyanazon tagállamok voltak érintettek, ennek az ügynek a kapcsán is szerepet játszottak a Broadcasting Act joghatóság megállapítását érintő rendelkezései – továbbá, Németország és Franciaország is egyaránt bekapcsolódott az eljárásba. Ugyanakkor a VT4 ügy központi kérdését a Bizottság kontra Egyesült Királyság ügy kapcsán is felmerült azon probléma képezte, hogy milyen kritériumok alapján állapítandó meg a joghatósággal rendelkező tagállam, abban az esetben, ha egy televíziós műsorszolgáltató több tagállamban is

¹⁸⁸ C-56/96 sz. VT4 Ltd kontra Vlaamse Gemeenschap ügy [EBHT 1997., I-03143], 21. pont.

¹⁸⁹ C-56/96 sz. VT4 Ltd kontra Vlaamse Gemeenschap ügy [EBHT 1997., I-03143], 22. pont.

¹⁹⁰ C-56/96 sz. VT4 Ltd kontra Vlaamse Gemeenschap ügy [EBHT 1997., I-03143], a Bíróság ítélete.

letelepedettnek tekinthető. Míg a Bizottság kontra Egyesült Királyság ügyben a több tagállamban letelepedett műsorszolgáltató feletti joghatóság megállapítása „nem képezve az ügy tárgyát, inkább elméleti kérdésnek számított, a VT4 ügyben Lenz főtanácsnoknak és a Bíróságnak lehetősége nyílt erre a problémára is megoldást találni. A főtanácsnoki indítvány és a Bíróság ítéletét vizsgálva megállapítható, hogy a fenti kérdésre adott válasz megegyezik a Bizottságnak, a C-222/94 ügy kapcsán javasolt megoldási javaslatával. A Bizottság megoldási javaslatát Lenz főtanácsnok már ebben az ügyben előterjesztett indítványában is megfelelőnek találta, az Egyesült Királyságnak sem volt ellenvetése, a Bíróság pedig mint lehetséges megoldásként hivatkozott rá ítéletében.

A VT4 ügy egyik sajátossága, hogy a belgiumi Raad van Staate előtti alapeljárásban részt vevő felek olyan, a televíziós irányelv felülvizsgálati eljárása során eszközölt dokumentumokra hivatkoztak, mint a Bizottság által előterjesztett irányelv tervezete és a Tanács közös álláspontja – a Bíróságnak többek között arra a kérdésre is választ kellett adnia, hogy ezen dokumentumok milyen mértékben vehetőek figyelembe az irányelv értelmezésekor.

Megfigyelhető, hogy Lenz főtanácsnok igen óvatosan kezelte az alapeljárásban hivatkozott dokumentumok kérdését: egyrészt határozottan leszögezte, hogy előkészítő dokumentum jellegük miatt nem alkalmasak a 89/552/EGK 2(1) cikkének értelmezésére, másrészt hangsúlyozta fontosságukat is, megállapítva, hogy „jogi útmutató” jellegű szereppel bírnak. Ezzel szemben, a főtanácsnok – a Bizottságnak a C-222/94 ügy kapcsán elhangzott megoldási javaslatát megfelelőnek tartva – lényegében a Bíróság ítélkezési gyakorlatából vezette le az indítványa révén előterjesztett következtetéseit. A főtanácsnok, rendkívül elmélyült elemzés után, mindössze annyit tett hozzá a Bizottság fenti megoldási javaslatához, hogy amennyiben az ebben felsorolt kritériumok alkalmazásával nem lehet megfelelő eredményt elérni, az a tagállam kell joghatósággal rendelkezzen, amelynek területén a műsorszolgáltató megkezdte a technikai értelemben vett sugárzási tevékenységet. Figyelemre méltó, hogy a Bíróság ítélete már nem tartalmazza ezen utóbbi segédkritériumot – ebben a tekintetben az ítélet különbözik a Bizottság kontra Egyesült Királyság, valamint a Paul Denuit ítéletektől, melyek esetében a Bíróság szinte szó szerint magáévá tette a főtanácsnoki indítvány végkövetkeztetéseibe foglaltakat.

Megítélésem szerint a VT4 ítélet egyik igen jelentős hozadéka, hogy a Bíróságnak (ismét) alkalma nyílt értelmezni a műsorszolgáltatási tevékenység jogi természetét, megállapítva: a televíziós műsorszolgáltatási tevékenység egyik sajátossága, hogy a szolgáltatás nyújtása anélkül történik, hogy a szolgáltató jelen legyen a fogadó tagállamban – ebben a tekintetben az ítélet jelentőségét a Sacchi ítéletben kimondottakhoz hasonlíthatjuk.

A VT4 ügyben született ítélet kétségtelenül fontos mérföldköve a műsorszolgáltatók feletti joghatóság megállapításával kapcsolatos jogi nehézségek tisztázásában – ha a Bizottság kontra Egyesült Királyság ítélet kapcsán a szakirodalomban megfogalmazódott az a vélemény, hogy a Bíróság mintegy „kőbe véste” a letelepedés helyét, mint alkalmazandó kritériumot – a VT4 ítélet megkérdőjelezhetetlenné tette ezen kritérium létjogosultságát. AVT4 fő jelentősége azonban abban áll, hogy sikerült választ nyújtani arra a kérdésre vonatkozóan, milyen segédkritériumok alapján kell meghatározni a joghatósággal rendelkező tagállamot, abban az esetben, ha a műsorszolgáltató több tagállamban letelepedett.

3.2.4 A műsorszolgáltatók feletti joghatóság megállapítására irányadó kritériumok a televíziós irányelv felülvizsgálati folyamatában: a Bizottság irányelv-javaslatától a Tanács által elfogadott közös álláspontra

Az Európai Bizottság, a határok nélküli televíziózásról szóló 89/552/EGK irányelv alkalmazásáról szóló első jelentésében¹⁹¹ kifejtette, hogy az irányelvben felállított, a televíziós műsorszolgáltatások szabad áramlását biztosító „rendszer” működése azzal a jogi nehézséggel szembesült, hogy bizonyos televíziós csatornák esetében problémát okozóvá vált azonosítani azt a helyet, amelyhez az illető csatornát a legtöbb jogi kapcsolat köti – ezáltal pedig a műsorszolgáltató feletti joghatósággal rendelkező tagállam megállapítása is kérdésessé vált. A Bizottság szerint annak ellenére, hogy csupán néhány tényleges esetre került sor, a műholdas televíziós szolgáltatások számának növekedése egyre inkább a hasonló problémák kiéleződéséhez vezet. A fő problémát azon kritériumok beazonosítása jelenti, amelyek lehetővé teszik annak megállapítását, hogy egy műsorszolgáltató melyik tagállam joghatósága alatt áll. A Bizottság emlékeztetett arra, hogy a joghatóság megállapításra vonatkozóan, a televíziós irányelv 2(1) cikke két lehetséges kapcsoló elemet biztosított a műsorszolgáltató és egy adott tagállam között: a műsorszolgáltató vagy az illető tagállam joghatósága alatt áll, vagy pedig a műsorszolgáltató nem áll ugyan egyik tagállam joghatósága sem, de az illető tagállamban lévő frekvenciát, műholdas kapacitást vagy műholdas feladó-állomást használja. A Bizottság felhívta a figyelmet arra, hogy az irányelvbe foglaltaktól eltérő kritériumok alkalmazása ahhoz vezethet, hogy megnövekszik azon televíziós csatornák száma, melyek potenciálisan egyetlen tagállam joghatósága alatt sem állnak (negatív joghatósági konfliktus), valamint azon televíziós csatornák száma, melyek több tagállam joghatósága alatt állnak (pozitív joghatósági konfliktus). Az olyan esetekben, mint például a Red Hot Television ügyben, amikor több tagállam is a joghatósága alatt állónak tekint egy műsorszolgáltatót, nehézségekbe ütközik felelősségre vonni egy olyan műsorszolgáltatót, amely minden jogi ellenőrzés hatálya alól kikerül; a pozitív

¹⁹¹ Commission, Report on the Application of Directive 89/552/EEC and a Proposal for a European Parliament and Council Directive amending Council Directive 89/552/EEC (COM (95) 86 final), 15. o.

joghatósági konfliktus pedig azáltal ássa alá az irányelv „működését”, hogy egyetlen műsorszolgáltatóra nézve egyidejűleg több alkalmazandó jogot „termel”.¹⁹²

A Bizottság álláspontja szerint a fenti példák is nyomatékosították a műsorszolgáltatók feletti joghatóság megállapítására alkalmazandó közös kritériumok alkalmazásának szükségességét. Továbbá, a Bizottság hangsúlyozta, több tagállamhoz hasonlóan a műsorszolgáltató letelepedési helyét tekinti a joghatóság megállapítására irányadó fő kapcsoló elemnek. Az érvelés szerint a letelepedés helyének fő kritériummá választása az irányelv történeti fejlődésén, szövegezésén, céljain, a közösségi jog általános tendenciáján, valamint az Európai Bíróság ítélkezési gyakorlatán alapszik.¹⁹³

Az irányelv-javaslat indoklásában a Bizottság kifejtette, hogy a televíziós irányelv első jelentésében is felvázolt okok miatt vált szükségessé a joghatóság megállapítására irányadó rendelkezések módosítása –tovább ezen rendelkezések felülvizsgálata, mintegy a Bizottság, a tagállamok általános kérelmezésére hozott válaszreakciója is egyben.¹⁹⁴ A Bizottság felhívta a figyelmet arra, hogy az audiovizuális szolgáltatások számbeli növekedése is fokozottan szükségessé teszi, hogy a jövőben a lehető legpontosabban lehessen megállapítani, hogy mely televíziós műsorszolgáltatók állnak az egyes tagállamok joghatósága alatt. Továbbá, a Bizottság szerint a joghatóság megállapításával kapcsolatos nehézségek főként a műholdas úton közvetített csatornákat érinti legnagyobb mértékben.

¹⁹² Commission, Report on the Application of Directive 89/552/EEC and a Proposal for a European Parliament and Council Directive amending Council Directive 89/552/EEC (COM (95) 86 final), 15.o.

¹⁹³ A Bizottság, a jelentésbe foglalt, arra vonatkozó érvelését, hogy a letelepedés helye a műsorszolgáltatók feletti joghatóság megállapításár irányadó fő kritérium, egy korábbi alfejezetben elemeztem.

¹⁹⁴ Commission, Report on the Application of Directive 89/552/EEC and a Proposal for a European Parliament and Council Directive amending Council Directive 89/552/EEC (COM (95) 86 final), 27.o

3.2.4.1. *A joghatóság megállapítására irányadó kritériumok a Bizottság irányelv-javaslatában*

A Bizottság 1995 május 15-én előterjesztett irányelv-javaslatára lényeges módosításokat tartalmazott a műsorszolgáltatók feletti joghatóság megállapítására vonatkozóan. A módosítások nagyságrendjét jól tükrözi, hogy a tervezet 1. cikkének 3-ik bekezdése értelmében a televíziós irányelv 2. cikke *helyébe lépnek* a javasolt rendelkezések:¹⁹⁵

„2. cikk

(1) Minden tagállam biztosítja, hogy a joghatósága alá tartozó műsorszolgáltatók által közvetített összes televíziós adás megfelel az adott tagállamban közönségnek szánt adásokra vonatkozó jogszabályi előírásoknak.

2. Egy tagállam joghatósága alatt álló műsorszolgáltatók azok, amelyek az illető tagállam területén letelepedettek, ahol állandó létesítménnyel kell rendelkezzenek, valamint tényleges gazdasági tevékenységet kell kifejtteniük.

3. A Közösség területén kívül letelepedett műsorszolgáltatók is egy tagállam joghatósága alatt állnak, amennyiben a következő feltételek egyike teljesül:

a) az adott tagállam által biztosított frekvenciát használják;

b) annak ellenére, hogy nem használják a tagállam által biztosított frekvenciát, de az adott tagállamhoz tartozó műholdkapacitást használják;

c) bár nem használják a tagállam által biztosított frekvenciát, sem pedig a tagállamhoz tartozó műholdkapacitást, de az adott tagállamban elhelyezkedő műholdas feladó-állomást használják.

4. Ez az irányelv nem alkalmazandó a kizárólag harmadik országokban történő vételre szánt adásokra, és amelyek közvetlenül vagy közvetve nem foghatóak egy vagy több tagállamban.”

¹⁹⁵ Az irányelv-javaslat, a joghatóság megállapítására irányadó rendelkezéseinek, angol nyelvű szövegváltozata: „Article 2 is replaced by the following: Article 2

1. Each Member State shall ensure that all television broadcasts transmitted by broadcasters under its jurisdiction comply with the rules of the system of law applicable to broadcasts intended for the public in that Member State. 2. The broadcasters under the jurisdiction of a Member State are those established in the territory of that Member State, in which they must have a fixed establishment and actually pursue an economic activity.

3. Broadcasters established outside the territory of the Community shall also be under the jurisdiction of a Member State if they satisfy one of the following conditions.

(a) they use a frequency granted by that Member State, (b) although they do not use a frequency granted by a Member State, they do use a satellite capacity granted by that Member State, (c) although they use neither a frequency nor a satellite capacity granted by a Member State, they do use a satellite up-link situated in that Member State.

4. This Directive shall not apply to broadcasts intended exclusively for reception in third countries, and which are not received directly or indirectly by the public in one or more Member States.”

A fenti rendelkezések mellett, az irányelv-javaslat preambuluma is tartalmazott utalásokat a műsorszolgáltatók feletti joghatóság megállapítására vonatkozóan. A preambulum 8. bekezdése rávilágított arra, hogy a televíziós irányelv alkalmazása során nyilvánvalóvá vált a műsorszolgáltatók feletti joghatóság fogalma tisztázásának szükségessége – az Európai Bíróság ítélkezési gyakorlatából pedig kitűnik, hogy a letelepedés-kritériumot kell a műsorszolgáltatók feletti joghatóság megállapítására irányadó fő kritériummá tenni. Továbbá, a 9. bekezdés mintegy arra emlékeztet, hogy a letelepedés fogalma az Európai Bíróság ítélkezési gyakorlatában leszögezett kritériumok értelmében gazdasági tevékenység tényleges és határozatlan időre történő folytatását feltételezi egy másik tagállam területén lévő állandó létesítmény révén. A preambulum 9. bekezdése pedig arra mutatott rá, hogy a televíziós műsorszolgáltató szervezetek letelepedési helye olyan gyakorlati kritériumok által határozható meg, mint a szolgáltató központi ügyvezetésének helye, az a hely, ahol a műsorkészítési politikáról rendszerint hozzák a döntéseket valamint az a hely, ahol a közönségnek közvetítendő műsort végső soron keverik és feldolgozzák – feltéve, ha a televíziós műsorszolgáltató tevékenység végzéséhez szükséges munkaerő jelentős része is az illető tagállamban található.

A Bizottság eredeti tervezetének, joghatóságra vonatkozó rendelkezései is nyilvánvaló előrelépést jelentettek az irányelv 2. cikkébe foglaltakhoz képest – a javasolt módosítások fő érdeme kétségtelenül lévén, hogy a szöveg immár a letelepedés helyét jelölte meg a műsorszolgáltatók feletti joghatóság megállapítására irányadó fő kritériumként. A Bizottság ezáltal óhajtotta kiküszöbölni az irányelv 2(1) cikkének fő hiányosságát és egyértelművé tenni, hogy fő szabály szerint hogyan azonosítható az adott műsorszolgáltató feletti joghatósággal rendelkező tagállam. Az irányelv-javaslat indoklásában a Bizottság emlékeztetett azon „meggyőződésére”, hogy a letelepedés a műsorszolgáltatók feletti joghatóság megállapítására irányadó leghatékonyabb kritérium, de ugyanakkor kifejtette, hogy a „gyakorlati tapasztalatok fényében” úgy véli: szükségessé vált, hogy a televíziós irányelv 2. cikke¹⁹⁶ is utaljon már az Európai Bíróság ítélkezési gyakorlata által azonosított, a joghatóság

¹⁹⁶ Commission, Report on the Application of Directive 89/552/EEC and a Proposal for a European Parliament and Council Directive amending Council Directive 89/552/EEC (COM (95) 86 final), 30. o.

megállapítására szolgáló, kritériumokra: a *gazdasági tevékenység tényleges végzésére*, valamint a *tagállam területén való állandó letelepedésre*.

Figyelemre méltó, hogy a tervezet 2(2) cikkében a letelepedés kritériumnak a Factortame ítéletben megfogalmazott jelentéstartalma tükröződött – úgy tűnik, hogy a Bizottság eredetileg nem kívánta a joghatóságra irányadó rendelkezésekbe foglalni a kizárólag a televíziós műsorszolgáltató tevékenység sajátosságain alapuló segédkritériumokat. Ebben a stádiumban, a Bizottság elegendőnek tartotta, hogy az irányelv-javaslat preambulumban taglalja azon segédkritériumokat, melyek segítségével könnyebben behatárolható egy televíziós műsorszolgáltató letelepedési helye.

Az irányelv-javaslat indoklása is tartalmazott utalásokat az irányelv-javaslat preambulumba foglalt, a Bizottság megfogalmazása szerint a letelepedés fogalmának tisztázásra szolgáló „releváns tényezőkre” vonatkozóan, melyek arra hivatottak, hogy minél pontosabban „tisztázzák” a letelepedés kritériumot, mint irányadó szabályt, hiszen ezáltal érhető el az irányelv alkalmazása által megkövetelt stabilitás.¹⁹⁷ Továbbá, a Bizottság szerint ezen segédkritériumok alkalmazása során tekintettel kell lenni a letelepedés fogalmának általános közösségi jogi értelmezésére, valamint a televíziós műsorszolgáltató tevékenység sajátos természetére.

Figyelemre méltó, hogy a tervezet indoklásában a Bizottság egyrészt kategorizálta a preambulumban felsorolt segédkritériumokat, másrészt pedig magyarázattal szolgált pontos tartalmukat illetően: pl. *a központi ügyvezetés helyén*, mint kapcsoló elem, azt a helyet kell érteni, ahol a társaság egy tagállam joga szerint megalakult és ahol a bejegyzett székhelye van. A Bizottság *a központi ügyvezetés helyét, a műsorpolitikai döntések meghozatalának, a műsorok végső összeállításának helyét* fő kritériumként jelölte meg, de tekintettel arra, hogy ezen kritériumok önmagukban nem minden esetben képesek az érintett tagállam gazdaságával „tartós és tényleges” kapcsolatot biztosítani, egy további kritérium alkalmazása válik szükségessé: figyelembe kell venni *hol található a műsorszolgáltató tevékenységben részt vevő munkaerő jelentős része*. Ezen utóbbi, másodlagosan alkalmazandó kritériummal kapcsolatosan a Bizottság megállapította,

¹⁹⁷ Commission, Report on the Application of Directive 89/552/EEC and a Proposal for a European Parliament and Council Directive amending Council Directive 89/552/EEC (COM (95) 86 final), 30. o.

hogy a „jelentős” terminus egyrészt azt feltételezi, hogy a munkaerő jelentős része *számszerűleg* az adott tagállamban fejt ki tevékenységét, másrészt pedig azt, hogy *minőségi szempontból* is az illető államban tevékenykedik a munkaerő jelentős része, vagyis a műsorok előállításával kapcsolatos tevékenységet folytató munkaerő van jelen az illető tagállamban. Az indoklásba foglalt fogalommagyarázatok is azt tükrözik, hogy a Bizottság igyekezett elejét venni a segédkritériumok későbbi alkalmazásával kapcsolatosan a tagállamok részéről, esetlegesen felerülő értelmezésbeli különbségeknek. A Bizottság a továbbiakban arra is rámutatott, hogy amennyiben a fenti segédkritériumok alkalmazása ellenére is nézeteltérések merülnek fel a tagállamok között joghatósági kérdésekben, ezek feloldásának feladata a tagállami bírói hatóságoké, valamint, végső esetben, az Európai Bíróságé.

Míg az irányelv-javaslat fentebb tárgyalt 2(2) cikke leszögezte, hogy fő szabály szerint hogyan kell azonosítani a televíziós műsorszolgáltatók feletti joghatósággal rendelkező tagállamot, a 2. cikk 3. bekezdése azokra az esetekre tért ki, amikor a műsorszolgáltatók egy tagállam területén sem letelepedettek. A 3. bekezdés, tulajdonképpen a 89/552/EGK irányelv 2(1) cikkének második mondatának rendelkezéseit „megismételve” sorolta fel azon alkalmazandó segédkritériumokat, melyek segítségével a Közösségek területén kívül letelepedett műsorszolgáltató is egy tagállam joghatósága alá vonható: az adott tagállam által biztosított *frekvencia használata*; az adott tagállamhoz tartozó *műholdas kapacitás használata*; illetve az adott tagállamban elhelyezkedő *műholdas feladó-állomást használata*.

3.2.4.2. A joghatóság megállapítására irányadó kritériumok az Európai Parlament módosító javaslatait követően

A televíziós irányelv felülvizsgálatához vezető út következő fontos állomása a Bizottság irányelv-javaslatának az Európai Parlament általi elfogadása volt. Az EP számos helyen módosította a tervezet eredeti szövegét, beleértve a műsorszolgáltatók feletti joghatóság megállapítására irányadó rendelkezéseket is:

„1(2) Cikk

2. Ezen irányelv alkalmazásában egy tagállam joghatósága alá tartozó műsorszolgáltatók azok, amelyek az adott tagállamban a 2a bekezdés szerint telepedtek le, illetve azok, amelyekre a 3. bekezdés vonatkozik.

2a. Ezen irányelv alkalmazásában amennyiben a következő kritériumok teljesülnek egy adott műsorszolgáltató egy tagállamban letelepedettnek tekintett:

(a) a műsorszolgáltató központi ügyvezetésének helye az adott tagállamban található, és a műsorrenddel kapcsolatos szerkesztői döntéseket annak a tagállamnak a területén hozzák

(b) a televíziós műsorszolgáltatói tevékenységek lebonyolításában résztvevő személyzet többsége az illető tagállamban működik

(c) műsorait legalább vételre szánják az illető tagállamban, a fent említett (a) és (b) pontok ellenére is.

3. Azokat a műsorszolgáltatókat, amelyek nincsenek letelepedve egy tagállam területén a 2a bekezdés értelmében, a következő esetekben kell egy tagállam joghatósága alatt állónak tekinteni:

(a) az adott tagállam által biztosított frekvenciát használják;

(b) annak ellenére, hogy nem használják a tagállam által biztosított frekvenciát, de az adott tagállamhoz tartozó műholdas kapacitást használják

(c) bár nem használják a tagállam által biztosított frekvenciát, sem pedig a tagállamhoz tartozó műholdkapacitást, de az adott tagállamban elhelyezkedő műholdas feladó-állomást használják.”

Az Európai Parlament által eszközölt módosítások közül az a leginkább szembetűnő, hogy a Bizottság eredeti tervezetében még csupán a preambulumban szereplő segédkritériumokat a törzsszövegbe emelte. Ebben a tekintetben a Parlament módosítási javaslatait tartalmazó szöveg kétségtelenül előrelépést jelentett a Bizottság eredeti tervezetéhez képest, hiszen ezáltal immár a joghatóság megállapítására irányadó feltételeket felsoroló 2a cikknek tartalmaznia kellett a televíziós műsorszolgáltatói tevékenység specifikumait figyelembe vevő kritériumokat is. A Parlament tehát fontosnak tartotta, hogy televíziós műsorszolgáltatók letelepedési helyének beazonosítása, kötelező módon olyan szempontok figyelembevételével történjen, melyek túlmutatnak a társaságok letelepedési helyének meghatározásához használt általános „Factortame-kritériumrendszeren”.

Figyelemre méltó, hogy ez a szövegváltozat, néhány eltéréssel, már tartalmazta a végül hatályba lépő irányelv összes lényeges elemét. A használt terminológia is inkább a végső szövegváltozathoz közelít – itt jelenik meg például *a műsorrenddel kapcsolatos szerkesztői döntések terminus*, mely sokkal lényegretörőbb és pontosabb, mint a Bizottság tervezete preambulumban található megfogalmazás: *„műsorkészítési politikáról szóló döntések meghozatalának helye, valamint az a hely, ahol a közönségnek közvetítendő műsort végül keverik és feldolgozzák”*. Továbbá, a

Parlament abban sem követte a Bizottságot, hogy ezen segédkritériumok között nem kívánt fontossági sorrendet felállítani: a műsorszolgáltatási tevékenységben részt vevő munkaerő (személyzet) ezúttal a központi ügyvezetés helyével egyenrangú kritériumként volt felsorolva.

Mindazonáltal, véleményem szerint, a szöveg hiányosságai között megemlíthető, hogy a 2a. cikk első bekezdéséből nem derül ki egyértelműen, hogy a letelepedettség megállapításához az összes segédkritérium teljesülése szükséges, vagy akár az egyik pontban felsorolt kritérium teljesülése is elégségének bizonyul.

3.2.4.3. A joghatóság megállapítására irányadó kritériumok a Bizottság módosított irányelv-javaslatában

Az Európai Parlament fenti módosításait követően, a Bizottság 1996. május 7-én nyújtotta be módosított irányelv-javaslatát.¹⁹⁸ Megfigyelhető, hogy a műsorszolgáltatók feletti joghatóság megállapítására irányadó rendelkezések lényegesen kiegészültek a Bizottság eredeti, 1995. május 7-én benyújtott, irányelv-javaslatához képest. A leginkább szembeűnő módosításokat a műsorszolgáltatók letelepedési helyének beazonosítására irányadó rendelkezéseken eszközöltek, melyek tulajdonképpen szinte teljes egészükben kicserélődtek az eredeti irányelv-javaslatba foglaltakhoz képest:¹⁹⁹

¹⁹⁸ COMMISSION Amended proposal for a European Parliament and Council Directive amending Council Directive 89/552/EEC on the coordination of certain provisions laid down by law, regulation or administrative action in Member States concerning the pursuit of television broadcasting activities, COM(96) 200 final — 95/0074(COD),

¹⁹⁹ A Bizottság módosított irányelv-javaslat 1(2). cikkének angol nyelvű szövegváltozata: „2. The broadcasters under the jurisdiction of a Member State are those established in the territory of that Member State according to paragraph 3 as well as those to whom paragraph 4 applies.

3. For the purposes of this Directive, a broadcaster is deemed to be established in a Member State in the following cases:

(a) the broadcaster has its head office in that Member State and the editorial decisions about programme schedules are taken in that Member State's territory;

(b) if a broadcaster has its head office in one Member State but editorial decisions on programme schedules are taken in another Member State, it shall be deemed to be established in the Member State where a significant part of the workforce involved in the pursuit of the television broadcasting activity operates; if a significant part of the workforce involved in the pursuit of the television broadcasting activity operates in each of those Member States, the broadcaster shall be deemed to be established in the Member State where it has its head office; if a significant part of the workforce

„2. Ezen irányelv alkalmazásában egy tagállam joghatósága alá tartozó műsorszolgáltatók azok, amelyek az adott tagállamban a 3 bekezdés szerint telepedtek le, illetve azok, amelyekre a 4. bekezdés vonatkozik.

3. Ezen irányelv alkalmazásában, a következő esetekben, egy műsorszolgáltató egy tagállamban letelepedettnek tekintett:

a) a műsorszolgáltató központi ügyvezetésének helye az adott tagállamban található, és a műsorrenddel kapcsolatos szerkesztői döntéseket annak a tagállamnak a területén hozzák

b) amennyiben a műsorszolgáltató központi ügyvezetésének helye az egyik tagállamban található, de a műsorrenddel kapcsolatos szerkesztői döntéseket egy másik tagállamban hozzák, azt abban a tagállamban letelepedettnek kell tekinteni, amelyikben a televíziós műsorszolgáltató tevékenység folytatásában szerepet játszó jelentős munkaerő működik; amennyiben az érintett tagállamok mindegyikében működik a televíziós műsorszolgáltató tevékenység folytatásában szerepet játszó jelentős munkaerő akkor a műsorszolgáltatót abban a tagállamban letelepedettnek kell tekinteni, amelyikben a központi ügyvezetésének helye található; amennyiben a televíziós műsorszolgáltató tevékenység folytatásában szerepet játszó jelentős munkaerő az említett tagállamok egyikében sem működik, a műsorszolgáltatót abban a tagállamban letelepedettnek kell tekinteni, ahol elsőként megkezdte műsorszolgáltatását az adott tagállam jogrendszere szerint, feltéve hogy folyamatos és hatékony kapcsolatot tart fenn annak a tagállamnak a gazdaságával;

c) amennyiben egy műsorszolgáltató központi ügyvezetésének helye egy tagállamban található, de a műsorrenddel kapcsolatos döntéseket egy harmadik országban hozzák, vagy viszont, azt az érintett tagállamban letelepedettnek kell tekinteni, feltéve hogy a televíziós műsorszolgáltató tevékenység folytatásában szerepet játszó munkaerő jelentős része abban a tagállamban működik.”

Az eredeti tervezet „joghatósági cikkéhez” képest, a Bizottság ezen módosított irányelv-javaslatában túllépett azon a koncepción, mely szerint műsorszolgáltató társaságok esetében is az általános, Factortame-ítéletben meghatározott kritériumok alapján kell meghatározni a letelepedés helyét. A módosított irányelv-javaslat magában hordozta az Európai Parlament fentebb elemzett módosításait, melyeknél azonban lényegesen részletesebb és pontosabb rendelkezéseket tartalmazott. Már a Parlament módosító javaslatai is kétségtelenül előrelépést jelentettek az eredeti irányelv-javaslatához képest, de amint fentebb is rámutattunk, néhány kérdésben hiányosnak vagy vitathatónak bizonyultak: egyrészt a szövegezésből nem következett egyértelműen, hogy a letelepedés helyének megállapításához az 1 (2) cikk 2a bekezdésében felsorolt kritériumok egyaránt kell teljesüljenek vagy közülük egyik teljesülése is elegendő; másrészt pedig nem szolgált megoldással olyan esetekre

involved in the pursuit of the television broadcasting activity operates in neither of those Member States, the broadcaster shall be deemed to be established in the Member State where it first began broadcasting in accordance with the system of law of that Member State, provided that it maintains a stable and effective link with the economy of that Member State;

(c) if a broadcaster has its head office in a Member State but decisions on programme schedules are taken in a non-member state, or vice-versa, it shall be deemed to be established in the Member State concerned, provided that a significant part of the workforce involved in the pursuit of the television broadcasting activity operates in that Member State.”

vonatkozóan, amikor a letelepedettség megállapításához használatos elemek (központi ügyvezetés helye, szerkesztői döntések meghozatalának helye) nem ugyanazon tagállam területén vannak jelen. Ezért is, a Bizottság módosított irányelv-javaslatának legfontosabb hozadéka 3. cikkének b és c pontjaiban keresendő, melyek kiküszöbölték az előbbi hiányosságokat: egyrészt tartalmazta a letelepedés helyének megállapítására irányadó kritériumokat arra az esetre vonatkozóan is, amikor a műsorszolgáltató központi ügyvezetésének helye az egyik tagállamban található, de a műsorrenddel kapcsolatos szerkesztői döntéseket egy másik tagállamban hozzák, másrészt a szövegezés egyértelművé tette, hogy adott esetben mely kritériumok alkalmazandóak. Figyelemre méltó továbbá, hogy a Bizottság ezúttal is inkább az eredeti irányelv-javaslatban használatos terminológiát követte, az Európai Parlament által használt kifejezésekhez képest – erre leginkább szembetűnő példa a *televíziós műsorszolgáltató tevékenység folytatásában szerepet játszó jelentős munkaerő* fogalma, mely helyett a Parlament a *televíziós műsorszolgáltatói tevékenységek lebonyolításában résztvevő személyzet többsége* kifejezést illesztette volna az irányelv szövegébe. Véleményem szerint a Bizottság által eredetileg is használt *jelentős munkaerő* terminus valóban szerencsésebb választás a *személyzet többsége kifejezésnél*, mivel ez utóbbi azt a benyomást kelti, hogy a szöveg csupán a munkaszerződéssel alkalmazott munkaerőre utal. Ebben a kérdésben a későbbi történések is a Bizottságot igazolták, hiszen a hatályba lépő irányelv is a *jelentős munkaerő kifejezést tartalmazta*.

A Bizottság módosított irányelv-javaslatáról összegzésképpen elmondható, hogy ez a szövegváltozat jelentette a fordulópontot a televíziós irányelv felülvizsgálati folyamatában, hiszen ezt követően a joghatóság megállapítására irányadó rendelkezések már javarészt megegyeztek a későbbiekben hatályba lépő 97/36/EK irányelvbe foglaltakkal. Figyelemre méltó azonban, hogy a műsorszolgáltatók feletti joghatóság megállapítására irányadó cikk még nem tartalmazott megoldást azokra az esetekre vonatkozóan, amikor a letelepedés helye nem állapítható meg a segédkritériumok alkalmazásával sem. Ezt a hiányosságot némileg a preambulumba iktatott új bekezdése²⁰⁰ pótolta, mely szerint amennyiben az irányelvbe foglalt

²⁰⁰ A Bizottság módosított irányelv-javaslat preambuluma 13. bekezdésének angol nyelvű szövegváltozata: „Whereas the fixing of a series of material criteria is designed to determine by an exhaustive procedure that one Member State and one only is competent for a broadcaster in

kritériumok segítségével nem állapítható meg a joghatóság, a Római Szerződés letelepedés szabadságára irányadó rendelkezéseit „célszerű” figyelembe venni:

„13) mivel egy gyakorlati feltételrendszer felállítása azt a célt szolgálja, hogy egy részletes eljárással meg lehessen határozni, hogy egy, és kizárólag egy tagállam rendelkezzen joghatósággal egy műsorszolgáltató felett azon szolgáltatások biztosításával kapcsolatban, amelyek ezen irányelv hatálya alá tartoznak; mindazonáltal figyelemmel a Bíróság ítélkezési gyakorlatára és az olyan esetek elkerülésére, ahol joghatóság nem állapítható meg, célszerű a letelepedés szempontjára hivatkozni az 52. cikk értelmezése szerint, és az Európai Közösséget létrehozó szerződésből következően egy tagállam joghatóságát megállapító végső feltételként.”

connection with the pursuit of the provision of the services which the directive addresses; nevertheless, taking into account the case law of the Court of Justice and so as to avoid cases where there is a vacuum of competence, if the question as to which Member State has jurisdiction cannot be determined according to these material criteria, the competent Member State is that in which the broadcaster is established within the meaning of Article 52 and the following of the EC Treaty;”

3.2.4.4. A joghatóság megállapítására irányadó kritériumok a Tanács által elfogadott közös álláspontról szóló szövegében

A Tanács 1996. július 8-án fogadta el közös álláspontról szóló, ²⁰¹ melynek a műsorszolgáltatók feletti joghatóság megállapítására irányadó rendelkezései, néhány árnyalati különbséggel, megegyeztek a Bizottság fentebb tárgyalt módosított irányelvjavaslat megfelelő rendelkezéseivel. A Tanács által eszközölt leglényegesebb újítást az képezte, hogy, a Bizottság irányelvjavaslatának hiányosságát kiküszöbölendő, immár az irányelv törzsszövegébe került az olyan esetekben alkalmazandó megoldást, amikor az irányelvbe foglalt kritériumok segítségével sem állapítható meg a joghatósággal rendelkező tagállam:

2 (5) cikk: Amennyiben nem dönthető el, hogy melyik tagállamnak van joghatósága, a (3) és (4) bekezdés szerint, a joghatósággal rendelkező tagállam az, amelyben a műsorszolgáltató az Európai Közösséget létrehozó szerződés 52. és további cikkeinek értelmezése szerint letelepedett. ²⁰²

A Tanács által beiktatott ezen rendelkezéseknek köszönhetően immár teljes körűvé vált a műsorszolgáltatók feletti joghatóság megállapítására irányadó kritériumok köre – a Bizottság módosított irányelvjavaslatához képest egyértelművé vált, hogy milyen szabályok alkalmazandóak abban az esetben, amikor a központi ügyvezetés helye – *szerkesztői döntések meghozatalának helye – munkaerő jelentős részének tartózkodási helye* kritériumok segítségével nem azonosítható a joghatósággal rendelkező tagállam.

²⁰¹ COMMON POSITION adopted by the Council on 8 July 1996 with a view to adopting Directive 96/.../EC of the European Parliament and of the Council amending Council Directive 89/552/EEC on the coordination of certain provisions laid down by law, regulation or administrative action in Member States concerning the pursuit of television broadcasting activities, (EC) No 49/96, OJ 1996 C264.

²⁰² A 2(5) cikk angol nyelvű szövegváltozata: „If the question as to which Member State has jurisdiction cannot be determined according to paragraphs 3 and 4, the competent Member State shall be that in which the broadcaster is established within the meaning of Articles 52 and following of the Treaty establishing the European Community.”

3.3. A televíziós műsorszolgáltatók feletti joghatóság megállapításának kritériumai a 97/36/EK irányelv hatályba lépése után

A több évig tartó felülvizsgálati folyamatot követően, a televíziós irányelvet módosító 97/36/EK irányelv²⁰³ elfogadására 1997. június 30-án került sor – a műsorszolgáltatók feletti joghatóság megállapítására irányadó rendelkezéseit a 2. cikk tartalmazta.²⁰⁴

²⁰³ AZ EURÓPAI PARLAMENT ÉS A TANÁCS 97/36/EK IRÁNYELVE a tagállamok törvényi, rendeleti vagy közigazgatási intézkedésekben megállapított, televíziós műsorszolgáltató tevékenységre vonatkozó egyes rendelkezéseinek összehangolásáról szóló 89/552/EGK tanácsi irányelv módosításáról

²⁰⁴ A 89/552/EGK irányelv 2(1) cikkének angol nyelvű szövegváltozata: „2. Article 2 shall be replaced by the following: 'Article 2

1. Each Member State shall ensure that all television broadcasts transmitted by broadcasters under its jurisdiction comply with the rules of the system of law applicable to broadcasts intended for the public in that Member State.
2. For the purposes of this Directive the broadcasters under the jurisdiction of a Member State are:
 - those established in that Member State in accordance with paragraph 3;
 - those to whom paragraph 4 applies.
3. For the purposes of this Directive, a broadcaster shall be deemed to be established in a Member State in the following cases:(a) the broadcaster has its head office in that Member State and the editorial decisions about programme schedules are taken in that Member State;(b) if a broadcaster has its head office in one Member State but editorial decisions on programme schedules are taken in another Member State, it shall be deemed to be established in the Member State where a significant part of the workforce involved in the pursuit of the television broadcasting activity operates; if a significant part of the workforce involved in the pursuit of the television broadcasting activity operates in each of those Member States, the broadcaster shall be deemed to be established in the Member State where it has its head office; if a significant part of the workforce involved in the pursuit of the television broadcasting activity operates in neither of those Member States, the broadcaster shall be deemed to be established in the Member State where it first began broadcasting in accordance with the system of law of that Member State, provided that it maintains a stable and effective link with the economy of that Member State;(c) if a broadcaster has its head office in a Member State but decisions on programme schedules are taken in a third country, or vice-versa, it shall be deemed to be established in the Member State concerned, provided that a significant part of the workforce involved in the pursuit of the television broadcasting activity operates in that Member State.
4. Broadcasters to whom the provisions of paragraph 3 are not applicable shall be deemed to be under the jurisdiction of a Member State in the following cases:
 - (a) they use a frequency granted by that Member State; (b) although they do not use a frequency granted by a Member State they do use a satellite capacity appertaining to that Member State;(c) although they use neither a frequency granted by a Member State nor a satellite capacity appertaining to a Member State they do use a satellite up-link situated in that Member State.
5. If the question as to which Member State has jurisdiction cannot be determined in accordance with paragraphs 3 and 4, the competent Member State shall be that in which the broadcaster is established

„A 2. cikk helyébe a következő szöveg lép:

2. cikk

(1) Minden tagállam biztosítja, hogy a joghatósága alá tartozó műsorszolgáltatók által közvetített összes televíziós adás megfelel az adott tagállamban közcélú vételre szánt adásokra vonatkozó jogrendszeri előírásoknak.

(2) Ezen irányelv alkalmazásában egy tagállam joghatósága alá tartozó műsorszolgáltatók a következők:

- azok, amelyek az adott tagállamban a (3) bekezdés szerint telepedtek le,

- azok, amelyekre a (4) bekezdés vonatkozik.

(3) Ezen irányelv alkalmazásában a következő esetekben kell egy műsorszolgáltatót egy tagállamban letelepedettnak tekinteni:

a) a műsorszolgáltató központi ügyvezetésének helye az adott tagállamban található, és a műsorrenddel kapcsolatos szerkesztői döntéseket abban a tagállamban hozzák;

b) amennyiben a műsorszolgáltató központi ügyvezetésének helye az egyik tagállamban található, de a műsorrenddel kapcsolatos szerkesztői döntéseket egy másik tagállamban hozzák, azt abban a tagállamban letelepedettnak kell tekinteni, amelyikben a televíziós műsorszolgáltató tevékenység folytatásában szerepet játszó jelentős munkaerő működik; amennyiben az érintett tagállamok mindegyikében működik a televíziós műsorszolgáltató tevékenység folytatásában szerepet játszó jelentős munkaerő, akkor a műsorszolgáltatót abban a tagállamban letelepedettnak kell tekinteni, amelyikben a központi ügyvezetésének helye található; amennyiben a televíziós műsorszolgáltató tevékenység folytatásában szerepet játszó jelentős munkaerő az említett tagállamok egyikében sem működik, a műsorszolgáltatót abban a tagállamban letelepedettnak kell tekinteni, ahol elsőként megkezdte műsorszolgáltatását az adott tagállam jogrendszere szerint, feltéve hogy folyamatos és hatékony kapcsolatot tart fenn annak a tagállamnak a gazdaságával;

c) amennyiben egy műsorszolgáltató központi ügyvezetésének helye egy tagállamban található, de a műsorrenddel kapcsolatos döntéseket egy harmadik országban hozzák, vagy viszont, azt az érintett tagállamban letelepedettnak kell tekinteni, feltéve hogy a televíziós műsorszolgáltató tevékenység folytatásában szerepet játszó munkaerő jelentős része abban a tagállamban működik.

(4) Azokat a műsorszolgáltatókat, akikre a (3) bekezdés előírásai nem vonatkoznak, egy tagállam joghatósága alá tartozónak kell tekinteni a következő esetekben:

a) az adott tagállam által biztosított frekvenciát használják;

b) annak ellenére, hogy nem használják a tagállam által biztosított frekvenciát, de az adott tagállamhoz tartozó műholdkapacitást használják;

c) bár nem használják a tagállam által biztosított frekvenciát, sem pedig a tagállamhoz tartozó műholdkapacitást, de az adott tagállamban elhelyezkedő műholdas kapcsolattartó berendezést használják.

(5) Amennyiben nem dönthető el, hogy melyik tagállamnak van joghatósága, a (3) és (4) bekezdés szerint, a joghatósággal rendelkező tagállam az, amelyben a műsorszolgáltató az Európai Közösséget létrehozó szerződés 52. és további cikkeinek értelmezése szerint letelepedett.

Az irányelv 2. cikke „lépcsőzetes” joghatósági kritériumokat rögzít annak biztosítása érdekében, hogy az egyes televíziós műsorszolgáltatók tekintetében

within the meaning of Articles 52 and following of the Treaty establishing the European Community.”

kizárólag egyetlen tagállam rendelkezzen joghatósággal – a közösségi jogalkotó által választott jogalkotói technikát a szakirodalom, igen találóan, „matrjoskához” hasonlította.²⁰⁵

Az irányelv 2(1) cikke a származási ország elvét szavatolta, a 2. bekezdés pedig leszögezte, hogy ezen elv alkalmazásában a műsorszolgáltatók feletti joghatóság megállapítására irányadó kritérium a letelepedés helye; a 2(3) cikk pedig a „letelepedettség” megállapításának szabályait volt hivatott tartalmazni. A 2(3) cikk a pontja két (kritériumot jelölt meg a letelepedés helyének megállapítására: *a központi ügyvezetés helyét*, valamint *a műsorrenddel kapcsolatos szerkesztői döntések meghozatalának helyét*.

A b. pont azon esetekben alkalmazandó szabályokat tartalmazta, amikor a letelepedés helyének megállapítására irányadó kritérium kettéválk, vagyis *a központi ügyvezetés helye* nem ugyanabban a tagállamban található, mint ahol *a műsorrenddel kapcsolatos szerkesztői döntéseket* hozzák. Ezen probléma megoldására a b. pont újabb elemmel egészítette ki a segédkritériumok sorát: amennyiben a letelepedés helyének megállapítására használatos két fő kritérium nem ugyanabban a tagállamban található, figyelembe kell venni hol található *a televíziós műsorszolgáltató tevékenység folytatásában szerepet játszó munkaerő jelentős része*.

A három kritérium „játéka” során, a következőképpen történik a letelepedés helyének megállapítása: amennyiben a központi ügyvezetés helye és a szerkesztői döntések meghozatalának helye különböző tagállamokban van, a letelepedés helye a műsorszolgáltatói tevékenységben résztvevő munkaerő tartózkodási helyétől függ; amennyiben azonban a jelentős munkaerő két tagállam területén oszlik meg, a visszautalás értelmében ismét a központi ügyvezetés helye válik döntő szemponttá; amennyiben pedig egyik tagállam területén sincs jelen a munkaerő jelentős része, a műsorszolgáltatót abban a tagállamban kell letelepedettnek tekinteni, ahol első ízben megkezdte műsorszolgáltatását az adott tagállam jogrendszere szerint, feltéve hogy *folyamatos és hatékony kapcsolatot tart fenn annak a tagállamnak a gazdaságával*.

²⁰⁵ Nikoltchev, S. Jurisdiction over Broadcasters, *EC-Rules, Case Law, and an Ever-Changing Audiovisual Landscape*. In: Transfrontier Television in the European Union: Market Impact and Selected Legal Aspects, Background Paper prepared by the European Audiovisual Observatory for a Ministerial Conference on Broadcasting Organized by the Irish Presidency of the European Union. Dublin-Drogheda 1-3 March 2004, European Audiovisual Observatory, Strasbourg, 2004, 22. o.

A c. pont azokra a szituációkra vonatkozik, amelyekben a központi ügyvezetés helye egy tagállamban található, de a szerkesztői döntések meghozatalára egy harmadik országban kerül sor, vagy fordítva – a letelepedés helyének meghatározásához, ezekben az esetekben ismét a *jelentős munkaerő* válik döntő tényezővé. Továbbá, a 2(4) cikk értelmében, amennyiben a fenti kritériumok alapján nem állapítható meg a letelepedés helye, a 89/552/EK irányelv 2(1) cikke által is tartalmazott segédkritériumok – az adott tagállam által biztosított *frekvencia használata*, az adott tagállamhoz tartozó *műholdas kapacitás használata*, illetve a tagállamban elhelyezkedő *műholdas kapcsolattartó berendezés használata* – válnak irányadóvá a joghatósággal rendelkező tagállam azonosítása érdekében. Ezen rendelkezéseket követően, annak érdekében, hogy a letelepedés helyének meghatározása akkor is megvalósuljon, amikor a fenti kritériumok egyikének alkalmazása sem teszi ezt lehetővé, az 5. bekezdés visszautal a Római Szerződés letelepedés szabadságára irányadó rendelkezéseire.

A 2. cikk 4. és 5. bekezdéseibe foglaltakkal szemben, a műsorszolgáltatók feletti joghatóság megállapítására irányadó rendelkezések lelkét természetesen a 3. bekezdésében található, „matrjoskára” emlékeztető kritériumrendszer képezi, mely a következő táblázat segítségével ábrázolható:²⁰⁶

Központi ügyintézés helye	Szerkesztői döntések meghozatalának helye	Jelentős munkaerő tevékenységének helye	Joghatósággal rendelkező állam
X tagállam	X tagállam	nem lényeges	X tagállam
X tagállam	Y tagállam	X tagállam	X tagállam
X tagállam	Y tagállam	Y tagállam	Y tagállam
X tagállam	Y tagállam	X és Y tagállam	X tagállam
X tagállam	Y tagállam	sem X, sem Y tagállam	az a tagállam, amelyben először kezdte meg tevékenységét (feltétel: folyamatos és tartós kapcsolat a tagállam gazdaságával)

²⁰⁶ A táblázatot az European Platform of Regulatory Authorities (EPRA) 2011. októberi munkaiülésének anyaga alapján állítottam össze. 34th EPRA Meeting Content Regulation and New Media: Jurisdiction Challenges in a VOD Environment. Brussels, La Hulpe, 5-7 October 2011.

Központi ügyintézés helye	Szerkesztői döntések meghozatalának helye	Jelentős munkaerő tevékenységének helye	Joghatósággal rendelkező állam
X tagállam	Z harmadik ország	X tagállam	X tagállam
Z harmadik ország	X tagállam	X tagállam	X tagállam

Vitathatatlan tény, hogy a 97/36/EK irányelv műsorszolgáltatók feletti joghatósággal rendelkező tagállam azonosítására irányadó rendelkezései valóban felülvizsgálták a televíziós irányelv „joghatósági cikkét” és nagymértékben sikerült ez utóbbi súlyos hiányosságait pótolni. A felülvizsgálatot követően immár komplex kritériumrendszer hivatott lefedni az összes lehetséges felmerülő szituációt, annak érdekében, hogy a műsorszolgáltató letelepedési helye és ebből következően, a joghatósággal rendelkező tagállam azonosítva legyen. Ennek ellenére a 97/36/EK irányelv 2(3) cikke révén bevezetett szabályrendszert sem találta hibátlannak a szakirodalom, több ízben jelezve, hogy számos, jogi szempontból is releváns kérdés megválaszolatlan maradt. A legtöbb vitás kérdés éppen a 2(3) cikk központi elemeinek számító kritériumokkal – a központi ügyvezetés helyével és a műsorrenddel kapcsolatos szerkesztői döntésekkel, valamint a televíziós műsorszolgáltató tevékenység folytatásában szerepet játszó munkaerő jelentős részével – kapcsolatosan merült fel.

Tekintettel arra, hogy a fenti kritériumok igen jelentős szerepet játszanak a műsorszolgáltatók feletti joghatóság megállapításában, a következőkben az ezekkel kapcsolatosan felmerült jogi problémák elemzésére kerül sor.

3.3.1. A központi ügyvezetés helye és a műsorrenddel kapcsolatos szerkesztői döntések

A 97/36/Ek irányelv 2(3) cikke szövegezéséből egyértelműen kitűnik, hogy a központi ügyvezetés helye mellett, a műsorszolgáltatók letelepedési helyének azonosítására szolgáló központi elem szerepét a szerkesztői döntések terminus tölti be. Tekintettel arra, hogy a szerkesztői döntések fogalma rendkívüli fontossággal bír a

műsorszolgáltatók feletti joghatóság megállapítási folyamatában, az irányelv pedig nem tartalmazta a terminus definícióját, hamarosan felmerült az igény jelentésének minél pontosabb meghatározása iránt.

Az irányelv műsorszolgáltatók feletti joghatóság megállapítására irányadó rendelkezéseit tartalmazó 2(3) cikkén kívül, a szerkesztői döntések fogalmára vonatkozó utalások a preambulum 12. bekezdésében, valamint a műsorszolgáltató fogalma meghatározását tartalmazó 1(b) cikkben is találhatóak.

Az irányelv preambulának 12. bekezdése értelmében a műsorszolgáltató szervezetek letelepedési helye többek között olyan kritériumok segítségével határozható meg, mint a központi ügyvezetés helye, a jelentős munkaerő helye és a *műsorkészítési politikáról szóló döntések meghozatalának helye*:

„Mivel a televíziós műsorszolgáltató szervezet letelepedését gyakorlati feltételek egész sora határozhatja meg, mint például a szolgáltatást nyújtó központi ügyvezetésének helye, az a hely, ahol a műsorkészítési politikáról rendszerint hozzák a döntéseket, az a hely, ahol a közönségnek közvetítendő műsort végül keverik és feldolgozzák, valamint az a hely, ahol a munkaerő jelentős hányadára szükség van a televíziós műsorszolgáltató tevékenység folytatásához.”²⁰⁷

Figyelemre méltó, hogy a Bizottság eredeti irányelv-javaslatának 2. cikke még nem tartalmazta ezen kritériumokat – a letelepedés helyének azonosítására vonatkozóan csupán az általános, a tervezet preambuluma 11. bekezdésében is megjelenő, Factortame-ítéletben leszögezett kritériumokat tartotta irányadónak. A Bizottság elképzelése szerint a szerkesztői döntések/felelősség helye, akárcsak a preambulum 11. bekezdésében felsorolt többi kritérium, csupán az útmutató szerepét kell betöltse – a műsorszolgáltatók letelepedési helyét, akárcsak bármilyen más tevékenységi területű társaságét a Factortame ítéletben felsorolt általános kritériumok szellemében kell meghatározni. Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság a

²⁰⁷ A 97/36/EK irányelv preambuluma 12. bekezdésének angol nyelvű szövegváltozata: „Whereas the establishment of a television broadcasting organization may be determined by a series of practical criteria such as the location of the head office of the provider of services, the place where decisions on programming policy are usually taken, the place where the programme to be broadcast to the public is finally mixed and processed, and the place where a significant proportion of the workforce required for the pursuit of the television broadcasting activity is located;”

mindennapi szerkesztői ellenőrzés (day-to-day editorial decisions) kifejezés szövegbe iktatását javasolta,²⁰⁸ azonban a Bizottság nem tett eleget ennek a kérelemnek és a módosított irányelv-javaslat szövegébe, a hatályba lépő 97/36/EK irányelv által is tartalmazott, *műsorrenddel kapcsolatos szerkesztői döntések* terminust vezette be. Ezen fogalom jelentéstartalma – amint a szakirodalom igen találóan megállapította – „valahol a *mindennapi szerkesztői ellenőrzés*, *műsorpolitika* fogalmak között helyezkedik el, valamint a *műsorszolgáltató* fogalmának, az irányelv 1 (b) cikkébe foglalt definíciójához áll a legközelebb.”²⁰⁹

„Műsorszolgáltató az a természetes vagy jogi személy, aki szerkesztői felelősséget vállal a televíziós műsorrend összeállításáért az a) alpont értelmezése szerint, és aki ezeket közvetíti vagy harmadik felek bevonásával közvetítetteti;”

A szerkesztői döntések/felelősség fogalom értelmezésével kapcsolatos nehézségeket az a tény sem könnyítette meg, hogy az irányelvben bizonyos eltérések figyelhetők meg a terminusra utaló szövegrészekben: a preambulum fentebb idézett 12. bekezdése a *műsorkészítési politikáról szóló döntések meghozatalának helye* kifejezést tartalmazza, a műsorszolgáltató fogalmát definiáló 1(b) cikk a *műsorrend összeállításáért vállalt szerkesztői felelősségre* utal, míg a 2(3) cikk pedig a *műsorrenddel kapcsolatos szerkesztői döntések* terminus található.

Figyelemre méltó, hogy az Európa Tanács felülvizsgált Egyezménye, a 97/36/EK irányelv fentebb idézett szövegrészeibe foglaltakhoz képest, némi eltéréssel utal a fenti fogalmakra: 2(3) cikkének a. pontja a *televíziós műsor összeállításáért viselt szerkesztői felelősség (editorial responsibility for the composition of television programme services)* megfogalmazást tartalmazza, az 5. cikk a, b és c pontjai pedig a *műsorra vonatkozó szerkesztői döntések (decisions on programme schedules)* kifejezést foglalalja magába.

Az idézett jogszabályi szövegekből kitűnik, hogy bizonyos fokú párhuzamosság áll fenn a használatos terminusok között, amely többek között olyan értelmezési kérdés felvetésére adott okot, hogy mi a jelentése és jelentősége a

²⁰⁸ Economic and Social Committee, Opinion on the proposal for a European Parliament and Council Directive amending Council Directive 89/522/EEC on the coordination of certain provisions laid down by law, regulation or administrative action in Member States concerning the pursuit of television broadcasting activities.

²⁰⁹ Castendyk, Oliver, Dommering, Egbert, Scheuer, Alexander, *European Media Law*. Kluwer Law International, 2008, 348.o.

szerkesztői döntések fogalomnak, milyen összefüggésben áll a *szerkesztői felelősség* terminussal, valamint a fentiek milyen viszonyban állnak a szintén kulcsfontosságú *központi ügyvezetés helye* fogalommal.

Preambulum, 11. bekezdés		1(b) cikk		2(3) cikk		Egyezmény, 2(3) cikk		Egyezmény, 5 (a, b, c) cikk	
műsorkészítési politikáról szóló döntések meghozatalának helye	the place where decisions on programming policy are usually taken	szerkesztői felelősséget vállal a televíziós műsorrend összeállításáért	editorial responsibility for the composition of schedules of television programmes	műsorrenddel kapcsolatos szerkesztői döntések	editorial decisions about programme schedules	televíziós műsor összeállításáért viselt szerkesztői felelősség	editorial responsibility for the composition of television programme services	műsorra vonatkozó szerkesztői döntések	decisions on programme schedules

A fentiek tükrében a *szerkesztői döntések/felelősség* problematikája arra is jó példaként szolgálhat, hogy számos esetben – annak ellenére, hogy az irányelv fogalom-meghatározásokat is tartalmaz – a terminusok eltérő értelmezésére kerülhet sor. A szakirodalomban megfogalmazódott az a kérdés, hogy a műsorszolgáltatók azonosításában, valamint a joghatósággal rendelkező tagállam meghatározásában kulcsszerepet játszó *szerkesztői döntések/felelősség* fogalma a műsorszolgáltató társaság működtetésével járó napi szintű vagy inkább évente egyszer meghozandó stratégikus döntésekre utal.²¹⁰ A kérdés felvetői ugyanakkor azt is hozzátették, hogy a fenti kérdésre adandó válasz feltehetőleg e két lehetséges „pólus” között keresendő.

Továbbá felmerült az a probléma is, hogy mi a megoldás az olyan műsorszolgáltató társaság esetében, melyek igen összetett belső felépítéssel rendelkeznek – hiszen annak ellenére, hogy az irányelv megalkotói nem számoltak ilyen jellegű társasági struktúrákkal, ezek igen gyakran bizonyulnak a gazdasági

²¹⁰ Nikoltchev, S, *Jurisdiction over Broadcasters, EC-Rules, Case Law, and an Ever-Changing Audiovisual Landscape*. In: *Transfrontier Television in the European Union: Market Impact and Selected Legal Aspects*, Background Paper prepared by the European Audiovisual Observatory for a Ministerial Conference on Broadcasting Organized by the Irish Presidency of the European Union. Dublin-Drogheda 1-3 March 2004, European Audiovisual Observatory, Strasbourg, 2004, 27.o.; *Jurisdiction over Broadcasters in Europe, Report on a Round-table Discussion and Selection of Background Materials*. Iris Special, European Audiovisual Observatory, Strasbourg, 2002, 12. o.

szférában. Ugyancsak fontos megválaszolandó kérdés, hogy milyen szerepet játszanak a tulajdonosok és ez utóbbiak rendelkezési joga.

A 97/36/EK irányelv 2(3) cikkének a. pontja tartalmazta a műsorszolgáltatók letelepedési helye azonosításának alaphelyzetét: amennyiben egy műsorszolgáltató központi ügyvezetésének helye egy adott tagállamban található, és a műsorrenddel kapcsolatos szerkesztői döntéseket is abban a tagállamban hozzák meg, a műsorszolgáltató az illető tagállam területén letelepedettnek tekinthető. A szövegezés arra engedhet következtetni, hogy a közösségi jogalkotó meglátása szerint feltételezhető, majdhogynem vélelmezhető, hogy a legtöbb esetben a műsorszolgáltatók központi ügyvezetésének helye és a szerkesztői döntések meghozatalának helye ugyanazon tagállamhoz kapcsolható.

A 2(3) cikk b. pontjába foglalt kritériumrendszer kétségtelenül azt a felismerést tükrözi, hogy a műsorszolgáltató társaságok a 2(3) cikk a. pontjába foglaltaknál jóval bonyolultabb társasági struktúrával is rendelkezhetnek – erre utal a központi ügyvezetés helye és a szerkesztői felelősség kritériumok szétválasztása is. Ezen szétválasztás célja minden bizonnyal a joghatóság megállapításának megkönnyítése volt, de a szakirodalomban olyan véleménynek is hangot adtak, mely szerint ezáltal valójában homályosabbá vált a kérdés.²¹¹ Az idézett szerző érvelése szerint azáltal, hogy az irányelv nem tartalmazta a *műsorrenddel kapcsolatos szerkesztői döntések*, valamint a *központi ügyvezetés helye* fogalmak meghatározását, a letelepedés helye kritérium, mint a műsorszolgáltatók feletti joghatóság megállapítására irányadó fő kapcsoló elem is zavarossá és „potenciálisan összeférhetetlenné” vált. Azonban e fogalmak jelentésének minél pontosabb behatárolása elengedhetetlen, mivel nagymértékben befolyásolják a letelepedés helyének adott konkrét esetben való meghatározását.

A *műsorrenddel kapcsolatos szerkesztői döntések* terminus önmagában is igen problematikusnak tekinthető, mivel a szövegezés arra enged következtetni, hogy a *szerkesztői döntések* és a *műsorrend-összeállítása* általában ugyanazon helyen történik. A kritika szerint azonban ez a helyzet nem feltétlenül tekinthető jellemzőnek:

²¹¹ Harrison, Jackie, Woods, Lorna, *European broadcasting law and policy*. Cambridge University Press, New York, 2007, 185. o.

a szerkesztői döntések általában a műsorigazgató (director of programming) által hozott műsorpolitikai jellegű döntések, vagy pedig a menedzsment élén álló személyek egyike által hozott döntések.²¹² Azt sem lehet figyelmen kívül hagyni, hogy a helyi műsorok szerkesztése gyakran megbízás alapján történik, a fogadó államban lévő megbízott szerkesztő által hozott döntések révén, aki a társasági hierarchia alacsonyabb helyén foglal helyet.

A fenti problémán túlmenően, fontos kérdés annak meghatározása, hogy a műsorszolgáltatói tevékenység különböző szintjei milyen mértékű „önrendelkezéssel” vannak felruházva a szerkesztői döntések meghozatalának tekintetében. Ezen a területen viszonylag nagy különbségek érhetőek tetten a műsorszolgáltatók között, attól függően, hogy az adott műsorszolgáltatók hogyan állítják össze a közvetítendő tartalmat: megfigyelhető, hogy ugyanazon tartalom olyan módon is sugározható különböző tagállamok területére, hogy csupán a feliratozás/szinkronizálás tekintetében észlelhetőek eltérések – ebben az esetben a műsorszolgáltató különböző tagállamokban jelen lévő egységeinek csak korlátozott szerep jutván, kevés autonómiával rendelkeznek.²¹³ Ezzel szemben az is előfordulhat, hogy a műsorszolgáltatók helyi egységeinek szélesebb hatáskör jut a műsorrend kialakítása vagy akár bizonyos műsortartalmi elemek meghatározása felett. Ehhez hasonló helyzetekben feltevődhet a kérdés és vitathatóvá válik, hogy egyáltalán „belső piaci kategóriának” kell-e tekinteni az olyan televíziós csatornákat, melyek olyan mértékben alakítják át és szabják testre – saját piacuk igényei szerint – a műsorokat, hogy ezáltal új termékek jönnek létre.²¹⁴

Hasonlóképpen, felmerül az a probléma is, hogy a helyi piaci igényeknek való megfeleltetés érdekében végzett feliratozás vagy szinkronizálási tevékenység milyen mértékben minősíthető-e szerkesztői tevékenységnek vagy csupán a műsorszolgáltatói tevékenység működtetése fogalmkörébe sorolható be, vagy pedig tekinthető egyaránt szerkesztői és műsorszolgáltatói tevékenységnek is?²¹⁵

²¹² Uo.

²¹³ Uo.

²¹⁴ Uo.

²¹⁵ Harrison, Jackie, Woods, Lorna, *European broadcasting law and policy*. Cambridge University Press, New York, 2007, 186. o.

A joghatóság megállapítására irányadó rendelkezések alkalmazása számára a technikai fejlődés eredményeképpen megjelenő új műsorszolgáltatási formák, mint az interaktív televízió és a kapcsolódó új típusú szolgáltatások, új kihívásokat jelentettek: az elektronikus műsorújságok esetében például a szerkesztői szolgáltatások nyújtását nem feltétlenül ugyanaz a szereplő végzi, amelyik a tartalmat nyújtja. Továbbá, számos interaktív szolgáltatás esetében előfordulhat, hogy egyáltalán nem foglal magába szerkesztett tartalmakat. Ugyancsak probléma merülhet fel a szerkesztői felelősséggel kapcsolatosan azon műsorszolgáltatók esetében, melyek „televíziós csatornák előre összeállított programcsomagjait” közvetítik tovább. A fenti példák is rávilágítanak arra, hogy a műsorszolgáltatói környezetben végbemenő változások közvetlen hatással vannak a szabályozásra is, hiszen a műsorszolgáltatói környezet egy bizonyos fejlettségi fokára alkalmazott besorolások, meghatározások már nem kompatibilisek a technikai fejlettség magasabb fokán álló műsorszolgáltatói környezettel.

A szerkesztői döntések terminus pontos meghatározásának kérdésére kétségtelenül hatással van a *műsorszolgáltató* fogalmának a 97/36/EK irányelv 1(b) cikke által tartalmazott definíciója is. Figyelemre méltó, hogy párhuzamosság észlelhető a fenti meghatározás szövegezésében és a 2(3) cikknek a joghatóság megállapítására irányadó rendelkezései között – ugyanakkor mindkét szövegben ugyanaz a hiányosság érhető tetten: a szerkesztői felelősség fogalmának jelentése sincs kellőképpen tisztázva. A *műsorszolgáltató* terminus szerepe valójában egyfajta határvonal meghúzásának tekinthető: a *televíziós műsorokra* történő utalás célja a televíziós műsorszolgáltatásra való utalás, mely egyben a különböző adatszolgáltatások kizárásának célját szolgálja. A fenti meghatározás központi eleme kétségtelenül a szerkesztői felelősség fogalma, amelynek szerepe a tartalomra vonatkozó döntések elhatárolása az adások közvetítésére vonatkozó döntésektől – ezáltal mintegy kihangsúlyozódik a tartalomra vonatkozó kérdések és a továbbítási mechanizmusok között húzódó határvonal.²¹⁶ Annak ellenére azonban, hogy a szövegezésből következik a műsorszolgáltatások és az adatszolgáltatások közötti megkülönböztetés szükségességének jogalkotói szándéka, magának a szerkesztői

²¹⁶ Uo.

felelősség terminusnak pontos jelentésének, meghatározásának kérdése nyitott maradt.

3.3.2. A televíziós műsorszolgáltató tevékenység folytatásában szerepet játszó munkaerő jelentős része

A 97/36/EK irányelv preambuluma 12. bekezdése, a műsorkészítési politikáról szóló döntések meghozatalának helye mellett, a televíziós műsorszolgáltatói tevékenységhez szükséges jelentős munkaerő hányadát is felsorolta a műsorszolgáltató szervezetek letelepedési helye meghatározásához figyelembe vehető „gyakorlati kritériumok” között. A 2(3) cikk b. pontja megismétli a kritériumot és igen fontos szerephez juttatja: amennyiben a műsorszolgáltató központi ügyvezetésének helye az egyik tagállamban található, de a műsorrenddel kapcsolatos szerkesztői döntéseket egy másik tagállamban hozzák, a televíziós műsorszolgáltató tevékenység folytatásában szerepet játszó jelentős munkaerő működési helyének függvényében állapítandó meg a műsorszolgáltató társaság letelepedési helye.

A jelentős munkaerő működési helye így – azokban az esetekben, amelyekben az a. pontban megjelölt alapszituációtól eltérőek – a mérleg nyelvéné válik a letelepedés helyének megállapításában és, ebből következően, a joghatósággal rendelkező tagállam meghatározásában. Az idézett b. pont a televíziós műsorszolgáltató tevékenység folytatásában szerepet játszó jelentős munkaerő működési helyének függvényében, két szituációt különböztet meg: amennyiben a jelentős munkaerő az érintett tagállamok mindegyikében működik, valamint azon esetet, amikor az érintett tagállamok egyikében sem működik jelentős munkaerő. Az első esetben a letelepedés megállapítására irányadó döntő kritérium a központi ügyvezetés helye lesz, míg a második esetben „a műsorszolgáltatót abban a tagállamban letelepedettnek kell tekinteni, ahol elsőként megkezdte műsorszolgáltatói tevékenységét az adott tagállam jogrendszere szerint, feltéve hogy folyamatos és hatékony kapcsolatot tart fenn annak a tagállamnak a gazdaságával.”

A jelentős munkaerő kritériumnak a 2(3) cikk b. pontja is fontos szerepet tulajdonított: amennyiben a központi ügyvezetés helye és a szerkesztői döntések meghozatalának helye egy tagállam és egy harmadik ország között oszlik meg –

függetlenül attól, hogy a központi ügyvezetés helye vagy pedig a szerkesztői döntésekre kerül sor harmadik országban –: „a műsorszolgáltatót az érintett tagállamban kell letelepedettnek tekinteni, feltéve hogy a televíziós műsorszolgáltató tevékenység folytatásában szerepet játszó munkaerő jelentős része abban a tagállamban működik.”

A megfogalmazás és a használatos terminológia szempontjából figyelemre méltó, hogy egyrészt az irányelv különböző szövegrészeiben nem észlelhető olyan mértékű eltérések, mint a szerkesztői döntések/felelőség fogalmak esetében, *másrészt a televíziós műsorszolgáltató tevékenység folytatásában szerepet játszó jelentős munkaerő* kritérium tekintetében az irányelv és az Európa Tanács Egyezménye által használt terminológia is megegyezett:

97/36/EK irányelv, Preambulum, 11. bekezdés		97/36/EK irányelv, 2 (3) cikk		A határokat átlépő televíziózásról szóló európai egyezmény, 5 (3) cikk	
az a hely, ahol a munkaerő jelentős hányadára szükség van	the place where a significant proportion of the workforce required for the pursuit of the television broadcasting activity is located	a televíziós műsorszolgáltató tevékenység folytatásában szerepet játszó jelentős munkaerő működési helye	a significant part of the workforce involved in the pursuit of the television broadcasting activity	a televíziós műsorszolgáltatásban közreműködő munkaerő jelentős része	significant part of the workforce involved in the pursuit of the television broadcasting activity

Annak ellenére, hogy terminológiai szempontból, az ezen kritériumra utaló szövegrészek egységesnek tekinthetők, az irányelv ezen fogalom meghatározását sem tartalmazta, így a szerkesztői döntések/felelőség terminusokhoz hasonlóan kérdések merültek fel értelmezésével kapcsolatosan. Elsősorban az a kérdés tevődött fel, hogy pontosan mit ért az irányelv *a munkaerő jelentős része*, valamint a *televíziós*

műsorszolgáltatói tevékenység fogalmak alatt.²¹⁷ Az első terminussal kapcsolatosan főként az az eldöntendő, hogy az egy adott tagállamban tevékenykedő *munkaerő jelentős része* meghatározásánál mennyiségi vagy minőségi szempontokat, vagy pedig mindkettőt kell figyelembe venni?²¹⁸ A következőkben elsőként a *munkaerő jelentős része* fogalmat elemzem, majd rátérek a *televíziós műsorszolgáltatói tevékenység* terminus értelmezésére.

A *munkaerő jelentős része* fogalom értelmezésére kiemelt hangsúlyt fektetett a European Audiovisual Observatory és az European Platform of Regulating Authorities (EPRA) közös szervezésében 2001-ben sor kerülő, a műsorszolgáltatók feletti joghatóság problematikáját elemző szakértői kerekasztal-beszélgetés is.²¹⁹ A szakértői kerekasztal-beszélgetésről készített jelentésből kitűnik, hogy a *munkaerő jelentős része* terminus értelmezése vitás kérdésnek minősült és a résztvevő szakértők nem értettek egyet teljes mértékben a fogalom jelentését illetően. A *munkaerő jelentős része* problematikájának szentelt alfejezet első részében olvasható érvelés szerint ugyanis „valószínűsíthető, hogy a „jelentős rész” alatt nem „többséget” kell érteni, mivel amennyiben ez utóbbi jelentést szándékoztak volna tulajdonítani a kifejezésnek, ezt félreérthetetlenül lett volna leszögezve az irányelv szövegében”.²²⁰ Továbbá, az érvelés szerint, a *munkaerő jelentős része* terminus előtt használt „egy” határozatlan névelő használata arra utaló jel, hogy akár több „jelentős rész” is létezhet egy adott műsorszolgáltató társaság keretei között. Ugyanezen gondolatmenet értelmében: a *jelentős rész* terminus a műsorszolgáltató teljes munkaereje méretére vonatkozik – a két fogalom között rész-egész viszony áll fenn – a *jelentős rész* fogalmat egy „teljes egész részének” kell tekinteni.²²¹

²¹⁷ Castendyk, Oliver, Dommering, Egbert, Scheuer, Alexander, *European Media Law*. Kluwer Law International, 2008, 348.o.

²¹⁸ Nikoltchev, S, *Jurisdiction over Broadcasters, EC-Rules, Case Law, and an Ever-Changing Audiovisual Landscape*. In: *Transfrontier Television in the European Union: Market Impact and Selected Legal Aspects*, Background Paper prepared by the European Audiovisual Observatory for a Ministerial Conference on Broadcasting Organized by the Irish Presidency of the European Union. Dublin-Drogheda 1-3 March 2004, European Audiovisual Observatory, Strasbourg, 2004, 27. o.

²¹⁹ *Jurisdiction over Broadcasters in Europe, Report on a Round-table Discussion and Selection of Background Materials*. Iris Special, European Audiovisual Observatory, Strasbourg, 2002.

²²⁰ *Jurisdiction over Broadcasters in Europe, Report on a Round-table Discussion and Selection of Background Materials*. Iris Special, European Audiovisual Observatory, Strasbourg, 2002, 13. o.

Mindezek fényében, a jelentés szerint, arra a következtetésre lehet jutni, hogy a munkaerő jelentős rész fogalomnak nem kívántak minőségre utaló konnotációt ruházni.

A fenti érvelés ellenére azonban, a jelentésben az is megfogalmazódott, hogy az az állítás sem javít a helyzeten, hogy a *munkaerő jelentős része* terminus egyaránt utal mennyiségi és minőségi körülményekre is.

Véleményem szerint a *televíziós műsorszolgáltató tevékenység folytatásában szerepet játszó munkaerő jelentős része* fogalom értelmezésekor nem lehet figyelmen kívül hagyni az Európai Bizottságnak a televíziós irányelvet felülvizsgálandó irányelv-javaslatának indoklásába foglalt, erre vonatkozó fogalommagyarázatát sem,²²² mely szerint a „jelentős” terminus egyrészt, a munkaerő mennyiségi szempontból vett fontos részére utal, másrészt pedig a munkaerő *minőségi* szempontból vett fontos részére, vagyis a személyzet azon részére, melynek tevékenysége „közvetlenül összefüggésben áll a műsorok előállításával és/vagy forgalmazásával.”

Tekintettel az Európai Bizottság fenti álláspontjára is, úgy gondolom, hogy az elemzett terminus mindenképpen utal a minőségi tényezőre, hiszen a szövegezés szerint a *televíziós műsorszolgáltató tevékenység folytatásában szerepet játszó* munkaerőt kell figyelembe venni – ahhoz, hogy a munkaerő tevékenységi helye befolyással legyen a műsorszolgáltató letelepedési helyének megállapításához, szükségszerűen bizonyos feltételeknek kell megfelelnie. Véleményem szerint csak az a munkaerő minősülhet „jelentősnek”, amely szoros kapcsolatban áll az illető vállalkozás fő tevékenységi területével, a televíziós műsorszolgáltatással. Ezen túlmenően, azt a megállapítást is helyesnek tartom, mely szerint a *munkaerő jelentős része* kifejezés a műsorszolgáltatási tevékenységben részt vevő személyzet számára is utal – a terminus mennyiségi konnotációval is bír. Az irányelv 2(3) cikkének szövegezéséből ugyanis kitűnik, hogy a „mennyiségi faktor” is fontos szereppel bír: a b. pont második mondata arra az esetre utal, melyben a televíziós műsorszolgáltató

²²¹ *Jurisdiction over Broadcasters in Europe, Report on a Round-table Discussion and Selection of Background Materials*. Iris Special, European Audiovisual Observatory, Strasbourg, 2002, 13. o.

²²² Commission, Report on the Application of Directive 89/552/EEC and a Proposal for a European Parliament and Council Directive amending Council Directive 89/552/EEC (COM (95) 86 final), 30. o.

tevékenység folytatásában szerepet játszó jelentős munkaerő több tagállam területén oszlik meg; a második mondat pedig azon esetre, melyben egyik tagállam területén sem található jelentős munkaerő.

A fentiek fényében az a szakirodalmi álláspont tekinthető leginkább követendőnek, mely szerint az elemzett kritérium egyaránt utal a munkaerő minőségére és mennyiségére is, de a jogalkotó a hangsúlyt a minőségi tényezőkre kívánta fektetni.²²³

Amennyiben a *munkaerő jelentős része* fogalom valóban bír minőségi konnotációval is, feltevődik a kérdés, hogy a munkaerő mely részét kell figyelembe venni: a munkaerő mely része, milyen kategóriák minősülnek „jelentősnek”? Figyelembe vehetőek vagy éppen ellenkezőleg: kizárhatóak például a műszaki szakemberek és az értékesítési részlegeken dolgozók?²²⁴ Vagy inkább a döntéshozói hatáskörrel rendelkezők és a műsorközvetítői tevékenységet ellátó személyzet számít a *munkaerő jelentős részének*?

A fenti kérdések megválaszolásához elengedhetlenné válik a *televíziós műsorszolgáltatói tevékenység* terminus jelentésének megfejtése. A fogalom jelentésével kapcsolatos utalás a VT4 ügyben is található, melyben Bíróság nem vette figyelembe, letelepedettségre utaló döntő tényezőként, hogy a műsorszolgáltató társaság Belgium területén tevékenykedő személyzetének számottevő része a műsorok előállításával és reklámozással foglalkozott. Figyelemre méltó, hogy a reklámok értékesítésével és a forgalmazással kapcsolatos tevékenységet végző személyzetet, a műsorszolgáltatók feletti joghatóság problematikáját taglaló kerekasztal-megbeszélésen részt vevő szakértők is kizárták a televíziós műsorszolgáltatói tevékenységet végzők köréből.²²⁵

Az irányelv preambulának, fentebb is idézett 12. bekezdése is nyújthat segíthet a terminus értelméhez, mely a műsorszolgáltatók letelepedési helyének

²²³ Castendyk, Oliver, Dommering, Egbert, Scheuer, Alexander, *European Media Law*. Kluwer Law International, 2008, 348. o.

²²⁴ Nikoltchev, S, *Jurisdiction over Broadcasters, EC-Rules, Case Law, and an Ever-Changing Audiovisual Landscape*. In: *Transfrontier Television in the European Union: Market Impact and Selected Legal Aspects*, Background Paper prepared by the European Audiovisual Observatory for a Ministerial Conference on Broadcasting Organized by the Irish Presidency of the European Union. Dublin-Drogheda 1-3 March 2004, European Audiovisual Observatory, Strasbourg, 2004, 27.o;

²²⁵ *Jurisdiction over Broadcasters in Europe, Report on a Round-table Discussion and Selection of Background Materials*. Iris Special, European Audiovisual Observatory, Strasbourg, 2002, 13.o.

meghatározására irányadó „gyakorlati kritériumok” között felsorolja azt a helyet is „ahol a közönségnek közvetítendő műsort végül keverik és feldolgozzák”. Ebben a tekintetben azt az álláspontot képviselem, mely szerint a műsorok végső keverését és feldolgozását végző személyzet is besorolható *televíziós műsorszolgáltatói tevékenységet végző* munkaerő kategóriájába, következésképpen beszámítandó a letelepedettség megállapításához irányadó munkaerő jelentős részébe.²²⁶

Továbbá, a munkaerő jelentős része terminus értelmezéséhez kétségtelenül támpontot nyújthat televíziós műsorszolgáltatás fogalmának, a televíziós irányelv 1(a) cikkébe foglalt, meghatározása is:

„televíziós műsorszolgáltatás” a közönség számára vételre szánt, vezetékes vagy az éterben kezdeményezett műsorszolgáltatás, beleértve a műholdas műsorszolgáltatást is, kódolatlan vagy kódolt formában (...)”²²⁷

A fenti meghatározás arra enged következtetni, hogy kizárólag az ebben felsorolt tevékenységet végző személyzet vehető számba annak megállapításához, hogy a munkaerő jelentős része a televíziós műsorszolgáltató tevékenységgel kapcsolatos munkát végez vagy sem.

Az idézett szakértő kerekasztal beszélgetésről készített jelentése azon véleménynek is hangot ad, mely szerint a *televíziós műsorszolgáltató tevékenység* terminus bevezetésének célja, a *jelentős rész* terminuséhoz hasonlóan, az esetleges joggal való visszaélések megakadályozása volt.²²⁸ Példaként az írott sajtót is működtető média csoportokra utaltak, melyek esetében az adott újságokkal kapcsolatos tevékenységeket végző személyzet nem számítható be a 97/36/EK irányelv 2(3) cikke értelmé szerinti, a letelepedettség megállapítására irányadó *munkaerő jelentős része* kategóriába.

A fenti szakirodalmi és szakértői álláspontokat elmezve elmondható, hogy a *szerkesztői felelősség/döntések* fogalmakkal kapcsolatos értelmezési nehézségekkel

²²⁶ Castendyk, Oliver, Dommering, Egbert, Scheuer, Alexander, *European Media Law*. Kluwer Law International, 2008, 348.o.

²²⁷ A televíziós irányelv 1(a) cikkének angol nyelvű szövegváltozata: “television broadcasting means the initial transmission by wire or over the air, including that by satellite, in unencoded or encoded form, of television programmes intended for reception by the public (...)”

²²⁸ *Jurisdiction over Broadcasters in Europe, Report on a Round-table Discussion and Selection of Background Materials*. Iris Special, European Audiovisual Observatory, Strasbourg, 2002, 13. o

szemben, a *televíziós műsorszolgáltató tevékenység folytatásában szerepet játszó munkaerő jelentős része* terminussal kapcsolatosan viszonylag kevesebb vitás kérdés merült fel. Figyelemre méltó azonban, hogy míg a *jelentős rész* fogalom behatárolását tekintetében általában egyetértés állt fenn – a legtöbb nézőpont szerint egyaránt *mennyiségi* és *minőségi* szempontokra utal – a *televíziós műsorszolgáltató tevékenység* terminus jelentését illetően már lényegesebb különbségek is észlelhetők: a Bizottság álláspontja szerint a terminust úgy kell értelmezni, hogy magában foglalja a műsorok forgalmazásával kapcsolatos tevékenységet végző személyzetet is; ezzel szemben a szakértői jelentés, ugyanazt a kategóriát kizárta a *televíziós műsorszolgáltató tevékenységet* végző munkaerő köréből.

Továbbá, tekintettel arra, hogy akárcsak a *szerkesztői felelősség/döntések* fogalmak esetében, a *televíziós műsorszolgáltató tevékenység folytatásában szerepet játszó munkaerő jelentős része* terminust sem definiálta az irányelv, számos nyitott kérdés maradt. Ilyennek minősül például a szakirodalom azon felvetése is, mely szerint a műsoroknak, a helyi piacoknak való megfeleleltés érdekében eszközölt szinkronizálása és feliratozása minősíthető-e szerkesztői tevékenységnek vagy inkább a televíziós műsorszolgáltató tevékenység folytatásával kapcsolatos tevékenységek közé sorolható be?²²⁹

Véleményem szerint a fenti és az ehhez hasonló problémafelvetésekre, pontos definíciók hiányában, nem könnyű feladat egyértelmű választ adni, hiszen fennáll annak a lehetősége, hogy az elemzett fogalmakat eltérő módon értelmezik a tagállamokban. Figyelemre méltó azonban, hogy az Európai Bizottság számára is nyilvánvaló volt az esetleges értelmezésbeli különbségek felmerülésének lehetősége: a televíziós irányelvet felülvizsgálandó irányelv-javaslatának, fentebb is hivatkozott, indoklásában²³⁰ leszögezte, hogy a letelepedés megállapítására irányadó kritériumokkal kapcsolatos, tagállamok között felmerülő nézeteltéréseket, a nemzeti bírói hatóságoknak, valamint az Európai Bíróságnak kell feloldania.

Véleményem szerint, tekintettel arra, hogy a *műsorszolgáltató tevékenység folytatásában szerepet játszó munkaerő jelentős része* fogalom rendkívül fontos

²²⁹ Harrison, Jackie, Woods, Lorna, *European broadcasting law and policy*. Cambridge University Press, New York, 2007, 186. o.

²³⁰ Commission, Report on the Application of Directive 89/552/EEC and a Proposal for a European Parliament and Council Directive amending Council Directive 89/552/EEC (COM (95) 86 final), 30. o.

szerepet játszik a műsorszolgáltatók feletti joghatósággal rendelkező tagállam megállapításában, a 97/36/EK irányelvnek tartalmaznia kellett volna némi „útbaigazítást” a potenciális értelmezési nehézségek feloldása végett. Úgy gondolom, hogy a leginkább célravezető megoldás az irányelv preambulumban utalni a terminus jelentésére – a Bizottságnak, az irányelv-javaslat indoklásába foglalt, fentebb is idézett, fogalom-magyarázatának beiktatása is segítette volna az értelmezési nehézségek feloldását.

3.4. A joghatóság megállapítására irányadó kritériumok a televíziós irányelv második felülvizsgálati folyamatában: a nyilvános konzultációs szakasztól az AVMSZ irányelv elfogadásáig

3.4.1. A joghatóság megállapítására irányadó kritériumok a nyilvános konzultációk szakaszában (2003 – 2005)

3.4.1.1. A 2003-as nyilvános konzultáció szakasza

A „határok nélküli televíziózásról” szóló 89/552/EGK irányelv alkalmazásáról szóló negyedik jelentéshez²³¹ csatolt munkaprogrammal a Bizottság 2003-ban útjára indította a 97/36/EK irányelvvel módosított 89/552/EGK irányelv felülvizsgálatát célzó első konzultációs fordulót, amelynek keretében közmeghallgatásra és írásos konzultációra került sor.

Az első nyilvános konzultációt 2003-ban bonyolították le, melynek első mozzanataként a Bizottság vitaindító cikkeket tett közzé internetes honlapján, és felkérte az érdekelteket, hogy 2003. július 15-ig írásban tegyenek észrevételeket.

A joghatóság megállapításával kapcsolatos problémákra az ötödik vitaindító cikk²³² vonatkozott, mely alapvetően a következő kérdést tartalmazta: „Figyelembe véve a közelmúltban végbement technikai és piaci fejlődést, megfelelőek-e a hatáskörrel rendelkező tagállam meghatározására irányadó rendelkezések? Merültek-e

²³¹ Commission of the European Communities, FOURTH REPORT FROM THE COMMISSION TO THE COUNCIL, THE EUROPEAN PARLIAMENT, THE EUROPEAN ECONOMIC AND SOCIAL COMMITTEE AND THE COMMITTEE OF THE REGIONS on the application of Directive 89/552/EEC "Television without Frontiers", COM(2002) 778 final on the application of Directive 89/552/EEC "Television without Frontiers", COM(2002) 778 final

²³² DISCUSSION DOCUMENT, REVIEW OF THE "TELEVISION WITHOUT FRONTIERS" DIRECTIVE. THEME 5: APPLICATION (RELATED ASPECTS). A dokumentum elérhetősége és letöltésének időpontja: http://ec.europa.eu/avpolicy/docs/reg/modernisation/2003_review/twf2003_theme5_en.pdf, 2013-12-11.

fel problémák ezen rendelkezések értelmezésével és/vagy alkalmazásával? Igenlő válasz esetén – melyek a megoldási javaslatok a felmerült problémák orvoslására?

A Bizottsághoz több mint 150 írásos észrevétel érkezett be (mintegy 1350 oldal terjedelemben) az érintettektől (közszolgálati és magántulajdonú műsorszolgáltatóktól, szabályozóktól, műsorkészítőktől, jogbirtokosoktól) és a legtöbb tagállamtól; ezt követően pedig több közmeghallgatásra került sor.

A televíziós műsorszolgáltatók feletti joghatóság megállapítására irányadó kritériumok az Európai Bizottságnak küldött írásos észrevételek tükrében

Figyelemre méltó, hogy ennek az első konzultációs fordulónak keretén belül az irányelv alkalmazására, valamint a műsorszolgáltatók feletti joghatóság megállapítására vonatkozó kérdésekre viszonylag kevés válasz érkezett; az ezen kérdésekre mégis reflektáló írásbeli hozzájárulások többsége szerint pedig a televíziós irányelvnek a műsorszolgáltatók felett hatáskörrel rendelkező tagállam meghatározására irányadó rendelkezéseit, valamint a származási ország elvét megfelelőnek tartotta.

A tagállamok közül Dánia és Írország reflektált az irányelv alkalmazására és a joghatóság problematikáját érintő kérdésekre. A dán kulturális minisztérium szerint az irányelv alkalmazása során Dánia nem tapasztalt nehézségeket annak megállapításában, hogy adott műsorszolgáltató felett mely tagállam rendelkezik joghatósággal.²³³ Ennek ellenére a dán kulturális minisztérium, a Bizottság vitaindítójára adott válaszban a fentiekhez azt is hozzátette, hogy tekintettel a műsorszolgáltatói szektorban végbemenő technikai jellegű fejlődésre, szükséges lehet az irányelv 2. cikkének felülvizsgálata.

Írország– a dán kulturális minisztérium szűkszavú megállapításaihoz viszonyítva – érdemben tárgyalta a műsorszolgáltatók feletti joghatóság problematikáját, valamint konkrét javaslatokat is megfogalmazott.²³⁴ A tagállam

²³³ Ministry of Culture – Denmark, Consultation on the Television without Frontiers Directive. A dokumentum elérhetősége és letöltésének időpontja: http://ec.europa.eu/avpolicy/docs/reg/modernisation/2003_review/contributions/wc_da_en.pdf, 2013.12.15;

²³⁴ Ireland's Submission to the European Commission in relation to the Review of the Television Without Frontiers Directive. A dokumentum elérhetősége és letöltésének időpontja:

mindenekelőtt hangsúlyozta, hogy álláspontja szerint a származási ország elvet határozottan támogatja, ugyanakkor azon véleményének is hangot adott, mely szerint a műsorszolgáltatók feletti joghatósággal rendelkező tagállam meghatározására irányadó kritériumok felülvizsgálat tárgyát kell képezniük.²³⁵

Az Írország által megfogalmazott kritika szerint a joghatóság megállapítására irányadó kritériumrendszer azért problematikus, mert megfosztja a tagállamokat attól a lehetőségtől, hogy a legnagyobb részben a területüket célzó, de más tagállamból származó, műsorszolgáltatások felett hatáskört gyakoroljon és saját nemzeti jogszabályait alkalmazza ezen műsorszolgáltatásokra. Az érvelés szerint a televíziós irányelv joghatósági rendelkezései azt eredményezik, hogy tagállamok nemzeti identitásának megőrzéséhez való joga szükségtelen korlátozást kénytelen elszenvedni.

Írország szerint, figyelembe véve a televíziós műsorszolgáltatások számának robbanásszerű növekedését, a hatékony nemzeti szabályozás csak akkor érvényesülhet, amennyiben a joghatóság megállapításánál a hangsúly a *műsorszolgáltatókról a műsorszolgáltatásokra* tevődne át. Ennek a gondolatmenetnek a folytatásaként Írország azt javasolta, hogy a műsorszolgáltatók feletti joghatóság megállapítása minden műsorszolgáltatás esetében annak figyelembevételével kell történjen, hogy az adott műsorszolgáltatás legnagyobb részben mely tagállam területét célozza.²³⁶

A fenti javaslat hatékony megvalósulása érdekében Írország, az Európai Bizottság vitaindítójára küldött válaszában, két lehetséges megoldást vázolt fel: az első, „radikálisabb” változat szerint a televíziós irányelv 2. cikkének központi elemét a jövőben a *műsorszolgáltatás* fogalmának kell képeznie a *műsorszolgáltató* terminus helyett. Ezáltal megnyílna az út egy olyan új rendelkezés szövegezéséhez, amely lehetővé tenné a tagállamok számára, hogy olyan *műsorszolgáltatás* felett is

http://ec.europa.eu/avpolicy/docs/reg/modernisation/2003_review/contributions/wc_ireland.pdf,
2013.12.15.

²³⁵ Ireland's Submission to the European Commission in relation to the Review of the Television Without Frontiers Directive, 1 – 2 o. A dokumentum elérhetősége és letöltésének időpontja: http://ec.europa.eu/avpolicy/docs/reg/modernisation/2003_review/contributions/wc_ireland.pdf,
2013.12.15.

²³⁶ Ireland's Submission to the European Commission in relation to the Review of the Television Without Frontiers Directive, 2 o. A dokumentum elérhetősége és letöltésének időpontja: http://ec.europa.eu/avpolicy/docs/reg/modernisation/2003_review/contributions/wc_ireland.pdf,
2013.12.15.

joghatóságot gyakoroljanak, melyek teljes egészében vagy legnagyobbrészt az ő területükre irányulnak.²³⁷

Az Írország által felvázolt második, az előbbinél „mérsékeltőbb”, megoldási javaslat szerint egy olyan rendelkezés bevezetése volna szükséges, mely arra kötelezné azon tagállamokat, melyek joghatósága alatt olyan műsorszolgáltatók állnak, melyek televíziós műsorszolgáltatásai teljes egészükben vagy legnagyobbrészt egy másik tagállam területére irányulnak, hogy ezen utóbbi tagállam kérésére, biztosítsák, hogy az illető műsorszolgáltatók eleget tesznek a műsorokat vételező/fogadó tagállamban hatályos, műsorszolgáltatásokra irányadó, jogszabályi előírásoknak.²³⁸

Figyelemre méltó továbbá, hogy Írország javaslata kitért annak vizsgálatára is, hogy milyen kritériumok alapján lehet megállapítani, hogy az adott *műsorszolgáltatás* teljes egészében vagy legnagyobbrészt egy bizonyos tagállam területére van irányítva. A dokumentum szerint olyan kritériumok vehetőek figyelembe mint az illető műsorszolgáltatás által használt nyelv, a reklámok által célzott piac, valamint a műsor nézőközönsége (viewing figures for the broadcasts).

Az Egyesült Királyság részéről az Independent Television Commission (a továbbiakban: ITC) nyújtott be írásos észrevételeket az Európai Bizottságnak. Az ITC mindenekelőtt leszögezte, hogy álláspontja szerint a származási ország elve, mint a televíziós irányelv központi eleme, a műsorszolgáltatók feletti joghatósággal

²³⁷ A 2. cikk ilyen jellegű módosítása eredményeként például a BSkyB műsorszolgáltató azon műsorszolgáltatásai melyek legnagyobbrészt az Egyesült Királyság területén tartózkodó nézőket célozzák, továbbra is az Egyesült Királyság hatóságainak jogi felügyelete alatt állnának; a legnagyobbrészt Írország területét célzó műsorszolgáltatásai azonban már az ír hatóságok szabályozási jogkörébe kerülnének. Lásd: Ireland's Submission to the European Commission in relation to the Review of the Television Without Frontiers Directive, 17. o.

A dokumentum elérhetősége és letöltésének időpontja:

http://ec.europa.eu/avpolicy/docs/reg/modernisation/2003_review/contributions/wc_ireland.pdf,
2013.12.15.

²³⁸ Ebben az esetben, az Írország által felvázolt példában, a BSkyB műsorszolgáltató felett továbbra is az Egyesült Királyság gyakorolna joghatóságot, de a brit hatóságok arra volnának kötelezve, hogy a BSkyB azon műsorszolgáltatásai tekintetében, melyek legnagyobbrészt Írország területe felé irányulnak, az ír hatóságok kérésére, biztosítsák, hogy az adott műsorszolgáltatások megfelelnek az Írországban hatályos jogszabályi előírásoknak. Lásd: Ireland's Submission to the European Commission in relation to the Review of the Television Without Frontiers Directive, 17 o.

A dokumentum elérhetősége és letöltésének időpontja:

http://ec.europa.eu/avpolicy/docs/reg/modernisation/2003_review/contributions/wc_ireland.pdf,
2013.12.15.

rendelkező tagállam meghatározására irányadó fő kritériuma, melynek alkalmazása alól továbbra is csak olyan okokkal kapcsolatos kivételek fogadhatóak el, mint a kiskorúak, valamint az emberi méltóság védelme.²³⁹ Továbbá, a származási ország elve képezi az alapját az irányelv „közös piaci céljainak”, melynek hiánya esetében nem valósulhatott volna meg a határokon átnyúló televíziózás és számos műsorszolgáltatónak nem nyílt volna lehetősége hatékony tevékenységet kifejtteni.²⁴⁰

Az ITC meglátása szerint a fogadó állam elvének bevezetése „tarthatatlan” volna, hiszen feltevődik a kérdés, hogy ezen elv esetleges alkalmazása esetében – amennyiben egy televíziós jel több tagállamban is fogható – mely tagállam jogszabályai alkalmazandóak, mely tagállam rendelkezne valójában joghatósággal?

A felvázolt okok fényében, az ITC egyértelmű véleménye az volt, hogy a származási ország elve alóli további kivételek bevezetése nem elfogadható, a tagállamok között esetlegesen felmerülő joghatósági problémák feloldását pedig inkább a nemzeti szabályozó hatóságok közötti szorosabb együttműködési formák fejlesztésében látta.

A műsorszolgáltatók részéről beküldött hozzászólások közül a *Discovery Network Europe* (a továbbiakban: Discovery) álláspontja emelendő ki.²⁴¹ Figyelemre méltó, hogy a műsorszolgáltató társaság több ízben is hangsúlyozta a származási ország elvének fontosságát és azon egyértelmű meggyőződésének adott hangot, hogy ez az elv továbbra is a joghatóság meghatározásának központi eleme kell maradjon. A Discovery ugyanakkor felhívta az Európai Bizottság figyelmét arra is, hogy „ahol

²³⁹ ITC RESPONSE TO THE TWF DIRECTIVE REVIEW, A dokumentum elérhetősége és letöltésének időpontja:

http://ec.europa.eu/avpolicy/docs/reg/modernisation/2003_review/contributions/wc_itc.pdf,
2013.12.15.

²⁴⁰ ITC RESPONSE TO THE TWF DIRECTIVE REVIEW, 12. o. A dokumentum elérhetősége és letöltésének időpontja:

http://ec.europa.eu/avpolicy/docs/reg/modernisation/2003_review/contributions/wc_itc.pdf,
2013.12.15.

²⁴¹ Discovery Networks Europe (DNE), REVIEW OF THE TELEVISION WITHOUT FRONTIERS DIRECTIVE RESPONSE FROM DISCOVERY NETWORKS EUROPE, 7-8 o.

A dokumentum elérhetősége és letöltésének időpontja:

http://ec.europa.eu/avpolicy/docs/reg/modernisation/2003_review/contributions/wc_dne.pdf,
2013.12.15.

szükséges, pontosítsa a letelepedettség megállapítására irányadó kritériumokat”,²⁴² de nem fejtette ki, hogy nézőpontja szerint a televíziós irányelv 2. cikkébe foglalt kritériumrendszer mely elemei szorulnak pontosításra. A Discovery álláspontját abból kifolyólag tartom jelentősnek, mert részletes és hiteles indoklást tartalmaz arra vonatkozóan, hogy egy műsorszolgáltató számára milyen szempontok miatt nélkülözhetetlen a televíziós irányelv 2. cikkének központi elemét képező származási ország elve, valamint a letelepedettség megállapítására irányadó kritériumrendszer pontossága. A dokumentum szerint a származási ország elve, valamint az irányelv letelepedési kritériumai jelentik azt a két alappillért, melyre alapozva, a Discovery és a hozzá hasonló műsorszolgáltatók, „képesek építeni hálózatukat”.²⁴³ Továbbá, a dokumentum hangsúlyozza, hogy a több tagállamban is másodlagos székhellyel rendelkező Discovery számára elengedhetetlen, hogy a jogszabályi rendelkezések lehetővé tegyék a műsorszolgáltatói tevékenységek határokon átnyúló, zavartalan lebonyolítását – a zökkenőmentes műsorszolgáltatás az egységes európai piac működését feltételezi.

Az Egyesült Királyságban engedélyezett műholdas és kábeles műsorszolgáltatók érdekeit képviselő Satellite and Cable Broadcasters’ Group²⁴⁴ (a továbbiakban: SCBG) álláspontja szerint a televíziós irányelv 2. cikkében lefektetett szabályok kellőképpen szilárdnak bizonyultak a joghatósággal rendelkező tagállam meghatározásához. A SCBG szerint – tekintettel arra, hogy a származási ország elve kulcsfontosságú szerepet játszott az európai műsorszolgáltatói szektor bővülésében – az elv alkalmazásnak korlátozásai továbbra is csak az irányelvben felsorolt esetekre

²⁴² Discovery Networks Europe (DNE), REVIEW OF THE TELEVISION WITHOUT FRONTIERS DIRECTIVE RESPONSE FROM DISCOVERY NETWORKS EUROPE, 7. o. A dokumentum elérhetősége és letöltésének időpontja: http://ec.europa.eu/avpolicy/docs/reg/modernisation/2003_review/contributions/wc_dne.pdf, 2013.12.15.

²⁴³ Discovery Networks Europe (DNE), REVIEW OF THE TELEVISION WITHOUT FRONTIERS DIRECTIVE RESPONSE FROM DISCOVERY NETWORKS EUROPE, 7. o. A dokumentum elérhetősége és letöltésének időpontja: http://ec.europa.eu/avpolicy/docs/reg/modernisation/2003_review/contributions/wc_dne.pdf, 2013.12.15.

²⁴⁴ Response to the Review of the Television without Frontiers Directive by the Satellite and Cable Broadcasters’ Group. A dokumentum elérhetősége és letöltésének időpontja: http://ec.europa.eu/avpolicy/docs/reg/modernisation/2003_review/contributions/wc_scbg.pdf, 2013.12.16.

szorítkozhatnak. Ugyanennek a gondolatmenetnek a folytatásaképpen, az érdekvédelmi szakmai szervezet hangsúlyozta, hogy a televíziós irányelv által biztosított rugalmas jogszabályi háttérnek és a származási ország elvének köszönhető, hogy a televíziós műsorszolgáltatói piac növekedni tudott – „mesterséges” jogszabályi korlátozások bevezetése pedig szükségtelenül akadályozná ezt a pozitív folyamatot.²⁴⁵

Az SCBG álláspontja szerint a jövőben is ugyanolyan fontos a származási ország elve által fémjelzett rugalmas jogszabályi háttér megőrzése, hiszen ezáltal a lekérhető médiaszolgáltatások térnyerését követő időszakban is továbbra biztosítva lenne az európai műsorszolgáltatói piac fejlődése.

Az Európai Bizottsághoz beérkezett írásos észrevételek közül kiemelendő az európai médiafogyasztók érdekeit képviselő EURALVA²⁴⁶ (European Alliance of Listeners' and Viewers' Associations) hozzájárulása is. Annak ellenére, hogy a szervezet a vitaindító cikkben megfogalmazott kérdésre nyújtott válaszában azt nyilatkozta, hogy nem tudja megítélni, hogy a műsorszolgáltatók felett hatáskörrel rendelkező tagállam meghatározására irányadó rendelkezések megfelelőek-e, véleményem szerint a Bizottsághoz intézett írásos észrevételei tartalmazzak néhány, a műsorszolgáltatók feletti joghatóság problematikája szempontjából figyelemre méltó megállapítást és javaslatot.

Az EURALVA ugyanis azt a kérdést vetette fel, hogy – tekintettel a műsorszolgáltatói tevékenység egyre inkább határokon átnyúló jellegűvé válására – mindinkább nehézséget okoz a különböző tagállamokban tartózkodó nézők számára annak megállapítása, hogy adott műsorszolgáltató mely tagállam joghatósága alatt áll.²⁴⁷ Az EURALVA kifejtette, hogy a nézők számára a válaszadás jogának

²⁴⁵ Response to the Review of the Television without Frontiers Directive by the Satellite and Cable Broadcasters' Group, 3. o. A dokumentum elérhetősége és letöltésének időpontja: http://ec.europa.eu/avpolicy/docs/reg/modernisation/2003_review/contributions/wc_scbg.pdf, 2013.12.16.

²⁴⁶ REVIEW OF THE TELEVISION WITHOUT FRONTIERS DIRECTIVE: RESPONSES SUBMITTED BY THE EUROPEAN ALLIANCE OF LISTENERS' AND VIEWERS' ASSOCIATIONS (EURALVA). A dokumentum elérhetősége és letöltésének időpontja: http://ec.europa.eu/avpolicy/docs/reg/modernisation/2003_review/contributions/wc_euralva.pdf, 2013.12.16.

²⁴⁷ REVIEW OF THE TELEVISION WITHOUT FRONTIERS DIRECTIVE: RESPONSES SUBMITTED BY THE EUROPEAN ALLIANCE OF LISTENERS' AND VIEWERS' ASSOCIATIONS (EURALVA), 8. o. A dokumentum elérhetősége és letöltésének időpontja: http://ec.europa.eu/avpolicy/docs/reg/modernisation/2003_review/contributions/wc_euralva.pdf, 2013.12.16.

gyakorlásakor elengedhetetlen annak ismerete, hogy bizonyos műsorszolgáltatók felett mely tagállam gyakorol joghatóságot vagy rendelkezik-e egyáltalán az Európai Unió valamely tagállama joghatósággal az adott műsorszolgáltató felett.

Az érdekvédelmi szervezet továbbá aggodalmának adott hangot azzal kapcsolatban, hogy az Unió kilátásban lévő bővülését követően a fenti probléma fokozódni fog, hiszen több tagállam esetében méginkább nehezebb feladattá válhat annak azonosítása, hogy adott műsorszolgáltató felett mely tagállam gyakorol joghatóságot.

A felvázolt nehézségek feloldására az EURALVA álláspontja szerint az jelenthet megoldást, hogy a jövőben az összes televíziós csatorna tüntesse fel a következő azonosító adatokat: mely tagállamban van bejegyezve a műsorszolgáltató társaság, illetve ennek a tagállamban lévő székhelyének címét, valamint a műsorszolgáltató elektronikus postacímét, melyen keresztül a nézőknek lehetőségük nyílik panaszt tenni.

Összefoglaló

Annak ellenére, hogy a 2003-ban lebonyolított nyilvános konzultáció alkalmával viszonylag kevés írásos észrevétel tért ki érdemben a Bizottság vitaindító felhívásának, a televíziós irányelv 2. cikkének joghatósági kritériumaira vonatkozó kérdéseire, a fentebb is elemzett álláspontokból kitűnik, hogy a műsorszolgáltatók feletti joghatóság megállapításának problematikája a tagállamok, a televíziós műsorszolgáltatók, valamint a különböző szakmai szervezetek számára is egyaránt kiemelt jelentőséggel bír.

Az idézett írásbeli észrevételek mindegyike hangsúlyozta a származási ország fontosságát, de a joghatóság megállapítására irányadó kritériumok több álláspont szerint is felülvizsgálatra vagy pontosításra szorulnak. Ezekkel a véleményekkel kapcsolatosan megjegyzendő azonban, hogy nem tértek ki érdemben a kifogásolt rendelkezések elemzésére – sem a dán kulturális minisztérium, sem pedig a Discovery nem fogalmazott meg a joghatósági kritériumok felülvizsgálatára vagy pontosítására vonatkozó konkrét javaslatot. A Bizottságnak beküldött írásos észrevételek közül Írország határozott álláspontja és az irányelv 2. cikkére vonatkozó konkrét javaslatai

kétségtelenül kitűnnek. Figyelemre méltó, hogy bár az ír álláspont is hangsúlyozta, hogy „elismeri és támogatja” a származási ország elvét, a joghatóság megállapítására irányadó kritériumrendszert felülvizsgálandónak tartotta. Az Írország által megfogalmazott javaslat azáltal, hogy a hangsúlyt a *műsorszolgáltató* fogalmáról a *műsorszolgáltatás* terminusra kívánta áthelyezni, tulajdonképpen az irányelv 2. cikkének központi elemének megváltoztatását célozta.

Véleményem szerint a tagállam azon javaslata, hogy a műsorszolgáltatók feletti joghatóság megállapítása minden műsorszolgáltatás esetében annak figyelembevételével kell történnjen, hogy az adott műsorszolgáltatás legnagyobb részét mely tagállam területét célozza, nem egyeztethető össze a származási ország elvével. Azon túlmenően, hogy a javaslatok gyakorlatba ültetése a származási ország elvének „csorbulását” vonta volna maga után, véleményem szerint nehézségek merültek volna fel a joghatósággal rendelkező tagállam azonosítása során is. Olyan esetekben ugyanis, amikor egy műsorszolgáltató televíziós adásai több tagállam területén is vételezhetőek, problémás lehet annak megállapítása, hogy melyik tagállam területére irányulnak „legnagyobb részét” ezen műsorszolgáltatások – ilyen körülmények között könnyűszerrel adódhat olyan helyzet, hogy több tagállam is joghatósága alá kívánná vonni az illető műsorszolgáltatást. A többi írásos észrevétel megfogalmazói azonban a származási ország elvének létjogosultsága és megőrzése mellett foglaltak állást, több álláspont szerint is a műsorszolgáltatói piac folyamatos fejlődését biztosító elemként tüntetvén fel azt.

Összefoglalásként, a 2003-as nyilvános konzultáció során, az Európai Bizottság vitaindítójára válasz beküldött észrevételek a következőkben járultak hozzá a műsorszolgáltatók feletti joghatóság megállapítására irányadó kritériumok problematikájához:

Bár viszonylag kevés írásbeli észrevétel reflektált érdemben a Bizottság joghatósági kritériumokkal kapcsolatos kérdésére – az elemzett dokumentumok alapján kijelenthető, hogy mind a tagállamok többsége, mint a műsorszolgáltatók és érdekvédői szervezeteik a televíziós irányelv 2. cikkében lefektetett kritériumrendszer fenntartását támogatták (Egyesült Királyság, Discovery, SCBG).

Figyelemre méltó, hogy több beküldött válaszlevél részletesen indokolta a származási ország elvének a műsorszolgáltatói piac fejlődésében játszott

kulcsfontosságú szerepét, valamint az elv további „megőrzésének” fontosságát (Egyesült Királyság, Discovery, SCBG).

Annak ellenére, hogy a hozzájárulók többsége a televíziós irányelv 2. cikkébe foglalt joghatósági kritériumokat megfelelőnek tartotta, a kritériumrendszer felülvizsgálatának és pontosításának igénye is felvetődött (dán kulturális minisztérium, Discovery). Írország nemcsak a joghatóság megállapítására irányadó kritériumrendszert illette kritikával, hanem új alapokra kívánta helyezni azt, éspedig a következő szempontok szerint:

1. a tagállamok hatékony nemzeti szabályozása csak akkor érvényesülhet hatékonyan, amennyiben a joghatóság megállapítására irányadó kritériumok esetében a hangsúly a *műsorszolgáltatókról a műsorszolgáltatásokra* tevődne át;

2. a műsorszolgáltatók feletti joghatóság megállapítása minden műsorszolgáltatás esetében annak figyelembevételével kell történnjen, hogy az adott műsorszolgáltatás legnagyobb részét mely tagállam területét célozza;

3. a kimondottan a joghatósági kritériumokra vonatkozó észrevételeken túlmenően, olyan problémákra is rámutattak, hogy a nézőknek nehézségeik adódhatnak annak megállapításában, hogy adott műsorszolgáltatás esetében, mely tagállam hatóságaihoz kell forduljanak, válaszadáshoz való joguk gyakorlása végett (EURALVA).

3.4.1.2. A 2005-ös nyilvános konzultáció szakasza

A konzultáció első fordulójának következtetéseit „*Az európai audiovizuális politika szabályozásának jövőjéről szóló bizottsági közlemény*”²⁴⁸ vonta le és három fókuszcsoporthoz hozott létre szakértők bevonásával a következő kérdések megvitatására: (i) a majdani szabályozás tárgyi hatálya; (ii) a televíziós reklámok alkalmas szabályozása; (iii) a tájékozódás szabadsága és a rövid híradások. A fókuszcsoporthoz munkájának eredményeit a tagállamok egy 2005. május 30–31-én,

²⁴⁸ Commission of the European Communities, COMMUNICATION FROM THE COMMISSION TO THE COUNCIL, THE EUROPEAN PARLIAMENT, THE EUROPEAN ECONOMIC AND SOCIAL COMMITTEE AND THE COMMITTEE OF THE REGIONS THE FUTURE OF EUROPEAN REGULATORY AUDIOVISUAL POLICY, COM(2003) 784 final.

Luxembourgban megtartott konferencián ismerhették meg, a Bizottság pedig ugyanazon év júliusában összefoglaló jelleggel, „vitadokumentumok” formájában közzétette őket. Ezen második második konzultációs fordulóban a Bizottság több mint 200 érdekelttől kapott hozzászólást valamennyi ágazatból, ideértve a civil társadalom és az iparág képviselőit is. A Bizottság által kibocsátott vitadokumentum és a hozzászólásokon túl, figyelemre méltó az a tizenegy tagállam által megfogalmazott beadvány is, amely a televíziós irányelv joghatósági rendelkezéseinek hiányosságaira hívta fel a figyelmet, valamint további konzultációra kérte az Unió intézményeit.

A „vitadokumentumok” és a hozzászólások képezték az alapját egy nagyobb, az audiovizuális politika kérdéseinek szentelt konferenciának, melyre 2005. szeptemberében Liverpoolban, a brit elnökséggel közös szervezésben került sor. Ez az esemény összefoglalta a vitát és lezárta a konzultációs folyamatot.

Az alábbiakban a tizenegy tagállam (a továbbiakban: a „tizenegyek”) által megfogalmazott beadvány (a) és az Európai Bizottság vitadokumentumának (b), valamint médiaszolgáltatók és szakmai szervezeteik hozzászólásainak bemutatására (c) és értékelésére kerül sor (d).

A „tizenegyek” által megfogalmazott álláspont a televíziós irányelv joghatósági rendelkezéseinek felülvizsgálatáról

2005 májusában tizenegy tagállam – Belgium, Ausztria, Csehország, Észtország, Írország, Lettország, Litvánia, Hollandia, Lengyelország, Szlovénia és Svédország – a televíziós irányelv felülvizsgálatával kapcsolatos beadványt nyújtott be az Európai Unió Tanácsához.²⁴⁹

A dokumentum megfogalmazói emlékeztettek arra, hogy a 2004. március 3-án, Dublinban lebonyolított informális miniszteri konferencián több tagállam is aggodalmát fejezte ki azzal kapcsolatban, hogy nincs lehetőségük szabályozni azon

²⁴⁹ Note 8806/05 from the delegations of Belgium, Austria, Czech Republic, Estonia, Ireland, Latvia, Lithuania, the Netherlands, Poland, Slovenia and Sweden to the Council (Education, Youth and Culture) Statement on the review of the “Television Without Frontiers” Directive (Council Directive 97/36/EC of 19th June, 1997 amending Council Directive 89/552/EEC). A dokumentum elérhetősége és letöltésének időpontja:
<http://register.consilium.europa.eu/doc/srv?l=EN&t=PDF&gc=true&sc=false&f=ST%208806%202005%20INIT>, 2012. 02.10.

műsorszolgáltatásokat, melyek elsősorban saját területükre irányulnak, de egy más tagállamban letelepedett műsorszolgáltatótól erednek. Továbbá, a tizenegy tagállam nehezményezte, hogy a fókuszcsoporthoz munkálatainak nem került sor a fenti kérdés részletes megvitatására. Mindezek fényében a beadvány megfogalmazói azt a kérést fogalmazták meg, hogy az irányelv felülvizsgálatát célzó javaslatok szövegezését megelőzően, az Európai Bizottság bízjon meg egy kutatócsoportot vagy hozzon létre egy újabb fókuszcsoporthoz az általuk felvetett jogi kérdések elemzésére.

Figyelemre méltó, hogy a beadványhoz csatolt kommentárban a fenti kérést megfogalmazó tagállamok leszögezték, hogy „teljes mértékben elismerik” a televíziós irányelv alapját képező származási ország elvének az audiovizuális szolgáltatások belső piaca megvalósításában játszott szerepét. A tizenegy tagállam szerint azonban, tekintettel a társadalmi és kulturális életben betöltött, gyakran nélkülözhetetlen szerepére, a televíziós műsorszolgáltatást nem lehet pusztán gazdasági tevékenységnek tekinteni. Figyelembe véve, hogy a kulturális és nyelvi sokszínűség sokszínűség előmozdítása magának a televíziós irányelvnek egyik kiemelt célja – a beadvány megfogalmazói szerint nem lehet figyelmen kívül hagyni az egyes tagállamok által, főként a kiskorúak védelme okán, megfogalmazott aggályokat. Továbbá, tekintettel arra, hogy az irányelv hatályos joghatósági rendelkezései nem nyújtanak megoldást az általuk felvetett jogi problémákra, a tizenegy tagállam szerint a beadvány célja olyan későbbi tervezetek kidolgozása, melyek az irányelv integritásának megőrzésével találnak megoldást ezen kérdésekre.

Az Európai Bizottság vitadokumentuma

Az Európai Bizottság, a 2003-ban lebonyolított nyilvános konzultációhoz hasonlóan, külön vitadokumentumot²⁵⁰ szánt a televíziós irányelv hatályával, alkalmazásával, valamint a joghatósággal kapcsolatos jogi problémáknak. Figyelemre méltó, hogy ezen második konzultációs fordulóban az Európai Bizottság lényegesen több kérdést vetett fel és bocsátott közvitára. Továbbá, a 2003-as konzultációs fordulóban közzé

²⁵⁰ EUROPEAN COMMISSION, Information Society and Media Directorate-General, Issues Paper for the Liverpool Audiovisual Conference. Rules applicable to Audiovisual Content Services, July 2005. A dokumentum elérhetősége és letöltésének időpontja: http://ec.europa.eu/avpolicy/docs/reg/modernisation/issue_papers/ispa_scope_en.pdf, 2014.01.27.

tett vitaindító cikkhez képest immár árnyaltabban tárgyalta a joghatóságot érintő kérdéseket, külön térvén ki a lineáris, illetve a nem lineáris audiovizuális audiovizuális szolgáltatásokkal kapcsolatosan felmerülő problémákra.

A lineáris audiovizuális szolgáltatásokról vonatkozóan a Bizottság két problémakört érintett: a televíziós irányelv 2. cikkébe foglalt joghatósági kritériumok esetleges tisztázásának és pontosításának szükségességét, valamint az Európai Unió területén kívül letelepedett televíziós műsorszolgáltatók esetében alkalmazandó joghatósági segédkritériumok felülvizsgálatának lehetőségét.

Az irányelv 2. cikkének „letelepedési kritériumaival” kapcsolatosan a vitadokumentum elsősorban azt vetette fel, hogy esetleges felülvizsgálatuk segítséget nyújtana-e a jogmegkerüléssel való visszaélések kockázatának visszaszorításában. A Bizottság felhívta a figyelmet, hogy a joghatósággal rendelkező tagállam megállapítása során felmerülő nehézségek egyik oka az irányelv 2. cikkének 3. bekezdése által tartalmazott segédkritériumokkal kapcsolatos értelmezési problémáknak tudható be: a *televíziós műsorszolgáltató tevékenység folytatásában szerepet játszó munkaerő jelentős része*, valamint a *szerkesztői döntések* fogalmak továbbra sem kellően tisztázottak.²⁵¹

Az Európai Bizottság arra is rámutatott vitadokumentumában, hogy a joghatósági kritériumok esetleges felülvizsgálata szükségességének elemzésekor azt is figyelembe kell venni, hogy a műsorszolgáltatói iparág képviselői, valamint a konzultációra felkért szakértők egyhangúan a származási ország elvének „megőrzését” szorgalmazták, egyes tagállamok azonban a más tagállamban letelepedett, de saját területeket célzó televíziós műsorszolgáltatók által okozott problémák miatt fejezték ki aggodalmukat.

Az Európai Unió területén kívül letelepedett televíziós műsorszolgáltatók esetében alkalmazandó joghatósági segédkritériumokkal kapcsolatosan, a Bizottság azt vetette fel, hogy szükségessé válik az irányelv 2(4) cikke által felállított sorrend felcserélésére.²⁵² A tagállamok szabályozó hatóságai által is széles körben támogatott

²⁵¹ EUROPEAN COMMISSION, Information Society and Media Directorate-General, Issues Paper for the Liverpool Audiovisual Conference. Rules applicable to Audiovisual Content Services, July 2005, 6. o. A dokumentum elérhetősége és letöltésének időpontja: http://ec.europa.eu/avpolicy/docs/reg/modernisation/issue_papers/ispa_scope_en.pdf, 2014.01.27.

javaslat értelmében a *műholdas feladó-állomás* segédkritérium a *műholdas kapacitás* elé lépne.²⁵³ A vitadokumentum szerint a segédkritériumok sorrendjének felcserélése elsősorban olyan előnyöket vonhatna maga után, mint a felelősség méltányosabb módon való megosztása a különböző tagállamok területén tevékenykedő műhold-üzemeltetők (satellite operators) között. A *műholdas feladó-állomás* segédkritérium első helyre kerülése azért is könnyítené meg a letelepedettség megállapítását, mert a harmadik országokból származó műsorok többsége az *Eutelsat* és az *Astra* műholdak kapacitását használja. Továbbá: a műhold-üzemeltetők kevés esetben állnak közvetlen szerződéses kapcsolatban a televíziós műsorszolgáltatókkal – a legtöbb esetben az előbbiek a műholdas feladó-állomás üzemeltetőivel (uplink operators) állnak közvetlen szerződéses viszonyban, ezen utóbbiak szerződnek közvetlen módon a műsorszolgáltatókkal.

A Bizottság a továbbiakban azt az egyes tagállamok szabályozó hatósága által megfogalmazott javaslatot is vitára bocsátotta, mely szerint a technikai fejlődést figyelembe veendő, a *multiplexelést* is be kell iktatni a segédkritériumok sorába. A vitadokumentum ugyanakkor arra is felhívta a figyelmet, hogy a televíziós műsorszolgáltatói iparág egyes képviselői megkérdőjelezték ezen új kritérium bevezetésének létjogosultságát: az álláspont szerint ugyanis a multiplexelés jellemzője, hogy helyszíne igen gyakran nehezen azonosítható. Ugyanezen kritika szerint, tekintettel arra, hogy a multiplex üzemeltetőknek lehet ugyan közvetlen szerződéses kapcsolata a tartalomszolgáltatókkal, de ez nem minden esetre jellemző – ilyen körülmények között pedig megkérdőjelezhetővé válik, hogy a multiplexelés, mint új kritérium, alkalmazása valóban a megfelelő keretek között fog történni.

²⁵² A segédkritériumok sorrendje felcserélésének szükségessége részét képezi azon, a gyűlöletkeltő audiovizuális médiatartalmak visszaszorítását célzó javaslatoknak, melyeket főként az „Al Manar” és „Al Sahar 1” ügyek kapcsán szorgalmaztak a tagállamok. A fenti ügyekkel, valamint a javasolt intézkedéssel kapcsolatban ld.: IP: 05/325 and Memo 05/98; Y. Feldner, *Inflammatory Middle East TV Channels Circumvent French Media Regulator's Ban*, MEMRI – Inquiry & Analysis Series Report No. 620, 2010. A dokumentum elérhetősége és letöltésének időpontja: http://www.memri.org/report/en/print4415.htm#_edn2, 2014.02.04.

²⁵³ EUROPEAN COMMISSION, *Information Society and Media Directorate-General, Issues Paper for the Liverpool Audiovisual Conference. Rules applicable to Audiovisual Content Services*, July 2005, 7. o. A dokumentum elérhetősége és letöltésének időpontja: http://ec.europa.eu/avpolicy/docs/reg/modernisation/issue_papers/ispa_scope_en.pdf, 2014.01.27.

A nem lineáris audiovizuális szolgáltatásokkal kapcsolatosan szintén két problémát vetett fel a vitadokumentum: az ezen szolgáltatások esetében alkalmazandó joghatósági kritériumok kérdéskörét, valamint az Unió területén kívül letelepedett nem lineáris audiovizuális szolgáltatásokkal kapcsolatosan felmerülő joghatósági problémákat.

A vitadokumentum szerint a nem lineáris audiovizuális szolgáltatók feletti joghatósággal rendelkező tagállam megállapítására a következő kritériumok lehetnek irányadók: a nem lineáris szolgáltatásokkal kapcsolatos szerkesztői döntések meghozatalának helye, valamint a tartalomszolgáltató letelepési helye.

Az Európai Bizottság a továbbiakban azt a kérdést vetette fel, hogy milyen segédkritériumok legyenek irányadók azon nem lineáris audiovizuális szolgáltatókra, melyek nem letelepedtek az Unió területén. A lehetséges megoldások közül a vitadokumentum azon javaslatot tartalmazta, melynek értelmében egy *regisztrációs eljárás* jelenthetné a megoldást: bármely, az EU területén nem letelepedett, audiovizuális tartalomszolgáltató számára fennállna az a lehetőség, hogy valamelyik tagállamban regisztráljon. A javasolt eljárás értelmében a regisztráció azt eredményezné, hogy az adott audiovizuális tartalomszolgáltatónak meg kell felelnie az illető tagállamban hatályos jogszabályi előírásoknak – következésképpen az a lehetőség nyílna meg, hogy a származási ország elve alkalmazásával járó előnyöket élvezhetné úgy, hogy nem telepedett le az Unió egyetlen tagállamában sem. Ellenkezőleg: azon audiovizuális tartalomszolgáltatóval szemben, mely nem él a regisztrálás lehetőségével, bármely tagállam, melynek területén elérhetőek az illető szolgáltatások, szabadon alkalmazhatná saját jogszabályait – következésképpen, a nem lineáris szolgáltató több tagállami szabályozás alanyává válna.

A joghatóság megállapítására irányadó kritériumok az Európai Bizottságnak küldött hozzászólások tükrében

Az Európai Bizottságnak a fentiekben bemutatott, *Az audiovizuális tartalomszolgáltatásokra irányadó szabályozás* címet viselő vitadokumentára összesen 109 írásbeli hozzászólás érkezett be a tagállamok, médiaszolgáltatók,

valamint ezek érdekképviseleti szervezeteinek részéről. Figyelemre méltó, hogy a 2003-as nyilvános konzultáció során beküldött hozzászólásokhoz viszonyítva lényegesen több vélemény érintette az irányelv alkalmazásával, valamint a joghatóság megállapításával kapcsolatos jogi problémákat – ezúttal a Bizottság által kibocsátott hat vitadokumentum közül, a legtöbb hozzászólás tulajdonképpen ezere a kérdésekre vonatkozott.²⁵⁴

A tagállamok hozzászólásai

A Bizottság vitadokumentumát véleményező tagállamok többsége megállapította, hogy a származási ország elve képezi az irányelv központi elemét és kifejezték abbéli reményüket, hogy a továbbiakban is ezen elv kell irányadó legyen a joghatósággal rendelkező tagállam meghatározására; ugyanakkor több tagállam azon álláspontjának is hangot adott, hogy a 2. cikkbe foglalt joghatósági kritériumok pontosításra szorulnak. Figyelemre méltó, hogy több tagállam fejezte ki aggodalmát a saját területét célzó, de más tagállamban letelepedett műsorszolgáltatók által jelentett veszélyekkel szemben – a hozzászólásokból kitűnik, hogy a tagállamok számára kétségtelenül a jogmegkerülés jelensége, valamint visszaszorításának lehetséges módozatai jelentették az egyik legégetőbb kérdést.²⁵⁵ Annak ellenére, hogy a tagállami hozzászólások leginkább a jogmegkerülés problematikájának elemzésére tértek ki, a Bizottság vitadokumentumának a nem lineáris audiovizuális szolgáltatásokra vonatkozó javaslataira is több vélemény fogalmazódott meg.

A tagállamok közül Lengyelország fordított kiemelt figyelmet a joghatóság megállapítására irányadó kritériumok elemzésére. A Bizottság által javasolt megoldások közül Lengyelország támogatta a *televíziós műsorszolgáltató tevékenység folytatásában szerepet játszó munkaerő jelentős része*, valamint a *szerkesztői döntések* fogalmak pontosításának szükségességét; továbbá egyetértett azzal, hogy az irányelv

²⁵⁴ A 2005-ben lebonyolított nyilvános konzultáció vitadokumentumaival, valamint a Bizottságnak beküldött hozzászólásokkal kapcsolatosan lásd: http://ec.europa.eu/avpolicy/reg/history/consult/consultation_2005/contributions/index_en.htm

²⁵⁵ A szigorúbb tagállami szabályok érvényesítésének és a jogmegkerülés visszaszorítását egyik leginkább szorgalmazó tagállam Svédország volt.

2(4) cikkébe foglalt segédkritériumok sorrendje felcserélendő.²⁵⁶ Más tagállamokhoz hasonlóan, Lengyelország is a jogmegkerülést jelölte meg a joghatósággal kapcsolatos legégetőbb problémaként. Ennek ellenére a tagállam álláspontja szerint az irányelv azon alapvető szabályát, mely szerint a műsorszolgáltatók feletti joghatósággal rendelkező tagállam a származási ország elve alapján határozandó meg, nem célszerű ugyan módosítani, de szükséges olyan rendelkezéseket iktatni a jogszabály szövegébe, melyek segítségével kiküszöbölhetőek a letelepedés szabadságával visszaéléséből fakadó problémák.

A nem lineáris audiovizuális szolgáltatások feletti joghatósággal kapcsolatosan Lengyelország szerint az egyik legnagyobb nehézséget az képezi, hogy nem sikerült megfelelően pontos definíciót találni behatárolásukra.²⁵⁷ A tagállam álláspontja szerint az interneten hozzáférhető nem lineáris audiovizuális szolgáltatások közül az irányelv hatályának csupán a médiaszolgáltatásokra kell kiterjednie, a többi szolgáltatás pedig társszabályozás alanya kell legyen. Figyelemre méltó továbbá, hogy a Bizottság vitadokumentuma által felvetett javaslatok közül, Lengyelország megfelelő lehetséges megoldásnak találta a nem lineáris audiovizuális szolgáltatásokra vonatkozó regisztrációs eljárást.

Az Egyesült Királyság²⁵⁸ is elsősorban a származási ország elvének fontosságát emelte ki: az álláspont szerint az az elv képezi az uniós jogszabály magját, mely elengedhetetlen feltétele a televíziós műsorszolgáltatások közös piaca megvalósításának. A tagállam szerint a fentiek következtében az irányelv felülvizsgálata után is meg kell őrizni a származási ország elvének központi szerepét, melynek a jövőben is a szabályozás „magját” kell képeznie.

Az Egyesült Királyság azonban kifogásolta a Bizottság nem lineáris audiovizuális szolgáltatásokra vonatkozó javaslatait: egyrészt azon aggodalmát

²⁵⁶ NATIONAL BROADCASTING COUNCIL OF POLAND, MATERIAL AND TERRITORIAL COMPETENCE OF THE DIRECTIVE, 3.o. A dokumentum elérhetősége és letöltésének időpontja: http://ec.europa.eu/avpolicy/docs/reg/modernisation/issue_papers/contributions/ip1-krit-en.pdf, 2014.02.10.

²⁵⁷ NATIONAL BROADCASTING COUNCIL OF POLAND, MATERIAL AND TERRITORIAL COMPETENCE OF THE DIRECTIVE, 4.o. A dokumentum elérhetősége és letöltésének időpontja: http://ec.europa.eu/avpolicy/docs/reg/modernisation/issue_papers/contributions/ip1-krit-en.pdf, 2014.II.10.

²⁵⁸ United Kingdom, Rules applicable to audiovisual content services, 1. o. A dokumentum elérhetősége és letöltésének időpontja: http://ec.europa.eu/avpolicy/docs/reg/modernisation/issue_papers/contributions/ip1-uk.pdf, 2014.02.10.

fejezte, hogy az Unió területén kívülről származó szolgáltatásoknak a tagállamok joghatósága alá vonása esetében akár a WTO-val kötött megállapodások megsértése is felmerülhet.²⁵⁹ Ezen túlmenően az Egyesült Királyság szerint a Bizottság vitadokumentumában felvetett „regisztrációs eljárással” kapcsolatosan felvetődik az a kérdés, hogy a nem lineáris audiovizuális szolgáltatók számára milyen mértékben volna az adott tagállamban való regisztrálás lehetőségével való élés ösztönző hatású – különösen azt a tényt figyelembe véve, hogy a regisztráció elmaradásának következményei sem egyértelműek.

Görögország is a származási ország elvének fontosságát hangsúlyozta hozzászólásában – a tagállam szerint az elvet, mint a televíziós irányelv *conditio sine qua non*-ját, mindenképpen kell tartalmaznia a jövőbeni szabályozásnak is.²⁶⁰ Ugyanakkor, más tagállamokhoz hasonlóan, Görögország álláspontja szerint is a jogmegkerülés veszélyének visszaszorítása érdekében, célszerű volna az irányelvbe foglalt joghatósági kritériumok felülvizsgálata. Továbbá, fontosnak tartotta kiemelni, hogy szükséges a 2 (4) cikkbe foglalt kritériumok kiterjesztése a nem lineáris audiovizuális szolgáltatásokra – ezáltal az irányelv minimumkövetelményei az összes Európában elérhető audiovizuális tartalomszolgáltatásra alkalmazandóak lennének.

A médiaszolgáltatók hozzászólásai

A Bizottság vitadokumentumára hozzászólást küldő médiaszolgáltatók egyetértettek abban, hogy a származási ország elve a televíziós irányelv központi és nélkülözhetetlen eleme, amely a felülvizsgálat után sem vesztheti el szerepét.

Az RTÉ, az ír nemzeti közszolgáltató televíziós műsorszolgáltató szerint a származási ország elve az irányelv magvát képező elem, mely lehetővé teszi, hogy a nézők szabadon vételezhessen az Európai Unió tagállamaiban engedélyezett televíziós csatornákat és audiovizuális szolgáltatásokat.²⁶¹ Továbbá, az RTÉ hangsúlyozta azon

²⁵⁹ United Kingdom, Rules applicable to audiovisual content services, 6. o. A dokumentum elérhetősége és letöltésének időpontja:
http://ec.europa.eu/avpolicy/docs/reg/modernisation/issue_papers/contributions/ip1-uk.pdf, 2014.02.10.

²⁶⁰ Greece, Department of Media – General comments, 1. o. A dokumentum elérhetősége és letöltésének időpontja:
http://ec.europa.eu/avpolicy/docs/reg/modernisation/issue_papers/contributions/ip1to6-greece-mediadepartment.pdf, 2014.02.10.

meggyőződését, hogy a televíziós irányelv „lelkét” a *szolgáltatások szabad áramlásának belső piaci célja* képezi, melynek megvalósítása szükségszerű.²⁶² Ugyanezen gondolatmenet folytatásként azonban azt is leszögezte, hogy ezen belső piaci célok megvalósulása nem lehet a nézők és a fogyasztók magas szintű védelmének kárára. Az ír nemzeti közszolgáltatónak a származási ország elvének jövőbeli szerepére vonatkozó álláspontja az volt, hogy olyan megoldások szükségesek, melyek következtében összeegyeztethetővé válnak az irányelvben megfogalmazott belső piaci célok a több tagállam által hangoztatott olyan közpolitikai célokkal, mint a pluralizmus és a kulturális sokszínűség, valamint a nemzeti szabályozás hatékonysága.²⁶³

A Bizottságnak küldött észrevételeiben az RTÉ kitért a nem lineáris audiovizuális szolgáltatások feletti joghatóság problematikájára is, hangsúlyozva, hogy ezen szolgáltatások esetében is kulcsfontosságú megfelelően „világos” és „objektív” letelepedési kritériumokat leszögezni.²⁶⁴ Figyelemre méltó ugyanakkor, hogy a Bizottság által vitára bocsátott, az EU területén kívül letelepedett nem lineáris szolgáltatókra vonatkozó, regisztrációs eljárást nem találta elfogadhatónak az audiovizuális szektorban, ahol a szabályozás a kultúrával és médiapluralizmussal kapcsolatos érzékeny kérdéseket kell tekintettel legyen.

Az RTÉ által képviselt állásponthoz hasonlóan, a *British Telekom* is hangsúlyozta,²⁶⁵ hogy a származási ország elvét, mint a televíziós irányelv *conditio sine qua non*-ját, a felülvizsgálat után is tartalmaznia kell az uniós médiaszabályozási eszköznek.

²⁶¹ RTÉ submission to European Commission on Television without Frontiers Issue Papers – September 2005, 1. o. A dokumentum elérhetősége és letöltésének időpontja: http://ec.europa.eu/avpolicy/docs/reg/modernisation/issue_papers/contributions/ip1-rte.pdf, 2014.02.10.

²⁶² Uo.

²⁶³ RTÉ submission to European Commission on Television without Frontiers Issue Papers – September 2005, 3. o. A dokumentum elérhetősége és letöltésének időpontja: http://ec.europa.eu/avpolicy/docs/reg/modernisation/issue_papers/contributions/ip1-rte.pdf, 2014.02.10.

²⁶⁴ RTÉ submission to European Commission on Television without Frontiers Issue Papers – September 2005, 4. o. A dokumentum elérhetősége és letöltésének időpontja: http://ec.europa.eu/avpolicy/docs/reg/modernisation/issue_papers/contributions/ip1-rte.pdf, 2014.02.10.

²⁶⁵ ISSUE PAPER 1: RULES APPLICABLE TO AUDIOVISUAL CONTENT SERVICES, COMMENTS BY BRITISH TELECOMMUNICATIONS PLC, 8. o. A dokumentum elérhetősége és letöltésének időpontja: http://ec.europa.eu/avpolicy/docs/reg/modernisation/issue_papers/contributions/ip1-bt.pdf, 2014.02.10.

A British Telekom kiemelt figyelmet szentelt a nem lineáris audiovizuális szolgáltatások feletti joghatóság megállapítására irányadó javaslatok és lehetséges megoldások elemzésének.²⁶⁶ A brit multinacionális telekommunikációs társaság mindenekelőtt azon véleményének adott hangot, hogy a Bizottságnak a nem lineáris audiovizuális szolgáltatások feletti területi joghatóság megállapítására irányadó javaslatai kihangsúlyozzák az ezen szolgáltatásokra irányadó uniós szabályozás túlságosan korai mivoltával járó nehézségeket.²⁶⁷ A British Telekom álláspontja szerint – tekintettel arra, hogy az új audiovizuális piacokon a szerkesztői felelősség fogalma mindinkább rugalmasabbá, „folyékonyabbá” válik – a vitadokumentumban javasoltak nem alkalmasak arra, hogy minden esetben állapítsák meg egyértelműen a nem lineáris szolgáltatások feletti joghatóságot. Továbbá, a Bizottság által felvetett regisztrációs eljárást sem tartotta szerencsés megoldásnak: az erre vonatkozó érvelése szerint ugyanis a vitadokumentumban felvázolt eljárás gyakorlatba ültetése számos, a szólásszabadság problematikáját is érintő, extraterritorialitással kapcsolatos kérdést vetne fel. A brit médiavállalat meglátása szerint, tekintettel arra, hogy az Európai Unió területén kívül több millió ember vesz részt az audiovizuális termékeknek az Unió területén lévő felhasználókhöz való eljuttatásával kapcsolatos kereskedelmi tevékenységekben, igen nehezen képzelhető el, miként lehet hatásos a vitadokumentumban felvázolt regisztrációs eljárás.²⁶⁸

A német *Deutsche Telekom* is mindenekelőtt a származási ország elvének kulcsfontosságú szerepét hangsúlyozta a Bizottságnak intézett hozzászólásában,²⁶⁹ mely szerint, mint a televíziós irányelv vezérelvét, „feltétlenül meg kell őrizni”. A Deutsche Telekom kifejtette, hogy a származási ország elve a belső piac létrejöttének és a további fejlődésének szükségszerű feltételét képezi – ennek következtében pedig bármilyen utat is válasszon a Bizottság a televíziós irányelv felülvizsgálata során, az

²⁶⁶ Uo.

²⁶⁷ A Bizottság vitadokumentára adott válaszában a British Telekom kiemelt hangsúlyt fektetett a nem lineáris audiovizuális szolgáltatások problematikájára, részletesen kifejtve azon álláspontját, hogy a televíziós irányelv hatályának kiterjesztése ezen szolgáltatásokra túl korai és számos hátrányt vonhat maga után. A British Telekom véleményével kapcsolatosan ld.: British Telekom, 5-7. o.

²⁶⁸ ISSUE PAPER 1: RULES APPLICABLE TO AUDIOVISUAL CONTENT SERVICES, COMMENTS BY BRITISH TELECOMMUNICATIONS PLC, 8. o. A dokumentum elérhetősége és letöltésének időpontja: http://ec.europa.eu/avpolicy/docs/reg/modernisation/issue_papers/contributions/ip1-bt.pdf, 1014.02.10.

²⁶⁹ Deutsche Telekom, 2. o.

elv további fenntartása elengedhetetlen.²⁷⁰ Továbbá, a német telekommunikációs társaság nyomatékosította, hogy minden arra irányuló javaslatot, tervezetet elutasít, melyek a származási ország elvének jövőbeni elvetését tűzték ki célul. Az érvelés szerint a származási ország elvének feladása a televíziós irányelv olyan alapvető céljával volna ellentétes, mint a az audiovizuális szolgáltatások és termékek szabad áramlásának biztosítása. A Deutsche Telekom azon véleményének is hangot adott, mely szerint a származási ország elvének háttérbe szorítására és korlátozására irányadó javaslatok egyes tagállamok arra vonatkozó törekvésére utalnak, hogy saját piacukat óvják a más tagállamból származó konkurenciával szemben.²⁷¹

Figyelemre méltó továbbá, hogy a Deutsche Telekom álláspontja szerint, a származási ország elvének hatálya további „élesítésre” szorul: a műsorközvetítések szabadságának elérését elősegítendő, az irányelvnek figyelembe kell vennie, hogy a televíziós műsorok határokon átnyúló közvetítése többféle technológiai megoldással valósul meg. Ebből kifolyólag, a Bizottságnak feladata hangsúlyozni, hogy a származási ország elve technológiasegletes szabályozási megközelítést képvisel.

A fentebb idézett médiaszolgáltatókhoz hasonlóan, a brit *Channel 5* is a származási ország elvének további fenntartása mellett foglalt állást.²⁷² A Bizottság vitadokumentumához küldött hozzászólásában súlyos aggodalmának adott hangot az elv bármilyen esetleges „hígítását” vagy „visszaminősítését” illetően, azzal érvelve, hogy ennek következtében bizonytalanságok merülhetnek fel azzal kapcsolatosan, hogy adott audiovizuális szolgáltatás mely tagállam jogi felügyelete alá tartozik. Ezen gondolatmenet folytatásaként a *Channel 5* arra is felhívta a figyelmet, hogy a származási ország elvének akár legcsekélyebb mértékű visszaminősítése is megnyitná az útját a szabályozás további lazításának, mely végül a televíziós irányelv alapkövének aláásásához vezetne.²⁷³ A *Channel 5* szerint továbbá, „költséges”,

²⁷⁰ European Commission Consultation, Modernising EU rules for audiovisual content Comments of Deutsche Telekom, September 2005, 7. o. A dokumentum elérhetősége és letöltésének időpontja: http://ec.europa.eu/avpolicy/docs/reg/modernisation/issue_papers/contributions/ip1-dt.pdf, 2014.02.12.

²⁷¹ Uo.

²⁷² Response of Channel 5 Broadcasting Ltd (Five) to the Issues Paper for the Liverpool Audiovisual Conference on ‘Rules Applicable to Audiovisual Content Services, 3.o. A dokumentum elérhetősége és letöltésének időpontja: http://ec.europa.eu/avpolicy/docs/reg/modernisation/issue_papers/contributions/ip1-channel5.pdf, 2014.02.12.

„terhes”, valamint „bürokratikus” volna, amennyiben a televíziós irányelv felülvizsgálata utáni periódusban, a származási ország elvének korlátozása következtében, az Egyesült Királyságban hatályos jogszabályokon túlmenően egyéb tagállamok rendelkezéseinek is meg kell felelnie.

A 2003-as nyilvános konzultáció alkalmával is hozzászólást küldő *Discovery* megállapítása szerint²⁷⁴ a származási ország elve, mint a fizetős televíziózás üzleti modelljének központi eleme, nagymértékben hozzájárult a televíziós csatornák eredményes és költséghatékony elosztásához Európa-szerte. A *Discovery* kifejtette, hogy a származási ország elvének hiányában, a műsorszolgáltatóknak sokkal több nehézség árán lehetett volna elérni a televíziós csatornák elosztásának aktuális szintjét. Továbbá, az elv esetleges „eróziója” egyrészt szabályozási bizonytalanságot vonna maga után, másrészt pedig szükségtelen terheket róna a televíziós műsorszolgáltatók vállára.²⁷⁵ A Bizottságnak küldött hozzászólás következtetéseiben határozott ellenzését fejezte ki a televíziós irányelv 2. cikkébe foglalt letelepedési kritériumok bármilyen jellegű módosítása ellen, hangsúlyozva, hogy európai műsorszolgáltatási tevékenységéhez kapcsolódó vállalkozói struktúráját az irányelv 2. cikke által szavatolt joghatósági rendelkezésekre építette – így a származási ország elvének csorbulása magának a vállalkozás alapjainak aláásását vonná maga után.

A *Bertelsmann* multinacionális médiavállalat is határozott ellenzését fejezte ki²⁷⁶ a származási ország elvének, az egyes tagállamok által felvetett, jövőbeni korlátozásával szemben. A Bizottságnak intézett észrevételeiben megfogalmazott álláspontja szerint a származási ország elvétől történő „eltávolodás” a televíziós irányelv fő célját, az audiovizuális szolgáltatások szabad áramlásának biztosítását, jövőbeni megvalósulását veszélyeztetné. Továbbá felhívta a figyelmet arra, hogy amennyiben a televíziós műsorszolgáltatók az összes tagállam jogszabályi

²⁷³ Uo.

²⁷⁴ EUROPEAN COMMISSION TVWF REVIEW ISSUES PAPER, RESPONSE FROM DISCOVERY COMMUNICATIONS EUROPE, AUGUST 2005, 11.o. A dokumentum elérhetősége és letöltésének időpontja:
http://ec.europa.eu/avpolicy/docs/reg/modernisation/issue_papers/contributions/ip1-3-4-dce.pdf,
2014.02.12.

²⁷⁵ Uo.

²⁷⁶ Bertelsmann, Comments on the Commission Consultation on Rules Applicable to Audiovisual Content Services, 5 September 2005,4.o. A dokumentum elérhetősége és letöltésének időpontja:
http://ec.europa.eu/avpolicy/docs/reg/modernisation/issue_papers/contributions/ip1-bertelsmann.pdf,
2014.02.12.

előírásainak meg kell feleljenek, számos audiovizuális szolgáltatás elől záródna be a piacra lépés lehetősége.

A szakmai szervezetek hozzászólásai

A legtöbb tagállam és az audiovizuális szolgáltatók mellett, a médiaszolgáltatók szakmai szervezetei is a származási ország elvének további „fennmaradása” mellett foglaltak állást.

Az Egyesült Királyságban tevékenykedő műholdas- és kábeltelevíziós szolgáltatókat képviselő *Satellite and Cable Broadcasters Group* (a továbbiakban: SCBG) leszögezte,²⁷⁷ hogy a származási ország elve létfontosságú a „páneurópai” műsorszolgáltatók számára, hiszen ezen elv az audiovizuális szolgáltatások szabad áramlása megvalósulának egyik fő mozgatórugója.²⁷⁸ A szakmai szervezet emlékezteti a Bizottságot arra, hogy a tagságához tartozó műsorszolgáltatók tapasztalata szerint a származási ország elve „megfelelően működik” és megfelelő biztonságot nyújt a műsorszolgáltatók és a befektetők számára egyaránt – ezáltal pedig lehetőség nyílik a televíziós csatornák hatékony elosztásához Európa szerte. A fentebb idézett műsorszolgáltatókhoz hasonlóan, az SCBG is rámutatott arra, hogy a származási ország elve szerepének korlátozása bizonytalansági állapotot teremtene. Továbbá, az érdekvédelmi szervezet fontosnak tartotta hangsúlyozni, hogy több, Európa nagy részére kiterjedő műsorszolgáltatói tevékenységgel rendelkező tagja, a televíziós irányelv joghatósági rendelkezésire alapozva építette fel a gazdasági tevékenységét – a származási ország elvének és a 2. cikkbe foglalt letelepedési kritériumok módosítása a létrehozott struktúrák működését és életképességét veszélyeztetné.²⁷⁹

A közel kilencven, tévé- és rádióadót tömörítő *Európai Műsorsugárzók Uniója* (*European Broadcasting Union* – a továbbiakban: EBU) által kifejtett álláspont²⁸⁰ is

²⁷⁷ A szervezet jelenleg a Commercial Broadcasters Association (COBA) nevet viseli.

²⁷⁸ Response from the Satellite and Cable Broadcasters Group (SCBG) to the European Commission Issues Papers for the Liverpool Audiovisual Conference, 4. o. A dokumentum elérhetősége és letöltésének időpontja:

http://ec.europa.eu/avpolicy/docs/reg/modernisation/issue_papers/contributions/ip1to4-scbg.pdf,
2014.02.13.

²⁷⁹ Uo

az volt, hogy a származási ország elve továbbra is a televíziós irányelv központi elemét kell képezze, azonban arra is felhívta a figyelmet, hogy tekintettel kell lenni az egyes tagállamok jogmekerüléssel kapcsolatos aggályaira. Az EBU meglátása szerint – anélkül, hogy a származási ország elve csorbulna – találhatóak olyan szabályozási megoldások, melyek összeegyeztetik a belső piac működését és az információ szabad áramlását a tagállamok olyan közpolitikai céljaival, mint a médiapluralizmus, kulturális sokszínűség vagy a nemzeti jog hatékonysága. Ugyanezen gondolatmenet folytatásaként a megoldási javaslatokat az uniós intézmények és a tagállamok közötti lojalitás elvére kell alapozni: következésképpen a tagállami intézkedéseknek a belső piac fejlődését kell támogatniuk, az EU által foganatosított intézkedéseknek pedig elő kell segíteniük a nemzeti jogalkotók közpolitikai céljainak tényleges megvalósulását.²⁸¹

A nem lineáris audiovizuális szolgáltatások feletti joghatóság kérdésével kapcsolatosan az EBU leszögezte, hogy az irányelvbe foglalandó letelepedési kritériumok egyértelműek, stabilak, valamint objektívek kell legyenek. A szervezet kitért az EU területén kívül letelepedett audiovizuális szolgáltatók problematikájára is, azon véleményének adva hangot, mely szerint a Bizottság által javasolt regisztrációs eljárás nem biztosíthat megfelelő megoldást. A hozzászólásban kifejtett kritika szerint, a jogmekerülés jelenségének visszaszorítási céljával volna ellentétes a Bizottság vitadokumentumában felvázolt eljárás bevezetése, melynek következményeként az Unió területén kívül letelepedett szolgáltatók szabadon választhatnák meg, hogy melyik tagállamban regisztráljanak és következésképpen a számukra legkedvezőbb nemzeti szabályozást.²⁸²

Az *Association for Television On-Demand* (a továbbiakban: ATVOD), az Egyesült Királyságban tevékenykedő lekérhető televíziós szolgáltatók önszabályozó testülete, is aggodalmát fejezte ki²⁸³ a Bizottság vitadokumentumának a nem lineáris

²⁸⁰ EBU Position on Issues Papers for the Liverpool Audiovisual Conference, RULES APPLICABLE TO AUDIOVISUAL CONTENT SERVICES, 3.o. A dokumentum elérhetősége és letöltésének időpontja: http://ec.europa.eu/avpolicy/docs/reg/modernisation/issue_papers/contributions/ip1to6-ebu-en.pdf, 2014.02.13.

²⁸¹ EBU Position on Issues Papers for the Liverpool Audiovisual Conference, RULES APPLICABLE TO AUDIOVISUAL CONTENT SERVICES, 3-4. o. A dokumentum elérhetősége és letöltésének időpontja: http://ec.europa.eu/avpolicy/docs/reg/modernisation/issue_papers/contributions/ip1to6-ebu-en.pdf, 2014.02.13. 3-4.o.

²⁸² Uo.

audiovizuális szolgáltatások feletti területi joghatóságra vonatkozó javaslataival kapcsolatosan. A szervezet szerint ugyanis az irányelv jövőbeni hatályának, a nem lineáris audiovizuális szolgáltatásokra való kiterjesztésének következményeként az Európai Unió területén kívül letelepedett szolgáltatók kerülnének előnyös helyzetbe az Unió tagállamaiban letelepedett versenytársaikkal szemben.²⁸⁴ Az ATVOD nem fogalmazott meg ugyan megoldási javaslatokat, de kifejtette azon álláspontját, mely szerint a nem lineáris szolgáltatókkal kapcsolatos jogi problémákra az önszabályozó szervezetek képesek megfelelő útmutatást nyújtani az Európai Bizottságnak.

Az európai újságkiadók érdekeit képviselő *European Newspaper Publishers Association* (a továbbiakban: ENPA) is részletesen kitért a nem lineáris audiovizuális szolgáltatások feletti joghatóság kérdésére. A Bizottságnak intézett dokumentumban, az ENPA több ízben is hangsúlyozta azon álláspontját, hogy a televíziós irányelv hatálya a felülvizsgálat után se terjedjen ki az online újságok tartalmára, valamint a vitadokumentumban javasolt regisztrációs eljárást sem tartotta alkalmazhatónak az audiovizuális tartalommal is rendelkező újságok esetében.²⁸⁵ A szervezet meglátása szerint a Bizottság által javasolt regisztrációs eljárás egyfajta kiadói licenzengedély szerepét töltené be, aminek esetleges bevezetése többek között a szólásszabadság elvét sértené meg.²⁸⁶

Az érdekvédelmi szervezet leszögezte, hogy amennyiben a felülvizsgálat után a televíziós irányelv hatálya bárminemű okból kifolyólag újságokra is kiterjedne, elengedhetetlenül fontos, hogy a származási ország elve továbbra is az irányelv „gerincét” képezze.²⁸⁷ Az ENPA gondolatmenete szerint annak az államnak a joga

²⁸³ Az ATVOD 2005-ben a következő szolgáltatókat képviselte: Video Networks, The On Demand Group, NTL, Telewest Broadband, Kingston Interactive Television, Blockbuster, BT. A szervezet jelenleg az Egyesült Királyságbeli lekérhető videó-szolgáltatások társszabályozó testülete és az Authority for Television On Demand (ATVOD) nevet viseli.

²⁸⁴ The Association for Television On-Demand (ATVOD) contribution to the public consultation on the revision of the TVWF Directive and the Issue Paper: Rules Applicable to Audiovisual Content Services, 3. o. A dokumentum elérhetősége és letöltésének időpontja: http://ec.europa.eu/avpolicy/docs/reg/modernisation/issue_papers/contributions/ip1-atvod.pdf, 2014.02.13.

²⁸⁵ ENPA response to the Commission Issues Paper on Regulation of Audiovisual Content, 3. o. A dokumentum elérhetősége és letöltésének időpontja: http://ec.europa.eu/avpolicy/docs/reg/modernisation/issue_papers/contributions/ip1-enpa.pdf, 2014.02.14.

²⁸⁶ ENPA response to the Commission Issues Paper on Regulation of Audiovisual Content, 5-6. o. A dokumentum elérhetősége és letöltésének időpontja: http://ec.europa.eu/avpolicy/docs/reg/modernisation/issue_papers/contributions/ip1-enpa.pdf, 2014.02.14.

kell alkalmazandó legyen, amelynek területéről a műsorszolgáltatás származik – azon esetben pedig, amikor kétségek merülnek, a szerkesztői döntések meghozatalának helye kell irányadó legyen. Az álláspont szerint továbbá az „interaktív szolgáltatások” szabad áramlásának biztosítása érdekében az elektronikus kereskedelmi irányelv rendelkezései kell útmutatóul szolgáljanak.

A joghatóság, beleértve a letelepedés meghatározására irányadó kritériumok, problematikájának fontosságára utal, hogy a tagállamok, médiaszolgáltatók és szakmai szervezeteik mellett, egyéb szervezetek is eljuttatták a Bizottságnak a kérdéssel kapcsolatos véleményüket. Figyelemre méltónak tartom például a *Christian Action Research & Education* (a továbbiakban: CARE) keresztény érdekcsoport válaszdokumentumát, melyben meglehetősen részletesen kitért a letelepedési kritériumok, valamint a nem lineáris szolgáltatások feletti joghatóságot érintő jogi kérdések elemzésére.

A CARE, akárcsak az idézett médiaszolgáltatók és érdekképviselői szervezeteik, is azon álláspontot képviselte, hogy a joghatóság meghatározására továbbra is a származási ország elve, valamint a 2. cikkbe foglalt kritériumok legyenek irányadók.²⁸⁸ A szervezet azt is megállapította, hogy „a hagyományos műsorszolgáltatások, de főként az új, nem hagyományos elektronikus kommunikációs szolgáltatások hatékonysága érdekében” – az irányelv joghatóságra vonatkozó rendelkezései kiegészítésekre és javításra szorulnak, de a Bizottsághoz intézett dokumentumban nem fogalmazott meg konkrét javaslatokat. Figyelemre méltónak tartom, hogy a CARE, számos médiaszolgáltatóval ellentétben, kitért a Bizottság vitatódokumentumában felvetett olyan kérdésekre is, mint a televíziós irányelv 2(4) cikkébe foglalt segédkritériumok felcserélésének lehetősége: a szervezet kifejtette, hogy egyetért a segédkritériumok felcserélésével, valamint azon véleményének is hangot adott, mely szerint a multiplexelés új segédkritériumként való bevezetésének kérdésére a továbbiakban is érdemes figyelmet fordítani.

A CARE álláspontja szerint – figyelembe véve a „fizikai, technológiai és szervezeti jellegű különbségeket” – a nem lineáris szolgáltatók feletti joghatóság

²⁸⁷ Uo.

²⁸⁸ Issues Paper No 1: Rules applicable to Audiovisual Content Services, Response on behalf of CARE for Europe, 4.o. A dokumentum elérhetősége és letöltésének időpontja: http://ec.europa.eu/avpolicy/docs/reg/modernisation/issue_papers/contributions/ip1-care.pdf, 2014.02.2.

megállapítására irányadó kritériumok, a lehetőségek szerint, minél inkább „tükrözzék” a lineáris szolgáltatásokra irányadó kritériumokat.²⁸⁹ Továbbá, több médiaszolgáltatóhoz hasonlóan, a Bizottság dokumentumában is felvázolt, az elektronikus kereskedelmi irányelv általános letelepedési kritériumának alkalmazását megfelelőnek tartotta a nem lineáris audiovizuális szolgáltatásokra nézve, a javasolt regisztrációs eljárást azonban meglátása szerint nem volna kellőképpen „erőteljes” az Európai Unió területén kívülről származó tartalomszolgáltatókkal szemben.

Összefoglaló

Véleményem szerint a 2005-ben lefolytatott nyilvános konzultáció több szempontból is előrelépést jelentett a televíziós irányelv 2. cikkébe foglalt joghatósági kritériumok felülvizsgálatával kapcsolatos diskurzus tekintetében: egyrészt a Bizottság által kibocsátott vitadokumentum is konkrét javaslatokat tartalmazott, másrészt pedig számos tagállam, médiaszolgáltató, valamint egyéb szervezet reagált a Bizottság által felvetett jogi kérdésekre.

A joghatóság megállapítására irányadó kritériumok fontosságára és a probléma iránti figyelemre utal továbbá, hogy a médiaszolgáltatók és érdekképviselői szervezeteiken túl, egyéb civil szervezetek is érdemben hozzászóltak és elemezték a Bizottság által megfogalmazott javaslatokat. A periódus történései közül természetesen nem lehet figyelmen kívül hagyni azt a beadványt, melyben tizenegy tagállam fejezte ki aggodalmát a más tagállamból származó, de főként a területükre irányuló műsorszolgáltatások „szabályozhatatlanságának” problémáját. Ezen tagállamok, amellet, hogy nem vitatták a származási ország elvének kulcsfontosságú szerepét, azt az álláspontot képviselték, mely szerint a televíziós irányelv joghatósági kritériumai nem képesek megfelelően orvosolni az általuk felvetett jogi problémákat és ezért a kérdéskör további elemzésére kérték a Bizottságot.

²⁸⁹ Uo.

A 2005 júliusában közzétett vitadokumentumában, az Európai Bizottság a következő jogi problémák megoldására keresett választ a televíziós irányelv 2. cikkébe foglalt joghatósági kritériumokra vonatkozóan:

- különös tekintettel az egyes tagállamok által, a jogmegkerülés veszélye miatt kifejezett aggályaira, szükséges-e az irányelv 2. cikkébe foglalt joghatósági kritériumok felülvizsgálata?

- a Bizottság álláspontja szerint szükségessé válik a irányelv 2(4) cikkének az Unió területén kívül letelepedett televíziós műsorszolgáltatókra irányadó segédkritériumainak felülvizsgálatára: a megfogalmazott javaslat értelmében a segédkritériumok sorredje felcserélődne: a *műholdas feladó-állomás* kritérium a *műholdas kapacitás* kritérium elé lépne. Továbbá, a vitadokumentum tolmácsolta azt a több tagállam szabályozó hatósága által megfogalmazott javaslatot, hogy a 2(4) cikk egészüljön ki a *multiplexelés* segédkritériummal is.

- a vitadokumentum, a nem lineáris audiovizuális szolgáltatók feletti joghatóság megállapítására a következő lehetséges kritériumokat sorolta fel: *a nem lineáris szolgáltatásokkal kapcsolatos szerkesztői döntések meghozatalának helye*, valamint a *tartalomszolgáltató letelepési helye*; az Unió területén kívül letelepedett audiovizuális tartalomszolgáltatókra vonatkozóan pedig egy sajátos *regisztrációs eljárás* bevezetését helyezte kilátásba.

A Bizottságnak küldött hozzászólásokról kijelenthető, hogy a bizonyos kérdésekre vonatkozó eltérő véleménynek ellenére, úgy a tagállamok, mint a médiaszolgáltatók és szakmai szervezeteik, a származási ország elvének jelentőségét hangsúlyozták. Az elvet több ízben az irányelv *conditio sine qua non*-ként nevezték meg vagy olyan jelzőkkel illették, mint az irányelv „magva”, az irányelv „alapköve”, az irányelv „lelke”, valamint a „televíziós műsorszolgáltatások közös piaca megvalósításának elengedhetetlen feltétele”. Ezen alapkérdésben való egyetértés ellenére megfigyelhető, hogy több tagállam szerint is – különösen a jogmegkerülés jelenségének visszaszorítása érdekében – a televíziós irányelv 2. cikkébe foglalt kritériumok pontosításra szorulnak. Figyelemre méltó, hogy a nem lineáris szolgáltatások tekintetében a tagállamok véleménye megoszlott – Lengyelország megfelelőnek találta a vitadokumentumban felvázolt „regisztrációs” eljárást, az Egyesült Királyság azonban nemcsak ezt az eljárást látta el kritikával, de álláspontja

szerint az Unió területén kívülről származó szolgáltatásoknak a tagállamok joghatósága alá vonása is jogi problémákba ütközhet.

A médiaszolgáltatók és szakmai szervezeteik azon túlmenően, hogy hangsúlyozták a származási ország elvének az audiovizuális szolgáltatások szabad áramlásának biztosításában játszott kulcsfontosságú szerepét és az irányelvben való további megőrzése mellett foglaltak állást, határozottan elutasítottak minden, az elv „visszaminősítésére”, „hígítására” utaló javaslatot. Továbbá, több médiaszolgáltató és érdekvédelmi szervezet is kritikával illette a tizenegy tagállam beadványába foglaltakat, fő érvként emelve ki, hogy a származási ország elvének jövőbeni korlátozása súlyosan veszélyeztetné az audiovizuális szolgáltatások, eddig biztos alapokon álló belső piacát. Ezen kérdésben megfogalmazott véleményével némiképp az RTÉ tűnik ki, mely szerint belső piaci célok megvalósulása nem történhet a nézők és a fogyasztók magas szintű védelmének kárára. Az ír közszolgálati műsorszolgáltató álláspontja szerint továbbá olyan megoldások szükségesek, melyek következtében összeegyeztethetővé válnak az irányelvben megfogalmazott belső piaci célok a több tagállam által hangoztatott olyan közpolitikai célokkal.

A médiaszolgáltatók és érdekképviselői szervezeteik hozzászólásaiból ugyanakkor a nem lineáris szolgáltatások feletti joghatósági szabályok iránti fokozott érdeklődés is: figyelemre méltó, hogy a vélemények többsége szerint a Bizottság vitadokumentumában javasolt szabályokat nem megfelelőek, valamint a felvetett „regisztrációs” eljárást is eleveendőnek tartották.

Véleményem szerint a 2005-ös nyilvános konzultáció fontos szakaszát képezi a médiaszolgáltatók feletti joghatóság meghatározására irányadó kritériumok fejlődésének. Annak köszönhetően, hogy a 2003-ban lebonyolított nyilvános konzultációhoz viszonyítva már az Európai Bizottság vitadokumentuma is konkrét javaslatokat tartalmazott, a tagállamnak és a média képviselőinek is lehetősége nyílt érdemben reagálni a felvetett jogi kérdésekre. Figyelemre méltó, hogy a számos hozzászólásból kitűnik, hogy olyan alapvető kérdésekben, mint magának a származási ország elvének kulcsfontosságú szerepe és további létjogosultsága, szinte az összes véleményt formáló maradéktalanul egyetértett.

Fontosnak tartom kiemelni, hogy a televíziós irányelv joghatósági rendelkezéseinek felülvizsgálatát szorgalmazók sem magának az elvnek a jövőbeni megszüntetése mellett foglaltak állást. A tagállamok számottevő részéről ugyanakkor

felvetődött az igény a más tagállamból sugárzó, de főként a területet célzó műsorszolgáltatások „szabályozhatóságának” lehetősége, valamint ennek összeegyeztethetősége a származási ország elvével. Ezen kérdéskörre vonatkozó álláspontok rávilágítottak a médiaszolgáltatás kettős – gazdasági és kulturális – jellegére, valamint az ebből fakadó feszültségekre: míg a tagállamok olyan közpolitikai okokra hivatkoztak, mint a kiskorúak és a fogyasztók védelme, a médiaszolgáltatók a származási ország elvének a belső piaci szerepét hangsúlyozták. Figyelemre méltó azonban a kompromisszus megoldásokra való törekvés jelenléte is, melynek fő képviselőjeként az RTÉ jelölhető meg.

Tetten érhető az új típusú szolgáltatásokat érintő jogi problémák iránti figyelem is, ugyanakkor megjegyzendő, hogy a Bizottság vitadokumentumában javasoltakat ebben a tekintetben érte a legtöbb kritika.

Annak ellenére azonban, hogy a Bizottságnak vitadokumentuma kapcsán a tagállamok, valamint a médiaszolgáltatók részéről számos értékes elemzés született, a hozzászólások több olyan fontos kérdést, mint az irányelv 2(4) cikkébe foglalt segédkritériumok felülvizsgálata, mellőztek vagy csupán érintőlegesen tárgyaltak.

3.4.2. A joghatóság megállapítására irányadó kritériumok a Bizottság irányelv-javaslatától az audiovizuális médiaszolgáltatásokról szóló irányelv elfogadásáig

3.4.2.1. A joghatóság megállapítására irányadó kritériumok a Bizottság irányelv-javaslatában

A közel három évig zajló nyilvános konzultációs szakasz lezárása után, az Európai Bizottság 2005. december 5-én fogadta el a 89/552/EGK irányelv felülvizsgálatát célzó irányelv-javaslatát.²⁹⁰

A televíziós irányelv 2. cikkébe foglalt, a joghatóság megállapítására irányadó, rendelkezések módosítási javaslatait az irányelv-javaslat 1(3) cikke tartalmazta. Ezen rendelkezések is nagymértékben magukon viselték a tervezet azon fő koncepcióját, mely szerint az irányelv hatálya kiterjesztendő a nem lineáris audiovizuális szolgáltatásokra is. A Bizottság tervezete kevés érdemi módosítást tartalmazott a televíziós irányelv 2 cikkébe foglalt, a joghatóság megállapítására irányadó, rendelkezéseire vonatkozóan: a 2(1), (2) és (3) bekezdéseket érintő módosítások kizárólag terminológiai jellegűek voltak, melyek az irányelv tárgyi hatályának kiterjesztése miatt váltak szükségessé.

Az irányelv-javaslat 1(3) cikkének a. pontjába foglalt javaslatok értelmében a televíziós irányelv 2 cikkének (1), (2) és (3) bekezdéseiben a „műsorszolgáltatók által közvetített összes televíziós adás”, a „műsorszolgáltatók”, a „a műsorrenddel kapcsolatos szerkesztői döntéseket”, a „televíziós műsorszolgáltató tevékenység”, szövegrészek helyébe a „médiaszolgáltatók”, a „médiaszolgáltató”, az „audiovizuális médiaszolgáltatással kapcsolatos szerkesztői döntések”, valamint „audiovizuális médiaszolgáltató tevékenység” szövegrészek lépnek:

²⁹⁰ COMMISSION OF THE EUROPEAN COMMUNITIES, Proposal for a DIRECTIVE OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL AMENDING COUNCIL DIRECTIVE 89/552/EEC on the coordination of certain provisions laid down by law, regulation or administrative action in Member States concerning the pursuit of television broadcasting activities, COM(2005) 646 final.

89/552/EGK irányelv	Az Európai Bizottság irányelv-javaslat
2(1) cikk	1 (3) cikk, a pont
műsorszolgáltatók által közvetített összes televíziós adás”	médiaszolgáltatók által közvetített összes audiovizuális médiaszolgáltatás
adások	audiovizuális médiaszolgáltatások
2(2) cikk	1 (3) cikk, b pont
műsorszolgáltatók	médiaszolgáltatók
2(3) cikk	1 (c) cikk, b pont
műsorszolgáltató	médiaszolgáltató
műsorrenddel kapcsolatos szerkesztői döntések	audiovizuális médiaszolgáltatással kapcsolatos szerkesztői döntések
a televíziós műsorszolgáltató tevékenység	az audiovizuális médiaszolgáltatási tevékenység
ahol elsőként megkezdte műsorszolgáltatását	ahol elsőként megkezdte tevékenységét

Figyelemre méltó, hogy a televíziós irányelv 2(3) cikkébe foglalt letelepedési kritériumokkal szemben, a Bizottság irányelv-javaslat, a 2(4) cikk segédkritériumaira vonatkozóan „látványosabb” módosítási javaslatokat tartalmazott. Az irányelv-javaslat 1(c) cikkének b pontja ugyanis tartalmazta azt a 2005-ös nyilvános konzultáció során is felvetett javaslatot, mely a *műholdas feladó-állomás használata* segédkritérium a *műholdas kapacitás használata* segédkritérium elé kell lépjen:

„A (4) bekezdés helyébe a következő szöveg lép: (4) Azokat a médiaszolgáltatókat, amelyekre a (3) bekezdés előírásai nem alkalmazhatók, egy tagállam joghatósága alá tartozónak kell tekinteni a következő esetekben:

- a) az adott tagállamban található műholdas feladó-állomást használnak;
- b) bár nem használnak az adott tagállamban található műholdas feladó-állomást, a műholdnak az adott tagállam tulajdonában lévő átviteli kapacitását használják.”

Az irányelv-javaslat a 89/552/irányelvnek a kizárólag harmadik országokban vételre szánt televíziós műsorszolgáltatásokra irányadó, 2(6) cikkére vonatkozóan is tartalmazott módosító javaslatokat – azon túlmenően, hogy a „műsorszolgáltatások” kifejezést az „audiovizuális műsorszolgáltatások” kifejezéssel helyettesítette, pontosítani kívánta, hogy mely médiaszolgáltatásokra nem terjed ki az irányelv területi hatálya:

89/552/EGK irányelv, 2 (6) cikk	Az Európai Bizottság irányelv-javaslat, 1 (c) cikk, f pont
Ez az irányelv nem alkalmazandó a kizárólag harmadik országokban történő vételre szánt adásokra, és amelyek közvetlenül vagy közvetve nem foghatóak egy vagy több tagállamban.	Ez az irányelv nem alkalmazandó az olyan, kizárólag harmadik országokban történő vételre szánt audiovizuális médiaszolgáltatásokra, <i>amelyek szokásos fogyasztói eszközökkel</i> közvetlenül vagy közvetve nem foghatóak egy vagy több tagállamban.

A 2(6) cikkre vonatkozó módosítási javaslatok szükségességével kapcsolatosan az irányelv-javaslat preambulumának 22. bekezdése szolgál magyarázattal: mivel a televíziós irányelv „az Európai Unió lakosai számára nyújtott szolgáltatásokat szabályozza, csak azokra az audiovizuális médiaszolgáltatásokra kell alkalmazni, amelyeket a lakosság egy vagy több tagállamban a szokásos fogyasztói eszközökkel közvetlenül vagy közvetett módon igénybe tud venni.” Figyelemre méltó, hogy a fenti preambulumbekzdés kitért a „szokásos fogyasztói eszközök” terminus jelentésére is, melynek meghatározását a tagállamok megfelelő hatáskörrel rendelkező hatóságainak feladataként jelölte meg.

A joghatósági szabályokra vonatkozóan az irányelv-javaslat preambulumának 19., 20., valamint 22. bekezdései is tartalmaztak utalásokat.

A 19. preambulumbekzdés, mintegy levonva a 2003-as, valamint a 2005-ös nyilvános konzultáció során kifejtett vélemények összegzéséből fakadó következtetéseket, nyomatékosította, hogy a származási ország elve – tekintettel a belső piac létrehozása szempontjából betöltött fontos szerepére – továbbra is központi helyet foglal el az irányelvben. A szöveg folytatásában is visszaköszönnek a 2005-ös nyilvános konzultáció alkalmával tett megállapítások: a származási ország elve, mint „az új üzleti modellek és a kérdéses szolgáltatások nyújtásának alapja”; valamint azon álláspont, mely szerint az elvet a médiaszolgáltatók jogbiztonsága érdekében kell alkalmazni.

A 20. preambulumbekzdés azt szögezte le, hogy a televíziós irányelv 2 (4) cikkébe foglalt segédkritériumok sorrendjének felcserélése – tekintettel a „digitális műholdas programok területén tapasztalható műszaki fejlődésre” – elsősorban a szabályozás hatékonyabbá tétele miatt vált szükségessé.

A 22. preambulumbekkezdés a Szerződés letelepedési szabadságára irányadó 49-54. cikkeire, valamint az Európai Bíróság vonatkozó ítélkezési gyakorlatára tett utalást. A szövegrész mintegy emlékeztet arra, hogy a Bíróság ítélkezési gyakorlata alapján a médiaszolgáltató társaságok is szabadon választhatják meg, hogy melyik tagállamban telepednek le. Továbbá – többek között VT4 és a Centros ítéletekre hivatkozva – a 22. bekezdés nyomatékosította, hogy „a Szerződés valójában nem tiltja meg egy vállalkozás számára, hogy gyakorolja a szolgáltatásnyújtás szabadságát, amennyiben nem kínálja szolgáltatását abban a tagállamban, amelyikben az letelepedett”.

A televíziós irányelv második felülvizsgálatát célzó irányelv-javaslatát a Bizottság az Európai Unió Tanácsához és az Európai Parlamenthez is egyaránt 2005. december 12-én nyújtotta be.

3.4.2.2. A joghatóság megállapítására irányadó kritériumok a Tanács által elfogadott közös álláspont szövegében

A közös álláspont elfogadását megelőzően, 2006 első felében az irányelv-javaslat rendelkezéseinek megvitatására került sor. Az osztrák Elnökség által szervezett szervezett munkauléseken, a tagállamok küldöttségeiből álló Audiovizuális Munkacsoport által kifejtett tevékenység keretében, több tagállam – Belgium, Dánia, Franciaország, Lettország, Litvánia, Málta, Portugália és az Egyesült Királyság – véleményezte, valamint módosító javaslatokat fűzött a Bizottság irányelv-javaslatához.²⁹¹

Az Audiovizuális Munkacsoport keretei között zajló tárgyalások során a tagállamok küldöttségeinek túlnyomó része megfelelőnek találta az irányelv-javaslat joghatósági szabályait: az összes tagállam egyetértett azzal, hogy továbbra is a letelepedés helyének kritériuma kell irányadó legyen a joghatósággal

²⁹¹ COUNCIL OF THE EUROPEAN UNION, Proposal for a Directive of the European Parliament and of the Council amending Council Directive 89/552/EEC on the coordination of certain provisions laid down by law, regulation or administrative Action in Member States concerning the pursuit of television broadcasting activities (Television without frontiers) – Compilation of written text proposals by delegations, 8707/06 ADD 1 REV 2.

rendelkező ország meghatározására, valamint azzal, hogy a tagállamoknak a jövőben is lehetőségük lesz a joghatóságuk alá tartozó médiaszolgáltatókkal szemben szigorúbb szabályok alkalmazására.²⁹² A tagállamok különös figyelmet szenteltek azon médiaszolgáltatókkal kapcsolatos jogi problémáknak, melyeket a médiaszolgáltató teljes egészében vagy legnagyobb részét a származási országtól eltérő tagállam célközönsége felé irányít. Míg egyes tagállamok megfelelő szintűnek tartották az irányelv-javaslatnak a joggal való visszaélésekkel szemben támasztott garanciáit, bizonyos tagállamok, saját nemzeti szabályozásukhoz viszonyítva, elégtelennek tartották a tervezet reklámokra és kiskorúak védelmére szolgáló rendelkezéseit.²⁹³

A joghatóság megállapítására irányadó kritériumokra vonatkozóan Belgium módosító javaslatai emelendők ki – a tagállam indítványozta, hogy a televíziós irányelv 2. cikke további két új bekezdéssel egészüljön ki.

A Belgium által javasolt első módosítás (3a. bekezdés) értelmében, a televíziós irányelv 2. cikkének 2. bekezdése alóli kivételként, egy médiaszolgáltatót abban az esetben is egy adott tagállam joghatósága alá tartozónak kell tekinteni, amennyiben tevékenységeit teljes egészében vagy legnagyobb részét az illető tagállam nézőközönsége felé irányítja. Továbbá: javaslat szerint adott médiaszolgáltatás akkor tekintendő *egy tagállam nézőközönsége felé irányított*nak, amennyiben az alábbiak közül legalább két feltétel teljesül:

1. az audiovizuális médiaszolgáltatás nyelve megegyezik a tagállam nyelvével;
2. a médiaszolgáltató az adott audiovizuális médiaszolgáltatást egyidejűleg és teljes egészében kizárólag az illető tagállamban nyújtja vagy pedig kifejezetten a tagállam nézőközönségének szánja;
3. annak ellenére, hogy nem állnak az adott tagállamban tevékenykedő egyik médiaszolgáltató felelőssége alatt sem, műsorablakok, kiváltképpen

²⁹² COUNCIL OF THE EUROPEAN UNION, Proposal for a Directive of the European Parliament and of the Council amending Council Directive 89/552/EEC on the coordination of certain provisions laid down by law, regulation or administrative Action in Member States concerning the pursuit of television broadcasting activities (Television without frontiers) – Progress report/ exchange of views, 9134/06, 3.o.

²⁹³ Uo.

hírműsorok, sugárzására kizárólag az illető tagállamban kerül sor vagy pedig kifejezetten a tagállam nézőköziségének vannak szánva;

4. annak ellenére, hogy nem állnak az adott tagállamban tevékenykedő egyik médiaszolgáltató felelőssége alatt sem – reklámablakok és televíziós vásárlási műsorablakok sugárzására kizárólag az illető tagállamban kerül sor vagy pedig kifejezetten a tagállam nézőköziségének vannak szánva.²⁹⁴

A fenti módosító javaslat indoklásaként Belgium nyomatékosította, hogy ezen rendelkezések bevezetése azért szükséges, mivel figyelembe kell venni azon eseteket is, melyekben egy adott tagállamban letelepedett médiaszolgáltató adásait – anélkül, hogy szükségszerűen egy másik tagállamban hatályos jogszabályok megkerülését szándékozná – teljes egészében vagy legnagyobbbrészt, egy másik tagállam nézőközösége felé irányítja.

Belgium második módosító javaslata értelmében az irányelv 2. cikke egy további bekezdéssel is kiegészülne, melynek értelmében az olyan esetekben, amikor egy médiaszolgáltató több tagállamban is kifejti tevékenységét és amennyiben ezen tagállamok is beleegyeznek, az illető médiaszolgáltató az összes érintett tagállam joghatósága alá kerülhet.

A fenti javaslat indoklása szerint ezen rendelkezések célja egy olyan regisztrációs eljárás bevezetése, amely hatékonyan és konfliktusmentesen rendezné az olyan szituációkat, melyekben egy adott tagállamból származó médiaszolgáltató egy másik tagállamban bonyolítaná le különböző kulturális projektjeit, valamint az olyan esetekben melyekben egy médiaszolgáltató célközösége egy másik tagállam területén található.²⁹⁵

Figyelemre méltó, hogy Belgium módosító javaslatai közül különösképpen az első igen pontosan kidolgozott volt: körültekintően, a kérdéssel kapcsolatosan

²⁹⁴ COUNCIL OF THE EUROPEAN UNION, Proposal for a Directive of the European Parliament and of the Council amending Council Directive 89/552/EEC on the coordination of certain provisions laid down by law, regulation or administrative Action in Member States concerning the pursuit of television broadcasting activities (Television without frontiers) – Compilation of written text proposals by delegations, 8707/06 ADD 1 REV 2., 8. o.

²⁹⁵ COUNCIL OF THE EUROPEAN UNION, Proposal for a Directive of the European Parliament and of the Council amending Council Directive 89/552/EEC on the coordination of certain provisions laid down by law, regulation or administrative Action in Member States concerning the pursuit of television broadcasting activities (Television without frontiers) – Compilation of written text proposals by delegations, 8707/06 ADD 1 REV 2., 9. o.

felmerülő számos részletkérdésre igyekezett kitérni. A tagállamnak a probléma iránti elkötelezettség abból is kitűnik, hogy kitért azon feltételek meghatározására is, melyek teljesülése esetén egy adott médiaszolgáltató *egy tagállam nézőközönsége felé irányított* tekintendő. A Belgium által megfogalmazott második javaslat azonban a szövegezés szempontjából szükséztűbb volt az előzőnél, nem tért ki annak részletezésére, hogy milyen más tagállam területén folytatott tevékenységek lebonyolítása esetén kerülhet egy adott médiaszolgáltató akár több tagállam joghatósága alá is. Véleményem szerint a Belgium által javasolt „regisztrációs eljárás”, az előterjesztett formában túlságosan tágan értelmezhető volt, túlságosan tág teret biztosított volna a származási ország elve alkalmazása alóli kivételeknek.

Véleményem szerint a fenti javaslatok összeegyeztethetetlenek voltak a televíziós irányelv joghatósági szabályaival és ezen túlmenően az irányelv szellemiségével, alapvető céljaival is. A javasolt rendelkezések bevezetésének következtében ugyanis a származási ország elvének egységes alkalmazása megtörne – már nem kizárólag a letelepedés helye volna irányadó a médiaszolgáltatók feletti joghatóság megállapításához. Az irányelv egyik fő célja, hogy egyetlen alapelv vezérelje a joghatóság szabályokat – a javasolt módosítások gyakorlatba ültetése azonban éppen ezt az egységet törné meg. Míg a joghatósági szabályok módosítására vonatkozó első javaslat jól behatárolt esetekre vonatkozott, a regisztrációs eljárás esetleges alkalmazása indokolatlanul sok helyzetben gátolta volna meg a származási ország elvének érvényesülését.

A Belgium által megfogalmazott fenti javaslatok kétségtelenül olyan tagállami aggodalomból táplálkoztak, mely a külföldön letelepedett, de műsorszolgáltatásaikkal saját területüket célzó médiaszolgáltatóktól tartott. Annak ellenére azonban, hogy ezen módosító javaslatok indoklásában Belgium a Tanács, 2005. május 23-i ülésén megfogalmazott tagállami kérésekre hivatkozott, véleményem szerint a joghatósági szabályok módosítására vonatkozó ezen javaslatok nem feltétlenül képviselik a jogi aggályokat megfogalmazó tizenegy tagállam szándékát. A „tizenegyek” által megfogalmazott beadványban ugyanis mindössze azon kérést intézték a Tanácshoz, hogy a továbbiakban fordítson figyelmet az egy adott tagállamban letelepedett, de műsorszolgáltatásaival más tagállam területét célzó médiaszolgáltatók tevékenysége következtében felmerülő jogi kérdésekre és fontolja meg fókuszcsoport felállítását a jelenség megvitatására és a lehetséges megfelelő megoldások kidolgozása végett. A

Belgium által megfogalmazott javaslat azonban olyan megoldásokat vetett fel, melyek következtében az irányelv alapelemének számító származási ország elvének alkalmazhatósága jelentősen csorbult volna.

Az Európai Unió Tanácsa a 2006. május 18-19-i ülésén²⁹⁶ tárgyalta első ízben a Bizottság által benyújtott irányelv-javaslatot, a közös álláspont elfogadására pedig 2006. november 13-án került sor.²⁹⁷ Annak ellenére, hogy az Audiovizuális Munkacsoport ülésein a tagállamok küldöttségei részéről módosító javaslatok is megfogalmazódtak, a Tanács módosítási javaslatok nélkül fogadta az irányelv-javaslatnak a joghatóság megállapítására irányadó rendelkezéseit.

3.4.2.3. A joghatóság megállapítására irányadó kritériumok az Európai Parlament első olvasatbeli jogalkotási állásfoglalásában

Az Európai Parlament 2006. december 13-án fogadta el a Bizottság által előterjesztett irányelv-javaslatról szóló első olvasatbeli álláspontját.

A Parlament által elfogadott szöveg lényegében nem tartalmazott módosításokat a médiaszolgáltatók feletti joghatóság megállapítására irányadó kritériumokra vonatkozóan, hiszen a joghatósági szabályokat tartalmazó 2. cikket illetően egyedül a 6. bekezdést módosította.²⁹⁸ A módosított szöveg értelmében a Bizottság irányelv-javaslatában szereplő *szokásos fogyasztói eszközök* terminus továbbra is helyet kapott volna a szövegben, azonban *a kizárólag harmadik országokban történő vételre szánt audiovizuális médiaszolgáltatások* kifejezést kiiktatta volna. Megjegyzendő továbbá, hogy az első olvasatbeli munkálatok során a

²⁹⁶ Az Európai Unió Tanácsának (Oktatás, ifjúság és kultúra) 2006 május 18-19-én Brüsszelben tartott ülésének Jegyzőkönyv-tervezete, 9547/06.

²⁹⁷ COUNCIL OF THE EUROPEAN UNION, Proposal for a Directive of the European Parliament and of the Council amending Council Directive 89/552/EEC on the coordination of certain provisions laid down by law, regulation or administrative Action in Member States concerning the pursuit of television broadcasting activities (Television without frontiers) – General approach, 2005/0260 (COD).

²⁹⁸ Position of the European Parliament adopted at first reading on 13 December 2006 with a view to the adoption of Directive 2007/.../EC of the European Parliament and of the Council amending Council Directive 89/552/EEC on the coordination of certain provisions laid down by law, regulation or administrative action in Member States concerning the pursuit of television broadcasting activities, P6_TA(2006)0559.

televíziós irányelv ugyanezen rendelkezésére vonatkozóan a Parlament Belső Piaci és Fogyasztóvédelmi Bizottsága is megfogalmazott egy módosító javaslatot, mely nemcsak a Bizottság irányelv-javaslatában tanácsolt *szokásos fogyasztói eszköz fogalmat* iktatta volna ki, hanem azáltal, hogy a „közvetlenül vagy közvetve nem foghatóak egy vagy több tagállamban” szövegrészt sem tartalmazta, az irányelv hatályos szövegét is leegyszerűsítette volna:

89/552/EGK irányelv, 2 (6) cikk	Az Európai Bizottság irányelv-javaslat, 1 (c) cikk, f pont	Az Európai Parlament Belső Piaci és Fogyasztóvédelmi Bizottságának javaslata	Az Európai Parlament első olvasatbeli jogalkotási állásfoglalása
Ez az irányelv nem alkalmazandó a kizárólag harmadik országokban történő vételre szánt adásokra, és amelyek közvetlenül vagy közvetve nem foghatóak egy vagy több tagállamban.	Ez az irányelv nem alkalmazandó az olyan, kizárólag harmadik országokban történő vételre szánt audiovizuális médiaszolgáltatásokra, amelyek szokásos fogyasztói eszközökkel közvetlenül vagy közvetve nem foghatóak egy vagy több tagállamban.	Ez az irányelv nem alkalmazandó az olyan, kizárólag harmadik országokban történő vételre szánt audiovizuális médiaszolgáltatásokra	(6) Ez az irányelv nem alkalmazandó az olyan audiovizuális médiaszolgáltatásokra, amelyek szokásos fogyasztói eszközökkel közvetlenül vagy közvetve nem foghatóak egy vagy több tagállamban.

A Belső Piaci és Fogyasztóvédelmi Bizottságnak ezen módosítási javaslatát – véleményem szerint helyesen – az Európai Parlament nem vette figyelembe. Véleményem szerint a 2. cikk 6. bekezdésbe foglaltak a fenti módosítási javaslat szerint leegyszerűsítése indokolatlan volt, hiszen szükségtelenül tágította volna a harmadik országokban történő vételre szánt audiovizuális médiaszolgáltatások fogalmát. Továbbá, véleményem szerint a Parlament által elfogadott és javasolt szövegváltozatból a *kizárólag harmadik országokban történő vételre szánt audiovizuális médiaszolgáltatások* kifejezés elhagyása sem tekinthető szerencsés megoldásnak, mivel alkalmazása következtében egyes, az Unió területéről származó médiaszolgáltatásokat vonhatott volna ki az irányelv hatálya alól.

Figyelemre méltó továbbá, hogy a Parlament módosításai érintették az irányelv-javaslat joghatósági szabályokra vonatkozó preambulumbekendéseit: a Parlament két új, a joghatóság szabályokat és a származási ország elvét érintő

preambulumbekezdés iktatott be, valamint két preambulumbekendés szövegét kiegészítette.²⁹⁹

Ezeket módosításokra vonatkozó javaslatokat a Parlament Ipari, Kutatási és Energiaügyi Bizottsága fogalmazta meg³⁰⁰ – mindkettőnek a célja az irányelv joghatósági szabályai és a származási ország elvének további megőrzése mellett való érvelés volt. Az első javasolt preambulumbekendés – a nyilvános konzultáció során megfogalmazott számos állásponthoz hasonlóan – azt a megállapítást tartalmazta, hogy „a származási ország elve alapvető fontosságú az európai tartalmat előállító, erős iparral rendelkező páneurópai audiovizuális piac létrejöttéhez”.³⁰¹ Ugyanezen javasolt preambulumbekendés második mondata szerint a származási ország elve a „nézőknek az európai programok széles skálájából való választáshoz fűződő jogait” is védi. A parlamenti bizottság ezen javaslatát a Parlament módosítások nélkül fogadta el.³⁰²

Az ugyancsak az Ipari, Kutatási és Energiaügyi Bizottsága által javasolt, a Parlament első olvasatbeli álláspontjába foglalt 30. preambulumbekendés értelmében szintén az erős, versenyképes és integrált európai audiovizuális ipar előmozdítása, valamint a média sokszínűségének biztosítása érdekében továbbra is alapvető fontosságú, hogy egy médiaszolgáltató felett továbbra is egyetlen tagállam rendelkezzen joghatósággal. Míg az előbbi preambulumbekendés-javaslatot módosítások nélkül fogadta el a Parlament, az Ipari, Kutatási és Energiaügyi Bizottság ezen javaslatán egy apró módosítást eszközölt: a parlamenti bizottság

²⁹⁹ Az első kiegészítés az irányelv-javaslat 5. preambulumbekendését érintette – a Parlament a következő szövegrész beiktatását tartotta szükségesnek: „Az 89/552/EGK irányelv alapelvei – azaz a származási ország elve és az egységes minimumszabályok a gyakorlatban beváltak, ezért azokat meg kell tartani.”; a származási ország elvének fontos szereplő hangsúlyozó 19. preambulumbekendés pedig a következő mondattal egészült ki: Ezen elv alkalmazása a tisztességes verseny biztosítása érdekében nem zárhatja ki a műsorok forrásainak származásával kapcsolatos kritériumokra történő hivatkozást.

³⁰⁰ Report, on the proposal for a directive of the European Parliament and of the Council amending Council Directive 89/552/EEC on the coordination of certain provisions laid down by law, regulation or administrative action in Member States concerning the pursuit of television broadcasting activities (COM(2005)0646 – C6-0443/2005 – 2005/0260(COD)), A6-0399/2006

³⁰¹ Position of the European Parliament adopted at first reading on 13 December 2006 with a view to the adoption of Directive 2007/.../EC of the European Parliament and of the Council amending Council Directive 89/552/EEC on the coordination of certain provisions laid down by law, regulation or administrative action in Member States concerning the pursuit of television broadcasting activities, P6_TA(2006)0559., 12 preambulumbekendés.

³⁰² Az Európai Parlament első olvasatbeli jogalkotási állásfoglalásának 10. módosítása ((6b) preambulumbekendés).

szövegváltozatában a *bármely* audiovizuális médiaszolgáltató (*any* audiovisual media service provider) szerepel, a Parlament által elfogadott szöveg pedig már a „*egy adott* audiovizuális médiaszolgáltató” (*an* audiovisual media service provider kifejezést tartalmazta).³⁰³

VÉLEMÉNY AZ IPARI, KUTATÁSI ÉS ENERGIAÜGYI BIZOTTSÁGTÓL		Az Európai Parlament jogalkotási állásfoglalása		
	Hivatalos magyar szövegváltozat	Javasolt magyar fordítás	Hivatalos magyar szövegváltozat	Javasolt magyar fordítás
19a) To promote a strong, competitive and integrated European audiovisual industry and enhance media pluralism throughout the European Union, it remains essential that only one Member State has jurisdiction over any audiovisual media service provider.	(19a) Az erős, versenyképes és integrált európai audiovizuális ipar előmozdítása és a médiapluralizmusnak az Európai Unió egész területén történő fokozása érdekében továbbra is alapvető fontosságú, hogy egy adott audiovizuális médiaszolgáltató felett csak egy tagállam rendelkezzen joghatósággal.	(19a) Az erős, versenyképes és integrált európai audiovizuális ipar előmozdítása és a médiapluralizmusnak az Európai Unió egész területén történő fokozása érdekében továbbra is alapvető fontosságú, hogy hogy csak egyetlen tagállam rendelkezzen joghatósággal bármely audiovizuális médiaszolgáltató felett.	(30) To promote a strong, competitive and integrated European audiovisual industry and enhance media pluralism throughout the European Union, it remains essential that only one Member State should have jurisdiction over an audiovisual media service provider and that pluralism of information should be a fundamental principle of the European Union.	(30) Az erős, versenyképes és integrált európai audiovizuális ipar előmozdítása és a média sokszínűségének az Európai Unió teljes területén történő fokozása érdekében továbbra is alapvető fontosságú, hogy csak egyetlen tagállam rendelkezzen joghatósággal bármely audiovizuális médiaszolgáltató felett, és hogy az információ pluralizmusa az Európai Unió alapelve maradjon.
				(30) Az erős, versenyképes és integrált európai audiovizuális ipar előmozdítása és a média sokszínűségének az Európai Unió teljes területén történő fokozása érdekében továbbra is alapvető fontosságú, hogy egy adott audiovizuális médiaszolgáltató felett csak egy tagállam rendelkezzen joghatósággal.és hogy az információ pluralizmusa az Európai Unió alapelve maradjon.

Az Európai Parlament első olvasatbeli jogalkotási állásfoglalásából elsősorban az tűnik ki, hogy az intézmény szerint a televíziós irányelvnek a joghatóság megállapítására irányadó kritériumainak módosítása nem célszerű. Ezen túlmenően, a preambulumkezdésekre vonatkozó módosítási javaslatok arra világítottak rá, hogy nemcsak az irányelv hatályos joghatósági szabályainak további fenntartása szükséges, hanem a származási ország elve az audiovizuális médiaszolgáltatások belső piacának mintegy megkérdőjelezhetetlen alapkövét képezi.

³⁰³ A hivatkozott szöveg magyar változata véleményem szerintem helytelen és ennek következtében megtévesztő jellegű. A táblázat az angol és a magyar nyelvű hivatalos szövegváltozatok mellett tartalmazza a javasolt és helyesnek tartott magyar nyelvű szövegváltozatot is.

3.4.2.4. A joghatóság megállapítására irányadó kritériumok az Európai Bizottság módosított irányelv-javaslatától az audiovizuális médiaszolgáltatásokról szóló irányelv elfogadásáig

A Bizottság módosított irányelv-javaslat

A Tanács közös álláspontját, valamint az Európai Parlament jogalkotási állásfoglalását követően az Európai Bizottság 2007. március 29-én fogadta el a módosított-irányelv tervezetet.³⁰⁴

A médiaszolgáltatók feletti joghatóság megállapítására irányadó kritériumok és származási ország elvére vonatkozó rendelkezések tekintetében, figyelemre méltó, hogy a Bizottság nem fogadta el a Parlament 2(6) cikkre vonatkozó módosításait. A Parlament preambulumbekendésekre vonatkozó módosításait azonban zömében elfogadta – néhány esetben azonban csak részleges vagy elvi elfogadásra került sor.³⁰⁵

A Bizottság teljes egészében fogadta el a Parlament, fentiekben is felvázolt, 30. módosítását, de az irányelv-javaslat 19. preambulumbekendésének kiegészítését célzó 29. módosítást azonban már elvetette. Tulajdonképpen, az ugyancsak a származási ország elvének szerepére is utaló 7. módosítás is teljes egészében elfogadásra került, hiszen a Bizottság mindössze a preambulumbekendés szövegében elfoglalt helyét változtatta meg: a Parlament által a preambulumbekendés utolsó mondataként hozzáadott passzust, az 5. preambulumbekendés első bekezdésévé helyezte át.

³⁰⁴ Az EURÓPAI KÖZÖSSÉGEK BIZOTTSÁGA, Módosított javaslat, A 89/552/EGK TANÁCSI IRÁNYELVET MÓDOSÍTÓ EURÓPAI PARLAMENTI ÉS TANÁCSI IRÁNYELV a tagállamok törvényi, rendeleti vagy közigazgatási intézkedésekben megállapított, televíziós műsorszolgáltató tevékenységre vonatkozó egyes rendelkezéseinek összehangolásáról szóló 89/552/EGK tanácsi irányelv módosításáról (Audiovizuális médiaszolgáltatások határok nélkül, COM(2007) 170 végleges.

³⁰⁵ A Parlament 10. módosítását ((6b) preambulumbekendés) azért csak elvben fogadták el, mert az eredeti számozás nem volt helyes: az első olvasatbeli jogalkotási állásfoglalás szövegében (6a) preambulumbekendésként volt feltüntetve.

A Tanács közös álláspontja és az Európai Parlament második olvasatbeli jogalkotási állásfoglalása

Az Európai Parlamenttel és a Bizottsággal folytatott informális tárgyalások³⁰⁶ eredményeként, 2007. május 24-én született végleges politikai megállapodás a határok nélküli audiovizuális médiaszolgáltatásokról szóló új irányelvről. A Bizottság üdvözölte az egyezség megszületését, külön kiemelve annak fontosságát, hogy „a korszerűsített irányelv továbbra is teljes mértékben a származási ország elvén alapul”.³⁰⁷ Ezt követően, a Tanács közös álláspontjának elfogadására 2007. október 15-én került sor.³⁰⁸

A Tanács, az irányelv joghatósági rendelkezések tekintetében főként az újonnan bevezetendő jogmegkerülési eljárásra vonatkozóan pontosította a Bizottság módosított irányelv-javaslatát – az audiovizuális médiaszolgáltatók letelepedési helyének megállapítására irányadó kritériumokat tartalmazó rendelkezéseket ezen módosítások nem érintették. Megjegyzendő továbbá, hogy a Tanács a származási ország elvére vonatkozó preambulumbekendéseket sem módosította érdemben. Ugyanakkor, a közös álláspont indoklása több ízben is kitért a joghatósági szabályokra, egyebek között leszögezve, hogy a Tanács támogatja a Bizottság azon alapvető megközelítését, mely szerint a joghatóságot továbbra is a szolgáltató székhelye alapján kell megállapítani.³⁰⁹

A Bizottság 2007. október 17-én fogadta el a Tanács közös álláspontjáról szóló Európai Parlamentnek intézett közleményét, melyben, külön kitérve a joghatósági szabályokra, „örömmel nyugtázta, hogy a társjogalkotók úgy döntöttek, nem módosítják a médiaszolgáltatók letelepedési helyét meghatározó szabályokat (2.

³⁰⁶ A Tanács közös álláspontjának indoklása, 10076/6/07 REV 6 ADD 1, 8. o.

³⁰⁷ European Commission, IP/07/706, 1.o.

³⁰⁸ 18/2007/EK közös álláspont a Tanács által 2007. október 15-én elfogadva, az Európai Közösséget létrehozó szerződés 251. cikkében említett eljárással összhangban eljárva, a tagállamok törvényi, rendeleti vagy közigazgatási intézkedésekben megállapított, televíziós műsorszolgáltató tevékenységre vonatkozó egyes rendelkezéseinek összehangolásáról szóló 89/552/EGK tanácsi irányelv módosításáról szóló, ...-i 2007/.../EK európai parlamenti és tanácsi irányelv elfogadása céljából EGT-vonatkozású szöveg, HL C 307E., 18/12/2007. 1-21. o

³⁰⁹ A Tanács közös álláspontjának indoklása, 10076/6/07 REV 6 ADD 1, 4. o.

cikk), és megerősítették a műsorszóró azon jogát, hogy belső piaci szolgáltatását az általa választott letelepedési országból biztosíthassa.”³¹⁰

A jogalkotási folyamat utolsó mozzanataként, az Európai Parlament 2007. november 29-én, módosítások nélkül fogadta el a Tanács közös álláspontját a határok nélküli audiovizuális médiaszolgáltatásokról szóló új irányelvről.³¹¹ A második olvasatbeli jogalkotási állásfoglalás elfogadását megelőző, november 28-i parlamenti vitán több felszólaló is hangsúlyozta a származási ország elvének az irányelv vezérelveként való megőrzésének fontosságát. Az előadóként felszólaló Ruth Hieronymi kifejtette, hogy „a származási ország elve alapján elértük a televíziózás hagyományos és új formáira vonatkozó közös célkitűzéseinket, tekintet nélkül annak platformjára”; Gunnar Hökmark (PPE-DE képviselőcsoport) szerint pedig a származási ország elve „(...) hangsúlyozza és erősíti a sokféleséget, s egyszersmind a közös európai televíziózást (...)”.³¹²

A Tanács közös álláspontjának a Parlament által való elfogadását követően egyértelművé vált, hogy a származási ország elve marad az Unió „médiairányelvének” központi eleme, a médiaszolgáltatók feletti joghatóság megállapítására irányadó kritériumok pedig gyakorlatilag a 97/36/EK irányelv szerinti állapotukat őrizték meg. A Bizottság is üdvözölte az audiovizuális médiaszolgáltatásokról szóló irányelv elfogadását – közleményében kifejtette, hogy „ezekkel a korszerűsített szabályokkal, amelyek javítják a jogbiztonságot és megerősítik a letelepedési ország elvét, Európa audiovizuális szakpolitikái jobban alkalmazkodnak a gyorsan változó és dinamikus iparhoz, miközben magas fogyasztóvédelmi szabályokat tartanak fenn.”³¹³

³¹⁰ A Bizottság Közleménye az Európai Parlamentnek az EK-Szerződés 251. cikke (2) bekezdésének második albekezdése értelmében a Tanácsnak a tagállamok törvényi, rendeleti vagy közigazgatási intézkedésekben megállapított, televíziós műsorszolgáltató tevékenységre vonatkozó egyes rendelkezéseinek összehangolásáról szóló 89/552/EK tanácsi irányelvet (audiovizuális médiaszolgáltatásokról szóló irányelv) módosító európai parlamenti és tanácsi irányelvjavaslat elfogadására vonatkozó álláspontjáról, COM(2007) 639 végleges.

³¹¹ Az Európai Parlament 2007. november 29-i jogalkotási állásfoglalása a Tanács közös álláspontjáról a tagállamok törvényi, rendeleti vagy közigazgatási intézkedésekben megállapított, televíziós műsorszolgáltató tevékenységre vonatkozó egyes rendelkezéseinek összehangolásáról szóló 89/552/EK tanácsi irányelv módosításáról szóló európai parlamenti és tanácsi irányelv elfogadása tekintetében, P6_TA(2006)0559.

³¹² CRE 28/11/2007 – 19.

³¹³ European Commission, IP/07/1809, 1.o.

Az Európai Parlament általi elfogadása után, a 2003-as nyilvános nyilvános konzultációval kezdetét vett, több évig tartó jogalkotási folyamatot követően, a televíziós irányelv második felülvizsgálata 2007. december 19-én, az audiovizuális médiaszolgáltatásról szóló 2007/65/EK irányelv hatályba lépésével ért végérvényesen révbé.³¹⁴

Összefoglaló

A vizsgálat tárgyát képező dokumentumokból kitűnik, hogy a televíziós irányelv második felülvizsgálata során mintegy megerősítést nyert a származási ország elve, valamint a joghatóság megállapítására irányadó kritériumok sem módosultak érdemben. A szövegben eszközölt változások az irányelv hatályának kiterjesztése miatt voltak szükségesek, hiszen a 2007/65/EK irányelv hatályba lépését követően már nem csak a televíziós műsorszolgáltatókra, hanem a nem lineáris médiaszolgáltatókra is alkalmazandóak a joghatóság megállapítására irányadó kritériumok.

Annak ellenére, hogy az irányelv ezen második felülvizsgálata során a joghatóság megállapítására irányadó kritériumok változása, fejlődése korántsem tekinthető az első felülvizsgálatot megelőző jogalkotási eljáráshoz hasonlóknak, a származási ország elve és az ennek megállapítására irányadó kritériumok ebben a szakaszban is rendkívül fontos szerepet játszottak, számos vita tárgyát képezték. A származási ország elvére történő fókuszálás leginkább az irányelv-javaslat preambulumbekezdéseire vonatkozó módosításainál érhetőek tetten, melyek véleményem szerint, híven tükrözték a 2003-as és 2005-ös nyilvános konzultáció során megfogalmazott álláspontokat: az elv megőrzése létfontosságú az audiovizuális médiaszolgáltatások belső piacának megvalósításában és bővítésében és továbbra is a jogszabály központi elemét kell képezze.

³¹⁴ AZ EURÓPAI PARLAMENT ÉS A TANÁCS 2007/65/EK IRÁNYELVE (2007. december 11.) a tagállamok törvényi, rendeleti vagy közigazgatási intézkedésekben megállapított, televíziós műsorszolgáltató tevékenységre vonatkozó egyes rendelkezéseinek összehangolásáról szóló 89/552/EGK tanácsi irányelv módosításáról, [L 332/27].

A Belgium által megfogalmazott módosító javaslatok azonban arra is rávilágítottak, hogy a médiaszolgáltatások szabad áramlásának biztosítása és a médiaszolgáltatók letelepedési szabadságának gyakorlása közötti összefüggések továbbra is számos érzékeny jogi problémát okozhatnak, melyek a tagállamok részéről olykor igen erős reakciókat is kiválthatnak. A „merész” módosító javaslatok ellenére, a Tanács és a Parlament egyaránt határozottan azon jogalkotói akaratát fejezte ki, mely szerint a származási ország elve megdönthetetlen alapját kell képeznie az irányelvnek.

3.4.3. A joghatóság megállapításának kritériumai az audiovizuális médiaszolgáltatásokról szóló irányelvben

Az audiovizuális médiaszolgáltatásokról szóló 2007/65/EK irányelv hatályba lépését követően, a Tanács 2010. február 15-én fogadta el a jogszabály kodifikált változatát, mely megváltoztatta a cikkek számozását, valamint a preambulumbekkezdések konszolidálását is megvalósította. A jelenleg hatályos, 2010/13/EU irányelv³¹⁵ 2. cikke tartalmazza a joghatósággal rendelkező tagállam azonosítására vonatkozó kritériumokat:

„2. cikk

(1) Minden tagállam biztosítja, hogy a joghatósága alá tartozó médiaszolgáltatók által közvetített valamennyi audiovizuális médiaszolgáltatás megfeleljen az adott tagállamban a nyilvánosságnak szánt audiovizuális médiaszolgáltatásokra alkalmazandó jogrendszer szabályainak.

(2) Ezen irányelv alkalmazásában egy tagállam joghatósága alá tartozó médiaszolgáltatók a következők valamelyike:

- a) azok, amelyek a (3) bekezdés szerint az adott tagállamban telepedtek le;
- b) azok, amelyekre a (4) bekezdés alkalmazandó.

(3) Ezen irányelv alkalmazásában a következő esetekben kell egy médiaszolgáltatót egy tagállamban letelepedettnek tekinteni:

- a) a médiaszolgáltató központi ügyintézésének helye az adott tagállamban található, és az audiovizuális médiaszolgáltatással kapcsolatos szerkesztői döntéseket abban a tagállamban hozzák;

³¹⁵ AZ EURÓPAI PARLAMENT ÉS A TANÁCS 2010/13/EU IRÁNYELVE a tagállamok audiovizuális médiaszolgáltatások nyújtására vonatkozó egyes törvényi, rendeleti vagy közigazgatási rendelkezéseinek összehangolásáról (Audiovizuális médiaszolgáltatásokról szóló irányelv) [L 95/1].

b) ha a médiaszolgáltató központi ügyintézésének helye az egyik tagállamban található, de az audiovizuális médiaszolgáltatással kapcsolatos szerkesztői döntéseket egy másik tagállamban hozzák, azt abban a tagállamban kell letelepedettnek tekinteni, amelyikben az audiovizuális médiaszolgáltatással kapcsolatos tevékenységben közreműködő munkaerő jelentős része működik. Ha az érintett tagállamok mindegyikében az audiovizuális médiaszolgáltatással kapcsolatos tevékenység folytatásában közreműködő munkaerő jelentős része működik, akkor a médiaszolgáltatót abban a tagállamban kell letelepedettnek tekinteni, amelyikben központi ügyintézésének helye található. Ha az audiovizuális médiaszolgáltatással kapcsolatos tevékenység folytatásában közreműködő munkaerő jelentős része az említett tagállamok egyikében sem működik, a médiaszolgáltatót abban a tagállamban kell letelepedettnek tekinteni, ahol az adott tagállam joga szerint elsőként megkezdte tevékenységét, feltéve, hogy folyamatos és tényleges kapcsolatot tart fenn annak a tagállammal a gazdaságával;

c) ha egy médiaszolgáltató központi ügyintézésének helye egy tagállamban található, de az audiovizuális médiaszolgáltatással kapcsolatos döntéseket egy harmadik országban

hozzák, vagy fordítva, azt az érintett tagállamban letelepedettnek kell tekinteni, feltéve, hogy az audiovizuális médiaszolgáltatással kapcsolatos tevékenység folytatásában szerepet játszó munkaerő jelentős része abban a tagállamban működik.

(4) Azokat a médiaszolgáltatókat, amelyekre a (3) bekezdés rendelkezései nem alkalmazandók, egy tagállam joghatósága alá tartozónak kell tekinteni a következő esetekben:

a) az adott tagállamban található műholdas feladó-állomást használnak;

b) bár nem használnak az adott tagállamban található műholdas feladó-állomást, a műholdnak az adott tagállam tulajdonában lévő átviteli kapacitását használják.

(5) Ha a (3) és (4) bekezdés szerint nem dönthető el, hogy melyik tagállamnak van joghatósága, az illetékes tagállam az, amelyben a médiaszolgáltató az Európai Unió működéséről szóló szerződés 49–55. cikkének értelmében letelepedett.”

(6) Ez az irányelv nem alkalmazandó az olyan, kizárólag harmadik országokban történő vételre szánt audiovizuális médiaszolgáltatásokra, amelyek szokásos fogyasztói eszközökkel közvetlenül vagy közvetve nem foghatók nyilvánosan egy vagy több tagállamban.

Az audiovizuális médiaszolgáltatásokról szóló irányelv fentebb idézett 2. cikkéből kitűnik, hogy a joghatóság megállapítására irányadó alapvető szabályok nem módosultak, érdemben megegyeznek a 97/36/EK irányelv által lefektetett szabályokkal.

A 2. cikk (1) bekezdése lefekteti a származási ország elvét, a (2) bekezdés pedig leszögezi, hogy fő szabály szerint, a tagállamok a területükön letelepedett médiaszolgáltatók felett rendelkeznek joghatósággal. Ezt követően, a 2. cikk (3) bekezdése tartalmazza a médiaszolgáltató társaságok letelepedési helyének megállapítására irányadó, „matrjoskához” hasonlítható kritériumrendszert. A (3) bekezdés a., b., és c. pontjainak régi-új rendelkezései értelmében a letelepedettség megállapítása továbbra is a *központi ügyvezetés helye*, a *szerkesztői döntések meghozatalának helye*, valamint a *munkaerő jelentős részének tevékenységi helye* figyelembevételével történik.

A televíziós irányelv joghatósági szabályain eszközölt módosítások tehát kizárólag az audiovizuális médiaszolgáltatókról szóló irányelv hatályának kiterjesztésének következményei: a televíziós irányelv 2. cikkének (1), (2) és (3) bekezdéseiben szereplő „műsorszolgáltatók által közvetített összes televíziós adás”, a „műsorszolgáltatók”, a „a műsorrenddel kapcsolatos szerkesztői döntéseket”, a „televíziós műsorszolgáltató tevékenység”, kifejezések helyébe „médiaszolgáltató”, az „audiovizuális médiaszolgáltatóval kapcsolatos szerkesztői döntések”, valamint „audiovizuális médiaszolgáltatói tevékenység” terminusok léptek.

Ezen módosítások azonban természetesen nem csak szemantikai jelentőséggel bírnak, hiszen az audiovizuális médiaszolgáltatókról szóló irányelv hatályba lépését követően a joghatóság megállapítására irányadó kritériumokat immár a nem lineáris szolgáltatásokat nyújtó médiaszolgáltató társaságok tekintetében is kellett alkalmazni. Tekintettel arra, hogy az uniós jogalkotó nemcsak a származási ország elvét őrizte meg, hanem a letelepedés helyének megállapítására szolgáló kritériumrendszert is, feltevődik a kérdés, hogy ezen, zömében a 97/36/EK irányelv által bevezetett rendelkezések megállják-e a helyüket és ugyanolyan hatékonysággal alkalmazhatóak-e az új típusú, nem lineáris audiovizuális médiaszolgáltatókat nyújtók letelepedettségének megállapítására? Figyelembe véve, hogy a fenti szabályok eredetileg a televíziós műsorszolgáltatásokra voltak szabva, megfelelő-e a *központi ügyvezetés helye – szerkesztői döntések meghozatalának helye – a munkaerő jelentős részének tevékenységi helye* kritériumok által képviselt hármast a kiterjesztett hatály következtében bővülő médiaszolgáltatói közeg esetében?

1. A televíziós irányelv szövegéhez képest fontos előrelépésnek számít, hogy az audiovizuális médiaszolgáltatói irányelv beiktatta a *szerkesztői felelősség*³¹⁶ fogalmának meghatározását:³¹⁷

„szerkesztői felelősség: a műsorszámok kiválasztása és összeállítása – televíziós műsorszolgáltatás esetében a műsorszámok időbeli összeállítása, lekérhető audiovizuális médiaszolgáltatók esetében pedig a műsorkínálat összeállítása – során megvalósuló

³¹⁶ A szerkesztői felelősség terminus meghatározása szövegének a Bizottság javaslatától az audiovizuális médiaszolgáltatókról szóló irányelv elfogadásáig történő módosításainak részletes bemutatásával kapcsolatosan ld. Susanne Nikoltchev, Ed., IRIS Special, *Editorial responsibility*, European Audiovisual Observatory, Strasbourg, 2008., 13. o.

³¹⁷ A 2010/13/EU irányelv 1. cikkének c. pontja.

tényleges ellenőrzés. A szerkesztői felelősség nem eredményezi szükségszerűen a nemzeti jog szerinti jogi felelősséget a nyújtott tartalom vagy szolgáltatás tekintetében.”

A fenti definíció mellett a médiaszolgáltatók letelepedési helyének meghatározásában kulcsfontosságú szerepet játszó szerkesztői felelősség terminus jelentésére vonatkozó utalást az irányelv 1. cikkének (d) pontjában is található, mely szerint *médiaszolgáltató* „az a természetes vagy jogi személy, aki vagy amely szerkesztői felelősséggel rendelkezik az audiovizuális médiaszolgáltatás audiovizuális tartalmának megválasztásáért, és meghatározza annak összeállítását”.

A szerkesztői felelősség fogalmának ezen jogszabályi definíciója kétségtelenül hiánypótló jellegű, de a szakirodalom arra is felhívta a figyelmet, hogy további újabb jogi kérdéseket is felvet. Ezek között megemlíthető az a vélemény, mely szerint a *tényleges ellenőrzés* fogalmának a műsorszámok *kiválasztása*, valamint ezek *időbeli összeállítása* újabb megtévesztést idéz elő annak megállapításában, hogy a médiaszolgáltatók szervezeti hierarchiájának mely szintjén meghozott döntéseket kell figyelembe venni a letelepedés helyének megállapítása érdekében.³¹⁸ A szerkesztői döntések általánosságának foka ugyanis eltérő lehet, hiszen azokat a szervezeti hierarchia különböző szintjein is meghozhatják.³¹⁹

A fenti definícióból kitűnik, hogy a szerkesztői felelősség megfelelő szintjének megállapításában és végül a médiaszolgáltató letelepedési helyének megállapításában, a *tényleges ellenőrzés* terminus bír kulcsfontosságú szereppel. Az egyik legfontosabb megválaszolandó kérdéssé így az válik, hogy mikor lehet a műsorszámok kiválasztása során megvalósuló *tényleges ellenőrzésről* beszélni? Továbbá, feltevődik a kérdés, hogy a helyes megoldások megtalálása érdekében a *tényleges ellenőrzés* fogalmának szűkítő vagy kiterjesztő értelmezését kell-e alkalmazni: a más vállalkozások csatornáit pusztán csomagba rendező platformüzemeltetők és aggregátorok gyakorolhatnak-e például *tényleges ellenőrzést*?³²⁰ Ugyanakkor bizonytalanságot eredményezhet az a tény is, hogy a

³¹⁸ Castendyk, Oliver, Dommering, Egbert, Scheuer, Alexander, *European Media Law*. Kluwer Law International, 2008, 849. o.

³¹⁹ Harrison, Jackie, Woods, Lorna, *European broadcasting law and policy*. Cambridge University Press, New York, 2007, 185. o.

³²⁰ A kérdéskör részletes elemzésével kapcsolatosan ld. Craufurd Smith, Rachael, *Az audiovizuális médiaszolgáltatásokra vonatkozó szabályozói hatáskör meghatározása az Európai Unióban*, In *Medias Res* 2012/1, 4-5. o.

műsorszámok kiválasztása feletti tényleges ellenőrzést akár egynél több vállalkozás is végezheti, de ezen túlmenően, a műsorszámok kiválasztása és összeállítása során megvalósuló tényleges ellenőrzés kumulatív követelménye is nehézségeket okozhat. Ez utóbbi azért jelenthet problémát, mert előfordulhat, hogy az „összeállítás feletti ellenőrzést” gyakorló vállalkozás nem azonos a műsorszámok kiválasztását végző vállalkozással.³²¹

2. A médiaszolgáltató fogalmának kiterjesztése azon esetekben is problémákat okozhat, amikor a szerkesztői döntéseket nem a központi ügyvezetés helyén hozzák: ebben az esetben a harmadik kritérium, az *audiovizuális médiaszolgáltatással kapcsolatos tevékenység folytatásában közreműködő munkaerő jelentős része* lesz alkalmazandó. Míg a szerkesztői felelősség terminus jogszabályi meghatározására immár sor került, a munkaerő jelentős része fogalom definícióját továbbra sem tartalmazza az irányelv. A szakirodalom szerint különösképpen a nem lineáris médiaszolgáltatások esetén lesz nehéz lesz ugyanis lokalizálni a munkaerő jelentős részének tevékenységi helyét, hiszen ez igen kis létszámot fog jelenteni: azt a személyzetet, akik a felelős szerkesztők utasításai alapján működtetik a weboldalt.³²² Ezeknek a gyakorlati problémáknak egy részét azonban a tagállami jogalkotóknak módjukban áll kiküszöbölni, hiszen az irányelv átültetése során lehetőségük volt az *audiovizuális médiaszolgáltatással kapcsolatos tevékenység folytatásában közreműködő munkaerő jelentős része* fogalmat saját nemzeti jogszabályi rendszerükben meghatározni.³²³

3. A médiaszolgáltatók letelepedési helyének megállapítására irányadó fő kritériumok lényegében változatlanok maradtak ugyan, de a televíziós irányelv 2(4) cikkébe foglalt segédkritériumok, az audiovizuális médiaszolgáltatásokról szóló irányelv hatályba lépést követően jóval „látványosabban” módosultak. A 2010/13/EU irányelv 2(4) cikkének értelmében a *műholdas feladó-állomás használata*

³²¹ Uo.

³²² Castendyk, Oliver, Dommering, Egbert, Scheuer, Alexander, *European Media Law*. Kluwer Law International, 2008, 850.o.

³²³ Furnemont, Jean-Francois, *Establishment. Editorial responsibility and effective control*. In: Nikoltchev, Susanne, *Ready, Set... Go?, The Audiovisual Media Services Directive*, Iris Special, European Audiovisual Observatory, Strasbourg, 2009, 51. o.

segédkritérium a *műholdas kapacitás használata* segédkritérium elé lépett. Amint a korábbi alfejezetekben is felvázolásra került, az ezekre a segédkritériumokra vonatkozó módosítási javaslatokat már a 2005-ös nyilvános konzultáció során kibocsátott vitadokumentumban vetette fel az Európai Bizottság. A javasolt módosítások mind a nyilvános konzultáció, mind pedig az ezt követő együttdöntési eljárás során pozitív véleményezésben részesültek és tulajdonképpen változások nélkül kerültek a hatályba lépett audiovizuális médiaszolgáltatásokról szóló irányelv szövegébe.

A szakirodalomban azonban felmerült, hogy ezen kritériumok alkalmazása haszontalannak bizonyulhat az internetes úton terjesztett médiaszolgáltatások szolgáltatások esetében, nem alkalmasak a letelepedési hely megállapítására, hiszen az irányelv szövegébe nem lehet beleérteni olyan fogalmakat, mint például a *központi szerver helye*.³²⁴ Ugyanezen álláspont szerint az uniós jogalkotó lecserélte ugyan a televíziós műsorszolgáltatás fogalmát az audiovizuális médiaszolgáltatás terminusra, de nem vette figyelembe, hogy az irányelv 2. cikkébe foglalt joghatósági szabályok a televíziós műsorszolgáltatási technológián alapulnak.

4. Az audiovizuális médiaszolgáltatásokról szóló irányelv (2) cikkének 5. bekezdése értelmében, amennyiben a (2) cikk (3) és (4) bekezdéseibe foglalt kritériumok alapján nem lehet megállapítani, hogy hol található a médiaszolgáltató társaság letelepedési helye és ennek következtében nem dönthető el, hogy melyik tagállamnak van joghatósága, az illetékes tagállam az, amelyben a médiaszolgáltató az Európai Unió Működési Szabályzata 49-55. cikkeinek értelmében letelepedett. Az irányelv rendelkezései értelmében tehát, amennyiben a specifikus kritériumrendszer alkalmazása nem vezet eredményre, az elsődleges uniós jog letelepedés szabadságára vonatkozó szabályai irányadóak. A társaságok letelepedési szabadságára vonatkozó ezen rendelkezésekkel kapcsolatos jogi kérdéseket a dolgozat 2.1 fejezetében tárgyaltam.

5. Romániában a hatályos 2002. évi 504-es audiovizuális törvény 2. cikke tartalmazza az audiovizuális médiaszolgáltatók feletti joghatóság megállapításának

³²⁴ Castendyk, Oliver, Dommering, Egbert, Scheuer, Alexander, *European Media Law*. Kluwer Law International, 2008, 850. o.

kritériumait. A román jogalkotó 2008 novemberében, a tagállamok közül elsőként, ültette át az audiovizuális médiaszolgáltatásokról szóló irányelvet. Az implementálásra a 2008. évi 181-es sürgősségi kormányrendelet révén került sor, mely az irányelv joghatósági kritériumait is szó szerint vette át. Figyelemre méltó azonban, hogy a 2009. évi 333-as törvény egy új joghatósági kritériumot iktatott az audiovizuális törvény szövegébe. A módosítások értelmében, *a műholdas feladó-állomás használata és a műholdas kapacitás használata* segédkritériumok mellett, *a más államok felé sugárzott műsorok esetében használt rövidhullámú feladó-állomás* is szerepel a román audiovizuális törvény szövegében. A 2002. évi törvény 2. cikkének c. pontja értelmében tehát azon audiovizuális médiaszolgáltatók is Románia joghatósága alá tartoznak, melyek a más államok területére sugárzott műsorok esetében rövidhullámú feladó-állomást használnak. Véleményem szerint a román jogalkotó helyesen járt el az új kiegészítő kritérium beiktatásával – a hatályos audiovizuális törvény tartalmazza az irányelvben felsorolt fő- és segédkritériumokat; az újonnan bevezetett segédkritérium pedig összhangban áll az uniós médiajogi eszközbe foglaltakkal.

Összegzésképpen elmondható, hogy az audiovizuális médiaszolgáltatásokról szóló irányelv fentebb elemzett rendelkezéseiből egyértelműen következik, hogy az uniós jogalkotó mintegy „köbe véste” a származási ország elvét. Ezen túlmenően, a joghatóság megállapítására irányadó fő kritériumok nem módosultak ugyan, de az irányelv hatályának kiterjesztése a nem lineáris médiaszolgáltatásokra új kontextust teremt. A szerkesztői felelősség fogalom definíciójának az irányelv szövegébe iktatása kétségtelenül előrelépést jelent, de ugyanakkor számos újabb jogi kérdés megválaszolására ad okot.

A médiaszolgáltatók letelepedési helyének megállapítására irányadó segédkritériumok sorrendjének felcserélésére vonatkozó javaslat mindvégig pozitív elbírálásban részesült a jogalkotási eljárás során, de a szakirodalom azzal a kritikával illette, hogy ezek a kritériumok nem bizonyulnak hatékonyak az internetes úton terjesztett médiaszolgáltatások esetében.

Az audiovizuális médiaszolgáltatásokról szóló irányelv joghatósági szabályaival kapcsolatosan tehát továbbra is aktuális marad az a kérdés, hogy a régi-új kritériumok megfelelően hatékonyak bizonyulnak-e az igen széles skálájú lineáris és nem lineáris audiovizuális szolgáltatások által képviselt közegben.

4. A SZÁRMAZÁSI ORSZÁG ELVÉNEK KORLÁTOZHATÓSÁGA

A dolgozat elsődleges célja az audiovizuális médiaszolgáltatók feletti joghatósággal rendelkező tagállam azonosítására irányadó kritériumok fejlődésének vizsgálata, de tekintettel arra, hogy a témakör igen fontos részét képezi a származási ország elve alóli kivételek problematikája, ezek áttekintésére is szükségszerű kitérni.

Az audiovizuális médiaszolgáltatásokról szóló irányelv „sarokkövének” számító származási ország elve alkalmazásának szükségszerű következménye, hogy az egyik tagállamban vételezhető médiaszolgáltatásokra egy másik tagállam kulturális, társadalmi és politikai elvárásait tükröző jogszabályok irányadóak. A médiaszolgáltatók feletti joghatóság problematikájának egyik „örök visszatérő” kérdése, hogy a tagállamok milyen mértékben rendelkeznek hatáskörökkel a más tagállamból származó médiaszolgáltatások szabályozása céljából. A médiarendszer kialakításával kapcsolatos tagállami mozgásteret ugyanis az a kérdés befolyásolja jelentősen, hogy az egyes tagállamok az audiovizuális médiaszolgáltatások szabad áramlásával szemben milyen esetekben érvényesíthetik saját médiapolitikai elképzeléseiket.³²⁵ Figyelemre méltó, hogy az audiovizuális médiaszolgáltatásokról szóló irányelv épp a származási ország korlátozhatóságával kapcsolatban vezetett be jelentős módosításokat: egyrészt bevezette a más tagállamból származó lekérhető audiovizuális médiaszolgáltatások korlátozhatóságára irányadó rendelkezéseket, másrészt pedig beiktatta az úgynevezett jogmegkerülési eljárást.

A származási ország elve alóli lehetséges kivételek tekintetében az irányelv eltérő szabályokat tartalmaz a lineáris audiovizuális médiaszolgáltatások (3. cikk (2) bekezdés, illetve 4. cikk), valamint a nem lineáris audiovizuális médiaszolgáltatásokra vonatkozóan (3. cikk (4), (5) és (6) bekezdések). Ennek figyelembevételével tárgyalom az alábbiakban a televíziós műsorszolgáltatások korlátozhatóságának, valamint a lekérhető médiaszolgáltatások korlátozhatóságának kérdéskörét.

³²⁵ Polyák Gábor: *A médiarendszer kialakítása. A piacra lépés és a hozzáférés alkotmányjogi, közösségi jogi és összehasonlító jogi elemzése*. HVG Orac Lap- és Könyvkiadó Kft. Budapest 2008,

4.1. A televíziós műsorszolgáltatások korlátozhatósága

Az audiovizuális médiaszolgáltatásokról szóló irányelv 3. cikkének (1) bekezdése értelmében a tagállamoknak kötelezettségük biztosítani a más tagállamokból származó audiovizuális médiaszolgáltatások vételének szabadságát, valamint nem korlátozhatják ezeknek a területükön való továbbközvetítését olyan okokból, amelyek a tárgyalt irányelv által összehangolt területekre vonatkoznak. A vétel és a továbbközvetítés, valamint a származási ország elve csak az irányelvekben meghatározott esetekben korlátozható. A fenti rendelkezésekből ugyanakkor az is következik, hogy az audiovizuális médiaszolgáltatások, akár csak az információs társadalommal összefüggő szolgáltatások szabad áramlása, korlátozható olyan okokból, ami az irányelv által nem szabályozott területet érint.

A televíziós műsorszolgáltatások korlátozhatóságára elsősorban az irányelv 3. cikke (2) bekezdésének rendelkezései irányadóak, melyek tulajdonképpen a 89/556/EGK irányelv óta nem módosultak lényegesen. Az audiovizuális médiaszolgáltatásokról szóló irányelv által bevezetett egyik jelentős újításnak számítanak azonban a 4. cikk rendelkezései, melyek értelmében jogmegkerülés esetén is felléphetnek a tagállamok a másik országból származó televíziós műsorszolgáltatások ellen.

4.1.1. Az AVMSz irányelv 3. cikk (2) bekezdése

Az audiovizuális médiaszolgáltatásokról szóló irányelv 3. cikkének (2) bekezdése értelmében a tagállamok korlátozhatják a más tagállamból származó televíziós műsorszolgáltatások vételét, amennyiben ezen szolgáltatások – az irányelv 6., valamint 27. cikkébe foglalt tilalmak ellenére – „nyilvánvalóan, komolyan és súlyosan” sértik a kiskorúak fizikai, értelmi vagy erkölcsi fejlődését, valamint fajon, nemen, vallási vagy nemzeti hovatartozáson alapuló gyűlöletkeltést tartalmaznak.

A tagállami korlátozás foganatosításának elsődleges feltétele, hogy a jogsértésre az azt megelőző 12 hónapon belül már legalább két alkalommal sor került

(3. cikk (2) bekezdésének b. pontja). Ezen feltétel teljesülése mellett a korlátozással élni szándékozó tagállamnak kötelessége írásban értesítenie az adott műsorszolgáltatót és az Európai Bizottságot az állítólagos jogsértésekről, valamint a tervezett intézkedésekről (3. cikk (2) bekezdésének c. pontja). A d. pont értelmében a televíziós műsorszolgáltatás szabad áramlásának ideiglenes felfüggesztéséhez továbbá az is szükséges, hogy az adást közvetítő tagállammal és a Bizottsággal folytatott konzultáció – az értesítést követő tizenöt napban – nem vezetett eredményre és a jogsértés továbbra is fennáll. Ugyenezen rendelkezések értelmében a Bizottságnak a tagállam által hozott intézkedésekről szóló értesítést követően két hónapon belül kell határozatot hoznia arról, hogy a korlátozások megfelelnek-e az uniós jognak. Amennyiben a Bizottság határozata értelmében a korlátozó intézkedések nem felelnek meg az uniós jognak, a tagállam köteles sürgősséggel megszüntetni a kérdéses intézkedéseket.

A más tagállamból származó televíziós műsorszolgáltatások korlátozására irányadó rendelkezésekben kevés módosítást eszközölt az uniós jogalkotó: az audiovizuális médiaszolgáltatásokról szóló irányelv 3. cikke (2) bekezdésének rendelkezései nagymértékben megegyeznek a 89/552/EGK irányelv 2. cikke (2) bekezdésébe foglaltakkal.

A fenti rendelkezésekkel kapcsolatosan a szakirodalom leginkább azt a kérdést veti fel, hogy pontosan meddig terjed, mit feltételez a tagállamok korlátozáshoz való joga, milyen mértékben térhetnek el a származási ország elvétől?³²⁶ Az AVMSz irányelv hatályba lépését követő szakirodalomban született elemzések közül, figyelemre méltóak az R. C. Smith által megfogalmazott kérdések. A szerző, arra keresve választ, hogy mi a pontos jelentéstartalma a tagállamok által foganatosítható ideiglenes intézkedéseknek, két hipotézist fogalmazott meg. A tanulmányban felvázolt első megoldási lehetőség, hogy az elemzett rendelkezések kivételesen lehetővé teszik a tagállamok számára a külföldi műsorszolgáltatásokkal szembeni közvetlen fellépést, amennyiben a másik tagállam nem biztosítja, hogy a joghatósága alá tartozó szolgáltatások megfeleljenek az irányelvben rögzített gyermekvédelmi és

³²⁶ Castendyk, Oliver, Dommering, Egbert, Scheuer, Alexander, *European Media Law*. Kluwer Law International, 2008, 854.o.

gyűlöletbeszédre vonatkozó rendelkezéseknek.³²⁷ A tanulmányban megfogalmazott második kérdésében R. Craufurd Smith azt vetette fel, hogy a 3. cikk (2) bekezdése nem tartalmaz-e inkább egy olyan derogációt az irányelv hatálya alól, amely a műsorszolgáltatást vételező tagállam számára megengedi a külföldről származó műsorszolgáltatások korlátozását – abban az esetben is, ha ezek tiszteletben tartják a letelepedés szerinti tagállamnak az AVMSz irányelv rendelkezéseinek megfelelő jogszabályait – azon az alapon, hogy a szolgáltatás nem felel meg a műsorszolgáltatást vételező tagállam által e kulcsfontosságú területeken alkalmazott, az irányelvnél szigorúbb szabályoknak.³²⁸

Az Európai Bíróság, valamint az EFTA Bíróság több ügy kapcsán elemezte a más tagállamból származó televíziós műsorszolgáltatások korlátozásának lehetőségét.

A *Bizottság kontra Belgium* ügyben³²⁹ a Bíróságnak azt kellett elemeznie, hogy összeegyeztethető-e a közösségi joggal az a szabályozás, mely előzetes engedélyhez kötötte a más tagállamból származó televíziós műsorszolgáltatásoknak az ország területén való továbbközvetítését. Belgium azzal érvelt, hogy a Bizottság által vitatott jogszabály nem sérti a televíziós irányelv rendelkezéseit, mivel a korlátozás olyan kultúrpolitikai célokat követ, amelyek az irányelvben nem szabályozott területet, a pluralizmus biztosítását érintik – az irányelv 2. cikke lehetővé teszi a televíziós műsorszolgáltatások szabad áramlásának olyan okokból való korlátozását, melyek az irányelv által nem szabályozott területet érintenek. A pluralizmus mellett a belga szabályozás a továbbközvetítés engedélyezésének további feltételéül a szerzői jogok, a közrend és a jóerkölc tiszteletben tartását írta elő.

A Bíróság nem vitatta ugyan, hogy a pluralizmus biztosításának célja a televíziós irányelv szabályozási területén kívül esik, de úgy ítélte meg, hogy a belga szabályozás azért sérti mégis a közösségi jogot, mivel nem felel meg a szolgáltatásnyújtás szabadságára vonatkozó általános rendelkezéseknek. Továbbá, a

³²⁷ Craufurd Smith, Rachael, *Determining regulatory competence for Audiovisual Media Services in the European Union*, *Journal of Media Law*, 3 (2)/2011, 270- 271.o; ill. Craufurd Smith, Rachael, *Az audiovizuális médiaszolgáltatásokra vonatkozó szabályozói hatáskör meghatározása az Európai Unióban*, In *Medias Res* 2012/1, 6.o.

³²⁸ Uo.

³²⁹ C-11/95 sz. Bizottság kontra Belgium ügy [EBHT 1996., I-4153].

Bíróság szerint, az olyan érdekek védelme, mint a szerzői jogok, a közrend és a jóerkölcs tiszteletben tartása, nem igazolhatja a más tagállamokból származó műsorok általános előzetes engedélyezését, mert ez a szolgáltatásnyújtás szabadságának megszűnéséhez vezetne. A C-11/95 ügyben hozott ítéletből kétségtelenül az tűnik ki, hogy a Bíróság „szűkre szabja az irányelvben nem szabályozott okból történő korlátozás lehetőségét.”³³⁰ Figyelemre méltó, hogy mindeddig olyan ügy nem került a Bíróság elé, amelyben valamely tagállam a médiakoncentrációra, kiegyensúlyozott tájékoztatásra vagy a piacra lépés feltételéül szabott díjfizetési kötelezettségre vonatkozó szabályozást próbált más tagállamban letelepedett szolgáltatóval szemben érvényesíteni.³³¹

A *De Agostini és Tv Shop* egyesített ügyben³³² a Bíróság egyrészt megerősítette a televíziós műsorszolgáltatások szabad áramlásának elvét, másrészt pedig fontos megállapításokat tett a külföldről származó műsorszolgáltatásokkal szemben fogantatható tagállami intézkedésekre vonatkozóan. A Bíróság úgy ítélte meg, hogy valamely tagállam a kiskorúaknak szóló reklámok tilalmát kizárólag az adott tagállamban letelepedett szolgáltatókkal szemben érvényesítheti, ellenkező esetben – a származási ország elvével ellentétesen – a televíziós adások másodlagos ellenőrzését vezetné be. A Bíróság álláspontja az volt, hogy az irányelv által összehangolt területre vonatkozó reklámokkal szemben a tagállamok nem fogantathatnak korlátozó intézkedéseket. Az ítélet 33. pontjában ugyanakkor a Bíróság azt is megállapította, hogy annak ellenére, hogy az irányelv értelmében „a tagállamok kötelezettsége biztosítani a vételezés szabadságát, valamint nem akadályozni a más tagállamból származó műsorszolgáltatások továbbközvetítését, nem zárható ki teljes mértékben és automatikusan olyan más szabályok alkalmazása, amelyek nem kifejezetten a műsorok sugárzására és terjesztésére vonatkoznak.”

Figyelemre méltó, hogy a Bíróság szerint a más tagállamból származó megtévesztő televíziós reklámokkal szemben hozott tagállami intézkedések

³³⁰ Polyák Gábor: *A médiarendszer kialakítása. A piacra lépés és a hozzáférés alkotmányjogi, közösségi jogi és összehasonlító jogi elemzése*. HVG Orac Lap- és Könyvkiadó Kft. Budapest 2008, 75-76. o.

³³¹ Uo.

³³² C-34–36/95 sz. Konsumentombudsmannen (KO) kontra De Agostini (Sevenska) Forlag AB és TV-Shop I Sverige AB egyesített ügyek, [EBHT 1997., I-3843].

jogszerűek lehetnek, mivel a megtevesztő reklámok kérdésköre nem tartozik a televíziós irányelv által összehangolt területek közé. A Bíróság mindemellett leszögezte, hogy a tagállamok alkalmazhatják ugyan a külföldről sugárzott megtevesztő reklámokkal szemben a saját fogyasztóvédelmi rendelkezéseiket, de a foganatosított intézkedések nem vezethetnek a más tagállamból származó műsorszolgáltatások vételének korlátozásához, nem akadályozhatják a más tagállamból származó műsorszolgáltatások továbbközvetítését.³³³

A De Agostini ítéletből is az tűnik ki, hogy a Bíróság szűken értelmezi a tagállamoknak a külföldről származó televíziós műsorszolgáltatásokkal szembeni fellépés lehetőségét – kizárólag olyan ideiglenes intézkedések alkalmazhatóak, melyek nem vezetnek a televíziós műsorszolgáltatások szabad áramlásának akadályozásához, valamint másodlagos tagállami ellenőrzés bevezetéséhez.

A *Tv1000* ügyben³³⁴ az EFTA Bíróság is szűken értelmezte a külföldről sugárzott televíziós műsorszolgáltatások továbbközvetítése korlátozásának lehetőségét. Az alapeljárásban Norvégia akadályozta a Svédországból származó *pay-TV* csatornák műsorainak továbbközvetítését. A norvég hatóságok azzal indokolták a korlátozást, hogy az illető műsorok pornográf tartalmuk miatt károsak voltak a kiskorúakra nézve. Az EFTA Bíróság érvelése szerint azonban annak ellenére, hogy a televíziós irányelv 22. cikke felsorolja a „pornográfiát”, mint a kiskorúak fejlődésére káros tartalmat, nem minden kifejezett szexuális tartalmú műsoranyag tartozik a kiskorúak védelmét célzó 22. cikk hatálya alá.³³⁵ A Bíróság álláspontja szerint ugyanis azt a döntő kritériumot kell figyelembe venni, hogy az adott műsor tartalma valóban súlyosan károsíthassa a kiskorúak fizikai, értelmi vagy erkölcsi fejlődését.

A *T-69/99* sz. ügyben³³⁶ az Elsőfokú Bíróságnak is alkalma nyílt döntést hoznia a más tagállamból származó televíziós műsorkorlátozásokkal kapcsolatosan. A *Danish Satellite TV* (a továbbiakban: DSTV) több tagállamba közvetítette az

³³³ C-34–36/95 sz. Konsumentombudsmannen (KO) kontra De Agostini (Sevenska) Forlag AB és TV-Shop I Sverige AB egyesített ügyek, [EBHT 1997., I-3843], 38. pont.

³³⁴ 8/97 sz. TV1000 Sverige AB kontra Norvég Kormány ügy [1998 EFTA Court Report 68. o.].

³³⁵ 8/97 sz. TV1000 Sverige AB kontra Norvég Kormány ügy [1998 EFTA Court Report 68. o.], 25-26 pont.

³³⁶ T-69/99 sz. DSTV kontra Bizottság ügy, [EBHT 2000., II – 4041].

„Eurotica Rendez-Vous” műsorszolgáltatását. Az Egyesült Királyság hatóságai úgy ítélték meg, hogy a DSTS ezen szolgáltatása sérti a televíziós irányelv 2a. cikkének (2) bekezdését és – az irányelv által előírt konzultációs eljárás lefolytatását követően – betiltotta az ország területén való továbbközvetítését. Ezt követően az Európai Bizottság – úgy ítélve meg, hogy a tagállami intézkedések nem voltak diszkriminatívak és megfeleltek a kiskorúak védelmének céljának – jóváhagyta az Egyesült Királyság által foganatosított korlátozást.³³⁷ A DSTV semmisségi eljárást kezdeményezett a Bizottság jóváhagyó határozata ellen, de a Bíróság, arra hivatkozva, hogy a felperes nem tekinthető érdekelt félnek, elfogadhatatlannak minősítette és visszautasította a keresetet.³³⁸

Az audiovizuális médiaszolgáltatásokról szóló irányelv hatályba lépését követően az Európai Bíróság a *Mesopotamia Broadcast A/S METV és Roj TV A/S kontra Németországi Szövetségi Köztársaság*-ügyben³³⁹ (a továbbiakban: METV ügy) hozott ítéletében elemezte a más tagállamból származó műsorszolgáltatások korlátozásának lehetőségét.

Az ügy a Mesopotamia Broadcast dán társaságra vonatkozott, amely több dán sugárzási engedély jogosultja és a szintén dán társaságként működő Roj TV televíziós csatornát üzemelteti, melynek túlnyomórészt kurd nyelvű adásait műholdon keresztül Európa-szerte és a Közel-Keleten is sugározzák.³⁴⁰ A Mesopotomia Broadcast a Roj Tv műsorainak egy részét egy németországi székhelyű társasággal készítette. A fő problémát az jelentette, hogy a Roj TV a kurd szeparatizmust támogató műsorokat sugárzott Németország területén is – tartalmi szempontból a kurdok és a törökök közötti nézeteltérések erőszakos megoldására bujtottak fel, és a PKK (az Európai Unió által terrorista szervezetnek minősített Kurd Munkáspárt) arra irányuló törekvéseit támogatták, hogy a Török Köztársaság elleni gerillaháborúba fiatal kurdokat toborozzanak.³⁴¹ A német hatóságok azonban 2008-ban – azzal az

³³⁷ T-69/99 sz. DSTV kontra Bizottság ügy, [EBHT 2000., II – 4041], 10. pont.

³³⁹ C- 44/10. és 245/10. sz. Mesopotamia Broadcast A/S METV és Roj TV A/S kontra Németországi Szövetségi Köztársaság ügy [EBHT 2011., 4-5.].

³⁴⁰ C-244/10. és 245/10. sz. Mesopotamia Broadcast A/S METV és Roj TV A/S kontra Németországi Szövetségi Köztársaság ügy [EBHT 2011., 4-5.],16. pont.

indokolással, hogy a Roj TV adásai sértik „a népek közötti kölcsönös megértés” német alkotmányjogban megfogalmazott eszméjét – megtiltották a Mesopotamia Broadcastnak, hogy a Roj TV útján Németországban tevékenykedjen. Figyelemre méltó azonban, hogy a német hatóságok intézkedései nem kifejezetten a Roj TV műsorainak továbbközvetítésének korlátozására irányultak, hanem a Mesopotamia Broadcast társadalmi szervezetként, Németország területén folytatott tevékenységének betiltását tűzték ki célul.

A német hatóságok által foganatosított intézkedéseket követően a társaság, arra hivatkozva, hogy a televíziós irányelv alapján egyedül a joghatósággal rendelkező Dán Királyság gyakorolhat ellenőrzést a tevékenységük fölött, azt kérelmezte, hogy a német hatóságok semmisítsék meg a tilalmat.³⁴²

Az előzetes döntéshozatali eljárást kezdeményező eljáró Bundesverwaltungsgericht azt a kérdést intézte a Bírósághoz, hogy a német hatóságok jogszerűen tilthatták-e be a Mesopotamia Broadcast és a Roj TV tevékenységét, összhangban voltak a foganatosított intézkedések az irányelv 2a. cikkének rendelkezéseivel: „valamely társadalmi szervezetnek a népek közötti kölcsönös megértés eszméjének megsértése okán történő betiltásáról szóló nemzeti jogszabály alkalmazása az irányelv által összehangolt területre tartozik-e, és ha igen, mely feltételek mellett, és ennél fogva az irányelv 2a. cikke kizárja-e az említett területeken történő alkalmazását?”³⁴³

Az eljárás során az Európai Bíróság elemezte és értelmezte a „gyűlöletre uszítás” fogalmát és megállapította, hogy a Mesopotamia Broadcast és a Roj TV német bíróság által ismertett magatartás kimeríti a fogalmat. A Bíróság azonban azt is hangsúlyozta, hogy kizárólag a dán hatóságok rendelkeznek joghatósággal annak ellenőrzésére, hogy ez a magatartás valóban „gyűlöletre uszításnak” minősül-e, és annak biztosítására, hogy a Roj TV adásai ne tartalmazzanak gyűlöletre uszítást.³⁴⁴

³⁴² C-244/10. és 245/10. sz. Mesopotamia Broadcast A/S METV és Roj TV A/S kontra Németországi Szövetségi Köztársaság ügy [EBHT 2011., 4-5.], 18-21. pont.

³⁴³ C-244/10. és 245/10. sz. Mesopotamia Broadcast A/S METV és Roj TV A/S kontra Németországi Szövetségi Köztársaság ügy [EBHT 2011., 4-5.], 27. pont.

³⁴⁴ A gyűlöletre uszítás fogalmának és a televíziós irányelv 22. cikkének elemzésével kapcsolatosan ld: Craufurd Smith, Rachael, *Determining regulatory competence for Audiovisual Media Services in the European Union*, Journal of Media Law, 3 (2)/2011.

A német hatóságok által fogatosított intézkedésekkel kapcsolatosan a Bíróság megállapította, hogy a tagállamok elfogadhatnak olyan szabályozásokat, amelyek közrendi célra irányulnak és nem kifejezetten a műsorszolgáltatásra és a műsorterjesztésre vonatkoznak. A Bíróság azonban azt is leszögezte, hogy a tagállamok nem akadályozhatják a más tagállamból származó televíziós adások továbbközvetítését a saját területükön.

A Bíróság végső következtetése az volt, hogy a Mesopotamia Broadcasttal és a Roj TV-vel szemben alkalmazott hatósági rendelkezések nem minősülnek a Roj TV által Dániából sugárzott műsorok továbbközvetítése akadályának. Az ítélet értelmében a kérdést előterjesztő bíróságnak kell vizsgálnia azt, hogy a tiltó határozatból eredő konkrét hatások nem akadályozzák-e a gyakorlatban a Roj TV műsorainak a németországi továbbközvetítését.³⁴⁵

A Mesopotamia Broadcast ügyben hozott ítélet kétségtelenül fontos mérföldkövet jelent a más tagállamból származó műsorszolgáltatásokkal szemben alkalmazható tagállami intézkedések tekintetében: a Bíróságnak sikerült jól körülhatárolni a fogatosítható korlátozások mértékét. Ebből az ítéletből is kitűnik azonban, hogy a Bíróság szűken értelmezi a külföldi televíziós műsorszolgáltatások szabad áramlása korlátozásának lehetőségét: a vételezés helye szerinti tagállam alkalmazhat ugyan különböző tilalmakat, de saját területükön nem akadályozhatják a más tagállamból származó televíziós adások továbbközvetítését.

4.1.2. A „jogmegkerülési” eljárás

Az audiovizuális médiaszolgáltatásokról szóló irányelv 4. cikkének (1) bekezdése értelmében a tagállamoknak továbbra is jogukban áll a joghatóságuk alá tartozó médiaszolgáltatók tekintetében az irányelv által összehangolt területeken részletesebb vagy szigorúbb szabályokat alkalmazni – feltéve, hogy ezen rendelkezések megfelelnek az uniós jognak.

A jogmegkerülési szabályokat a 4. cikk (2)–(4) bekezdései tartalmazzák, melyek értelmében az a tagállam, amelyik élt a részletesebb vagy szigorúbb szabályok

³⁴⁵ C-244/10. és 245/10. sz. Mesopotamia Broadcast A/S METV és Roj TV A/S kontra Németországi Szövetségi Köztársaság ügy [EBHT 2011., 4-5.], 55. pont.

elfogadásának lehetőségével, és „megállapítja, hogy egy másik tagállam joghatósága alá tartozó műsorszolgáltató valamely televíziós műsorszolgáltatását teljes egészében vagy legnagyobb részét az ő területére irányítja” egy kétlépcsős konzultációs eljárás lefolytatása után korlátozhatja a másik tagállamból származó műsorszolgáltatásokat. A rendelkezések szövegezéséből az tűnik ki, hogy a jogmegkerülésen alapuló korlátozás lehetőségét nem terjeszti ki a lekérhető audiovizuális médiaszolgáltatásokra.

Az eljárás első lépéseként, a szigorúbb szabályokkal élő tagállamnak fel kell vennie a kapcsolatot a joghatósággal tagállammal, kapcsolatba léphet a műsorszolgáltató tekintetében joghatósággal rendelkező tagállammal „annak érdekében, hogy a felmerülő problémákra kölcsönösen kielégítő megoldást találjanak.” A joghatósággal rendelkező tagállamnak két hónapon belül kell tájékoztatnia az eljárást kezdeményező tagállamot a kérdésben elért eredményekről.

A 4. cikk (3) bekezdése értelmében, amennyiben az eljárást kezdeményező tagállam úgy ítéli meg, hogy a joghatósággal rendelkező tagállammal folytatott konzultáció nem vezetett eredményre és bebizonyítja, hogy „az érintett műsorszolgáltató azért telepedett le a joghatósággal rendelkező tagállamban, hogy kijátssza a szigorúbb szabályokat, amelyek az ezen irányelv által összehangolt területeken alkalmazandók lennének rá, ha a műsorszolgáltató az első tagállamban telepedett volna le”, korlátozó intézkedéseket foganatosíthat az adott műsorszolgáltatóval szemben. Továbbá, „az intézkedéseknek objektíve szükségeseknek kell lenniük, azokat megkülönböztetés nélkül kell alkalmazni, és arányosnak kell lenniük az elérni kívánt célokkal.”

A 4. cikk (4) bekezdése leszögezi, hogy a fenti korlátozó intézkedések csak abban az esetben jogszerűek, ha az eljárással élő tagállam a joghatósággal rendelkező tagállamot és az Európai Bizottságot egyaránt értesítette, valamint megindokolta a foganatosított intézkedéseket.³⁴⁶

³⁴⁶ A 4. Cikk (5) bekezdése értelmében a Bizottságnak a tagállami értesítéstől számított három hónapon belül kell határozatot hoznia – amennyiben megállapítja, hogy az intézkedések összeegyeztethetetlenek az uniós joggal, akkor az érintett tagállam tartózkodnia kell a javasolt intézkedések meghozatalától.

Az irányelv 42. preambulumbekzdése értelmében annak megállapításához, hogy egy másik tagállamban letelepedett médiaszolgáltató teljes egészében vagy legnagyobbbrészt az ő területére irányítja a mősorszolgáltatását, a tagállamok olyan mutatókra hivatkozhatnak, mint „a televíziós reklám- és/vagy előfizetési bevételek forrása, a szolgáltatás fő nyelve vagy a kifejezetten a közvetítés helye szerinti tagállam közönségét célzó mősorok vagy kereskedelmi közlemények.” A szakirodalom szerint valószínűleg jelentősen szűkíti a rendelkezés lehetséges alkalmazásainak eseteit, hogy a szolgáltató abban az esetben nem „teljesen vagy legnagyobbbrészt” egy meghatározott másik tagállam területére irányítja mősorait, ha ezen szolgáltatást több különböző országba is eljuttatja, akár célzott reklámblokkokkal, több hangsávval, illetve felirattal.³⁴⁷

A 41. preambulumbekzdés utal arra, hogy az irányelv jogmegkerülési rendelkezései az Európai Bíróság ítélezési gyakorlatának jogszabályba foglalásának eredménye. Az irányelv többek között az 1974-es Van Binsbergen ügyben³⁴⁸ hozott ítéletre utal, melyben a Bíróság megkezdte a joggal való visszaélés elvének kialakítását. A Van Binsbergen ítéleten alapuló joggyakorlat értelmében a szolgáltatásnyújtás szabadsága korlátozható, ha a más tagállamból nyújtott szolgáltatás teljes egészében vagy nagyrészt a korlátozást bevezető tagállam területére irányul, és a szolgáltató a letelepedés helyéül azért választott más tagállamot, hogy kivonja magát azon szabályok hatálya alól, amelyek abban az esetben vonatkoznának rá, ha a korlátozást bevezető állam területén telepedne le.

A *C-23/93 (TV10)*³⁴⁹, valamint a *C-148/91 (Veronica)*³⁵⁰ ügyekben a „joggal való visszaélés elvét” vagy a „jogmegkerülés” elvét a Bíróság a televíziós mősorszolgáltatásokra is alkalmazta.

A jogmegkerülés elvének a televíziós mősorszolgáltatások tekintetében való gyakorlati alkalmazásának iskolapéldájának tekintett C-23/93 ügy alapját az képezte,

³⁴⁷ Polyák Gábor: *A médiarendszer kialakítása. A piacra lépés és a hozzáférés alkotmányjogi, közösségi jogi és összehasonlító jogi elemzése*. HVG Orac Lap- és Könyvkiadó Kft. Budapest 2008, 77. o.

³⁴⁸ Van Binsbergen kontra Bestuur van de Bedrijfsvereniging ügy [EBHT 1974., 1299. o.].

³⁴⁹ C-23/93. sz. TV 10 kontra Commissariaat voor de MEDIA ügy (EBHT 1994., I-4795. o.) [1994 EBHT I-4795.]

³⁵⁰ C-148/91. sz. Vereniging Veronica kontra Commissariaat voor de MEDIA ügy (EBHT 1993., I-513. o.) [1994 EBHT I-4795.].

hogy a TV10 nevű műsorszolgáltató Luxemburgban telepedett le és műsorszolgáltatásainak túlnyomó részét – műholdon keresztül – Hollandia felé továbbította. Figyelemre méltó, hogy a TV10 társaság vezetősége túlnyomó részben holland állampolgárokból állt és annak ellenére, hogy a csatorna tartalmait luxemburgi kábeltelevíziós vállalkozások továbbították, a műsorok elsősorban a holland közönséget célozták meg. Ezen túlmenően a vállalkozás holland színészeket alkalmazott, valamint Hollandiában készült reklámokat sugározott. A holland médiahatóság, a Commissariaat voor de Media, úgy ítélte meg, hogy a TV10 társaság kifejezetten a szigorúbb holland szabályok kijátszása érdekében telepedett le Luxemburgban és határozatában megtiltotta a TV10 műsorainak Hollandia területén való továbbközvetítését.³⁵¹

Az Európai Bíróság arra a következtetésre jutott, hogy az EGK Szerződés szolgáltatásnyújtás szabadságára vonatkozó rendelkezéseit „nem lehet úgy értelmezni, miszerint azokkal ellentétes, hogy egy tagállam egy nemzeti műsorszolgáltató szervezettel egyenlően kezeljen egy másik tagállam jogszabályai szerint alapított, és ebben a tagállamban letelepedett műsorszolgáltató szervezetet, amely tevékenységei azonban teljesen vagy nagyrészt az első tagállam területére irányulnak, amennyiben ez a műsorszolgáltató szervezet annak érdekében telepedett ott le, hogy kivonja magát azon szabályok alól, amelyeket az első tagállam egy pluralista és nem kereskedelmi jellegű rádiós és televíziós műsorszolgáltató rendszer megteremtését célzó kultúrpolitika keretében fogadott el.”

A TV10 ügyben hozott ítéletben megállapítottak jelentősége kétségtelen, de ugyanakkor a joggal való visszaélés elvének pontos célja ellentmondásos, hiszen az elv alkalmazása olyan alapvető uniós szabadságjogokat gyengít, mint a letelepedéshez való jog és a szolgáltatásnyújtás szabadsága.³⁵² A szakirodalom arra is emlékeztet, hogy a 41. preambulumbekzdés által hivatkozott ügyekben a Bíróság még a televíziós irányelv hatályba lépése előtt kialakított szabályozási környezetet vizsgált, ezért nem feltétlenül megalapozott az ítélkezési gyakorlatra való hivatkozás.³⁵³ A

³⁵¹ C-23/93. sz. TV 10 kontra Commissariaat voor de MEDIA ügy (EBHT 1994., I-4795. o.) [1994 EBHT I-4795.], 7. pont.

³⁵² Craufurd Smith, Rachael, *Az audiovizuális médiaszolgáltatásokra vonatkozó szabályozói hatáskör meghatározása az Európai Unióban*, In *Medias Res* 2012/1, 9. o.

televíziós irányelv hatályba lépése után ugyanis a Bíróság a fenti ítéletekhez viszonyítva lényegesen szigorúbban értelmezte a műsorszolgáltatás szabad áramlásának korlátozásának lehetőségét. Erre szolgál példaként a később C-56/96 (VT4) ügyben hozott ítélet is, melyben a Bíróság megállapította, hogy pusztán az a tény, hogy valamely műsorszolgáltató egy másik tagállam felé irányítja valamennyi műsorát és reklámjait, nem akadályozza a továbbító tagállamban történő letelepedését.³⁵⁴

Az irányelv jogmegkerülési szabályai gyakorlati alkalmazása elé akadályt gördíthetnek a 4. cikk (3) bekezdésének azok a rendelkezései, melynek értelmében a tagállamoknak be kell bizonyítaniuk, hogy a médiaszolgáltató azért telepedett le a joghatósággal rendelkező tagállamban, hogy kijátssza egy másik tagállamban alkalmazandó szigorúbb szabályokat. Az irányelv szövegéből ugyanis nem derül ki egyértelműen, hogy a jogmegkerülési eljárást kezdeményező tagállamnak a területén alkalmazandó szabályok kijátszásának szubjektív szándékát kell bizonyítaniuk vagy pedig az objektív tényezők teljesülése esetén vélelmezni kell a szubjektív elem meglétét.³⁵⁵

³⁵³ Polyák Gábor: *A médiarendszer kialakítása. A piacra lépés és a hozzáférés alkotmányjogi, közösségi jogi és összehasonlító jogi elemzése*. HVG Orac Lap- és Könyvkiadó Kft. Budapest 2008, 77-78. o.

³⁵⁴ C-56/96 sz. VT4 Ltd kontra Vlaamse Gemeenschap ügy [EBHT 1997., I-03143], 22. pont.

³⁵⁵ Craufurd Smith, Rachael, *Az audiovizuális médiaszolgáltatásokra vonatkozó szabályozói hatáskör meghatározása az Európai Unióban*, In *Medias Res* 2012/1, 10. o.

ÖSSZEGZÉS

A joghatósággal rendelkező tagállam „azonosítására” irányadó rendelkezések kétségtelenül hosszú és látványos fejlődésen mentek keresztül a 89/552/EK irányelvbe foglalt rendelkezésektől az audiovizuális médiszolgáltatásokról szóló irányelv 2. cikkének komplex szabályrendszeréig.

A „televíziós”, 89/552/EGK irányelv fő célja a kezdetektől fogva a televíziós műsorszolgáltatások közös piacának megvalósítása volt: ledönteni az Európai Közösségek területén belül a kábeles és műholdas úton terjesztett televíziós műsorszolgáltatások szabad áramlása előtt lévő akadályokat. Ezen célok elérése érdekében az irányelv 2. cikke lefektette a televíziós műsorszolgáltatások szabad áramlását biztosítani hivatott alapelveket és a joghatósági szabályokat.

A televíziós irányelv eredeti változata azonban még nem tartalmazott a műsorszolgáltatók feletti joghatósággal rendelkező tagállam azonosítására, megállapítására vonatkozó részletes kritériumrendszert. Az irányelv hatályba lépését követően hamarosan nyilvánvalóvá vált, hogy a műsorszolgáltatók feletti joghatóságra, pontosabban a joghatósággal rendelkező tagállam megállapítására vonatkozó ezen rendelkezések igen hiányosak, mivel nem tartalmaztak a származási ország beazonosítására irányadó pontos kritériumokat. A 2(1) cikket, a fentiekben jelzett hiányosságai ellenére, az Európai Bizottság a későbbiekben védelmébe vette – álláspontja szerint a műsorszolgáltatók feletti joghatóság kérdése kellően már az irányelv eredeti változatában is megfelelően tisztázott volt. A Bizottság a határok nélküli televíziózásról szóló 89/552/EGK irányelv alkalmazásáról szóló első jelentésbe foglalt álláspontját, főként az irányelv 1986-ban szövegezett tervezete rendelkezéseire alapozta.

A Bizottság a határok nélküli televíziózásról szóló 89/552/EGK irányelv alkalmazásáról szóló első Jelentésbe foglalt érvelése szerint, tehát a jogszabály hatályba lépésétől fogva egyértelmű volt, hogy a műsorszolgáltatók feletti joghatósággal rendelkező ország megállapításához a letelepedés helyét kell kritériumként alkalmazni. A dokumentumba foglalt – történeti előzményekre, szövegezésre, az irányelv létrejöttének kontextusára, céljaira alapozott – érvek szerint

már az irányelv-javaslatában is nyilvánvaló volt a közösségi jogalkotó abbéli szándéka, hogy a származási ország elve legyen a műsorszolgáltatók feletti jogi felelősséggel rendelkező állam azonosítására szolgáló kapcsoló elv. A Bizottság meglátása szerint az a tény, hogy az irányelv végleges szövege nem tartalmazta szó szerint a letelepedés kifejezést, nem jelenti azt, hogy a műsorszolgáltatók feletti joghatóságot egyéb kritériumok alapján kell megállapítani – az érvelés szerint nem kétséges, hogy ennek a kérdésnek a rendezésére a származási ország elve az egyetlen hatékony jogi megoldás.

Annak ellenére azonban, hogy az Európai Bizottság álláspontja szerint a műsorszolgáltatók feletti joghatóság megállapítási kritériumainak problematikája kellőképpen rendezett volt, a televíziós irányelv hatályba lépését követő periódusban nyilvánvalóvá vált, hogy a kérdés korántsem volt teljesen tisztázott.

A Bizottság álláspontjával kapcsolatosan megjegyzendő, hogy – bár nagymértékben megalapozottnak tekinthető – az érvelés főként egy irányelv-javaslat hatályba nem lépő rendelkezéseire támaszkodot, amelytől a jogszabály végleges szövegváltozata mégiscsak szembetűnően különbözött: nemcsak terminológiai szempontból (míg a tervezet mellőzte, a televíziós irányelv tartalmazta a joghatóság kifejezést), de tartalmi szempontból is (míg a tervezet több ízben konkrétan utalt a letelepedés helyére, mint meghatározó kritériumra, a végleges szövegváltozathoz kiharadtak az erre vonatkozó passzusok), továbbá kiharadtak a tervezet által tartalmazott olyan fogalmak meghatározása is, mint a belső műsorszórás vagy határokon – átnyúló műsorszórás. Véleményem szerint a Factortame II. ügyre való hivatkozás sem volt időszerű, hiszen ebben csak 1991-ben, a televíziós irányelv elfogadása után született ítélet.

A szakirodalomban megfogalmazott olyan éles kritikákon túl, mely szerint a televíziós irányelv 2(1) cikke „megtévesztő egyszerűséggel” kezelte a műsorszolgáltatók feletti joghatóság kérdését, a pontos kritériumrendszer hiánya a tagállamok közötti joghatósági kérdésekben felmerülő potenciális viták táptalajává vált. Az arra vonatkozó érvelést, hogy a joghatósággal rendelkező állam azonosításakor nem feltétlenül a letelepedés kritériuma szerint kell eljárni, főként az Európa Tanácsnak a televíziós irányelvvel nagyjából ugyanakkor hatályba lépő, *A határokat átlépő televíziózásról szóló európai egyezmény* rendelkezésére alapozták,

amely az adott időszakban valóban más megközelítést alkalmazott a joghatósági kérdések feloldására.

A szakirodalomban megfogalmazott éles kritikák mellett a televíziós irányelv joghatósági rendelkezései hamarosan az európai joggyakorlat részévé váltak, hiszen az irányelv hatályba lépését követő években az Európai Bíróság több, ehhez a problémakörhöz kapcsolódó, kulcsfontosságú ítéletet hozott.

A Bíróság első ízben a C-222/94 ügyben, a Bizottság az Egyesült Királysággal szemben indított kötelezettségszegés miatti eljárásban kellett tárgyalja a televíziós műsorszolgáltatók feletti joghatóság megállapítási kritériumainak kérdéskörét. A Bíróság a Bizottság javára döntött, megállapítva, hogy a joghatóság minden olyan meghatározása, amely a letelepedéstől eltérő kritériumon alapul, és ezzel más tagállamban letelepedett szolgáltatót von az adott ország joghatósága alá, sérti a közösségi jogot. Az ítélet jelentősége, hogy alapszabállyá tette a letelepedés helyét, mint a műsorszolgáltatók feletti joghatósággal rendelkező tagállam meghatározásának kritériumát.

A Bizottság kontra Egyesült Királyság ügyben hozott ítéletet követően, az Európai Bíróságnak a C-14/96 ügyben ismét elemeznie kellett a televíziós műsorszolgáltatók feletti joghatóság megállapítására irányadó kritériumok kérdéskörét. A Bíróságnak ennek az ügynek a kapcsán is főként arra kellett keresnie a választ, hogy milyen feltételek kell teljesüljenek ahhoz, hogy egy televíziós műsorszolgáltatót egy tagállam joghatósága alatt lévőnek lehessen tekinteni. Továbbá, az a kérdés is felmerült, hogy a műsorok származási helye befolyásolja-e a műsorszolgáltatók feletti joghatósággal rendelkező tagállam azonosítását.

A joghatóság fogalmának értelmezésén túlmenően, a Paul Denuit ügyben a Bíróságnak azt is elemeznie kellett, hogy az irányelv 2 (2) cikke milyen teret biztosít a tagállamoknak a többi tagállam joghatósága alatt álló műsorszolgáltatók által közvetített adások saját területükön való korlátozására.

A Paul Denuit ügy több szempontból is mintegy a Bizottság kontra Egyesült Királyság ügy „folytatásának” tekinthető: A Bíróság leszögezte ítéletében, hogy az irányelv 2(1) cikke értelmében egy televíziós műsorszolgáltató annak a tagállamnak a joghatósága alatt áll, amelyben letelepedettnek tekinthető; a műsorok származásának helye pedig nem befolyásolhatja a joghatóság megállapítását. Annak ellenére, hogy a

Paul Denuit ügy számos hasonlóságot mutat a korábbi Bizottság kontra Egyesült Királyság ügygel, a Bíróság több vitás kérdésre már ez utóbbiban megadva a választ – nem lehet elvitatni ezen ítélet jelentőségét sem. Azon túlmenően, hogy a Bíróság megerősítette a letelepedés kritériumának létjogosultságát – a műsorszolgáltatók feletti joghatósággal rendelkező tagállam terminus mintegy „finomhangolását” végezte el, azáltal, hogy leszögezte: a letelepedés kritériumától akkor sem lehet eltérni, ha a tartalom nagy részét az Európai Közösségen kívül készítik.

A Bizottság kontra Egyesült Királyság (C-222/94) és a Paul Denuit (C-23/93) ügyeket követően, a Bíróságnak a VT4 (C-56/96) ügyben ismét alkalma adódott elemezni a televíziós műsorszolgáltatók feletti joghatóság megállapítására irányadó kritériumok problematikáját. A Bíróság, a főtanácsnoki indítványba foglaltak szellemében, leszögezte: amennyiben a műsorszolgáltató több tagállamban telepedett le, a műsorszolgáltatás fölötti joghatóságot az a tagállam gyakorolja, amelynek területén – különösképpen a műsorpolitikai döntésekre és a műsor összeállítására való figyelemmel – a tevékenység központja található. Az ítélet értelmében a joghatóság megállapításának az sem feltétele, hogy a műsorszolgáltató a letelepedés helye szerinti tagállamban bármilyen szolgáltatást nyújtson. A VT4 ügyben született ítélet kétségtelenül fontos mérföldköve a műsorszolgáltatók feletti joghatóság megállapításával kapcsolatos jogi nehézségek tisztázásában: ha a Bizottság kontra Egyesült Királyság ítélet kapcsán a szakirodalomban megfogalmazódott az a vélemény, hogy a Bíróság mintegy fő szabállyá tette a letelepedés helyét, mint alkalmazandó kritériumot, a VT4 ítélet megkérdőjelezhetetlenné tette ezen kritérium létjogosultságát.

Figyelemre méltó, hogy mindhárom ügyben született ítéletre nagy hatással volt Carl Otto Lenz főtanácsnok indítványa, melyben tudományos alapossággal elemezte a joghatóság megállapítására irányadó kritériumok problematikáját.

A Bíróság három fentebb hivatkozott ítélete kulcsfontosságú szereppel bírt a műsorszolgáltatók feletti joghatósággal rendelkező tagállam megállapítására irányadó szabályok kialakításában. Bár a televíziós irányelvet felülvizsgáló 97/36/EK irányelv kodifikálta a Bíróság ezen ítéleteibe foglaltakat – az együttdöntési eljárás során hosszú, rögös vezetett a joghatósági szabályok végeleges formát öltéséig. Az Európai Bizottság ugyanis sokáig ragaszkodott azon koncepcióhoz, mely szerint

műsorszolgáltató társaságok esetében is az általános, Factortame ítéletben meghatározott kritériumok alapján kell meghatározni a letelepedés helyét. Csupán az Európai Parlament első olvasatbeli jogalkotási állásfoglalását követően, a Bizottság, 1996. május 7-én benyújtott, módosított javaslata tartalmazta a televíziós műsorszolgáltatási tevékenységre szabott specifikus letelepedési kritériumokat. A Bizottság módosított irányelv javaslata jelentette a fordulópontot a televíziós irányelv felülvizsgálati folyamatában, hiszen ezt követően a joghatóság megállapítása irányadó rendelkezések már javarészt megegyeztek későbbiekben hatályba lépő 97/36/EK irányelvbe foglaltakkal.

A több évig tartó felülvizsgálati folyamatot követően, a televíziós irányelvet módosító 97/36/EK irányelv elfogadására 1997. június 30-án került sor – a műsorszolgáltatók feletti joghatóság megállapítására irányadó rendelkezéseit a 2. cikk tartalmazta. Az irányelv 2. cikke „lépcsőzetes” joghatósági kritériumokat rögzít annak biztosítása érdekében, hogy az egyes televíziós műsorszolgáltatók tekintetében kizárólag egyetlen tagállam rendelkezzen joghatósággal – a közösségi jogalkotó által választott jogalkotói technikát a szakirodalom, igen találóan, „matrjoskához” hasonlította: a műsorszolgáltatók letelepedési helyét fő szabály szerint három kritérium – *a központi ügyvezetés helye, a műsorrenddel kapcsolatos szerkesztői döntések meghozatalának helye, valamint a televíziós műsorszolgáltató tevékenység folytatásában szerepet játszó munkaerő jelentős része* – alkalmazása során lehet meghatározni. Annak következtében azonban, hogy az irányelv nem tartalmazta ezen fogalmak definícióját, számos vitás kérdés merült a műsorszolgáltatók letelepedési helyének megállapításával kapcsolatosan.

A „határok nélküli televíziózásról” szóló 89/552/EGK irányelv alkalmazásáról szóló negyedik jelentéshez csatolt munkaprogrammal a Bizottság 2003-ban újtára indította a 97/36/EK irányelvvel módosított 89/552/EGK irányelv felülvizsgálatát célzó első konzultációs fordulót, amelynek keretében közmeghallgatásra és írásos konzultációra került sor. Az első nyilvános konzultációt 2003-ban bonyolították le, melynek kezdő mozzanataként a Bizottság vitaindító cikkeket tett közzé internetes honlapján, és felkérte az érdekelteket, hogy 2003. július 15-ig írásban tegyenek észrevételeket.

Annak ellenére, hogy a 2003-ban lebonyolított nyilvános konzultáció alkalmával viszonylag kevés írásos észrevétel tért ki érdemben a Bizottság vitaindító felhívásának, a televíziós irányelv 2. cikkének joghatósági kritériumaira vonatkozó kérdéseire, a fentebb is elemzett álláspontokból kitűnik, hogy a műsorszolgáltatók feletti joghatóság megállapításának problematikája a tagállamok, a televíziós műsorszolgáltatók, valamint a különböző szakmai szervezetek számára is egyaránt kiemelt jelentőséggel bír.

Az idézett írásbeli észrevételek mindegyike hangsúlyozta a származási ország fontosságát, de a joghatóság megállapítására irányadó kritériumok több álláspont szerint is felülvizsgálatra vagy pontosításra szorulnak. Ezekkel a véleményekkel kapcsolatosan megjegyzendő azonban, hogy nem tértek ki érdemben a kifogásolt rendelkezések elemzésére – sem a dán kulturális minisztérium, sem pedig a Discovery nem fogalmazott meg a joghatósági kritériumok felülvizsgálatára vagy pontosítására vonatkozó, konkrét javaslatot. A Bizottságnak beküldött írásos észrevételek közül Írország határozott álláspontja és az irányelv 2. cikkére vonatkozó konkrét javaslatai kétségtelenül kitűnnek. Figyelemre méltó, hogy bár az ír álláspont is hangsúlyozta, hogy „elismeri és támogatja” a származási ország elvét, a joghatóság megállapítására irányadó kritériumrendszer felülvizsgálandónak tartotta. Az Írország által megfogalmazott javaslat azáltal, hogy a hangsúlyt a *műsorszolgáltató* fogalmáról a *műsorszolgáltatás* terminusra kívánta áthelyezni, tulajdonképpen az irányelv 2. cikkének központi elemének megváltoztatását célozta.

Véleményem szerint a tagállam azon javaslata, hogy a műsorszolgáltatók feletti joghatóság megállapítása minden műsorszolgáltatás esetében annak figyelembevételével kell történnjen, hogy az adott műsorszolgáltatás legnagyobb részét mely tagállam területét célozza, nem egyeztethető össze a származási ország elvével. Azon túlmenően, hogy a javaslatok gyakorlatba ültetése a származási ország elvének „csorbulását” vonta volna maga után, megítélésem szerint nehézségek merültek volna fel a joghatósággal rendelkező tagállam azonosítása során is. Olyan esetekben ugyanis, amikor egy műsorszolgáltató televíziós adásai több tagállam területén is vételezhetőek, problémás lehet annak megállapítása, hogy melyik tagállam területére irányulnak „legnagyobb részét” ezen műsorszolgáltatások – ilyen körülmények között könnyűszerrel adódhat olyan helyzet, hogy több tagállam is joghatósága alá kívánná vonni az illető műsorszolgáltatást. A többi írásos észrevétel megfogalmazói azonban a származási ország elvének létjogosultsága és megőrzése mellett foglaltak állást, több

álláspont szerint is a műsorszolgáltatói piac folyamatos fejlődését biztosító elemként tüntetvén fel azt.

A konzultáció első fordulójának következtetéseit *Az európai audiovizuális politika szabályozásának jövőjéről szóló bizottsági közlemény*³⁵⁶ vonta le és három fókuszcsoporthoz hozott létre szakértők bevonásával a következő kérdések megvitatására: (i) a majdani szabályozás tárgyi hatálya; (ii) a televíziós reklámok alkalmas szabályozása; (iii) a tájékozódás szabadsága és a rövid híradások. A fókuszcsoporthoz munkájának eredményeit a tagállamok egy 2005. május 30–31-én, Luxembourgban megtartott konferencián ismerhették meg, összefoglaló jelleggel pedig a Bizottság ugyanazon év júliusában, „vitadokumentumok” formájában tette őket közzé. Ezen második második konzultációs fordulóban a Bizottság több mint 200 érdekelttől kapott hozzászólást valamennyi ágazatból, ideértve a civil társadalom és az iparág képviselőit is.

A 2005 júliusában közzétett vitadokumentumában, az Európai Bizottság a következő jogi problémák megoldására keresett választ a televíziós irányelv 2. cikkébe foglalt joghatósági kritériumokra vonatkozóan:

- különös tekintettel az egyes tagállamok által, a jogmegkerülés veszélye miatt kifejezett aggályaira, szükséges-e az irányelv 2. cikkébe foglalt joghatósági kritériumok felülvizsgálata?

- a Bizottság álláspontja szerint szükségessé válik a irányelv 2(4) cikkének az Unió területén kívül letelepedett televíziós műsorszolgáltatókra irányadó segédkritériumainak felülvizsgálatára: a megfogalmazott javaslat értelmében a segédkritériumok sorrendje felcserélődne: a *műholdas feladó-állomás* kritérium a *műholdas kapacitás* kritérium elé lépne. Továbbá, a vitadokumentum tolmácsolta azt a több tagállam szabályozó hatósága által megfogalmazott javaslatot, hogy a 2 (4) cikk egészüljön ki a *multiplexelés* segédkritériummal is.

- a vitadokumentum, a nem lineáris audiovizuális szolgáltatók feletti joghatóság megállapítására a következő lehetséges kritériumokat sorolta fel: *a nem lineáris szolgáltatásokkal kapcsolatos szerkesztői döntések meghozatalának helye,*

³⁵⁶ Commission of the European Communities, COMMUNICATION FROM THE COMMISSION TO THE COUNCIL, THE EUROPEAN PARLIAMENT, THE EUROPEAN ECONOMIC AND SOCIAL COMMITTEE AND THE COMMITTEE OF THE REGIONS THE FUTURE OF EUROPEAN REGULATORY AUDIOVISUAL POLICY, COM(2003) 784 final.

valamint a *tartalomszolgáltató letelepési helye*; az Unió területén kívül letelepedett audiovizuális tartalomszolgáltatókra vonatkozóan pedig egy sajátos *regisztrációs eljárás* bevezetését helyezte kilátásba.

A Bizottságnak küldött hozzászólásokról kijelenthető, hogy a bizonyos kérdésekre vonatkozó eltérő vélemények ellenére, mind a tagállamok, mint a médiaszolgáltatók és szakmai szervezeteik, a származási ország elvének jelentőségét hangsúlyozták. Az elvet több ízben az irányelv *conditio sine qua non*-jaként nevezték meg vagy olyan jelzőkkel illették, mint az irányelv „magva”, az irányelv „alapkőve”, az irányelv „lelke”, valamint a „televíziós műsorszolgáltatások közös piaca megvalósításának elengedhetetlen feltétele”. Ezen alapkérdésben való egyetértés ellenére megfigyelhető, hogy több tagállam szerint is – különösen a jogmegkerülés jelenségének visszaszorítása érdekében – a televíziós irányelv 2. cikkébe foglalt kritériumok pontosításra szorulnak. Figyelemre méltó, hogy a nem lineáris szolgáltatások tekintetében a tagállamok véleménye megoszlott – Lengyelország megfelelőnek találta a vitadokumentumban felvázolt „regisztrációs” eljárást, az Egyesült Királyság azonban nemcsak ezen eljárást látta el kritikával, de álláspontja szerint az Unió területén kívülről származó szolgáltatásoknak a tagállamok joghatósága alá vonása is jogi problémákba ütközhet.

A médiaszolgáltatók és szakmai szervezeteik azon túlmenően, hogy hangsúlyozták a származási ország elvének az audiovizuális szolgáltatások szabad áramlásának biztosításában játszott kulcsfontosságú szerepét és az irányelvben való további „megőrzése” mellett foglaltak állást, határozottan elutasítottak minden, az elv „visszaminősítésére”, „hígítására” utaló javaslatot. Továbbá, több médiaszolgáltató és érdekvédelmi szervezet is kritikával illette a tizenegy tagállam beadványába foglaltakat, fő érvként emelve ki, hogy a származási ország elvének jövőbeni korlátozása súlyosan veszélyeztetné az audiovizuális szolgáltatások eddig biztos alapokon álló belső piacát. Ezen kérdésben megfogalmazott véleményével némiképp az RTÉ tűnik ki, mely szerint belső piaci célok megvalósulása nem lehet a nézők és a fogyasztók magas szintű védelmének kárára. Az ír közszolgálati műsorszolgáltató álláspontja szerint továbbá olyan megoldások szükségesek, melyek következtében összeegyeztethetővé válnak az irányelvben megfogalmazott belső piaci célok a több tagállam által hangoztatott olyan közpolitikai célokkal.

A médiaszolgáltatók és érdekképviselői szervezeteik hozzászólásaiból ugyanakkor a nem lineáris szolgáltatások feletti joghatósági szabályok iránti fokozott érdeklődés is kitűnik: figyelemre méltó, hogy a vélemények többsége szerint a Bizottság vitadokumentumában javasolt szabályokat nem megfelelőek, valamint a felvetett „regisztrációs” eljárást is elvetendőnek tartották.

Véleményem szerint a 2005-ös nyilvános konzultáció fontos szakaszát képezi a médiaszolgáltatók feletti joghatóság meghatározására irányadó kritériumok fejlődésének. Annak köszönhetően, hogy a 2003-ban lebonyolított nyilvános konzultációhoz viszonyítva, már az Európai Bizottság vitadokumentuma is konkrét javaslatokat tartalmazott, a tagállamnak és a média képviselőinek is lehetősége nyílt érdemben reagálni a felvetett jogi kérdésekre. Figyelemre méltó, hogy a számos hozzászólásból kitűnik, hogy olyan alapvető kérdésekben, mint magának a származási ország elvének kulcsfontosságú szerepe és további létjogosultsága, szinte az összes vélemény formáló maradéktalanul egyetértett.

Fontosnak tartom kiemelni, hogy a televíziós irányelv joghatósági rendelkezéseinek felülvizsgálatát szorgalmazók sem magának az elvnek a jövőbeni megszüntetése mellett foglaltak állást. A tagállamok számottevő részéről ugyanakkor felvetődött az igény a más tagállamból sugárzó, de főként a területüket célzó műsorszolgáltatások „szabályozhatóságának” lehetősége, valamint ennek összeegyeztethetősége a származási ország elvével. Ezen kérdéskörre vonatkozó álláspontok rávilágítottak a médiaszolgáltatás kettős – gazdasági és kulturális – jellegére, valamint az ebből fakadó feszültségekre: míg a tagállamok olyan közpolitikai okokra hivatkoztak, mint a kiskorúak és a fogyasztók védelme, a médiaszolgáltatók a származási ország elvének a belső piaci szerepét hangsúlyozták. Figyelemre méltó azonban a kompromisszus megoldásokra való törekvés jelenléte is, melynek fő képviselőjeként az RTÉ jelölhető meg.

Tetten érhető az új típusú szolgáltatásokat érintő jogi problémák iránti figyelem is – ugyanakkor megjegyzendő, hogy a Bizottság vitadokumentumában javasoltakat ebben a tekintetben érte a legtöbb kritika.

Annak ellenére azonban, hogy a Bizottságnak vitadokumentuma kapcsán a tagállamok, valamint a médiaszolgáltatók részéről számos értékes elemzés született, a hozzászólások több olyan fontos kérdést, mint az irányelv 2(4) cikkébe foglalt segédkritériumok felülvizsgálata, mellőztek vagy csupán érintőlegesen tárgyaltak.

A közel három évig zajló nyilvános konzultációs szakasz lezárása után, az Európai Bizottság 2005. december 5-én fogadta el a 89/552/EGK irányelv felülvizsgálatát célzó irányelv-javaslatát. A vizsgálat tárgyát képező dokumentumokból kitűnik, hogy a televíziós irányelv második felülvizsgálata során mintegy megerősítést nyert a származási ország elve, valamint a joghatóság megállapítására irányadó kritériumok sem módosultak érdemben. A szövegben eszközölt változások az irányelv hatályának kiterjesztése miatt voltak szükségesek, hiszen a 2007/65/EK irányelv hatályba lépését követően már nem csak a televíziós műsorszolgáltatókra, hanem a nem lineáris médiaszolgáltatókra is alkalmazandóak a joghatóság megállapítására irányadó kritériumok.

Annak ellenére, hogy az irányelv ezen második felülvizsgálata során a joghatóság megállapítására mérvadó kritériumok változása, fejlődése korántsem tekinthető az első felülvizsgálatot megelőző jogalkotási eljáráshoz hasonlóknak, a származási ország elve és az ennek megállapítására irányadó kritériumok ebben a szakaszban is rendkívül fontos szerepet játszott, számos vita tárgyát képezték. A származási ország elvére történő fókuszálás leginkább az irányelv-javaslat preambulumbekzdéseire vonatkozó módosításainál érhetőek tetten, melyek – véleményem szerint –, híven tükrözték a 2003-as és 2005-ös nyilvános konzultáció során megfogalmazott álláspontokat: az elv „megőrzése” létfontosságú az audiovizuális médiaszolgáltatások belső piacának megvalósításában és bővítésében és továbbra is a jogszabály központi elemét kell képezze.

A Belgium által megfogalmazott módosító javaslatok azonban többek között arra is rávilágítottak, hogy a médiaszolgáltatások szabad áramlásának biztosítása és a médiaszolgáltatók letelepedési szabadságának gyakorlása közötti összefüggések továbbra is számos érzékeny jogi problémát okozhatnak, melyek a tagállamok részéről olykor igen erős reakciókat is kiválthatnak. A „merész” módosító javaslatok ellenére, a Tanács és a Parlament egyaránt határozottan azon jogalkotói akaratát fejezte ki, mely szerint a származási ország elve megdönthetetlen alapját kell képeznie az irányelvnek.

Az audivizuális médiaszolgáltatásokról szóló 2007/65/EK irányelv hatályba lépését követően, a Tanács 2010. február 15-én fogadta el a jogszabály kodifikált változatát, mely megváltoztatta a cikkek számozását, valamint a

preambulumbekezdések konszolidálását is megvalósította. A jelenleg hatályos, 2010/13/EU irányelv 2. cikke tartalmazza a joghatósággal rendelkező tagállam azonosítására vonatkozó kritériumokat.

Összegzésképpen elmondható, hogy az audiovizuális médiaszolgáltatásokról szóló irányelv ezen rendelkezéseiből egyértelműen következik, hogy az uniós jogalkotó mintegy „kőbe véste” a származási ország elvét. Ezen túlmenően, a joghatóság megállapítására irányadó fő kritériumok nem módosultak ugyan, de új kontextust terem az irányelv hatályának kiterjesztése a nem lineáris médiaszolgáltatásokra. A szerkesztői felelősség fogalom definíciójának az irányelv szövegébe iktatása kétségtelenül előrelépést jelent, de ugyanakkor számos újabb jogi kérdés megválaszolására ad okot.

A médiaszolgáltatók letelepedési helyének megállapítására irányadó segédkritériumok sorrendjének felcserélésére vonatkozó javaslat mindvégig pozitív elbírálásban részesült a jogalkotási eljárás során, de a szakirodalom azzal a kritikával illette, hogy ezen kritériumok nem bizonyulnak hatékonyak az internetes úton terjesztett médiaszolgáltatások esetében.

Az audiovizuális médiaszolgáltatásokról szóló irányelv joghatósági szabályaival kapcsolatosan tehát továbbra is aktuális marad az a kérdés, hogy a régi-új kritériumok megfelelően hatékonyak bizonyulnak-e az igen széles skálájú lineáris és nem lineáris audiovizuális szolgáltatások által képviselt közegben.

**A joghatóság megállapítására vonatkozó kritériumok fejlődése
a Bizottság 1986-os irányelv javaslatától a 97/36/EK irányelvig**

Irányelv-tervezet (1986)	89/552/EGK (tel. irányelv)	Irányelv-tervezet (1995. május 31)	EP módosításai (1996. február 14)	Módosított irányelv- tervezet (1996 május 7)	Közös álláspont	97/36/EK – angol	97/36/EK
		Whereas the application of Directive 89/552/EEC has revealed the need to clarify the concept of jurisdiction as applied specifically to the audiovisual sector; whereas, in view of the case law of the Court of Justice of the European Communities, the establishment criterion should be made the principal criterion determining the jurisdiction of a particular Member State;		Whereas the application of Directive 89/552/EEC has revealed the need to clarify the concept of jurisdiction as applied specifically to the audiovisual sector; whereas, in view of the case law of the Court of Justice of the European Communities, the establishment criterion should be made the principal criterion determining the jurisdiction of a particular Member State;	(8) Whereas the application of Directive 89/552/EEC has revealed the need to clarify the concept of jurisdiction as applied specifically to the audiovisual sector; whereas, in view of the case law of the Court of Justice of the European Communities, the establishment criterion should be made the principal criterion determining the jurisdiction of a particular Member State;	10) Whereas the application of Directive 89/552/EEC has revealed the need to clarify the concept of jurisdiction as applied specifically to the audiovisual sector; whereas, in view of the case law of the Court of Justice of the European Communities, the establishment criterion should be made the principal criterion determining the jurisdiction of a particular Member State	(10) Mivel a 89/552/EGK irányelv alkalmazása feltárta a kifejezetten az audiovizuális ágazatra vonatkoztatott jogalkotási koncepció tisztázásának szükségességét; tekintettel az Európai Közösségek Bíróságának eseti jogalkalmazására a letelepedést kell egy adott tagállam joghatóságát meghatározó elsődleges feltétellé tenni;

Irányelv-tervezet (1986)	89/552/EGK (tel. irányelv)	Irányelv-tervezet (1995. május 31)	EP módosításai (1996. február 14)	Módosított irányelv- tervezet (1996 május 7)	Közös álláspont	97/36/EK – angol	97/36/EK
		Whereas the concept of establishment according to the criteria laid down by the Court of Justice in its judgment of 25 July 1991 in Factortame ('), involves the actual pursuit of an economic activity through a fixed establishment for an indefinite period;		Whereas the concept of establishment according to the criteria laid down by the Court of Justice in its judgment of 25 July 1991 in Factortame ('), involves the actual pursuit of an economic activity through a fixed establishment for an indefinite period;	(9) Whereas the concept of establishment, according to the criteria laid down by the Court of Justice in its judgment of 25 July 1991 in 'Factortame'(5), involves the actual pursuit of an economic activity through a fixed establishment for an indefinite period;	11) Whereas the concept of establishment, according to the criteria laid down by the Court of Justice in its judgment of 25 July 1991 in the Factortame case (5), involves the actual pursuit of an economic activity through a fixed establishment for an indefinite period;	11) mivel a letelepedés fogalma a Bíróságnak a Factortame (1) ügyben 1991. július 25-én hozott ítéletében meghatározott feltételek szerint, egy gazdasági tevékenység tényleges, határozatlan ideig tartó folytatásával jár egy állandó létesítményen keresztül;

Irányelv-tervezet (1986)	89/552/EGK (tel. irányelv)	Irányelv-tervezet (1995. május 31)	EP módosításai (1996. február 14)	Módosított irányelv- tervezet (1996 május 7)	Közös álláspont	97/36/EK – angol	97/36/EK
		Whereas the establishment of a television broadcasting organization, for the purpose of Directive 89/552/EEC, as amended by this Directive, may be determined by a series of practical criteria such as the location of the head office of the provider of services, the place where decisions on programming policy are usually taken, the place where the programme to be broadcast to the public is finally mixed and processed, provided that a significant proportion of the workforce required for the pursuit of the television broadcasting activity is located in the same Member State;		Whereas the establishment of a television broadcasting organization, for the purpose of Directive 89/552/EEC, as amended by this Directive, may be determined by a series of practical criteria such as the location of the head office of the provider of services, the place where decisions on programming policy are usually taken, the place where the programme to be broadcast to the public is finally mixed and processed, and the place where a significant proportion of the workforce required for the pursuit of the television broadcasting activity is located;	(10) Whereas the establishment of a television broadcasting organization may be determined by a series of practical criteria such as the location of the head office of the provider of services, the place where decisions on programming policy are usually taken, the place where the programme to be broadcast to the public is finally mixed and processed, and the place where a significant proportion of the workforce required for the pursuit of the television broadcasting activity is located;	(12) Whereas the establishment of a television broadcasting organization may be determined by a series of practical criteria such as the location of the head office of the provider of services, the place where decisions on programming policy are usually taken, the place where the programme to be broadcast to the public is finally mixed and processed, and the place where a significant proportion of the workforce required for the pursuit of the television broadcasting activity is located;	(12) mivel a televíziós műsorszolgáltató szervezet letelepedését gyakorlati feltételek egész sora határozhatja meg, mint például a szolgáltatást nyújtó központi ügyvezetésének helye, az a hely, ahol a műsorkészítési politikáról rendszerint hozzák a döntéseket, az a hely, ahol a közönségnek közvetítendő műsört végül keverik és feldolgozzák, valamint az a hely, ahol a munkaerő jelentős hányadára szükség van a televíziós műsorszolgáltató tevékenység folytatásához;

Irányelv-tervezet (1986)	89/552/EGK (tel. irányelv)	Irányelv-tervezet (1995. május 31)	EP módosításai (1996. február 14)	Módosított irányelv- tervezet (1996 május 7)	Közös álláspont	97/36/EK – angol	97/36/EK
				Whereas the fixing of a series of material criteria is designed to determine by an exhaustive procedure that one Member State and one only is competent for a broadcaster in connection with the pursuit of the provision of the services which the directive addresses; nevertheless, taking into account the case law of the Court of Justice and so as to avoid cases where there is a vacuum of competence, if the question as to which Member State has jurisdiction cannot be determined according to these material criteria, the competent Member State is that in which the broadcaster is established within the meaning of Article 52 and the following of the EC Treaty;	(11) Whereas the fixing of a series of material criteria is designed to determine by an exhaustive procedure that one Member State and one only is competent for a broadcaster in connection with the pursuit of the provision of the services which this Directive addresses; nevertheless, taking into account the case law of the Court of Justice and so as to avoid cases where there is a vacuum of competence, it is appropriate to mention the criterion of establishment within the meaning of Articles 52 and following of the Treaty establishing the European Community as the final criterion determining the competence of a Member State;	(13) Whereas the fixing of a series of practical criteria is designed to determine by an exhaustive procedure that one Member State and one only has jurisdiction over a broadcaster in connection with the provision of the services which this Directive addresses; nevertheless, taking into account the case law of the Court of Justice and so as to avoid cases where there is a vacuum of jurisdiction it is appropriate to refer to the criterion of establishment within the meaning of Articles 52 and following of the Treaty establishing the European Community as the final criterion determining the jurisdiction of a Member State;	(13) mivel egy gyakorlati feltételrendszer felállítása azt a célt szolgálja, hogy egy teljeskörű eljárással meg lehessen határozni, hogy egy, és kizárólag egy tagállam rendelkezzen joghatósággal egy műsorszolgáltató felett azon szolgáltatások biztosításával kapcsolatban, amelyek ezen irányelv hatálya alá tartoznak; mindazonáltal figyelemmel a Bíróság eseti jogalkotására és az olyan esetek elkerülésére, ahol joghatóság nem állapítható meg, célszerű a letelepedés szempontjára hivatkozni az 52. cikk értelmezése szerint, és az Európai Közösséget létrehozó szerződésből következően egy tagállam joghatóságát megállapító végső feltételként;

Irányelv-tervezet (1986)		89/552/EGK (tel. irányelv)		Irányelv-tervezet (1995. május 31)		EP módosításai (1996. február 14)		Módosított irányelv-tervezet (1996 május 7)		Közös álláspont		97/36/EK – angol		97/36/EK	
				2. Article 2 is replaced by the following: <i>'Article 2</i>		Article 1(2)		2. Article 2 is replaced by the following: <i>'Article 2</i>		2. Article 2 shall be replaced by the following: <i>'Article 2</i>		2. Article 2 shall be replaced by the following: <i>Article 2</i>			
1 (1). Each Member State shall ensure that all internal broadcasts originating on its territory comply with its law applicable to broadcasts intended for the public in that Member State comply with the	1 (1). Minden tagállamnak kötelezett sége biztosítani, hogy a területéről eredő (származó) összes belső (belföldi) műsorszórás (adás) megfelelő állam nézőinek szánt műsorszórásról állapítsa ki, hogy az a jogszabál	2(1) Each Member State shall ensure that all television broadcasts transmitted by broadcasters under its jurisdiction on, or - by broadcast ers who, while not being under the jurisdiction of any Member State, make use of a	2(1) Minden tagállam biztosítja, hogy az összes televíziós adás, amelyet - joghatósága alá tartozó műsorszórólgáltatók, vagy - olyan műsorszórólgáltatók, melyek bár nem tartoznak egyetlen tagállam joghatósága alá sem, az adott tagállam	1. Each Member State shall ensure that all television broadcasts transmitted by broadcasters under its jurisdiction comply with the rules of the system of law applicable to broadcasts intended for the public in that Member State.		1. Each Member State shall ensure that all television broadcasts transmitted by broadcasters under its jurisdiction comply with the rules of the system of law applicable to broadcasts intended for the public in that Member State.		1. Each Member State shall ensure that all television broadcasts transmitted by broadcasters under its jurisdiction comply with the rules of the system of law applicable to broadcasts intended for the public in that Member State.		1. Each Member State shall ensure that all television broadcasts transmitted by broadcasters under its jurisdiction comply with the rules of the system of law applicable to broadcasts intended for the public in that Member State.		1. Each Member State shall ensure that all television broadcasts transmitted by broadcasters under its jurisdiction comply with the rules of the system of law applicable to broadcasts intended for the public in that Member State.			

Irányelv-tervezet (1986)		89/552/EGK (tel. irányelv)		Irányelv-tervezet (1995. május 31)	EP módosításai (1996. február 14)	Módosított irányelv-tervezet (1996 május 7)	Közös álláspont	97/36/EK – angol	97/36/EK
law applicable to broadcasts intended for the public in that Member State.	yainak	frequency or a satellite capacity granted by, or a satellite up-link situated in, that Member State, comply with the law applicable to broadcasts intended for the public in that Member State.	által nyújtott vagy ott elhelyezkedő műholdas adóállomást illetve frekvenciát alkalmazásra, amelyek az adott tagállamban a közönségnek szánt adásokra vonatkozó jogi előírásoknak.						

Irányelv-tervezet (1986)	89/552/EGK (tel. irányelv)	Irányelv-tervezet (1995. május 31)	EP módosításai (1996. február 14)	Módosított irányelv- tervezet (1996 május 7)	Közös álláspont	97/36/EK – angol	97/36/EK	
				2. The broadcasters under the jurisdiction of a Member State are those established in the territory of that Member State according to paragraph 2a, as well as those to whom paragraph 3 applies.	2. The broadcasters under the jurisdiction of a Member State are those established in the territory of that Member State according to paragraph 3 as well as those to whom paragraph 4 applies.	2. For the purpose of this Directive the broadcasters under the jurisdiction of a Member State are: — those established in that Member State according to paragraph 3, — those to whom paragraph 4 applies.	2. For the purposes of this Directive the broadcasters under the jurisdiction of a Member State are: - those established in that Member State in accordance with paragraph 3; - those to whom paragraph 4 applies.	(2) Ezen irányelv alkalmazásában egy tagállam joghatósága alá tartozó műsorszolgáltatók a következők: – azok, amelyek az adott tagállamban a (3) bekezdés szerint telepedtek le, – azok, amelyekre a (4) bekezdés vonatkozik.
				2a. For the purpose of this Directive, a broadcaster is deemed to be established in a Member State if the following criteria are fulfilled:	3. For the purposes of this Directive, a broadcaster is deemed to be established in a Member State in the following cases:	3. For the purpose of this Directive, a broadcaster shall be deemed to be established in a Member State in the following cases:	3. For the purposes of this Directive, a broadcaster shall be deemed to be established in a Member State in the following cases:	3) Ezen irányelv alkalmazásában a következő esetekben kell egy műsorszolgáltatót egy tagállamban letelepedtnek tekinteni:
				(a) the broadcaster has its head office in that Member State and the editorial decisions about programme schedules are taken in that Member State's territory;	(a) the broadcaster has its head office in that Member State and the editorial decisions about programme schedules are taken in that Member State's territory;	(a) the broadcaster has its head office in that Member State and the editorial decisions about programme schedules are taken in that Member State;	(a) the broadcaster has its head office in that Member State and the editorial decisions about programme schedules are taken in that Member State;	a) a műsorszolgáltató központi ügyvezetésének helye az adott tagállamban található, és a műsorrenddel kapcsolatos szerkesztői döntéseket abban a tagállamban hozzák;

Irányelv-tervezet (1986)		89/552/EGK (tel. irányelv)		Irányelv-tervezet (1995. május 31)	EP módosításai (1996. február 14)	Módosított irányelv- tervezet (1996 május 7)	Közös álláspont	97/36/EK – angol	97/36/EK
					(b) the majority of the staff involved in the pursuit of the television broadcasting activities operate in the Member State in question;	(b) if a broadcaster has its head office in one Member State but editorial decisions on programme schedules are taken in another Member State, it shall be deemed to be established in the Member State where a significant part of the workforce involved in the pursuit of the television broadcasting activity operates; if a significant part of the workforce involved in the pursuit of the television broadcasting activity operates in each of those Member States, the broadcaster shall be deemed to be established in the Member State where it has its head office; if a significant part of the workforce involved in the pursuit of the television broadcasting activity operates in neither of	(b) if a broadcaster has its head office in one Member State but editorial decisions on programme schedules are taken in another Member State, it shall be deemed to be established in the Member State where a significant part of the workforce involved in the pursuit of the television broadcasting activity operates; if a significant part of the workforce involved in the pursuit of the television broadcasting activity operates in each of those Member States, the broadcaster shall be deemed to be established in the Member State where it has its head office; if a significant part of the workforce involved in the pursuit of the television broadcasting activity operates in neither of	(b) if a broadcaster has its head office in one Member State but editorial decisions on programme schedules are taken in another Member State, it shall be deemed to be established in the Member State where a significant part of the workforce involved in the pursuit of the television broadcasting activity operates; if a significant part of the workforce involved in the pursuit of the television broadcasting activity operates in each of those Member States, the broadcaster shall be deemed to be established in the Member State where it has its head office; if a significant part of the workforce involved in the pursuit of the television broadcasting activity operates in neither of	(b) if a broadcaster has its head office in one Member State but editorial decisions on programme schedules are taken in another Member State, it shall be deemed to be established in the Member State where a significant part of the workforce involved in the pursuit of the television broadcasting activity operates; if a significant part of the workforce involved in the pursuit of the television broadcasting activity operates in each of those Member States, the broadcaster shall be deemed to be established in the Member State where it has its head office; if a significant part of the workforce involved in the pursuit of the television broadcasting activity operates in neither of

Irányelv-tervezet (1986)		89/552/EGK (tel. irányelv)		Irányelv-tervezet (1995. május 31)		EP módosításai (1996. február 14)		Módosított irányelv- tervezet (1996 május 7)		Közös álláspont		97/36/EK – angol		97/36/EK	
								those Member States, the broadcaster shall be deemed to be established in the Member State where it first began broadcasting in accordance with the system of law of that Member State, provided that it maintains a stable and effective link with the economy of that Member State;	those Member States, the broadcaster shall be deemed to be established in the Member State where it first began broadcasting in accordance with the system of law of that Member State, provided that it maintains a stable and effective link with the economy of that Member State;	those Member States, the broadcaster shall be deemed to be established in the Member State where it first began broadcasting in accordance with the system of law of that Member State, provided that it maintains a stable and effective link with the economy of that Member State;	those Member States, the broadcaster shall be deemed to be established in the Member State where it first began broadcasting in accordance with the system of law of that Member State, provided that it maintains a stable and effective link with the economy of that Member State;	található; amennyiben a televíziós műsorszolgáltató tevékenység folytatásában szerepet játszó jelentős munkaeő az említett tagállamok egyikében sem működik, a műsorszolgáltatót abban a tagállamban letelepedettnek kell tekinteni, ahol elsőként megkezdte műsorszolgáltatását az adott tagállam jogrendszere szerint, feltéve hogy folyamatos és hatékony kapcsolatot tart fenn annak a tagállamnak a gazdaságával;			

Irányelv-tervezet (1986)	89/552/EGK (tel. irányelv)	Irányelv-tervezet (1995. május 31)	EP módosításai (1996. február 14)	Módosított irányelv- tervezet (1996 május 7)	Közös álláspont	97/36/EK – angol	97/36/EK
				(c) if a broadcaster has its head office in a Member State but decisions on programme schedules are taken in a non-member state, or vice-versa, it shall be deemed to be established in the Member State concerned, provided that a significant part of the workforce involved in the pursuit of the television broadcasting activity operates in that Member State.	(c) if a broadcaster has its head office in a Member State but decisions on programme schedules are taken in a third country, or vice-versa, it shall be deemed to be established in the Member State concerned, provided that a significant part of the workforce involved in the pursuit of the television broadcasting activity operates in that Member State.	(c) if a broadcaster has its head office in a Member State but decisions on programme schedules are taken in a third country, or vice-versa, it shall be deemed to be established in the Member State concerned, provided that a significant part of the workforce involved in the pursuit of the television broadcasting activity operates in that Member State.	c) amennyiben egy műsorszolgáltató központi ügyvezetésének helye egy tagállamban található, de a műsorrenddel kapcsolatos döntéseket egy harmadik országban hozzák, vagy viszont, azt az érintett tagállamban letelepedettnek kell tekinteni, feltéve hogy a televíziós műsorszolgáltató tevékenység folytatásában szerepet játszó munkaerő jelentős része abban a tagállamban működik.
				3. Broadcasters which are not established in the territory of a Member State according to paragraph 2a are deemed to be under the jurisdiction of a Member State in the following conditions:	4. Broadcasters which are not established in the territory of a Member State according to paragraph 3 are deemed to be under the jurisdiction of a Member State in the following cases:	4. Broadcasters to whom the provisions of paragraph 3 are not applicable shall be deemed to be under the jurisdiction of a Member State in the following cases:	(4) Azokat a műsorszolgáltatókat, akikre a (3) bekezdés előírásai nem vonatkoznak, egy tagállam joghatósága alá tartozónak kell tekinteni a következő esetekben:

Irányelv-tervezet (1986)	89/552/EGK (tel. irányelv)	Irányelv-tervezet (1995. május 31)	EP módosításai (1996. február 14)	Módosított irányelv- tervezet (1996 május 7)	Közös álláspont	97/36/EK – angol	97/36/EK	
				(a) they use a frequency granted by that Member State;	(a) they use a frequency granted by that Member State;	(a) they use a frequency granted by that Member State;	(a) they use a frequency granted by that Member State;	a) az adott tagállam által biztosított frekvenciát használják;
				(b) although they do not use a frequency granted by a Member State, they do use a satellite capacity granted by that Member State;	(b) although they do not use a frequency granted by a Member State, they do use a satellite capacity appertaining to that Member State,	(b) although they do not use a frequency granted by a Member State they do use a satellite capacity appertaining to that Member State;	(b) although they do not use a frequency granted by a Member State they do use a satellite capacity appertaining to that Member State;	b) annak ellenére, hogy nem használják a tagállam által biztosított frekvenciát, de az adott tagállamhoz tartozó műholdkapacitást használják;
				(c) although they use neither a frequency nor a satellite capacity granted by a Member State, they do use a satellite up-link situated in that Member State.	(c) although they use neither a frequency nor a satellite capacity appertaining to a Member State, they do use a satellite up-link situated in that Member State.	(c) although they use neither a frequency granted by a Member State nor a satellite capacity appertaining to a Member State they do use a satellite up-link situated in that Member State	(c) although they use neither a frequency granted by a Member State nor a satellite capacity appertaining to a Member State they do use a satellite up-link situated in that Member State.	c) bár nem használják a tagállam által biztosított frekvenciát, sem pedig a tagállamhoz tartozó műholdkapacitást, de az adott tagállamban elhelyezkedő kapcsolattartó berendezést használják.
						5. If the question as to which Member State has jurisdiction cannot be determined according to paragraphs 3 and 4, the competent	5. If the question as to which Member State has jurisdiction cannot be determined in accordance with paragraphs 3 and 4, the competent	5) Amennyiben nem dönthető el, hogy melyik tagállamnak van joghatósága, a (3) és (4) bekezdés szerint, a joghatósággal

Irányelv-tervezet (1986)		89/552/EGK (tel. irányelv)		Irányelv-tervezet (1995. május 31)		EP módosításai (1996. február 14)		Módosított irányelv- tervezet (1996 május 7)		Közös álláspont		97/36/EK – angol		97/36/EK	
										Member State shall be that in which the broadcaster is established within the meaning of Articles 52 and following of the Treaty establishing the European Community.	Member State shall be that in which the broadcaster is established within the meaning of Articles 52 and following of the Treaty establishing the European Community.	rendelkező tagállam az, amelyben a műsorszolgáltató az Európai Közösséget létrehozó szerződés 52. és további cikkeinek értelmezése szerint letelepedett.			

Irányelv-tervezet (1986)		89/552/EGK (tel. irányelv)		Irányelv-tervezet (1995. május 31)	EP módosításai (1996. február 14)	Módosított irányelv- tervezet (1996 május 7)	Közös álláspont	97/36/EK – angol	97/36/EK
				4. This Directive shall not apply to broadcasts intended exclusively for reception in third countries, and which are not received directly or indirectly by the public in one or more Member States.		5. This Directive shall not apply to broadcasts intended exclusively for reception in third countries, and which are not received directly or indirectly by the public in one or more Member States.	6. This Directive shall not apply to broadcasts intended exclusively for reception in third countries, and which are not received directly or indirectly by the public in one or more Member States.	6. This Directive shall not apply to broadcasts intended exclusively for reception in third countries, and which are not received directly or indirectly by the public in one or more Member States.	(6) Ez az irányelv nem alkalmazandó a kizárólag harmadik országokban történő vételre szánt adásokra, és amelyek közvetlenül vagy közvetve nem foghatóak egy vagy több tagállamban;

IRODALOMJEGYZÉK

Szakkönyvek, monográfiák

- *** *Jurisdiction over Broadcasters in Europe, Report on a Round-table Discussion and Selection of Background Materials*. Iris Special, European Audiovisual Observatory, Strasbourg, 2002
- *** *Regulating Access to Digital Television, Technical Bottlenecks, Vertically-Integrated Markets and New Forms of Media Concentration + Digital Television Glossary*, European Audiovisual Observatory, European Audiovisual Observatory, Strasbourg, 2004, 1-28
- *** *Television in Europe: Regulatory Bodies, Status, Function and Powers in 35 European Countries*, EIM Media Monographs 19, John Libbey & Company Ltd., London, 1995, 183-189
- *** *Transfrontier Television in the European Union: Market Impact and Selected Legal Aspects*, Background Paper prepared by the European Audiovisual Observatory for a Ministerial Conference on Broadcasting Organized by the Irish Presidency of the European Union. Dublin-Drogheda 1-3 March 2004, European Audiovisual Observatory, Strasbourg, 2004, 1-35
- Barendt, Eric; Hitchens, Leslie, *Media Law, Cases and Materials*, Longman Law Series, Pearson Longman, 2000, 62-197
- Barendt, Eric, *Broadcasting Law, A Comparative Study*, Clarendon Press, Oxford, 1993, 213-241
- Barnard, Catherine, *The substantive law of the EU. The four freedoms*, Third ed. University Press, Oxford, 2010
- Castendyk, Oliver, Dommering, Egbert, Scheuer, Alexander, *European Media Law*. Kluwer Law International, 2008
- Craig, Paul, de Burca, Graine, *EU Law: Text, cases and materials*, 3. edition, University Press, Oxford, 2003

- Gálik Mihály, *Médiagazdaságtan*. Aula Kiadó, Budapest, 2000.
- Gálik Mihály, Polyák Gábor, *Médiaszabályozás*. KJK Kerszöv. Budapest 2005
- Eremia, Mihai-Constantin, *Dreptul comunicării publice, Legislația și jurisprudența presei*. Editura Universității din București, București, 2004
- Harrison, Jackie, Woods, Lorna, *European broadcasting law and policy*. Cambridge University Press, New York, 2007
- Herdegen, Matthias, *Európai Jog*, 1. kötet, Budapesti Fórum Európáért Könyvek, 2005
- Hohensinn, Martina, *Das Herkunftslandprinzip in der Mediendiensterichtlinie: nationale Rechtshoheit und ihre Umgehung*. Wien; Graz: NWV, Neuer Wiss. Verl. Berlin: BWV, Berliner Wiss.-Verl. 2010
- Hörnle, Julia: *Country of origin regulation in cross-border media: one step beyond the freedom to provide services?* In: *The International and Comparative Law Quarterly*. Vol. 54, No. 1 (Jan., 2005), pp. 89-126.
- Jones, Clifford A., *Television without frontiers*, Yearbook of European Law 19: 1999-2000, Oxford University Press, Oxford, 2000, 299-345
- Kent, Penelope, *Law of the European Union*, 3. edition, Longman, 2001
- Koltay András (ed.), *Hungarian Media Law*. KompLex Kiadó, Budapest, 2012.
- Koltay András – Lapsánszky András (szerk.), *A médiaszabályozás kommentárja*. KompLex Kiadó, Budapest, 2011.
- Koltay András – Nyakas Levente (szerk.), *Magyar és európai médiajog*. KompLex Kiadó, Budapest, 2012.
- Mohay, Ágoston – Szalayné Sándor Erzsébet (szerk.), *Az Európai Unió joga*. 2. átdolgozott kiadás, Dialóg-Campus Kiadó, Budapest–Pécs, 2011
- Nikolinakos, Nikos Th., *EU Competition Law and Regulation in the Converging Telecommunications, Media and IT Sectors*. International Competition Law Series 20, Kluwer Law International, Alphen a/d Rijn, 2006
- Nikoltchev, Susanne, Ed., *Audiovisual Media Services without Frontiers – Implementing the Rules*. European Audiovisual Observatory, Strasbourg, 2006
- Nikoltchev, Susanne, Ed., *Editorial responsibility*, IRIS Special, European Audiovisual Observatory, Strasbourg, 2008
- Nikoltchev, Susanne, Ed. *Ready, Set... Go?, The Audiovisual Media Services Directive*, Iris Special, European Audiovisual Observatory, Strasbourg, 2009

- Nikoltchev, Susanne, Ed., *The Regulation of On-demand Audiovisual Services: Chaos or Coherence?* European Audiovisual Observatory, Strasbourg, 2011
- Pázmándi Kinga, *Modern reklámjog. A reklám a tisztességtelen verseny elleni jog és a modern reklámjog határán.* HVG Orac Lap- és Könyvkiadó Kft. Budapest 2007
- Polyák Gábor: *A médiarendszer kialakítása. A piacra lépés és a hozzáférés alkotmányjogi, közösségi jogi és összehasonlító jogi elemzése.* HVG Orac Lap- és Könyvkiadó Kft. Budapest 2008
- Prosser, Tony: *Regulating the New Media Landscape: A Directive for Audiovisual Media Services Without Frontiers* (conference summary), ERA-Forum, 2006/2, 2006, 273-276
- Reding, Viviane, *The Audiovisual Media Services Directive: The Right Instrument to Provide Legal Certainty for Europe's Media Businesses in the Next Decade*, ERA-Forum, 2006/2, 2006, 262-272
- Steiner, Josephine, Woods, Lorna, Twigg-Flesner, Christian, *EU Law*, 9. edition, University Press, Oxford, 2006.
- Szalayné Sándor Erzsébet, *Az Európai Unió közjogi alapjai.* I. kötet. Dialóg Campus, Budapest-Pécs 2003
- Toth, A. G., *The Oxford Encyclopaedia of European Community Law, II. The Law of the Internal Market*, University Press, Oxford, 2005
- Trüten, Dirk, *Die Mobilität von Gesellschaften in der Europäischen Gemeinschaft*, Schultheiss Juristische Medien AG, Zürich 2005
- Wallace, Rebecca; Goldberg, David, *The EEC Directive on Television Broadcasting*, Yearbook of the European Law 1989/9, Clarendon Press, Oxford, 1990, 175-196
- Weatherill, Steven, Beaumont, Paul, *EU Law*, Penguin Books, 1993
- Weatherill, Steven, *Cases and materials on EU Law*, 6. edition, University Press, Oxford, 2003
- Woods, Lorna; Scholes, Jeremy, *Broadcasting: the Creation of a European Culture or the Limits of the Internal Market*, Yearbook of European Law 17/1997, Clarendon Press, Oxford, 1998, 47-82

Tanulmányok

- *** Case 352/85, *Bond van Adverteerders v. The Netherlands State*, judgment of 26 April 1988, [1988] E.C.R. 2085. Reference to the Court by the Gerechtshof (Regional Court of Appeal) The Hague on the Interpretation of Article 59 *et seq.*, of the EEC Treaty, Common Market Law Review 27/1990, Kluwer Law International, Netherlands, 371-381
- *** *Court of justice: Case C-212/97, Centros Ltd...* In: Common Market Law Review, 37, Kluwer Law International, Netherlands, 2000, 147-155.
- *** *The services directive proposal: Striking a balance between the promotion of the internal market and preserving the European social model?* In: Common Market Law Review, 43, Kluwer Law International, Netherlands, 2006, 307-311.
- Banu, Mihai: *Libera circulație a mărfurilor. Prestare de servicii. Delimitare. Mesaje televizate. Întreprindere a unui stat membru. Drepturi exclusive. Discriminare pe temeiul naționalității. Interdicție*, Revista română de drept al afacerilor 2007 n° 06 p.153-163
- Becker, Ulrich, A "*Dassonville*"-tól a "*Cassis*"-on át a "*Keck*" ítéletig. In: Magyar Jog, 625-628.
- Bellingwout, J.W., *Fejlemények a jogi személyek székhelyének áthelyezése kérdésében*. In: Magyar Jog, 8/1998, 482-485.
- Berger, Kathrin, *Advertising Law in the Electronic Media*, IRIS Plus, 2005-6, Strasbourg, 2005,
- Caddell, Richard, *Media law and the transition to democracy in the Baltic States: Baltic Media in Transition*, by Peeter Vihalemm (ed), Tottel's Communications Law, vol 10, No. 6, 2005 Tottel Publishing, West Sussex, 213-219
- Cath, Inne G.F., *Free movement of legal persons*. In: E.L.Rev., 4/2003, Sweet, Maxwell and Contributors, 450-471.
- Clifford, A. Jones, *Television without frontiers*. In: Yearbook of European law, 19, 1999-2000, Oxford University Press, 298-343.
- Craufurd Smith, Rachel, *Culture and European Law*. In: Oxford Studies in European Law, Oxford University Press, Oxford, 2004, 6-405

- Craufurd Smith, Rachel, *Media Convergence and the Regulation of Audiovisual Content: Is the European Community's Audiovisual Media Services Fit for Purpose?*, Current Legal Problems 2007, vol 60, Oxford University Press, Oxford, 2007, 238-277
- Craufurd Smith, Rachael, *Determining regulatory competence for Audiovisual Media Services in the European Union*, Journal of Media Law, 3 (2)/2011, 263-285
- Craufurd Smith, Rachael, *Az audiovizuális médiaszolgáltatásokra vonatkozó szabályozói hatáskör meghatározása az Európai Unióban*, In Medias Res 2012/1. 15–36.
- Darázs, Lénárd, *Az áruforgalom szabadságának európai alkotmányos alapjai és magánjogi tartalma*. In: Magyar Jog, 11/2006, 673-682.
- Desmazières de Séchelles, Alain, *Free movement of workers and freedom to provide services. Considerations on the employees of the provider of services with specific references to France*, -, E.L.Rev., Sweet, Maxwell and Contributors, 472-484.
- Drijber, Berend Jan: *The revised television without frontiers directive: is it fit for the next century?*, Common Market Law Review 36, 1999, 87-122.
- Dyrberg, Peter, *Full free movement of companies in the European Community at last?* In: E.L.Rev., 28/2003, Sweet, Maxwell and Contributors, 528-537.
- Flynn, Leo, *Coming of age: the free movement of capital case law*, In: Common Market Law Review, 39, Kluwer Law International, Netherlands, 2002, 773-805.
- Frank, Ádám, *Gourmet eset, avagy a mennyiségi korlátozással azonos hatású intézkedés megítélése mostanában*, In: Európai Jog, 1/2003, 31-33.
- Gadó, Gábor, *Problémák, döntést igénylő kérdések a társasági jog harmonizációja során*. In: Gazdaság és jog, 3/2001, HVG Orac, 2001, 20-27.
- Gkoutzini, Apostolos, *Free movement of services in the EC Treaty and the law of the contractual obligations relating to banking and financial services*. In: Common Market Law Review, 41/2004, Kluwer Law International, Netherlands, 119-175.
- Groussot, Xavier, *Case C-275/06, Productores de Música de España (Promusicae) v. Telefónica de España SAU*, Judgment of the Court (Grand Chambers) of 28 January 2008 – Rock the KaZaA: Another clash of Fundamental Rights, Common Market Law Review, vol. 45, nr. 6, Dec. 2008, Kluwer Law International, Netherlands, 1745-1766
- H. Muir-Watts, *Freedom of speech, conflict of laws and the country of origin principle*.
<http://dianawallismep.org.uk/en/document/media-seminar-oct-06/muir-watts.doc>

- Habhuber, Harald, *National doctrinal structures and European company law*. In: Common Market Law Review, 38, Kluwer Law International, Netherlands, 2001, 1385-1420.
- Harcourt, Allison, *The Regulation of Media Markets in selected EU Accession States in Central and Eastern Europe*, Common Market Law Journal vol. 9, No. 3, July 2003, Blackwell Publishing Ltd., Malden, USA, 316-340
- Harcourt, Alison J, *Institution-Driven Competition: The Regulation of Cross-Border Broadcasting in the EU' (2007) 27(3) Journal of Public Policy 293–317.*
- Hatzopoulos, Vassilis, Do, Thien Uyen, *Recent developments of the case law of the ECJ in the field of services*. In: Common Market Law Review, 37, Kluwer Law International, Netherlands, 2003, 43-82.
- Hatzopoulos, Vassilis, Do, Thien Uyen, *The case law of the ECJ concerning the free provision of services: 2000-2005*. In: Common Market Law Review, 43, Kluwer Law International, Netherlands, 2006, 923-991.
- Herold, Anna, *Country of Origin Principle in the EU Market for Audiovisual Media Services: Consumer's Friend or Foe*, J Consum Policy 31, Springer, 2008, 5-24
- Johnson, Howard, *Television without frontiers: timely change of premature extension*, Tottel's Communications Law, Tottel Publishing, West Sussex, 2005, 197-204
- Kapteyn, P.J.G., VerLoren van Themaat, P., *Introduction to the law of the European Communities. From Maastricht to Amsterdam*, 3. edition, Kluwer Law International, London-The Hague-Boston, 1998.
- Kertész Krisztina, *A média szabályozása az Európai Unióban és Magyarországon. A jogharmonizáció folyamata az audiovizuális szektorban*, Médiakutató 2001, 1-12 (http://www.mediakutato.hu/cikk/2001_01_tavasz/07_a_media_szabalyozasa_az_euban_es_magyarorszagon/)
- Király, Miklós, *A Daily Mailtől az Inspire Artig – az Európai Bíróság ítéleteinek hatása a társasági jog értékválasztásaira*. In: Magyar Jog, 11/2004, 680-687.
- Leible, Stefan, Hoffmann, Jochen, *Az "Überseering"-ügy és a székhely elvének (állítólagos) megszűnése*. In: Magyar Jog, 6/2004, 347-357.
- Luca, G., *Az európai közösségi jog hatása a kollíziós jogra a szolgáltatások szabad forgalma területén*. In: Magyar Jog, 4/1995, 253-256.
- MacGonagle, Tarlach, *Safeguarding Human Dignity in the European Audiovisual*, IRIS Plus, 2007-6, Strasbourg, 2007

- Marenco, Giuliano, *The notion of restriction on the freedom of establishment and provision of services in the case-law of the court*. In: Barav, A., Wyatt, D.A., Wyatt, Joan, Yearbook of European Law, 11/1991, Clarendon Press, Oxford, 111-150.
- McMahon, Joseph A., *Preserving and Promoting Differences? The External Dimension of Cultural Cooperation*. In: Craufurd Smith, Rachel: *Culture and European Law*, Oxford University Press, Oxford, 2004, 11-381
- Metzinger, Péter, *A bejegyzés elve és a Gt. hatálya, avagy a bilaterális és az unilaterális kollíziós szabályozás kollíziója*. In: Gazdaság és jog, 5/2007, HVG Orac, 2007, 19-22.
- Metzinger, Péter, *A de facto külföldi irányítású magyar társaságok székhelye és honossága az európai jog tükrében (de lege lata és de lege ferenda)*. In: Európai Jog, 3/2006, 17-26.
- Metzinger, Péter, *A vállalatfogalom határai az európai jogban*. In: Európai Jog, 3/2005, 23-32.
- Mortelmans, Kamiel, *The common market, the internal market and the single market, what's in a market*. In: Common Market Law Review, 35/1998, Kluwer Law International, Netherlands, 101-136.
- Nemessányi, Zoltán, *A székhely elv alkonya? Daily Mail-Centros-Überseering*. In: Európai Jog, 6/2003, 16-24.
- Oliver, Peter, Roth, Wulf-Henning, *The internal market and the four freedoms*. In: Alison McDonnell, *A review of forty years of community law. Legal developments in the European Communities and the European Union*, Kluwer Law, 2005, 129-163.
- Palzer, Carmen, *Co-Regulation of the Media in Europe: European Provisions for the Establishment of Co-regulation Frameworks*, IRIS Plus, 2002-6, Strasbourg, 2002
- Polyák Gábor, Szőke Gergely László, *The Country of Origin Principle and Regulatory Régimes for Media Competition in East Central Europe*. Central European Journal of Communication, Spring 2009. 83-99.
- Polyák Gábor, *A média szabályozása Romániában*. AKTI-füzetek 2010. július 50. sz. Alkalmazott kommunikációtudományi Intézet, Budapest 2010
- Polyák Gábor, *Az audiovizuális médiaszolgáltatások meghatározása és szabályozási terhei*, AKTI-füzetek 2007. nov. 17. sz., Alkalmazott kommunikációtudományi Intézet, Budapest, 2007
- Polyák Gábor, *A műsorterjesztőket terhelő továbbítási kötelezettségek*, AKTI-füzetek 2008. január, 20. sz. Alkalmazott kommunikációtudományi Intézet, Budapest 2008

- Polyák Gábor, *A médiarendszer kialakítása. A piacra lépés és a hozzáférés alkotmányjogi, közösségi jogi és összehasonlító jogi elemzése*, HVG-Orac, Budapest, 2008.
- Sandberger, G. *A társaságokra irányadó jog az Európai Közösségben. A székhely és a bejegyzés elvének kritikai értékelése az Európai Közösség jogának tükrében*. In: Magyar Jog, 9/1997, 550-558.
- Shuibhne, Niamh Nic, *Free movement of persons and the wholly internal rule: time to move on?* In: Common Market Law Review, 39/2002, Kluwer Law International, Netherlands, 731-771.
- Siems, Mathias, *Convergence, competition, Centros and conflicts of law: European community law in the 21st century*. In: E.L.Rev., 2/2002, 47-60.
- Sonnenberger, Hans-Jürgen, *Ütközővonalak a nemzetközi társasági jog és a letelepedési szabadság között. Különös figyelemmel az EUGH Centros-ítéletére, mint jogalkotói kihívásra*. In: Magyar Jog, 5/2000, 298-305.
- Stoican, Mariana, *The Election Campaign in the Electronic Media*, IRIS, 2008-10, Strasbourg, 2008,
- Szécsényi, László, *Az áruforgalom szabadságának történeti és dogmatikai alapjai az európai közösségben*. In: Jogtudományi Közlöny, 1/2000.
- Szlávnits, László, *A Centros-ügy tanulságai, avagy Brydeék esete a dán cégbírósággal*. In: Magyar Jog, 11/2006, 676-680.
- Tatham, Allan F., *A jogi szolgáltatásnyújtás szabályozása az Európai Unióban és ügyvédek praktizálása más tagállamban*. In: Európai Jog, 2/2004, 24-28.
- Tatham, Allan F., *Az Európai Unió és a felelős vállalatirányítás*. In: Magyar Jog, 3/2005, 180-190.
- Ujváriné Antal, Edit, *A közvetítő személyek jelentősége a szolgáltatások szabad áramlásának elősegítésében. A biztosításközvetítői tevékenység sajátosságai az Európai Unió jogában*. In: Jogtudományi Közlöny, 4/1997, 1997, 195-203
- Van Eijk, Nico, *The modernisation of the European Television without Frontiers Directive: unnecessary regulation and the introduction of internet governance*, Draft, European Telecommunication Society ITS 19th European Regional Conference, 2-5 Sept. 2007, Istanbul, 2007, internetről kinyomtatva, 1-24
- Varga, Judit, *Az európai társasági jog aktuális kérdései az Európai Bíróság joggyakorlata tükrében*. In: Magyar Jog, 6/2004, 367-374

- Vékás, Lajos, *Unió alapvető szabályok és közösségi nemzetközi kollíziós jog*. In: Európai Jog, 1/2005, 3-16
- Westphal, Dietrich, *Media pluralism and European Regulation*, European Business Law Review, vol. 13, issue 5, 2002, 459-488
- Woods, Lorna, *Jurisdiction in the Television without Frontiers Directive*. In: *The European Union and the Culture Industries*, David Ward (ed.), Ashgate, 2008,
- Woods, Lorna; Smith, Fiona, *GATS and the audiovisual sector*, Tottel's Communications Law, vol 90, No.1, 2004, Tottel Publishing, West Sussex, 15-22
- Woods, Lorna; Scholes, Jeremy, *Broadcasting: the creation of a european culture or the limits of the internal market?* In: Yearbook of European Law, 17/1997, Clarendon Press, Oxford, 1998
- Wouters, Jan, *European company law: quo vadis?* In: Common Market Law Review, 37, Kluwer Law International, Netherlands, 2000, 257-307
- Wouters, Jan, *Fiscal barriers to companies' cross-border establishment in the case-law of the EC Court of Justice*. In: Barav, A., Wyatt, D.A., Wyatt, Joan, Yearbook of European Law, 14/1994, Clarendon Press, Oxford, 1995

Felhasznált jogesetek jegyzéke

Az Európai Unió Bírósága

- 81/87. *The Queen v. H.M. Treasury and Commisioners of Inland Revenue ex parte Daily Mail and General Trust PLC*, ECR (1998)
- C–208/00. *Überseering BV v. Nordic Construction Baumanagement GmbH (NCC)*, ECR (2002) I -9919.
- C-210/06. *Cartesio Oktató és szolgáltató BT* ECR (2008) I -00000.
- C-221/89. *The Queen kontra Secretary of State for Transport, ex parte Factortame Ltd és társai ügy*. [EBHT 1991, I-03905]
- C-222/94. *Bizottság kontra Egyesült Királyság ügy* [EBHT 1996., I-4025]
- C-14/96. *Paul Denuit elleni büntetőeljárás ügy* [EBHT 1997., I-02785].
- C-316/94, 1995. december 1-én törölték a Bíróság nyilvántartásából, OJ No C 77/10, 16.3.96.
- C-56/96 sz. *VT4 Ltd kontra Vlaamse Gemeenschap ügy* [EBHT 1997., I-03143].

Egyéb dokumentumok

Commission, Proposal for a Council Directive on the coordination of certain provisions laid down by law, regulation or administrative action in Member States concerning the pursuit of broadcasting activities, (COM(86) 146 final/2)

Commission of the European Communities, The Community's broadcasting policy. Proposal for a Council Directive concerning broadcasting activities. Bulletin of the European Communities, Supplement 5/86.

Commission, Amended proposal for a Council Directive on the coordination of certain provisions laid down by law, regulation or administrative action in Member States concerning the pursuit of broadcasting activities COM(88) 154 final

Commission, Report on the Application of Directive 89/552/EEC and a Proposal for a European Parliament and Council Directive amending Council Directive 89/552/EEC (COM (95) 86 final)

Economic and Social Committee, Opinion on the proposal for a European Parliament and Council Directive amending Council Directive 89/522/EEC on the coordination of certain provisions laid down by law, regulation or administrative action in Member States concerning the pursuit of television broadcasting activities.

COMMISSION Amended proposal for a European Parliament and Council Directive amending Council Directive 89/552/EEC on the coordination of certain provisions laid down by law, regulation or administrative action in Member States concerning the pursuit of television broadcasting activities, COM(96) 200 final — 95/0074(COD

COMMON POSITION (EC) No 49/96 adopted by the Council on 8 July 1996 with a view to adopting Directive 96/.../EC of the European Parliament and of the Council amending Council Directive 89/552/EEC on the coordination of certain provisions laid down by law, regulation or administrative action in Member States concerning the pursuit of television broadcasting activities

Commission of the European Communities, Proposal for a DIRECTIVE OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL AMENDING COUNCIL DIRECTIVE 89/552/EEC on the coordination of certain provisions laid down by law,

regulation or administrative action in Member States concerning the pursuit of television broadcasting activities, COM(2005) 646 final – 2005/0260 (COD)

Commission of the European Communities, THIRD REPORT FROM THE COMMISSION TO THE COUNCIL, THE EUROPEAN PARLIAMENT AND THE ECONOMIC AND SOCIAL COMMITTEE, on the application of Directive 89/552/EEC "Television without Frontiers", COM(2001) 9 final

Commission of the European Communities, FOURTH REPORT FROM THE COMMISSION TO THE COUNCIL, THE EUROPEAN PARLIAMENT, THE EUROPEAN ECONOMIC AND SOCIAL COMMITTEE AND THE COMMITTEE OF THE REGIONS on the application of Directive 89/552/EEC "Television without Frontiers", COM(2002) 778 final

Commission of the European Communities, COMMUNICATION FROM THE COMMISSION TO THE COUNCIL, THE EUROPEAN PARLIAMENT, THE EUROPEAN ECONOMIC AND SOCIAL COMMITTEE AND THE COMMITTEE OF THE REGIONS

THE FUTURE OF EUROPEAN REGULATORY AUDIOVISUAL POLICY, COM(2003) 784 final

COMMISSION OF THE EUROPEAN COMMUNITIES, Proposal for a DIRECTIVE OF THE EUROPEAN PARLIAMENT AND OF THE COUNCIL AMENDING COUNCIL DIRECTIVE 89/552/EEC on the coordination of certain provisions laid down by law, regulation or administrative action in Member States concerning the pursuit of television broadcasting activities, COM(2005) 646 final

COUNCIL OF THE EUROPEAN UNION, Proposal for a Directive of the European Parliament and of the Council amending Council Directive 89/552/EEC on the coordination of certain provisions laid down by law, regulation or administrative Action in Member States concerning the pursuit of television broadcasting activities (Television without frontiers) – Compilation of written text proposals by delegations, 8707/06 ADD 1 REV 2

COUNCIL OF THE EUROPEAN UNION, Proposal for a Directive of the European Parliament and of the Council amending Council Directive 89/552/EEC on the coordination of certain provisions laid down by law, regulation or administrative Action

in Member States concerning the pursuit of television broadcasting activities (Television without frontiers) – Progress report/ exchange of views, 9134/06

Position of the European Parliament adopted at first reading on 13 December 2006 with a view to the adoption of Directive 2007/.../EC of the European Parliament and of the Council amending Council Directive 89/552/EEC on the coordination of certain provisions laid down by law, regulation or administrative action in Member States concerning the pursuit of television broadcasting activities, P6_TA(2006)0559

AZ EURÓPAI KÖZÖSSÉGEK BIZOTTSÁGA, Módosított javaslat, A 89/552/EGK TANÁCSI IRÁNYELVET MÓDOSÍTÓ EURÓPAI PARLAMENTI ÉS TANÁCSI IRÁNYELV a tagállamok törvényi, rendeleti vagy közigazgatási intézkedésekben megállapított, televíziós műsorszolgáltató tevékenységre vonatkozó egyes rendelkezéseinek összehangolásáról szóló 89/552/EGK tanácsi irányelv módosításáról (Audiovizuális médiaszolgáltatások határok nélkül, COM(2007) 170 végleges.

Az Európai Unió Tanácsa, 18/2007/EK közös álláspont a Tanács által 2007. október 15-én elfogadva, az Európai Közösséget létrehozó szerződés 251. cikkében említett eljárással összhangban eljárva, a tagállamok törvényi, rendeleti vagy közigazgatási intézkedésekben megállapított, televíziós műsorszolgáltató tevékenységre vonatkozó egyes rendelkezéseinek összehangolásáról szóló 89/552/EGK tanácsi irányelv módosításáról szóló, ...-i 2007/.../EK európai parlamenti és tanácsi irányelv elfogadása céljából EGT-vonatkozású szöveg, HL C 307E., 18/12/2007.

A Bizottság Közleménye az Európai Parlamentnek az EK-Szerződés 251. cikke (2) bekezdésének második albekezdése értelmében a Tanácsnak a tagállamok törvényi, rendeleti vagy közigazgatási intézkedésekben megállapított, televíziós műsorszolgáltató tevékenységre vonatkozó egyes rendelkezéseinek összehangolásáról szóló 89/552/EK tanácsi irányelvet (audiovizuális médiaszolgáltatásokról szóló irányelv) módosító európai parlamenti és tanácsi irányelvjavaslat elfogadására vonatkozó álláspontjáról, COM(2007) 639 végleges

Az Európai Parlament 2007. november 29-i jogalkotási állásfoglalása a Tanács közös álláspontjáról a tagállamok törvényi, rendeleti vagy közigazgatási intézkedésekben megállapított, televíziós műsorszolgáltató tevékenységre vonatkozó egyes rendelkezéseinek összehangolásáról szóló 89/552/EGK tanácsi irányelv módosításáról szóló európai parlamenti és tanácsi irányelv elfogadása tekintetében, P6_TA(2006)0559.